

Escola Politècnica Superior
d'Edificació de Barcelona

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

GRAU EN ARQUITECTURA TÈCNICA I EDIFICACIÓ

TREBALL DE FI DE GRAU

ARXIU HISTÒRIC DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

(ANTICS SAFAREJOS DE LA MATERNITAT)

Projectista/es: Pie i Bolívar, Mònica

Director/s: Meca Acosta, Benet

Convocatòria: Març/Abril 2017

01.ÍNDEX.....	3
02.RESUM.....	4
03.INTRODUCCIÓ.....	5
04.CASA DE MATERNITAT I EXPÒSITS.....	6
04.01 CONTEXT HISTÒRIC.....	6
04.01.01 LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA.....	7
04.01.02 PERÍODE 1929-1939.....	8
04.01.03 GUERRA CIVIL.....	9
04.01.04 PERÍODE 1939-1975.....	9
04.02 ORIGEN DE LA INSTITUCIÓ.....	11
04.02.01 PAVELLONS GERMANES (2) I PRAT DE LA RIBA (4), 1908.....	13
04.02.02 PAVELLÓ CAMBÓ (3), 1953-1957.....	14
04.02.03 PAVELLÓ DE LACTÀNCIA (6), 1890-1892.....	15
04.02.04 PAVELLÓ DE DESMAMATS O AVE MARIA (5), 1891-1896.....	15
04.02.05 PAVELLÓ DE LA CUINA (7), 1899-1901.....	16
04.02.06 PAVELLONS DE MALALTIES INFECCIOSES I INFERMERIES (10-11), 1893-1894.....	17
04.02.07 PAVELLÓ PER A DIPÒSIT DE CADÀVERS, SALA D'AUTÒPSIES I LABORATORI (12), 1904-1906.....	17
04.02.08 PAVELLÓ HÈLIOS, 1933-1935 (SEGONA ETAPA, 14, I TERCERA ETAPA, 15 I 16).....	18
04.02.09 PAVELLÓ ROSA (13), 1920-1925.....	19
04.02.10 PAVELLÓ BLAU I POLICLÍNICA (17), 1928-1942.....	20
04.03 ELS ARQUITECTES INICIALS DE LA MATERNITAT.....	21
04.03.01 CAMIL OLIVERAS I GENSANA (.....)	21
04.03.02 JOSEP BORI I GENSANA (.....)	21
04.03.03 JOSEP GODAY I CASALS (.....)	21
04.03.04 GENERAL GUITART I LOSTALÓ.....	22
04.03.05 FRANCESC CANVELLAS I BALAGUERÓ.....	22
04.03.06 RAMÓN ARGILÉ I BIFET.....	23
04.03.07 MANUEL BALDRICH I TIBSU.....	23
05.PROJECTES DELS ANTICS SAFAREJOS DE LA MATERNITAT DE BARCELONA.....	24

01. ÍNDEX

5.01 PROJECTE 1889.....	24
5.02 PROJECTE 1892.....	25
5.03 PROJECTE 1971.....	27
5.04 PROJECTE 1987.....	28
06.DIARI DE TREBALL.....	31
6.1 ELECCIÓ DEL TREBALL.....	31
6.2 RECERCA D'INFORMACIÓ.....	31
6.3 TREBALL DE CAMP.....	32
6.4 TREBALL D'OFICINA.....	32
07.ÍNDEX PLANOLS.....	34
07.01 PLÀNOLS URBANÍSTICS.....	36
07.02 PROJECTE 1889.....	39
07.03 PROJECTE 1892.....	61
07.04 PROJECTE 1971.....	90
07.05 PROJECTE 1987.....	113
08.CONCLUSIONS.....	136
09.BIBLIOGRÀFIA.....	137
08.01 LLIBRES.....	137
08.02 WEBS.....	137
08.03 REVISTES.....	137
08.04 PROJECTES.....	137
10.AGRAÏMENTS.....	138
11.CONTINGUT CD.....	139
12.TERCERA LLENGUA.....	140

Vaig desenvolupar aquest projecte degut a primer lloc, que un cop vaig finalitzar la part docent de la carrera, com estava treballant a jornada complerta com a dissenyadora gràfica i delineant, vaig deixar penjat el Projecte Final de Grau durant un parell d'anys fins que finalment vaig reunir la motivació necessària. Des de un bon inici tenia clar que volia explotar aquelles àrees en les que hi podia aportar més, i això incloïa l'Arxiu de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (APAC).

Dins del programa que es desenvolupa a la nostra universitat oferien la possibilitat d'estudiar alguns pavellons de la Maternitat de Barcelona. Per diversos motius personals em vaig sentir atreta per aquesta opció, però d'un altre pavelló. Al començar a compilar informació per a la proposta del projecte ja em vaig trobar amb els primers entrebancs. Des de la mateixa Diputació de Barcelona em van informar que l'espai està protegit ja que degut a que cada pavelló es propietat d'alguna institució pública, (Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Hospital Clínic, Ministerio de Interior) hi havia la impossibilitat de poder fer els plànols de l'estat actual dels edificis, llevat del que he realitzat finalment, tot i que hi ha hagut restriccions. Per exemple, la zona inferior del dipòsit d'arxius, l'annex de la zona de calderes la intercomunicació dels pavellons. Ja que son edificis amb una sensibilitat especial, i actualment ens trobem en una situació social peculiar i amb un risc d'amenaça terrorista d'alerta 4, amb el que aquest tipus de institucions blinden totalment la informació per evitar possibles catàstrofes.

Al ser un edifici petit en comparació els que s'acostumen a realitzar en aquest tipus de projectes, he volgut anar més enllà i estudiar totes les reformes.

Per tant el present estudi tracta sobre la anàlisi dels Antics Safarejos de la Maternitat de Barcelona, com aquest edifici edificat al 1892 ha estat capaç d'adaptar-se al pas del temps amb totes les morfologies que li han estat executades.

Prèviament s'ha efectuat un estudi dels antecedents històrics i demogràfics que van dur a terme la necessitat de la construcció del recinte de la Maternitat de Barcelona tal i com el trobem en l'actualitat. Com i perquè es van anar projectat tots els pavellons que els conformen i els diversos arquitectes que han format part del creixement del conjunt.

02. RESUM

El pavelló dels Antics Safarejos, es va construir com un edifici amb una funcionalitat específica, i tot i que no forma part d'una de les parts nobles del conjunt, l'arquitecte li va voler donar una estètica completament en sintonia amb els edificis principals.

Tot i que, al ser executat en la segona tanda de creixement del conjunt, va partir modificacions ja abans de ser una realitat., el primer projecte data del 1889, aquí es contemplava la construcció conjunta amb la resta de pavellons que es van edificar inicialment, però hi va haver una modificació en el mur perimetral del recinte en el que la façana posterior del pavelló formava part del llindar del recinte.

Al haver-hi un retranqueig del mur respecte al inicial, la façana posterior va ser modificada, creant unes absidioles, on s'hi albergaven les estufes, i se li van fer tot d'obertures per a millorar d'il·luminació i la ventilació del espai. L'any 1893 finalment es va executar i aquí s'ha volgut recollir les modificacions reals, entre el que es va projectar i executar, amb sobretot modificacions estètiques que son les que formen el caràcter del edifici.

Posteriorment es van executar fins a dues reformes que van canviar considerablement la morfologia de l'edificació, amb la unió del pavelló de calderes, dipòsit d'aigües i l'adaptació tecnològica amb les maquinàries per a facilitar la feina i la higiene del entorn.

L'any 1976 queda en desús, fins que al 1983 es fa la última gran reforma per a transformar-se en el que és actualment, l'arxiu Històric de la Diputació de Barcelona. Gracies al qual s'ha pogut desenvolupar el present projecte, ja que han facilitat tots els projectes originals per a poder consultar, tot de documents que fan referència a la institució de la Casa Provincial de Maternitat i Expòsits de Barcelona.

03. INTRODUCCIÓ

El recinte de Maternitat de les Corts és un gran espai enjardinat de Barcelona amb diferents equipaments públics destinats a escoles, serveis administratius, la seu del departament de Salut de la Generalitat, o l'Arxiu Històric de la Diputació.

El seu origen, però, es troba a finals del segle XIX quan va acollir la nova casa provincial de maternitat i expòsits, dedicada a l'acolliment d'infants abandonats i també de mares solteres. Fins llavors els expòsits es trobaven acollits de l'hospital Santa Creu. Degut a la insuficiència de recursos, cada any acollien una mitjana de 600 infants. Aquesta va ser una institució creada el 1853 en els antics locals, cedits per la Casa de la Misericòrdia, del cèntric carrer Ramelleres, on encara es avui el torn que va funcionar fins al 1931. Al 1863 es van ampliar tot arrançant nous locals immediats a la mateixa per a poder ampliar per a la cabuda dels infants, però la situació, es va anar degradant a partir de la segona meitat dels anys setanta del segle XIX, tant per l'augment dels interns com per les limitacions estructurals de l'establiment en el casc antic de la ciutat. La solució no podia ser una altra que la construcció d'una nova Casa de la Maternitat, que a partir de 1884 es va anar configurant al mas Cavaller de les Corts.

La necessitat d'un nou establiment obeïa no tan sols a raons de col·lapse intern, sinó sobretot al conjunt de transformacions socials i econòmiques de la societat barcelonina del darrer terç del segle XIX, al costat dels avenços científics i mèdics de l'època. La nova finca al poble de les Corts constituïa un enorme potencial, no només oferia aire pur i sol, sinó que l'ampli espai disponible feia possible aplicar noves formes d'organització, de tècniques i nous coneixements mèdics en un espai arquitectònic i urbanístic construït exprofesso.

L'arquitecte Camil Oliveras, va redactar el projecte de construcció dels nous equipaments. El 1890 va iniciar-se la construcció del pavelló de Lactància i l'any següent del pavelló de Desmamats, mentre que els dedicats a malalties infeccioses i la bugaderia (actualment seu de l'Arxiu Històric) es va començar el 1893 i posteriorment d'altres serveis, com la tan desitjada maternitat. La construcció dels nous pavellons es produeix enmig d'una veritable ofensiva de metges, higienistes, filantrops i polítics en favor de la salut, la higiene i les condicions de vida de la infància i la dona. En aquest context reformista la Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona va ser una institució modèlica des del punt de vista de la

modernització de les infraestructures: pavellons específics, sala d'esterilització, quiròfans, sala de rentat i cura dels nadons, rentat mecànic de la roba de la Casa, solàrium artificial, sala d'incubadores, desinfecció dels biberons, etc. Des del punt de vista educatiu, el 1913, és la primera institució a Espanya en aplicar decididament el sistema pedagògic de Maria Montessori, a l'etapa preescolar, pel desplegament del qual va comptar amb supervisió de la mateixa pedagoga durant les seves estades a la ciutat.

A partir de l'any 1920, ja amb la Mancomunitat de Catalunya i seguint el projecte d'atenció a la dona, desenvolupat per la Institució Maternal Catalana, es construeixen el Pavelló Rosa, el Pavelló Blau i la Policlínica, dedicats exclusivament a l'atenció de les dones, projectats per l'arquitecte Josep Goday. També el pavelló Hèlios dedicat als nens tuberculosos i, finalment, el 1953 es construeix el Pavelló Cambó, projectat per Manuel Baldrich, per ampliar la secció infantil. El 1957 s'inaugura el gran complex assistencial de la Casa provincial de Carida Hogares Ana Gironella de Mundet, conegut popularment com a Llars Mundet. Lògicament, això va afectar el recinte de les Corts, particularment reduint la secció infantil. Per contra, la secció Maternal, que des de feia temps impartia una destacada labor docent, va anar captant la major part de les inversions. Ja en període democràtic, el 1985, la Diputació va aprovar el Pla d'Ordenació de la Casa de Maternitat, que va redibuixar el recinte convertint el seu espai interior en un parc urbà, convertint les construccions existents en edificis públics d'equipaments i serveis, i concentrant totes les activitats hospitalàries en el Pavelló Blau.

04. CASA DE MATERNITAT I EXPÒSITS

04.01 CONTEXT HISTÒRIC

La Restauració borbònica (1874-1931), període iniciat amb el restabliment de la monarquia borbònica en la persona d'Alfons XII (1875), va significar la implantació d'un nou sistema polític que va posar fi a la inestabilitat del Sexenni democràtic.

Cánovas del Castillo serà l'artífex del nou règim, regulat per la Constitució del 1876. El sistema canovista es basava en l'existència de dos grans partits, el Partit Conservador i el Partit Liberal, anomenats partits dinàstics, que es tornaven en el poder (torn pacífic), a la manera anglesa. El funcionament del sistema estava manipulats per la pràctica del caciquisme i el frau electoral, per a garantir el torn. D'aquesta manera tan poc democràtica, es garantia el poder a un dels dos partits lleials a la monarquia i totes les altres forces polítiques del país restaven al marge d'aquest joc polític. Era la fórmula elegida per les classes altes (l'oligarquia agrària i industrial) per a garantir l'estabilitat política i evitar el perill revolucionari de les masses, després de l'experiència del Sexenni.

En definitiva, la Restauració representa el triomf de l'opció liberal moderada, la reformulació conservadora de l'Estat liberal. La intenció dels polítics liberals de la Restauració era construir i consolidar un estat políticament i jurídicament fort, capaç de defensar i garantir els interessos dels propietaris i dels diferents grups econòmics que dominaven l'Estat. De fet, volien contrarestar i neutralitzar el perill que representaven per a l'ordre socioeconòmic establert els corrents ideològics republicans, nacionalistes, marxistes i anarquistes.

La Restauració es divideix en dues grans etapes: Des del 1874 fins al 1898, etapa de consolidació del sistema, amb l'alternança de governs conservadors i liberals. Des del 1898 fins al 1931, etapa de crisi del sistema, coincidint amb el regnat d'Alfons XIII (1902-1931).

En la primera etapa cal destacar dos períodes: El regnat d'Alfons XII (1875-1885) és un període de pacificació militar (es posa fi a la Tercera Guerra Carlina i a la Guerra dels Deus Anys de Cuba), d'estabilitat política i de creixement econòmic. A partir de 1881 funciona el torn de partits. Durant la regència de Maria Cristina d'Àustria (1885-1902), el torn de partits funciona perfectament, fins que el

desastre colonial de 1898 origina la primera gran crisi del sistema de la Restauració. El 1898 havia perdut el que restava del seu imperi colonial.

Durant aquests primers anys de la Restauració, les diverses forces polítiques marginades pel sistema canovista, van fer sentir les seves veus. El carlisme, el republicanisme, els regionalismes i nacionalismes, el moviment obrer, el món intel·lectual, etc. van protagonitzar els primers moviments de queixa davant un sistema immobilista, que només beneficiava la gran burgesia.

Entre 1898 i 1931, el sistema de la Restauració cau en crisi. A partir del desastre colonial de 1898, es comença a qüestionar el sistema canovista. Com a resposta a la crisi, apareix el regeneracionisme, un corrent de pensament caracteritzat per la voluntat expressa de renovar el país, no tan sols en el terreny econòmic, sinó també en el cultural, el social i el polític. En efecte, la crisi colonial del 98 va fer que apareguessin nous programes polítics que permetessin sortir de la crisi i, alhora, modernitzar el país.

La voluntat renovadora es va intentar fer tant des de dins del sistema (propostes regeneracionistes dels conservadors i dels liberals), com des de fora (alternatives proposades pels grups de l'oposició política al sistema).

El successiu fracàs de les solucions regeneracionistes dels dos partits dinàstics (Conservador i Liberal), entre 1902 i 1923, afegit a les diverses crisis (1905, 1909 i sobretot 1917), l'escalada de violència social (pistolisme), la radicalització de l'oposició, etc. va acabar amb la intervenció militar de Miguel Primo de Rivera, el 1923, el qual va instaurar, amb el beneplàcit del rei, una dictadura militar de caire feixista. El primer efecte fou la immediata suspensió del sistema constitucional. Però el fracàs de la Dictadura acabarà per influir decisivament en el descrèdit de la monarquia i en la fi del sistema de la Restauració.

La definitiva desintegració del règim de la Restauració, malgrat els intents de regenerar el sistema, era un fet. El rei Alfons XIII havia esgotat totes les possibilitats i no li va quedar altra opció que marxar del país. D'aquesta manera s'obria la porta als republicans.

El 14 d'abril de 1931 es proclamava la Segona República. Tornava l'hora dels republicans. En un clima d'eufòria, molts pensaven que la República podria solucionar tots els problemes que la monarquia, ni amb governs democràtics ni amb una dictadura militar, havia aconseguit. Però la il·lusió duraria poc. Durant la Segona República no només van seguir els problemes, sinó que es van agreujar. Al final de tot plegat, la Guerra Civil.

Finalment, cal destacar d'aquesta època l'important paper del catalanisme en la política estatal, intervenint en els anomenats "governos de concentració". A nivell nacional, cal destacar l'obra de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)

El 14 d'abril de 1931 es proclamava la Segona República espanyola en un ambient d'eufòria. Alfons XIII havia abandonat el país i semblava arribat el moment per a que la república arreglés tot allò que la monarquia (amb la Dictadura de Primo de Rivera inclosa) no havia pogut solucionar.

Però la República tampoc va poder resoldre els problemes pendents. Primer per les divisions entre dretes i esquerres, que s'anaren agreujant, i pels problemes derivats de la crisi econòmica i la ineficàcia d'algunes de les solucions aplicades. En segon lloc, per les circumstàncies internacionals desfavorables que li va tocar viure a la República: la crisi econòmica dels anys 30 i l'ascensió dels règims totalitaris no ajudaren en res a la voluntat dels republicans, especialment els d'esquerra, de crear un règim democràtic estable.

La història de la Segona República espanyola es divideix en quatre fases: govern provisional (1931), Bienni Reformador (1931-1933), Bienni Negre (1933-1936) i Govern del Front Popular (1936). La dinàmica és prou senzilla: durant el govern provisional, redacció de la Constitució de 1931, la base jurídica del nou règim; durant el Bienni Reformador, govern d'esquerres, amb una clara voluntat transformadora, que es plasmà en diverses reformes a nivell polític, militar, econòmic, social, cultural, etc; durant el Bienni Negre, amb govern de dretes, reacció conservadora, amb la paral·lització de les reformes; finalment, amb el govern del Front Popular, les esquerres recuperen el poder i reinicien el procés reformista endegat el 1931.

En cada fase hi va haver oposició i problemes, raó per la qual la República mai va trobar l'estabilitat necessària. Ans al contrari, la radicalització polític-social de les dretes i esquerres va anar augmentant fins arribar al trencament: un grup de militars dretans, que no païren el nou triomf de les esquerres en les eleccions de febrer de 1936, s'aixecaren contra la República i forçaren la guerra civil de

1936-1939. I amb la guerra va venir la derrota dels republicans i la fi del somni d'una Espanya democràtica, republicana i lliure.

04.01.01 LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

Comença una nova etapa política, amb el president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba, al capdavant: un líder que sap unir esforços. La Mancomunitat de Catalunya és la federació voluntària de les quatre diputacions de Catalunya, amb l'objectiu de recuperar la unitat trencada per la divisió provincial de 1833.

Tot i que la Mancomunitat de Catalunya és un projecte pensat des del 1908, no és fins l'any 1911 quan la Diputació de Barcelona proposa a les altres tres diputacions tirar endavant la iniciativa, que al mes de setembre d'aquell mateix any accepten i aproven les bases de la seva constitució. Només una de les diputacions (Girona) està governada per la Lliga Regionalista, el mateix partit de Prat de la Riba. A Lleida domina el partit monàrquic liberal espanyol i, a Tarragona, els republicans autonomistes.

A Madrid, les bases d'aquesta futura Mancomunitat de Catalunya són defensades per Francesc Cambó. Des de les diputacions catalanes, però, es realitza una consulta als ajuntaments catalans. D'un total de 1.087, només rep l'abstenció de 55 consistoris i dos més voten en contra.

El suport català envers aquest nou ens supraprovincial es torna a manifestar el 24 d'octubre de 1913 amb una gran manifestació pel centre de Barcelona. Pràcticament dos mesos després, el 18 de desembre, un decret del govern conservador d'Eduardo Dato permet la constitució de la Mancomunitat.

Tot i que aquest decret també obre la via a la implantació de noves institucions a altres províncies limítrofes, la Mancomunitat de Catalunya és l'única que s'implanta a tot l'Estat per la qual cosa dona la impressió d'una entitat preautonòmica.

La constitució té lloc el 6 d'abril de 1914 al Palau de la Generalitat. Quatre mesos després esclata la Primera Guerra Mundial. És per això que mentre a Europa es destrueixen vides, pobles i monuments, a Catalunya la Mancomunitat comença a construir una nació.

La Diputació de Prat de la Riba és el principal motor de la Mancomunitat de Catalunya. Compta amb el 57% de la població però aporta 80% dels recursos globals d'aquesta nova institució.

Dues etapes

Prat de la Riba és elegit com a primer president d'aquest nou ens el 6 d'abril de 1914 amb 80 vots a favor, sis abstencions i cap vot en contra dels diputats de les quatre diputacions catalanes que formen l'Assemblea de la Mancomunitat.

En el seu primer discurs com a president, anuncia que l'objectiu prioritari de la Mancomunitat és dotar a tots els municipis de la seva escola, la seva biblioteca, el seu telèfon i la seva carretera. I cal tenir present que l'any 1914 molts pobles de Catalunya no té cap d'aquests elements.

Prat de la Riba mor l'1 d'agost de 1917 a Castellterçol, a l'edat de 47 anys. Com a successor, l'Assemblea elegix a Josep Puig i Cadafalch el mateix any. Aquest arquitecte prestigiós, historiador de l'art i membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans s'imposa al monàrquic lleidetà Joan Rovira i Agelet per 48 a 39 vots.

Al llarg de la seva trajectòria política, Puig i Cadafalch és reelegit tres vegades en els sis anys posteriors, sense cap rival. Sota la seva presidència, el 1920 les quatre diputacions traspassen a la Mancomunitat tots els serveis i recursos que encara són de la seva titularitat. Això contrasta amb el fet que cap dels governs espanyols no ha traspassat cap competència ni cap recurs fiscal al govern català.

Dissolució

L'any 1924, Primo de Rivera imposa Alfons Sala al capdavant d'aquesta institució catalana. I és el mateix Primo de Rivera qui, l'any 1925, dissol definitivament la Mancomunitat de Catalunya.

04.01.02 PERÍODE 1929-1939

La Dictadura de Primo de Rivera (1923-31) comportà, entre moltes altres coses, la paralització de la tasca portada a terme per la Mancomunitat i, finalment, la supressió d'aquesta institució el 1925. La Casa de Maternitat i Expòsits tornarà a dependre de la Junta de Govern.

No fou fins al triomf de les forces progressistes l'abril de 1931 que es tornà a obrir el camí cap a una nova sensibilitat en els afers socials i a l'atenció a la infància intentant separar l'estigma del pecat i la vergonya; passant al concepte de solidaritat i responsabilitat social, com ho demostra el fet que la Constitució de la Segona República serà la primera a reconèixer el paper de l'Estat en la protecció de la infància i la família.

La instauració de la Generalitat de Catalunya el 1932 dóna l'oportunitat per desenvolupar una política pròpia per Catalunya en aquesta matèria. Així es promulga al Decret del 17 de juny de 1933 que crea la Comissió Assessora d'Assistència Social per tal de fiscalitzar la tasca de les institucions d'assistència social. En virtut d'això, es crea un Patronat d'Associacions Socials de la Casa de Maternitat i Expòsits i de Protecció de Menors, sota la presidència del Conseller de Sanitat i d'Assistència Social.

Durant aquesta època comença una continguda però constant caiguda en el nombre de nens expòsits ingressats fins a l'adveniment de la Guerra Civil.

Les principals vies d'ingrés d'infants durant aquest període són: els lliuraments d'infants per familiars (50%), els quals es formalitzaven administrativament el que denota un nou grau de responsabilitat respecte als menors i la voluntat de poder recuperar les criatures més endavant; i els infants nascuts a la Maternitat (33%). Paral·lelament, la crisi econòmica provoca un augment en l'ingrés de nens legítims a partir de 1930, arribant a ser el 40% dels ingressats el 1933. La impossibilitat d'encabir el flux d'ingressos portarà a l'ampliació de 100 nous llits amb l'edificació del Pavelló de l'Ave Maria (1933). Sense vàlvules d'escapament (adopcions, redistribució,...) s'arribà al col·lapse de la institució i de tot el sistema d'atenció a la infància.

Pel que fa a la secció maternal, el trasllat a Les Corts va obrir la possibilitat d'establir un veritable servei d'atenció a les mares. Amb aquest fi s'inaugura el Pavelló Rosa (1925) per a mares solteres i es projecta el Pavelló Blau per a mares casades, inaugurat el 1942.

El cos mèdic portarà a terme la modernització del servei amb els darrers avenços tècnics (sales de part, quiròfan, sala sèptica, neonatologia i sales d'aïllament). En aquest període hi ha a més a més grans avenços en farmacopea, amb la introducció de llets especials i llets maternitzades i pasteuritzades, el que serà tota una revolució. Malauradament, això no es va reflectir en els índexs de mortalitat, ja que es registra un augment de les malalties infeccioses producte de la sobreocupació, donat que el volum de criatures majors de 2 anys es multiplicà per dos entre 1925 i 1936.

Els nens fora de la Casa sempre foren majoria, i estaven en un nombre pròxim als 4000. Aquest procés era cada cop més costós, optant-se per allunyar cada cop més els infants de Barcelona, fins al punt que el 46% de nens lliurats a dides externes ho foren amb destí a l'Aragó (24%), País Valencià (18%) i Balears (4%).

Quant a l'educació dels infants, continuà aplicant-se el mètode Montessori encomanat a les Germanes de la Caritat de Sant Vicenç de Paül, però la Dictadura de Primo de Rivera prohibí la impartició de classes en català el 1926. Amb la creació de la Generalitat durant la República aquest servei es va transformar, introduint-se de la mà de la Conselleria d'Ensenyament la inspecció pedagògica i la reorganització del servei encarant-lo cap a la laïcitat i la catalanitat, amb l'objectiu que els nens de la Casa rebessin la mateixa educació que la resta d'infants del país.

La Generalitat reorganitza radicalment els serveis sanitaris, l'equipament i l'estructura mèdica de l'establiment en 1934. S'augmentà el personal mèdic incorporant figures cabdals de la pediatria i obstetrícia catalana com Martí Carbonell i Juanico, Emili Balanzó, Santiago Dexeus, entre d'altres, amb l'objectiu de fer de la Casa de Maternitat i Expòsits el centre de referència científic a Catalunya quant a salut maternoinfantil d'acord amb els coneixements mèdics més avançats del moment. El personal auxiliar també tendirà cap a l'especialització.

04.01.03 GUERRA CIVIL

Durant la Guerra Civil es col·lapsarà el funcionament de la Casa, la qual canviarà de nom pel de Casa de Maternitat. Tot i no patir cap episodi bèl·lic, sí que va patir-ne les conseqüències. Els infants legítims van superar els il·legítims quant als ingressos, i el nombre de parts atesos es va duplicar en 1938, ja que en els altres hospitals de la ciutat derivaven els parts per tal d'atendre millor els ferits del front i la rereguarda. A més la Casa de Maternitat i Expòsits quedà incorporada al programa d'assistència als contingents d'infants refugiats de guerra a Catalunya.

La guerra comporta la fallida total del sistema de dides externes el que provoca el col·lapse de la Casa de Les Corts. Les Germanes de la Caritat desapareixen del centre, incorporant-se infermeres i mestres professionals en un nombre mai suficient. Tot i així, els esforços del personal van reeixir, com ho demostren les dades de mortalitat, que es mantenen estables en aquest període.

L'entrada de les tropes feixistes al gener de 1939 comporta la depuració dels responsables i treballadors, l'eliminació de símbols republicans i de la Generalitat i la prohibició d'ús de la llengua catalana. Com a culminació, es portaran a terme batejos col·lectius i misses per netejar les ànimes dels asilats.

04.01.04 PERÍODE 1939-1975

El franquisme trenca l'evolució republicana i connecta amb la tradició més integrista catòlica i conservadora espanyola. Un cop acabada la Guerra Civil, la Casa de Maternitat i Expòsits inicia una nova etapa amb profundes modificacions del seu funcionament intern i la seva organització, que passa a ser enormement jeràrquica; el que trencarà de socarrel amb el passat recent, basat en la modernització i tecnificació mèdica.

La Casa tornarà a dependre de la Diputació de Barcelona, i es tornarà a imposar una concepció integrista catòlica de la maternitat. En el camp de l'educació, s'implementa el nacionalcatolicisme, fent desaparèixer qualsevol fet diferencial català. La llarga postguerra i les duríssimes condicions socials que comporta entre la població van portar al desbordament del sistema benèfic i assistencial, i la Casa de Maternitat i Expòsits ho patí especialment. La institució haurà d'adaptar-se a un racionament duríssim que farà pujar notablement la mortalitat. L'escassa dotació pressupostària que es mantindrà durant tota la dècada dels 40 farà que només es pugui aspirar al manteniment dels serveis de beneficència, patint les instal·lacions i serveis una gran degradació durant aquesta època. El servei intern torna a confiar-se a les Germanes de la Caritat de St. Vicenç de Paül, que sobretot tindran un paper preeminent en el control de la moralitat.

El centenari de la Casa de Maternitat i Expòsits el 1853 és utilitzat pel règim per portar a terme una campanya de propaganda a favor seu – mitjançant tot un seguit d'actes propagandístics i commemoratius a més de misses multitudinàries– presentant-se com un règim caritatiu amb els més desfavorits. Així mateix, se celebra la col·locació de la primera pedra del futur pavelló de l'àrea d'infància, sufragat en gran part pel llegat de 2 milions de pessetes que va donar Francesc Cambó a la Casa de Maternitat i Expòsits; pavelló que portarà el seu nom un cop sigui inaugurat l'any 1957.

A partir del 53 la institució fa una aposta important per la maternitat privada mitjançant l'Institut Provincial de Maternologia, com ho demostra el fet que fins i tot canviarà de nom pel de Casa Provincial de Maternitat. L'obertura internacional del règim també permetrà la introducció de noves tècniques i coneixements mèdics que fins aleshores no s'havien pogut aplicar. En aquest context se situa la inauguració el 1959 dins l'Institut de Puericultura de la Maternitat d'una nova secció de prematurs amb la participació d'UNICEF, i la creació de l'Escola de Llevadores.

Un canvi important fou la nova llei sobre adopcions continguda al nou Codi Civil de 1958, impulsat per la tecnocràcia de l'Opus Dei, que canviarà la concepció d'aquesta pràctica i tindrà una gran repercussió a la institució. A partir de llavors la política serà intentar trobar una llar d'acollida definitiva per als infants des del primer moment. La conseqüència fou un creixement important de les sol·licituds d'adopcions. El desenvolupament del procés d'adopcions va reduir considerablement el nombre de nens ingressats a la institució el que va reduir enormement el capítol de despeses, donant capacitat per a un manteniment més acurat dels asilats. Cap a 1969 la demanda d'infants en adopció va superar ja el nombre de nens preparats per ser acollits, havent-hi una llista d'espera de fins a 500 famílies.

Durant els primers 60 té lloc, en el marc de la posada en marxa del desenvolupisme, el creixement i diversificació dels serveis oferts per la Casa de Maternitat. Les ampliacions van modernitzar el centre amb l'objectiu d'assolir uns estàndards europeus; es crearan a més de l'Institut Provincial de Maternologia i l'Institut Provincial de Puericultura, l'Institut Provincial de Prematurs i Patologies Neonatals, l'Institut de Bioquímica Clínica i l'Institut de Neuropediatria. També es crearan centres com el Centre de Lluita contra el Càncer o el Consultori per l'Estudi de l'Esterilitat i la Infertilitat. A això cal sumar la creació de departaments mèdics com el de Genètica, el de Metabolopaties, o el de Neurologia evolutiva. Tot això elevarà el to científic i assistencial de la institució.

04.01.04 CLAUSURA DE LA CASA DE MATERNITAT I EXPÒSITS

Amb la reestructuració dels serveis socials i sanitaris durant la Transició i l'arribada de les primeres institucions democràtiques es va impulsar la desaparició de la Casa Provincial de Maternitat. La mala situació econòmica i la duplicitat de funcions amb la Seguretat Social provocaren el seu desmembrament, a la qual cosa s'han d'afegir raons com la inconveniència política del seu manteniment.

La progressiva especialització dels diferents instituts mèdics i centres que albergava la Casa va comportar una progressiva desconexió entre ells. Per altra banda, la tasca assistencial envers els infants expòsits s'havia traslladat per complet a les Llars Mundet d'ençà de principis del decenni anterior. Això va portar a la Diputació de Barcelona, presidida per Juan Antonio Samaranch, a plantejar-se el futur de la institució a partir de 1976 en el context de reforma política impulsat pels governs d'UCD.

Al llarg de 1976 Diputació, directors mèdics i els gerents dels instituts mèdics es reuniren amb la intenció d'elaborar un pla de viabilitat per a la Casa Provincial de Maternitat a partir de la seva transformació en un gran hospital provincial, però la possibilitat de crear aquest hospital no va reeixir.

En el nou context democràtic l'important complex arquitectònic i monumental que integrava la Casa de Maternitat i Expòsits passarà a dependre de les noves institucions democràtiques: Diputació de Barcelona, Generalitat de Catalunya i Ajuntament de Barcelona, i serà utilitzada per encabir-hi diferents serveis ciutadans. El complex es reestructurarà el 1985, conferint-li la fisonomia actual que proveeix al Districte de les Corts i a la ciutat de Barcelona una important zona verda i una seu per a diversos serveis.

04.02 ORIGEN DE LA INSTITUCIÓ

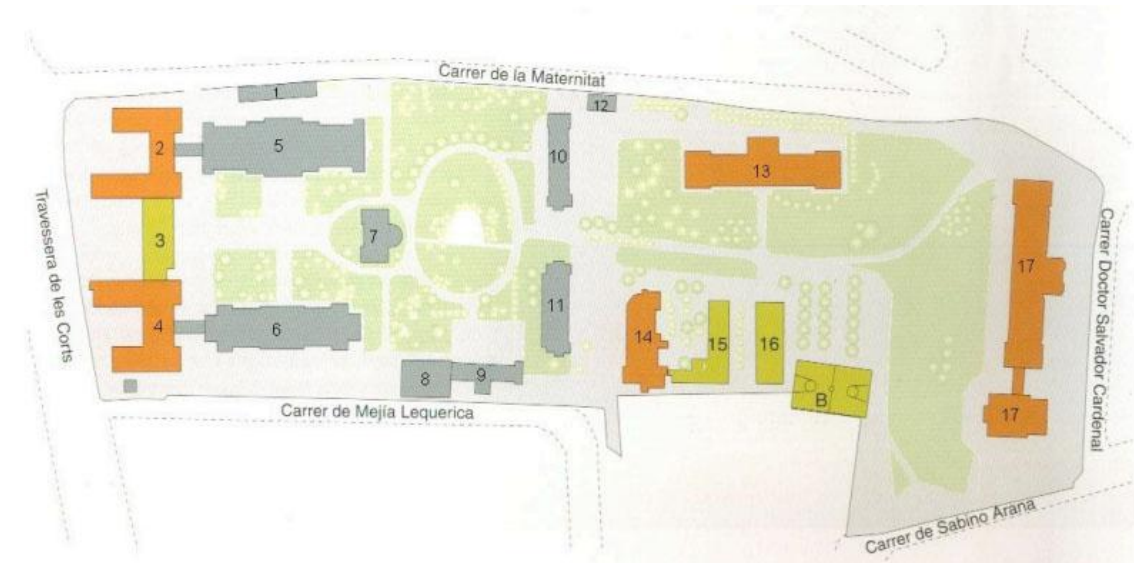
El recinte de la Maternitat és actualment un parc urbà propietat de la Diputació de Barcelona, on trobem diferents equipaments públics o privats que inclouen des d'escoles fins a serveis administratius o hospitalaris, instal·lats en els antics pavellons de la Casa de la Maternitat i Expòsits de les Corts. L'origen de la institució el situem l'any 1853 quan es crea, al carrer de Ramelleres, a Ciutat Vella, la Casa Provincial de Maternitat i Expòsits de Barcelona, dedicada a l'assistència dels nens abandonats i a l'atenció a les dones, que ocupava part de les dependències de la Casa de Misericòrdia. Com a resposta a les condicions d'insalubritat de la ciutat industrial i el consegüent moviment higienista, es decideix traslladar la institució a una zona airejada i més saludable. Per això s'adquirirà, l'any 1878, el mas Cavaller, avui desaparegut, ubicat a les Corts, llavors municipi independent, que des del 1884 va assumir l'assistència de nens i nenes.

Façana principal de l'antic mas Cavaller, 1930. © AMDC

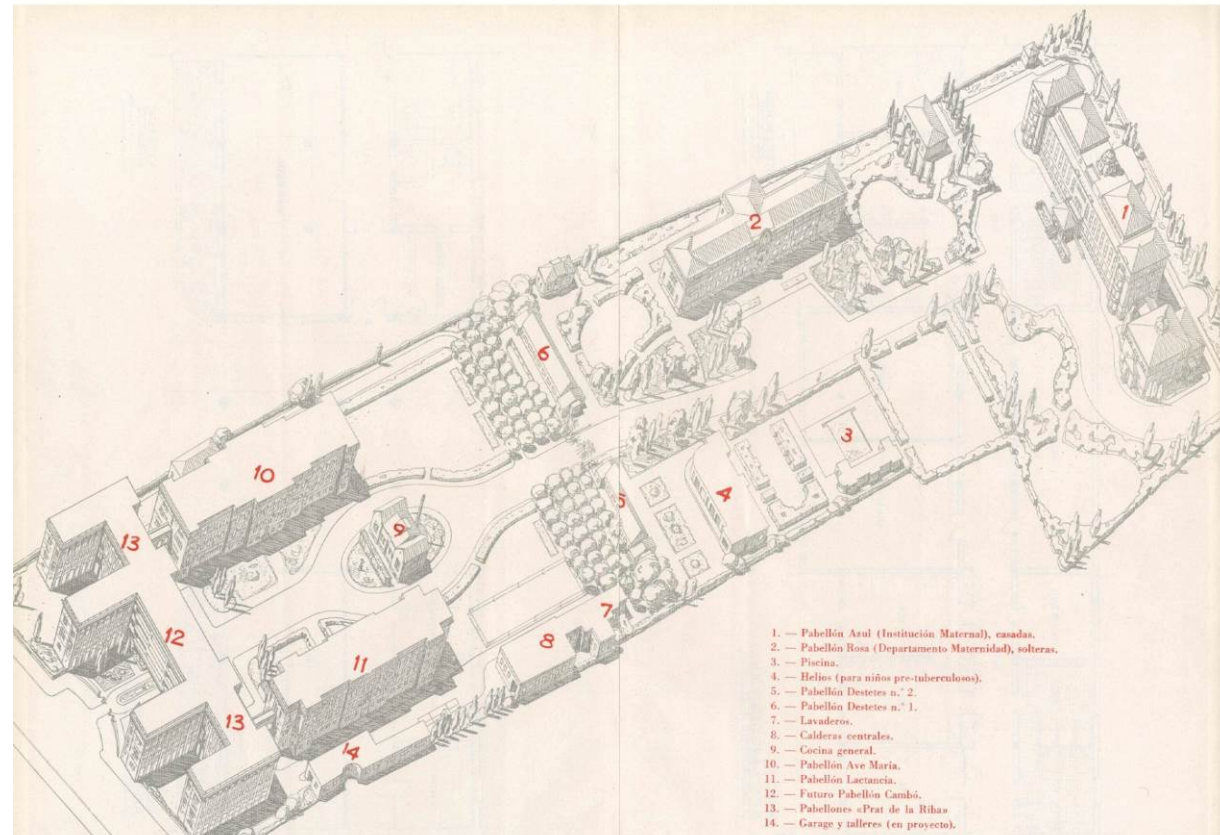
El mas Cavaller fou el primer edifici de les Corts que va assumir les necessitats de les institucions benèfiques situades a Ciutat Vella. Inicialment va acollir els nens desmamats, i posteriorment l'àrea de la Maternitat. Finalment va ser enderrocat cap al 1936, i en els seus terrenys s'edificaren els pavellons Rosa i Blau. Ens podem fer una idea de l'estructura d'aquesta casa, tot visitant algunes de les masies que encara es conserven a les Corts i que són un clar exponent del caràcter rural del districte, que es mantingué fins ben entrat el segle XX.

A partir d'aquest moment es començaran a projectar els edificis de la nova Casa de la Maternitat i Expòsits vinculada a l'assistència d'infants abandonats i a hospital maternal, seguint diferents projectes que es desenvoluparan des del 1890 al 1957. Per tant, podem establir tres grans períodes en la història d'aquesta entitat. El primer, vinculat a l'inici de la institució, ubicada a Ciutat Vella i a la recerca d'una seu a les Corts. El segon, que abasta un període molt llarg, que es vincula a la consolidació de la institució. I el tercer, que respon al moment en què els antics edificis queden obsolets i es fa la reconversió per als nous usos.

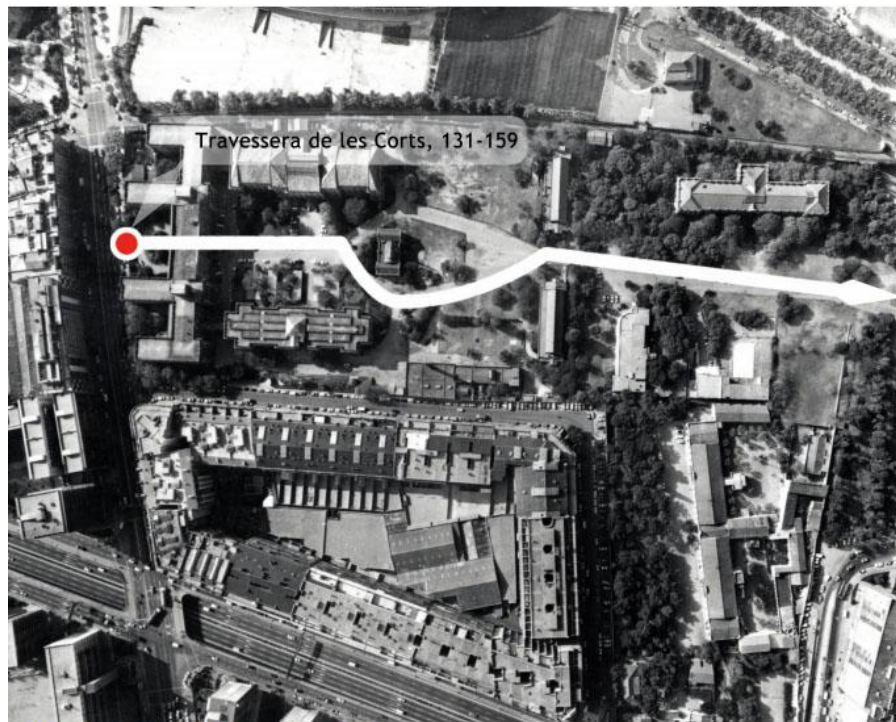

1. Nau auxiliar per a la brigada manteniment	10 i 11. Pavellons de malalties infeccioses, Camil Oliveres (1893-1894)
2. Pavelló Germanes, Josep Bori (1908-1928)	12. Pavelló del dipòsit de cadàvers i sala d'autòpsies i laboratori, Josep Bori (1904-1906)
3. Pavelló Cambó, Manuel Baldrich (1953-1957)	13. Pavelló Rosa, Josep Goday (1920-1925)
4. Pavelló Prat de la Riba, Josep Bori (1908-1928)	14. Pavelló Hèlios, Josep Goday (1933-1935)
5. Pavelló Ave Maria, Camil Oliveres (1891-1896)	15. Pavelló Hèlios, II (1989)
6. Pavelló de Lactància, Camil Oliveres (1890-1892)	16. Pavelló Hèlios, III (1989)
7. Pavelló de la cuina, Josep Bori (1900-1901)	17. Pavelló Blau i Policlínica, Josep Goday (1928-1942)
8. Pavelló de calderes	
9. Pavelló de la bugaderia, Camil Oliveres (1893-1895)	

EL plànol ens mostra les diferents fases de construcció de la Casa de la Maternitat, que es perllongaran durant gairebé setanta anys. La construcció de la Casa de Maternitat i Expòsits de les Corts es va iniciar el 30 de juny de 1890, seguint les teories higienistes del moment i anteposant la funcionalitat dels edificis a la seva estètica. El programa constructiu partia, doncs, d'una organització funcional que tenia en compte tota la diversitat de serveis que havia d'oferir.

Plànol extret de la Revista San Jorge, número 12, Octubre de 1953

Vista aèria del recinte de la Maternitat. © AHDB

Així, a la part nord es projectaven els edificis destinats a la Secció Maternal; i a la banda sud, a tocar de la Traversera, se situaven els edificis per la borderia o asil de nens expòsits. Les obres comencen amb la construcció del Pavelló de Lactància (6). L'any següent s'iniciaren les obres del Pavelló de Desmamats o Ave Maria (5) i el 1893 els pavellons de malalties

infeccioses (10 i 11) i el pavelló per a safareigs i bugaderia (9). Eren en la seva majoria pavellons dedicats als nens expòsits.

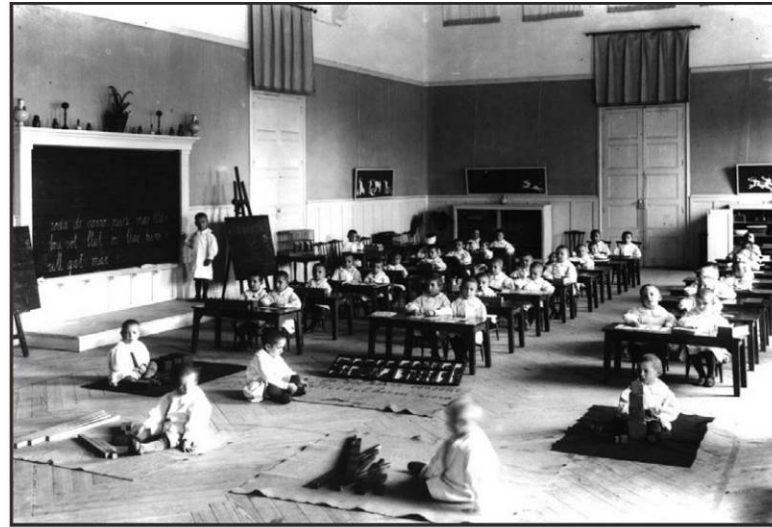
L'any 1895 ja s'havien construït cinc pavellons: el de Lactància, el de Desmamats, els de malalties infeccioses i els safareigs; tots aquests, són els que va poder veure acabats Camil Oliveras, l'arquitecte autor del projecte. Encara faltava per construir el gran pavelló de l'administració i el dels expòsits grans, coneguts com el Pavelló de les Germanes (2) i Prat de la Riba (4), respectivament. També l'església, així com la cuina (7), el llatzeret, el pavelló per a dipòsit de cadàvers, autòpsies i laboratori (12), infermeria general, gimnàs i les piscines. D'aquests edificis, l'església, el llatzeret i la infermeria no s'arribarien a construir mai.

A partir de l'any 1920 i fins al 1942, seguint el projecte d'atenció a la dona desenvolupat per la Institució Maternal Catalana, veiem una ampliació del recinte amb la construcció del Pavelló Rosa (13) i el Pavelló Blau i Policlínica (17), edificis dedicats exclusivament a l'atenció femenina. Aquests dos edificis foren projectats per l'arquitecte Josep Goday artífex també del Pavelló Hèlios (14), dedicat a guarir els nens tuberculosos. El darrer pavelló construït fou el Pavelló Cambó (3), projectat el 1953 per Manuel Baldrich, per ampliar la secció infantil.

Si entrem al recinte de la Maternitat per l'entrada que dóna a la Traversera de les Corts i sortim pèl carrer del Doctor Salvador Cardenal, podem situar les diferents edificacions en el seu context i atenent a la seva funcionalitat. No es tracta d'un itinerari cronològic sinó temàtic, ja que cada pavelló ens permetrà introduir temes relacionats amb la funció per a la qual varen ser concebuts així com els nous usos després de la reconversió als anys vuitanta. d'una institució vinculada a l'asil d'infants abandonats i a l'atenció a la dona com a hospital maternal. També és l'itinerari de l'evolució constructiva dels edificis que formen el recinte i dels diversos usos que han tingut. D'ençà del 1884, any del trasllat de la institució a les Corts, el recinte ha estat transformat amb tot un seguit de projectes arquitectònics producte de la situació política, econòmica i social, així com de la mentalitat i esperit de cada època. La institució, que sempre va patir la manca de recursos econòmics, no va poder acomplir el de cada moment, amb la qual cosa els projectes s'anaren modificant i duent a terme segons les possibilitats. Per això resulta complicat resseguir la història de cada edifici, ja que no és unitària sinó que és fruit de diferents projectes i de modificacions arquitectòniques i utilitàries. Vista aèria del recinte de la Maternitat.

La Casa de Maternitat és un bon exemple de conservació del patrimoni modificant-ne els usos, encara que aquesta reconversió ha implicat la desaparició de molts dels interiors històrics.

Els infants de més de dos anys, els anomenats desmamats, van ser amb diferència els més beneficiats pel trasllat de l'establiment benèfic a les Corts. Els nous espais no van significar només una millora sanitària molt important, sinó que per primera vegada es va poder disposar d'espais dedicats a desenvolupar activitats educatives i d'esbarjo. Pel que fa a l'educació, els primers anys del segle XX

Aula Montessori de l'orfenat. © AHDB

van ser anys de profunda transformació, no tan sols pel que feia a disposar d'uns espais adients per a la funció docent, sinó també perquè són anys d'una profunda transformació i evolució pedagògica” Durant la Mancomunitat i després durant la República, hi va haver importants reformes educatives, que foren anul·lades amb els canvis polítics.

A final del segle XIX i especialment a l'inici del XX, assistirem a una veritable ofensiva de metges, higienistes, filantrops i polítics en favor de la salut, la higiene i les condicions de vida de la infància i la dona, adreçades a entendre la seva problemàtica i a millorar, dins de les seves possibilitats, l'atenció que famílies i institucions dispensaven a les criatures. Aquesta revalorització de la infància serà comuna a la major part dels països europeus desenvolupats, encara que a Espanya, la plasmació concreta d'aquest interès va ser més tardana. Així mentre que a Gran Bretanya i França les grans lleis de protecció a la infància són de la dècada del setanta del segle XIX, a Espanya va caldre esperar a l'any 1904 per trobar mesures legislatives semblants

L'any 1924, es va proclamar, a Ginebra, la primera declaració dels drets de l'Infant, que propugnava entre d'altres, el dret del nen orfe i abandonat de ser acollit. En aquest sentit les Cases de Maternitat varen tenir una gran importància, que tanmateix no va tenir la correlació necessària en les lleis d'adopció.

04.02.01 PAVELLONS GERMANES (2) I PRAT DE LA RIBA (4), 1908

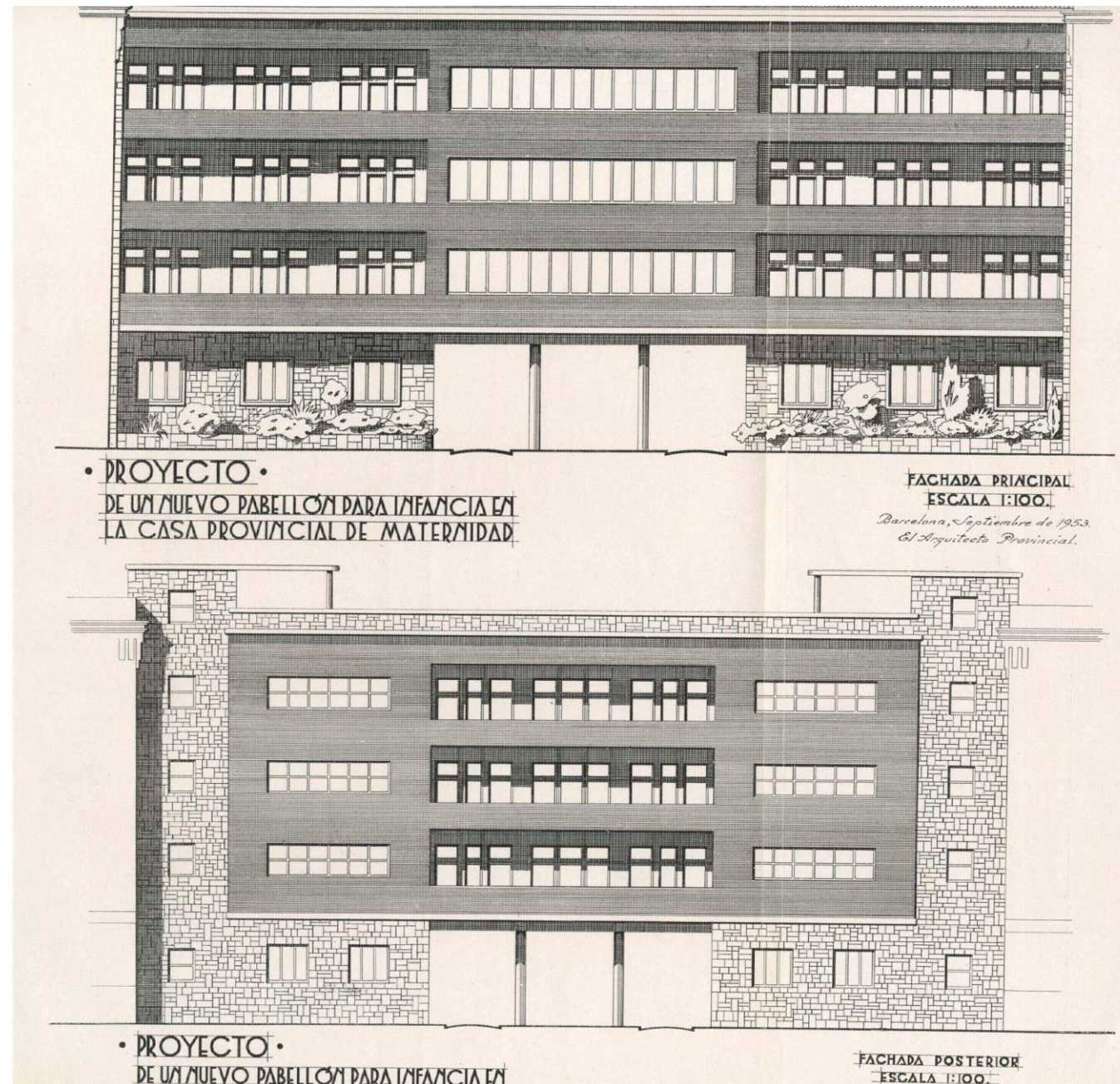
Vista del pati interior del Pavelló Prat de Riba. © AHDB

Aquests dos pavellons, projectats per Josep Bori, es construeixen per allotjar diversos serveis polivalents: dependències destinades a les Germanes de la Caritat, dependències administratives i departaments per als infants més grans de la Casa. Consisteix en un conjunt format per dos edificis en forma de U que creen dos patis interiors per a l'esbarjo dels infants. A la Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona l'educació tingué un paper fonamental. A més a més, arran del trasllat de la institució a les Corts es van poder destinar espais a activitats educatives i de lleure. Durant les dècades en què va estar en funcionament la institució es van produir diversos canvis en l'educació, canvis que depenien de la situació política de cada moment; però al llarg dels anys educació i treball van anar de bracet. En el pensament burgès el treball es considerava un element importantíssim a l'hora d'educar i una via per a incorporar-se a la societat. La Casa de Maternitat fou pionera en la introducció d'un nou sistema pedagògic amb l'adopció, l'any 1913, del mètode Montessori. La pedagogia renovadora de Maria Montessori, transcendia el mètode transmissor tradicional potenciant les aptituds individuals de l'infant mitjançant el joc i l'aprenentatge actiu. Aquesta pedagoga no era gens partidària de l'aplicació de tècniques rígides i va basar les seves idees en el respecte envers l'infant i en la seva capacitat d'aprendre. Els principis fonamentals de la seva pedagogia eren la llibertat, l'activitat i la individualitat. Actualment el Pavelló de les Germanes es coneix amb el nom d'Olimpia i està ocupat per oficines del Servei Català de Salut. En el Pavelló Prat de la Riba hi ha actualment l'IES Les Corts.

04.02.02 PAVELLÓ CAMBÓ (3), 1953-1957

El Pavelló Cambó fou construït entre els anys 1953 i 1957 per l'arquitecte municipal Manuel Baldrich i Tibau, per ampliar la Borderia. Se situa entre els pavellons Prat de la Riba i Germanes i dignifica l'entrada sud del recinte. Fou l'últim pavelló de nova planta que es construï, i ocupà l'espai

destinat originalment a l'església i galeries de comunicació, que mai foren bastides.

El pavelló, que destaca pel seu estil racionalista, deu el seu nom al mecenes Francesc Cambó, polític i financer que va deixar un llegat de dos milions de pessetes per a la Casa Caritat i la mateixa quantitat per a la Maternitat i Expòsits.

En aquest edifici es va situar l'ampliació de la borderia o secció infantil per allotjar-hi 144 infants de dos i tres anys. Ja que amb l'increment dels infants, aquest ocupaven part del pavelló de lactància, tot obstaculitzant el bon funcionament d'aquest.

A la darrera del segle XVIII es va generalitzar, a tot Europa, la creació d'incluses i cases de maternitat en resposta al problema de l'elevat nombre d'infants abandonats dins un context de forta expansió demogràfica en societats industrials. La Casa de Maternitat i Expòsits no acollia només els fills il·legítims que havien estat abandonats i als quals calia buscar una família d'acollida, sinó també altres infants que eren lliurats a la institució per problemes econòmics i que vivien de manera permanent al centre, però que no havien estat abandonats al carrer. Molts d'aquests fills legítims eren visitats regularment per les seves famílies i fins i tot en alguns casos aquestes els recuperaven un cop passada la primera infància. Hem de tenir en compte que la manca d'una legislació per a facilitar les adopcions, altrament mal considerades per la societat, condemnava els infants a la condició d'expòsits per a tota la vida. Aquesta situació va millorar substancialment a partir del 1958, amb la promulgació d'una nova llei que permetia l'adopció plena dels infants i la pèrdua de la pàtria potestat dels pares biològics. L'edifici fou desocupat i reutilitzat com a llar infantil depenent de Serveis Socials fins a la darrera dels anys vuitanta. L'any 1991 s'hi va instal·lar l'Escola Universitària de Biblioteconomia Jordi Rubió i Balaguer. Més tard, l'any 1998 s'hi va instal·lar la seu de COM Ràdio. Aquestes dues reformes transformaren completament l'aparença i la distribució interior originals, encara que l'exterior conserva el totxo vist i els carreus de pedra originals. Llibre San Jorge, 1953. © (AMDC) 7 La casa de Maternitat i Expòsits de les Corts

04.02.03 PAVELLÓ DE LACTÀNCIA (6), 1890-1892

Som davant el primer pavelló construït per Camil Oliveras, destinat als menors de dos anys. L'edifici tenia diverses sales de bressols, lavabos, dormitori per a les dides i sales per a la roba. Hi cabien 220 persones: 160 lactants i 60 dides. La procedència dels expòsits era molt variada i va anar canviant durant els anys. De bon principi,

la principal via d'accés era el torn, que preservava l'anonimat de qui abandonava la criatura. També n'hi havia que havien estat abandonats en parròquies o pels carrers de Barcelona. I hi havia els fills de mare soltera, primer a la maternitat de l'Hospital General de la Santa Creu i més tard a les instal·lacions de les Corts. Les condicions amb què arribaven eren molt diverses, però molts presentaven greus mancances alimentàries i d'higiene. La clau

de la supervivència d'aquests nadons abandonats eren les dides que s'encarregaven d'alimentar-los. A part de les dides internes, que alletaven els més petits i residien a la mateixa Casa, hi havia les dides externes, que s'encarregaven de tenir cura dels nadons a casa seva fins als cinc

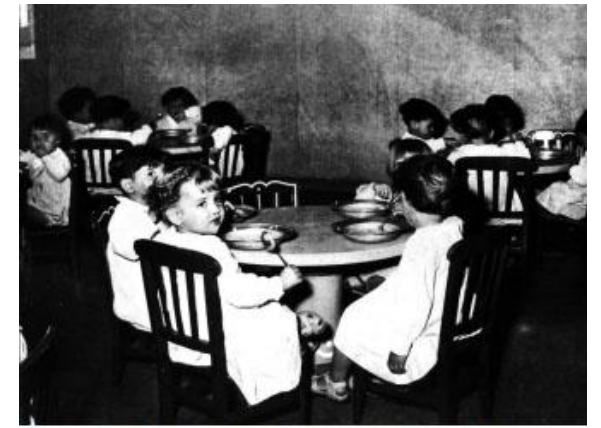

Sala de bressols del Pavelló de Lactància. © Josep Brangulí (AMDC)

anys, quan eren retornats a la Casa de Maternitat i Expòsits. Actualment el Pavelló de Lactància acull des del 2003 diverses instal·lacions de la Diputació de Barcelona: Àrea d'Igualtat i Ciutadania, Àrea de Promoció Econòmica i Ocupació, la Delegació de Turisme i un organisme de Gestió Tributària.

04.02.04 PAVELLÓ DE DESMAMATS O AVE MARIA (5), 1891-1896

Aquest pavelló, projectat per Camil Oliveras, estava destinat als infants expòsits de dos a cinc anys. L'edifici estructurat en semisoterrani, planta baixa, pis i golfes, tenia capacitat per a 180 persones, (120 nens i 60 nenes). La distribució interior va anar variant segons les necessitats de cada moment, constava de menjador, aules, sales de reunions i de jocs, dormitoris, lavabos, cambres per a la roba i cambres de vigilància. La marginalitat i l'abandó dels menors ha existit sempre i

Menjador infantil del Pavelló de Desmamats amb seqüències del conte de la Caputxeta Vermella, 1937. © AMDC

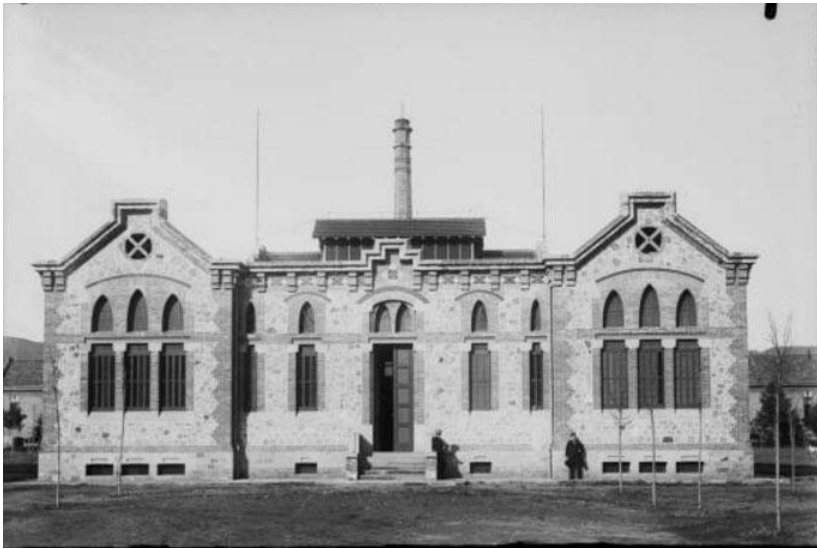

Dormitori de les nenes grans del Pavelló de Desmamats, 1903. © Josep Brangulí (ANC)

Imatge de Pedro Salcedo i Vaz (panoramio.com)

mitjançant la creació d'institucions benèfiques s'ha intentat trobar solucions a aquesta problemàtica. El període entre el final del segle XIX i el primer terç del XX fou una època significativa pel que fa a la infància, ja que va passar a ocupar un paper centra entre les preocupacions socials, educatives, mèdiques i higienistes, amb l'aparició de les primeres mesures legislatives i institucionals de protecció social i laboral. En el cas de la Casa de Maternitat, les condicions en què vivien els nens abandonats eren dures, com queda palès en els informes dels primers anys de la Institució, on es menciona la utilització dels expòsits com a mà d'obra barata. L'any 1981 s'iniciaren les obres de remodelació i actualment hi trobem la seu de la Conselleria de Sanitat de la Generalitat. Els arquitectes A. Bosch, Ll. Cuspinera i J.M. Botey van rebre el premi FAD de restauració per aquesta intervenció, l'any 1983.

04.02.05 PAVELLÓ DE LA CUINA (7), 1899-1901

El pavelló de la cuina fou projectat l'any 1898 per Josep Bori i es va acabar l'any 1899. En aquest pavelló hi havia les cuines, els rentadors, els armaris per a la vaixela, el forn de pa, que era al soterrani, i el magatzem que proveïa els altres pavellons. Atesa la distància que separava la cuina dels pavellons de Lactància i Ave Maria, el projecte va preveure la construcció

d'unes galeries subterrànies, que van ser acabades l'any 1901, per on circulaven unes vagonetes transportadores sobre vies que facilitaven el transport dels àpats entre la cuina i els dos grans

pavellons. No coneixem amb exactitud els menús que s'elaboraven a les cuines de la Casa de Misericòrdia, però en els llibres de registre es fa esment d'articles com la farina, el sucre, el bacallà o el cafè com a productes bàsics. El règim alimentari dels infants era monòton i durant molt de temps observava pràctiques alimentàries poc recomanables, com el costum de donar vi als nens i a les dides. Coneixem la dieta dels nens més grans de

Cuina modernitzada de la Casa de Maternitat. © Josep Brangulí (ANC)

dos anys. A l'hora d'esmorzar prenién sopa, pa i una mica de llet. Per dinar, menjaven escudella amb una mica de carn, verdura, pa i vi. I per sopar, carn o bacallà, amanida i pa. A la fi dels anys noranta s'abandonaren les cuines i l'espai va ser remodelat per a acollir les oficines de la Universitat d'Educació a Distància (UNED). A l'actualitat es un espai en desús. De fet en un inici volia fer l'estudi d'aquest pavelló, però em van indicar que l'accés al mateix està restringit al no saber clarament a qui pertany.

Pel que fa al règim alimentari dels nens i les nenes, en paraules dels mateixos metges de la Casa, era si més no monòton, i es demanava a la junta la introducció de canvis (...), malgrat les queixes, sembla que no s'hi van introduir gaires canvis, i es mantingué la monotonia i fins i tot la utilització d'aliments gens recomanables per a l'alimentació correcta dels nens i les nenes. Fins a la dècada dels vuitanta (s. XIX) era molt freqüent donar vi als nens, costum, molt estès sobre tot entre les classes populars. Així trobem que a l'hora de l'esmorzar els nens de "destete" (entre dos-cinc anys) prenién sopa, pa i una mica de llet; per dinar, escudella amb una mica de carn, verdura, pa i vi, i per sopar, carn o bacallà, amanida i pa".

04.02.06 PAVELLONS DE MALALTIES INFECCIOSES I INFERMERIES (10-11), 1893-1894

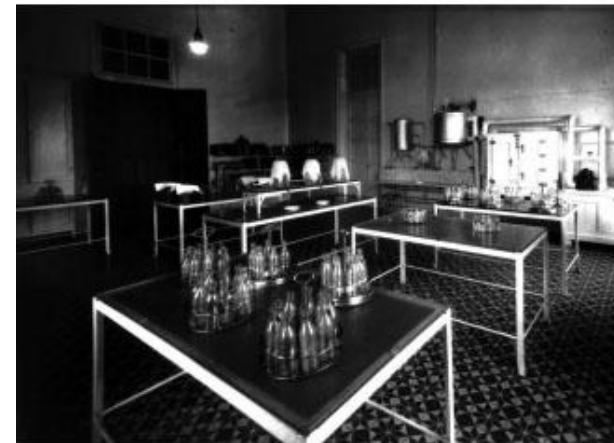
Els dos pavellons per a malalties infeccioses i infermeries començaren a edificar-se l'any 1893 i acabaren l'any 1894, segons el projecte de Camil Oliveras. Els pavellons foren projectats per acollir els interns amb malalties infeccioses, però es van utilitzar fins l'any 1957 bàsicament com a infermeries dels nens en un pavelló i de les nenes en l'altre. Els metges també van utilitzar un d'aquests pavellons com a sala d'operacions per manca d'una infermeria general. La seva finalitat inicial d'acollir els malalts infecciosos es va tenir present en la construcció de l'edifici, per això es va reforçar l'aïllament tèrmic amb doble envà en els murs perimetrals i amb una cambra aïllant a la coberta.

Les malalties infeccioses com el còlera i la sífilis foren epidèmies cícliques al llarg del segle XIX, que es van anar eradicant al llarg del segle XX. La sífilis congènita era Transmesa de mares a fills per via placentària. Durant la primera meitat del segle XX entre els infants més grans de dos anys les malalties infeccioses, especialment les respiratòries com les pneumònies, la tuberculosi, la tos ferina, i les exantèmiques, sobretot el xarampió, la verola i l'escarlatina eren les causes de les defuncions majoritàries.

A partir de l'any 1957, quan es va posar en marxa el Pavelló Cambó, els infants allotjats en aquests pavellons els varen deixar lliures, que van passar a allotjar el nou Servei de Neuropediatria. Aquest servei alterà la fesomia original de l'edifici i va fer desaparèixer unes decoracions murals amb motius de contes tradicionals infantils. L'any 1994-1995 es va reformar de nou per acollir les oficines de l'Organització de Gestió Tributaria (ORGT) de la Diputació. En aquest cas la reforma va modificar tot l'interior per adaptar-se als nous usos de l'edifici. Des d'octubre de 2003 acull els serveis de la Diputació

següents: la Direcció de Serveis d'Urbanisme i Habitatge, l'Institut de Gestió Urbanística i Activitats Locals i l'Institut d'Habitatge Local.

04.02.07 PAVELLÓ PER A DIPÒSIT DE CADÀVERS, SALA D'AUTÒPSIES I LABORATORI (12), 1904-1906

Habitació on es preparaven i s'esterilitzaven els biberons.
© Josep Branguli (ANC)

Aquest petit pavelló fou concebut com a casa del capellà del recinte, segons el programa inicial de Camil Oliveras. Però l'any 1904 l'endarreriment del projecte inicial i les necessitats del centre portaren Josep Bori a projectar-hi un edifici per acollir el dipòsit de cadàvers, la sala d'autòpsies i el laboratori bacteriològic. Una de les prioritats del servei mèdic era reduir l'elevat índex de mortalitat durant els primers dies de vida dels nadons, que es devia a dos motius bàsics: la insuficiència alimentària i el col·lapse de la institució.

La insuficiència alimentària dels nadons es devia a la llet artificial d'aquell moment (llet en pols, quefir, iogurt, llet albuminosa, etc.), que no era suficientment nutritiva. El col·lapse econòmic de la institució no permetia ampliar el nombre de dides per a la lactància interna. En el cas dels nadons que eren lliurats a la Casa

de Maternitat, s'esdevenia que molt poques vegades havien estat alletats per la seva pròpia mare, fet que contribuïa a una mortalitat molt elevada.

Pel que fa a les patologies responsables de la mortalitat dels nens i nenes internats a la Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona destaquen, en primer lloc, les relacionades amb la nutrició dels internats. Durant el període 1888-1924 més del 32% dels diagnòstics relacionats com a causa de mort corresponen a malalties de l'aparell digestiu. L'origen d'aquestes patologies era doble. En primer lloc hi havia les derivades de les mateixes circumstàncies lligades a l'abandó de les criatures, la majoria d'elles de pocs dies de vida, que arribaven a la Casa arrossegant greus dèficits nutricionals. Un cop a l'establiment les possibilitats de redreçar el seu estat depenien de la disponibilitat d'oferir-los alletament natural; però mai no es va poder disposar d'un nombre de nodrisses adequat, tant internes

com externes. En segon lloc, trobem les patologies lligades a la salut de la mare i a les circumstàncies que envoltaven la gestació. En aquest grup destaca per damunt de totes la sífilis congènita, adquirida per via placentària. (...) D'altres malalties de la mare, com podien ser la tuberculosi o la desnutrició, i fins i tot els hàbits o el treball pesat fins a l'últim dia de gestació contribuïen a engrossir l'apartat dels nens prematurs. Entre els nens i nenes més grans de dos anys les malalties infeccioses, especialment les respiratòries i les exantemàtiques, eren les causes de defuncions majoritàries

No va ser fins a les acaballes dels anys seixanta que es va aconseguir equiparar els índexs de mortalitat amb els nivells europeus. Per a arribar a assolir aquestes xifres foren determinants les noves incubadores, que frenaren l'elevada mortalitat dels naixements prematurs, així com la introducció de millores en la sala d'esterilització i en les sales d'operacions. Als anys quaranta el dipòsit mortuori es va traslladar a un nou pavelló de petites dimensions situat entre els pavellons Rosa i Blau, el qual fou enderrocat l'any 1992. El laboratori bacteriològic, instrument bàsic per a la investigació i l'anàlisi de les causes de defunció, també es va traslladar, encara que més tard, als anys seixanta, a un nou pavelló situat a prop del Pavelló Hèlios i enderrocat l'any 1992 seguint els criteris del pla d'adequació de tot el recinte. Finalment aquest pavelló fou remodelat l'any 1999-2000 segons el projecte de l'arquitecte Manuel Valls Ferrer per a acollir les oficines de l'Organisme de Gestió Tributària (ORGT) de la Diputació de Barcelona, i des de l'any 2003 acull la Unitat de Serveis Generals del Recinte i el Referent de Seguretat.

04.02.08 PAVELLÓ HÈLIOS, 1933-1935 (SEGONA ETAPA, 14, I TERCERA ETAPA, 15 I 16)

Aquest pavelló fou projectat l'any 1933 per Josep Goday amb la finalitat de tractar els nens tuberculosos. A fi de prevenir el contagi d'aquesta malaltia s'hi instal·laren tots els serveis necessaris: dormitoris, aules, infermeries, sales d'operacions i sales de cures, així com una gran terrassa exterior o solàrium perquè els infants poguessin prendre el sol i restablir-se de la seva malaltia. El nom del pavelló fa referència al sol, ja que es projectà per a aprofitar-ne al màxim els beneficiosos rajos.

Destaca el seu estil racionalista de línies simples, ben diferent de l'obra més coneguda d'aquest arquitecte. L'edificació d'aquest pavelló va coincidir amb la lluita antituberculosa empresa pel Govern de la República entre 1931 i 1933, el qual va promoure la construcció de nous dispensaris, de prevenció infantil i de sanatoris. Aquest fou el cas del Dispensari Antituberculós de Barcelona, al carrer de Torres i Amat, projectat pels arquitectes racionalistes del GATPAC.

El contagi de la tuberculosi té lloc pels gèrmens que circulen per l'aire o bé per la ingesta de llet contaminada —cosa que explica la importància de la higiene de l'alimentació. El bacil penetra en l'organisme per les vies respiratòries, i amb menys freqüència pel tub digestiu. Fins als anys setanta del segle XX el pavelló, s'utilitzà com a centre de neonatologia. Després fou abandonat i rehabilitat el 1988. Des de l'any 1994 allotja un centre d'atenció primària (CAP).

Vista general del Pavelló Hèlios i detall de la galeria de cura amb els infants malalts. © AHDB

04.02.09 PAVELLÓ ROSA (13), 1920-1925

Vista general del Pavelló Rosa el 1928. © AHDB

El pavelló va ser projectat per Josep Goday, l'any 1920, per unificar els serveis destinats a dones sense recursos i a les mares solteres o embarassades secretes. L'edifici original es distribuïa en un semisoterrani, planta baixa i planta pis, on hi havia diversos serveis: zona de desinfecció, pediluvi, banys, lavabos,

cuina, infermeria, laboratori, farmàcia, menjadors, dormitoris amb capacitat total de 112 llits, i 14 més per al personal facultatiu. La planta baixa es dedicava a les dones sense recursos que necessitaven beneficència, i el primer pis a les embarassades secretes pensionistes. Les embarassades secretes eren dones sense marit, moltes de les quals d'origen obrer.

Vestíbul del Pavelló Rosa. © AHDB

Fins al final de la segona dècada del segle XX el 80% de les dones que eren assistides a les Corts eren solteres al Pavelló Rosa, i la majoria dels seus fills eren lliurats, després del part, a la institució. Les dades eren semblants als altres centres de la ciutat: l'Hospital de Sant Pau i l'Hospital Clínic. Les mares solteres que donaven a llum en l'àrea de Maternitat havien d'al·letar els seus fills durant un període mínim de cinc setmanes, per tal de reduir la mortalitat i

també per evitar que fossin lliurats a la institució, però les condicions de salut de la majoria, a causa de les mancances nutricionals que arrossegaven, feia que per a moltes fos impossible al·letar-los.

La maternitat secreta té molt a veure amb unes pautes culturals i una moralitat que

Sala d'incubadores. ©Josep Brangulí (ANC)

identificava la dona amb l'espai domèstic, amb la família i la llar. Un instrument de reproducció dins el matrimoni, que segons el plantejament fonamental de l'Església catòlica, tenia com a finalitat la procreació. A partir del principi del segle XX, comença la conscienciació envers les relacions de gènere, arran del moviment de les dones que es desenvoluparan al voltant d'unes constants. Les demandes femenines se centraran en el dret a l'accés a l'educació i al treball remunerat, en la formació professional; en la millora de les condicions socials de la dona; en la superació de la idea de la maternitat prolífica i de la dedicació a la llar en pro d'una dona moderna i preparada.

L'edifici va mantenir els seus serveis maternals fins a l'any 1974. L'any 1989 es va portar a terme la reconversió interior per a instal·lar-hi les oficines del COOB Barcelona 92, segons un projecte de Norman Cinnamond. També es varen restaurar els esgrafiats dissenyats per Francesc Canyelles. Actualment hi ha les oficines del Servei de Personal i Gestió Acadèmica de la Universitat de Barcelona. Les diverses intervencions a l'interior han fet desaparèixer, desafortunadament, l'estructura original, les motllures del vestíbul i els elements decoratius.

04.02.10 PAVELLÓ BLAU I POLICLÍNICA (17), 1928-1942

El Pavelló Blau va ser projectat per Josep Goday l'any 1928, encara que les obres s'iniciaren l'any 1932 i no s'acabaren fins al 1942. El projecte inicial preveia una diversificació de serveis amb una casa maternal destinada als serveis d'obstetrícia i ginecologia per a dones casades, una policlínica on s'ubicava un consultori de reconeixement, administració, biblioteca, dependències de metges i un pavelló d'infectades.

El seu funcionament era autònom i allotjava cuines, menjadors, calefacció, banys i magatzems situats al soterrani. La denominació de Pavelló Blau prové del to blavós del recobriment ceràmic de la cúpula central. Entre 1870 i 1900, es varen començar a aplicar els principis d'antisèpsia i les noves tècniques en

anestèsia i cirurgia als hospitals, fet que contribuï a reduir de manera considerable la mortalitat maternoinfantil. La constatació d'aquestes dades va significar una lenta i progressiva acceptació, malgrat les connotacions socials negatives, de l'hospitalització durant el part i la reducció de les tasques de les llevadores.

Però no és només la relació població-recursos el que explica la pràctica de l'infanticidi o de l'abandó, sinó que hi ha també altres variables que no són de caràcter econòmic i que hi tenen un paper decisiu. Es tracta de les variables de caràcter cultural i ideològic, com ara el discurs sobre l'honor femení que al llarg de l'edat moderna i bona part del període contemporani va actuar sobre la sexualitat femenina exercint un fort control social sobre les dones especialment a partir del final del segle XVIII, quan la ruptura de la comunitat tradicional i la intensificació de l'emigració femenina

convertia les dones (majoritàriament joves i solteres) en les úniques zeladores de l'honor de les seves famílies. Així el discurs sobre l'honor tractava de preservar la virginitat de les solteres i la fidelitat de les casades amb l'objectiu de salvaguardar l'honor de les famílies de les dones o millor dit dels llinatges masculins. Per tant, no només era la pobresa el que avesava moltes dones a prendre l'opció de l'abandó o de la mort dels seus nadons, sinó també la il·legimitat i els seus efectes en un context social i cultural determinat.

No va ser fins a la dècada dels anys cinquanta del segle XX que l'atenció hospitalària de les mares i els nadons es va convertir en una pràctica generalitzada i exempta dels prejudicis de caràcter moral.

Des del 1975, amb la creació de la Seguretat Social es va anar creant una important xarxa hospitalària que oferia un servei mèdic públic i gratuït per a tothom.

L'any 1993 la Diputació va cedir la gestió del Pavelló Blau a l'Hospital Clínic. Avui dia el Pavelló Blau està en procés de restauració i l'interior està totalment reformat.

04.03 ELS ARQUITECTES INICIALS DE LA MATERNITAT

04.03.01 CAMIL OLIVERAS i GENSANA (Figueres, 1840 – Barcelona, 1898)

Camil Oliveras es titulà en arquitectura en la primera promoció sortida de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona l'any 1877. A la primeria va treballar col·laborant amb l'arquitecte d'estil historicista Joan Martorell en les obres de la capella panteó dels marquesos de Comillas a Santander i també en el projecte per a l'església dels jesuïtes al carrer de Casp. El projecte de Santander li va proporcionar contactes, entre els quals el gendre del marquesos, Eusebi Güell, que li va encarregar l'arranjament de la seva casa al carrer de la Portaferrissa. Va guanyar la plaça d'arquitecte de la Diputació l'any 1887, càrrec que va ocupar fins a la seva mort el 6 de setembre del 1898. El 10 de gener del 1888 la Diputació li encarregà el projecte de la Borderia de la Casa de Maternitat i Expòsits de Barcelona a les Corts, obra que va deixar inacabada i que varen continuar els seus deixebles. Com a arquitecte provincial va dur a terme altres obres entre les quals cal mencionar especialment l'habilitació de les cambres reials al Monestir de Montserrat per a la visita de la reina Maria Cristina a l'Exposició Universal de 1888, o les reformes al Palau de la Diputació, com ara la restauració del Saló de Sessions i les portes d'entrada del carrer del Bisbe. A més de sobresortir com a arquitecte també va destacar com a dibuixant i llatísta. El seu caràcter teòric va fer que des del seu càrrec de vicepresident de l'Associació d'Arquitectes proposés la publicació del seu Anuari.

04.03.02 JOSEP BORI I GENSANA (Figueres, 1866 – Barcelona, 1938)

L'obra de Josep Bori es considera com de transició entre el modernisme i el noucentisme. La seva trajectòria professional es va desenvolupar a Barcelona, on va obtenir el títol d'arquitecte l'any 1891, i a Figueres, d'on era oriünd, igual que el seu cosí germà Camil Oliveras. Tots dos arquitectes varen tenir trajectòries molt similars i, de fet, molts projectes els van elaborar conjuntament. A més a més, tots dos eren molt bons dibuixants, tal com es pot comprovar en els seus projectes. I tots dos foren també professors de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. La majoria de les seves obres van ser encàrrecs de la Diputació de Barcelona, en què va exercir de tècnic provincial des de l'any 1890 i durant quaranta anys: primer com a arquitecte ajudant de Camil Oliveras, més endavant com a arquitecte interí, i finalment com a arquitecte titular després d'obtenir la plaça definitiva. Durant aquests anys va treballar en les

successives ampliacions i reformes del recinte de la Maternitat així com en les instal·lacions de la Casa de Caritat a Horta. A més a més, com a arquitecte independent va fer la reforma de 1902 de l'Escola d'Art de la Llotja de Barcelona i la desapareguda decoració de la rellotgeria El Regulador, obra modernista premiada l'any 1911 per l'Ajuntament de Barcelona, que era a la cantonada de la Rambla amb el carrer del Carme. Dormitori del Pavelló de Lactància. © Josep Brangulí (ANC) Solàrium artificial per als nadons del Pavelló Rosa, 1925. © Josep Brangulí (ANC) 18 La casa de Maternitat i Expòsits de les Corts MANUEL BALDRICH I TIBAU (Tarragona, 1911 – Barcelona, 1966) Arquitecte i urbanista que al llarg de la seva trajectòria va combinar les vessants teòrica i pràctica de l'arquitectura. Va treballar com a arquitecte provincial i va accedir a la plaça de director de l'oficina tècnica de la Comissió Provincial d'Urbanisme l'any 1948, on va destacar elaborant diferents plans d'ordenació urbana i comarcal, com per exemple els de Granollers, Manresa, Terrassa, Mataró, Vic, Sabadell, Igualada, Berga, etc. També va destacar edificant polígons d'habitatges per a diverses poblacions, entre les quals hi ha Mataró, Granollers, Sabadell i Terrassa. Entre 1953 i 1960 projectà el complex assistencial de les Llars Mundet i la seva església, pertanyent a la Diputació de Barcelona. També va reformar l'antiga fàbrica Can Batlló perquè acollís la Universitat Industrial de Barcelona, i va projectar la piscina Sant Jordi, entre altres projectes.

04.03.03 JOSEP GODAY I CASALS (Mataró, 1882 – Barcelona, 1936)

L'obra de l'arquitecte Josep Goday i Casals s'inscriu en el corrent artístic del noucentisme, terme emprat per Eugeni d'Ors per a definir l'estil successor del modernisme que tornarà la seva mirada als clàssics. Goday va obtenir el seu títol d'arquitecte a Barcelona el 1905 i va treballar com a delineant al taller de Puig i Cadafalch, del qual va ser deixeble i col·laborador. Entre les seves obres primerenques destaquen la casa dels Barquets i la casa Girbau (1910) a Sant Feliu de Guíxols. Posteriorment, el 1914, juntament amb l'arquitecte Jaume Torres i Grau va guanyar el concurs per a la casa de Correus, edifici que presenta un gran historicisme i que no va executar fins al 1927. Va desenvolupar la tasca d'arquitecte municipal de la ciutat de Barcelona i posteriorment va ser l'arquitecte en cap de la comissió de cultura. Però el seu reconeixement és gràcies a la realització d'una gran quantitat de grups escolars, dels quals n'hi ha que encara continuen duent a terme la seva funció, com les escoles Àngel Baixeras (1922), a Ciutat Vella; La Farigola de Vallcarca (1922), a Gràcia; Lluís Vives (1931), a Sants; Milà

i Fontanals (1931), a Ciutat Vella; Ramon Llull (1931), a l'Eixample; Pere Vila (1931), a Ciutat Vella; Collaso i Gil (1933), a Ciutat Vella; Casas (1933), a Sant Martí. Aquests grups escolars són els que van definir el seu estil i van ser exponents del noucentisme. Goday planteja davant de la irregularitat pròpia del modernisme, més regularitat i més eficàcia, sense ultrapassar els marcs arquitectònics de l'edifici i allunyant-se de l'exuberància decorativa del modernisme. En els seus paraments exteriors destaca la decoració d'esgrafiats, que portà a terme Francesc Canyels. Els corrents reformadors de l'educació en temps de la Mancomunitat van plantejar idees renovadores, higienistes, humanistes i europeistes de les quals es va fer ressò Josep Goday. Plantejava una escola pública on estètica i funcionalisme s'unien en un tot. Volia dignificar les classes obreres de la ciutat i superar l'escola tradicional, poc propera a les classes més baixes, que estava en mans dels eclesiàstics. Entenia l'educació com un tot, humanista i laica, i ho reflectia en els seus edificis projectant zones d'espai comú per a la convivència i l'esbarjo. Va ser un projecte ambiciós del catalanisme i el regeneracionisme polític —Goday va ser militant de la Lliga i republicà— que va quedar estroncat quan va començar la dictadura. L'any 1919 va restaurar la Casa de l'Ardiaca, i entre 1920 i 1925, projecta el Pavelló Rosa de la Casa de la Maternitat, obra que sintetitza l'estil de tradició noucentista utilitzat per l'arquitecte en aquesta època. El 1929 va realitzar el Pavelló de la Ciutat per a l'Exposició Universal, i el 1933 va ingressar com a membre numerari a la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi. Al marge de la seva tasca com a arquitecte, va destacar com a historiador de l'art, amb la publicació, juntament amb Antoni de Folguera i en col·laboració amb el seu mestre Josep Puig i Cadafalch, de l'obra *L'arquitectura romànica a Catalunya (1909-1919)*. També va ser professor ajudant del seu mestre a la càtedra d'història de l'art als Estudis Universitaris Catalans.

04.03.04 GENERAL GUITART I LOSTALÓ (Barcelona 1859-1926)

Obtingué el títol d'arquitecte l'any 1887.

Feu arquitecte municipal de Sant Feliu de Guíxols en els períodes de 1891 a 1899 i de 1904 a 1912 projectà el Pla de Reformes i Millores de 1897 i realitzà diverses obres com el Casino "La Constància" o "dels Nois" (1888 i ampliació 1899), l'asil Surís el 1904 i el 1909 el Casino "El Guixolnse" o "del senyors", les cases de Mercè Casanovas i de Josep Maruny, els safareig públics del Puig, etc.

Al nucli urbà de Palafrugell hi realitzà, entre 1900 i 1904, la torre-dipòsit d'aigua, d'estructura metàl·lica, pertanyent a l'antiga fàbrica. Surera Miquel, Vique & Meyer i el 1907 la reforma de les naus principals i

la façana modernista de la mateixa fàbrica. L'esmentada torre ha estat recentment restaurada, i declarada Bé d'Interès Nacional l'any 2000. Aquest antic recinte industrial, conegut popularment amb el nom de Can Mario, està en procés de rehabilitació i allotjarà, entre d'altres equipaments, el futur Museu del Suro de Palafrugell. . també a Palafrugell bastí "El Xalet" (antics habitatges de l'empresari Joan Miquel d l'empresa surera citada i on avui resideix l'artista Modest Cuixart) i la decoració d'una coneguda botiga de robes. També fou arquitecte municipal de Santa Perpètua de la Moguda entre els anys 1892 i 1894, on va fer el projecte d'urbanització de la plaça de la Constitució (1893-94) i l'edifici de la Casa de la Vila.

Ingressà a servei de l'oficina tècnica provincial de Barcelona l'any 1889 fins l'any 1920, en que sol·licità la jubilació. Simultàniament, des de 1886 a 1923, fou professor de Fusteria i Moble a l'escola d'Arts i Oficis de Barcelona (fou premiat per la instal·lació que l'esmentada escola realitzada escola a l'Exposició Universal de Barcelona de 1888).

04.03.05 FRANCESC CANVELLAS I BALAGUERÓ (Barcelona 1889-1938)

Inicià l'activitat professional dibuixants models de serralleria artística per a la Casa Ballarín de ferros forjats i el 1910 va ser enviat per aquesta empresa a l'Exposició Universal de Brussel·les per a dirigir-hi la instal·lació i decoració de la sala que el Foment de Treball ocupava al Pavelló d'Espanya. També el 1910 treballà a l'estudi de Puig i Cadafalch realitzant dissenys de ferro forjat, terracotes, etc. I conegué Josep Goday, amb qui realitzarà diversos viatges a l'estranger i establiria una fructífera col·laboració que duraria tota la vida (Casa de Caritat i de Maternitat i expòsits, Grups Escolars, Casa de Correus, Casa de l'Ardiaca, Foment del Treball nacional, etc.) Entre moltes altres intervencions, el 1912 realitzarà els plafons murals de la biblioteca de decoració de la façana de la galeria Prats a la Rambla de Catalunya. El 1928 realitzà pintures murals al palau Nacional de Montjuïc. El 1930-32 decorà, amb pintures murals, vitralls i esgrafiats, diverses estances de la Paeria de Lleida i el 1932 pintà diversos espais de l'edifici del Parlament de Catalunya.

Cal destacar-ne la docència exercida dintre 1910 i 1936 a l'Escola Industrial com a professor de disseny d'estampació tèxtil. On després de visitar diverses escoles estrangeres, Lió, París Milà, elaborà un pla d'estudis propi d'on sorgí una renovació del procés de l'estampació tèxtil.

També tingué una producció molt destacada com a gravador en boix i a l'aiguafort realitzant ex-libris de la biblioteca Prat de la Riba i de l'Ateneu Barcelonès. Com a il·lustrador, cartellista, publicista, pintor i dibuixant, participà en nombroses exposicions individuals i col·lectives, tant nacionals com internacionals.

04.03.06 RAMÓN ARGILÉ I BIFET(Lleida 1898 - Barcelona 1943)

Obtingué el títol d'arquitecte l'any 1943.

Fou becat per l'Ajuntament lleidatà entre 1922 i 1924, mitjançant oposició lliure. Treballarà com a arquitecte ajudant al despatx de Josep Goday des de l'any 1921, amb una important col·laboració en la construcció de la Casa de Correus i Telègrafs de Barcelona.

Fou arquitecte municipal de la Seu d'Urgell. Treballà a l'Ajuntament de Barcelona com a arquitecte ajudant dels Serveis Tècnics entre 1928 i 1929 i com a arquitecte en cap accidental de la Secció d'Urbanització del nucli antic i de l'eixample entre 1929 i 1933. També s'encarregarà de projectar les piscines del municipi barceloní durant aquesta època.

El 1922 obtingué el primer premi pel treball Monografia d'un petit edifici català anterior I segle XIX i el 1924 pel Projecte d'Escola per a una població catalana de 8000 habitants, en els concursos sobre arquitectura i arqueologia convocats pel Centre excursionista de Catalunya. El 1925 guanyarà el concurs per a l'adjudicació del projecte i construcció de l'edifici de la banca Llorens de Lleida.

L'any 1926 aconseguí el segon accèssit amb l'avantprojecte de Palau del Sol i el 1927 amb l'avantprojecte de Palau de la Llum i far per a l'Exposició Internacional.

El 1929 guanyà el primer premi pels treballs de restauració de l'edifici de la Paeria atorgat pel consistori lleidatà en els quals dirigí les obres i en projectà la decoració i els mobles. També realitzà els treballs de restauració de la Seu Vella.

El 1935 participà en el concurs d'idees de la part baixa de Montjuïc amb un Projecte de Ciutat del Cinema, convocat per l'Ajuntament de Barcelona.

Treballà per a l'empresa Hoteles Unidos, S.A. (HUSA) realitzant reformes com les de l'Hotel d'Orient de la Rambla de Barcelona i també realitzà nombroses obres particulars amb l'empres constructora familiar.

04.03.07 MANUEL BALDRICH I TIBSU(Tarragona 1911 - Barcelona 1966)

Obtingué el títol d'arquitecte l'any 1934.

Elaborà un projecte de Manicomi Provincial el 1941 com a requisits per a cobrir la vacant d'arquitecte provincial. Fou nomenat director de l'oficina tècnica de la Comisión Provincial de Urbanismo el 1948, on va destacar elaborant diferents plans d'ordenació urbana i comarcal: Granollers (1950), Manresa (1950 i 1957), Maresme (1950-56), Terrassa (1951), Mataró (1952-66), Vic (1953), Igualada (1953), Berga (1956), etc.

El 1949 es presentà, amb Joan Anguera, al concurs sobre habitatge econòmic organitzat pel Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Entre 1948 i 1954 signà amb Antonia Perpiñá l'Estudio de las poblaciones españolas e 20.000 habitantes. Des de 1945 i juntament amb d'altres tècnics, elaborà el Plan de Ordenación General de la Provincia de Barcelona publicat el 1959 i aprovat el 1963.

Destaquen els seus escrits sobre urbanisme redactats per a la Comisión Provincial e urbanismo de Barcelona y us ciudades-comarca, Política urbanística provincial, espacios libres y paisajes, Necesaria descongestión de Barcelona en urbanismo (1951), Planeamiento rural (1951) i Ante el crecimiento desmesurado de las aglomeraciones urbanas. La Ciudad-comarca (1952), etc.

Entre 1953-60 projectà el complex assistencial de les Llars Mundet, pertanyents a la Diputació de Barcelona. El 1960 realitzà un viatge als estats units amb l'objectiu d'estudiar l desenvolupament urbà de les ciutats americanes gràcies a una invitació oficial cursada pel govern nord-americà restringida a vuit arquitectes espanyols.

05. PROJECTES DELS ANTICS SAFAREJOS DE LA MATERNITAT DE BARCELONA

5.01 PROJECTE 1889

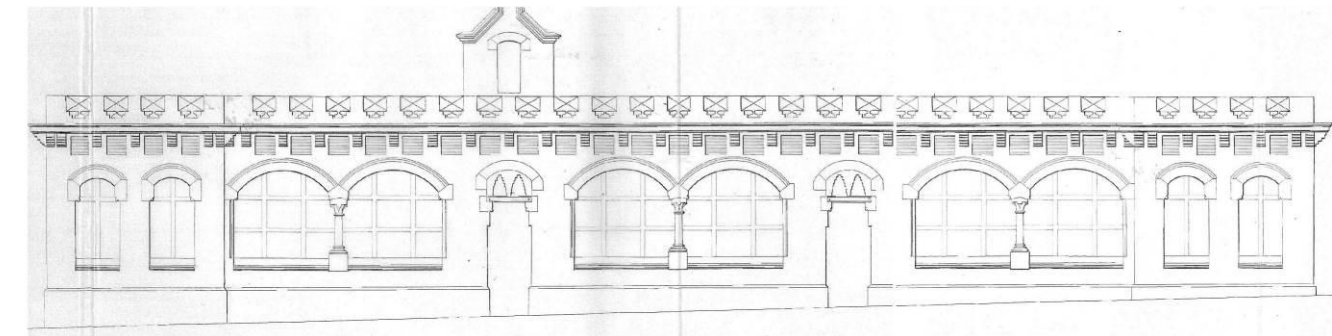
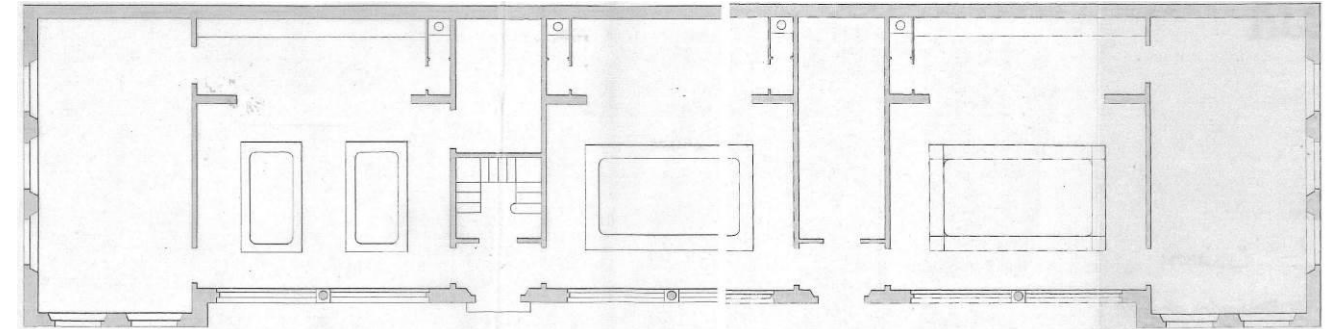
Com a resposta a les condicions d'insalubritat de les ciutats industrials, s'havia desenvolupat des del final del segle XVIII l'anomenat corrent higienista. Abanderat principalment per metges, l'higienisme denunciava la falta de salubritat de les ciutats industrials i n'estudiava les causes per millorar les condicions de vida i combatre l'alt índex de mortalitat que es produïa en l'ambient urbà. En aquesta època, doncs, el concepte d'higiene se centrà en la preservació de la salut pública- amb especial atenció a l'epidemiologia-

Sala d'aigües. © Josep Brangulí (AMDC)

en el pauperisme, en la beneficència i en la moralitat i les reformes socials. A Catalunya, l'introduïdor més destacat d'aquest corrent va ser el metge Pere Felip Monlau (1808-1871), que publicà, entre d'altres obres, *Elementos de Higiene Pública* (1847), *Higiene Industrial* (1856) i el conegut opuscle !!! Abajo las Murallas!!! (1841), on reclamava la necessitat d'enderrocar les muralles barcelonines per a l'eixamplament de la ciutat, cosa que afavoria les condicions sanitàries dels ciutadans.(...).

. La higiene, com a condició per a disminuir la mortalitat, fou una preocupació de la institució, que l'any 1882 encarregà un informe sobre les condicions higièniques que havia de reunir el nou establiment que es construiria a la finca del Mas Cavaller. Com a infraestructura prioritària calia fer arribar un cabal suficient d'aigua potable i construir dipòsits fixos per a les aigües residuals. En el projecte inicial ja es tenia en compte un espai amb prou capacitat i cabal d'aigua per a rentar i desinfectar. Hem de tenir present que a mitjan segle XIX l'aigua proveïda per l'Ajuntament era insuficient per a abastar la totalitat de la població i tampoc tenia prou pressió per a arribar als pisos alts de les cases. A més, fins a l'any 1914 no es va estendre un sistema de clorificació a la xarxa d'aigua de la ciutat per evitar epidèmies, així com un Laboratori d'Aigües per garantir la potabilitat de l'aigua i impedir la propagació de gèrmens i microorganismes patògens.

Plànols originals de 1889

L'any 1889 Camil Oliveras, arquitecte de la Diputació de Barcelona, va projectar aquest edifici entre tots els altres que coronaran el conjunt de la Maternitat de la primera fase, ja que va morir abans de veure les obres acabades de la segona tanda de la construcció dels pavellons.

El pavelló estava destinat als safarejos i bugaderia. Havia d'ocupar una superfície de 394,32m² amb una llargada de 41,83 metres i una amplada de de 9,22 a la nau central i 10,03 en les laterals, havia d'estar situat entre els pavellons de Lactància i el de malalties infeccioses.

Es va projectar com un edifici de planta única, amb una galeria a la façana posterior que havia de funcionar com a galeria i per a poder realitzar unes obertures, ja que en un inici la façana posterior formava part del mur perimetral del recinte. L'edifici té una escala de comunicació interior per a poder accedir a la galeria i al terrat, zones destinades per a estendre la roba. El terrat és pla i transitable, mentre que la coberta del badalot es a dues aigües.

El tractament de les façanes i el joc de textures que ofereixen són molt destacables. Es combinen tres solucions diferents. Es disposa d'un sòcol amb carreus regulars de pedra al trencajunts, la resta de

paredat comú. Es combina amb obra vista de totxo per emmarcat finestres i portes i els laterals la façana.

Corona l'edifici una cornisa amb força volada, decorada amb permòdols d'obra de totxo entre els quals es disposen unes gelosies de ventilació.

Les finestres més grans són germinades amb columnes de secció lobulada i capitells geomètrics de pedra. Les llindes de les obertures tenen forma dos d'arcs de plec de llibre i dos arcs de maó pla de color vermellós i les línies d'imposta presenten carreus de pedra retallada.

El forjat es tracta d'un forjat simple amb solera de plaques encadellades suportades per perfils metàl·lics.

5.02 PROJECTE 1892

Les diferències entre el que es va projectar i el que finalment es va executat son purament estètiques. Però ja que realitzava un estudi en profunditat sobre aquest edifici. He cregut interessant aportar els plànols que es van executar en vers els que consten al projecte inicial.

Amb la modificació de l'alineació del mur perimetral del recinte, canvia la morfologia del nostre objecte d'estudi, també se li dona una nova utilitat més, albergar les estufes de desinfecció.

L'any 1893 comença la construcció del pavelló destinat a safareig, bugaderia i estufes de desinfecció. Ocupa una superfície de 419,29m² amb una llargada de 41,83 metres i una amplada en el pavelló central de 9,22m i 10,77 en els laterals.

En alçada està format únicament per planta i terrat pla transitable, utilitzat com a estenedor de roba.

Fotografia façana principal, fotografia de(<http://mdc.cbuc.cat/>) autor desconegut.

Entre 1889-1929

L'edifici disposa d'una escala interior que porta al terrat amb un badalot amb coberta de teula a dues vessants. Pel que fa al repertori de textures de les façanes, es disposa un sòcol de carreus de pedra al trencajunts i la resta amb obra vista de totxo sense paredat. Els requeriments d'il·luminació interior de l'edifici condicionaren el tractament de les obertures. Les finestres ocupen la major part de la superfície dels murs perimetrals. Les finestres més grans són germinades amb columnes de secció lobulada i capitells geomètrics de pedra. Les llindes de les obertures tenen forma dos d'arcs de plec de llibre i dos arcs de maó pla de color vermellós i les línies d'imposta presenten carreus de pedra retallada.

Corona l'edifici una cornisa amb força volada, decorada amb permòdols d'obra de totxo entre els quals es disposen unes gelosies de ventilació.

Damunt la cornisa e troba la barana del terrat imitant merlets units per una barana de forja ornamental. Com a elements destacables ca citar els espais de la façana posterior destinat a les dues estufes de desinfecció, projectades com absidioles de planta poligonal amb recobriment ceràmic tipus trencadís de colors i xemeneia de ventilació.

El forjat es tracta de la típica coberta catalana, formada per una solera de plaques encadellades a la part superior del terrat, una càmera ventilada amb envanets de sostre mort, tot sustentat per perfils metàl·lics i volta catalana.

Malgrat que es tractava d'un edifici funcional dins del recinte, amb un ús industrial, presenta un disseny estructural i decoratiu remarcable per a les solucions descrites anteriorment.

El 23 de març de 1895 es va fer el lliurament de l'obra del pavelló

Fotografia façana posterior, fotografia de(<http://mdc.cbuc.cat/>) autor desconegut.

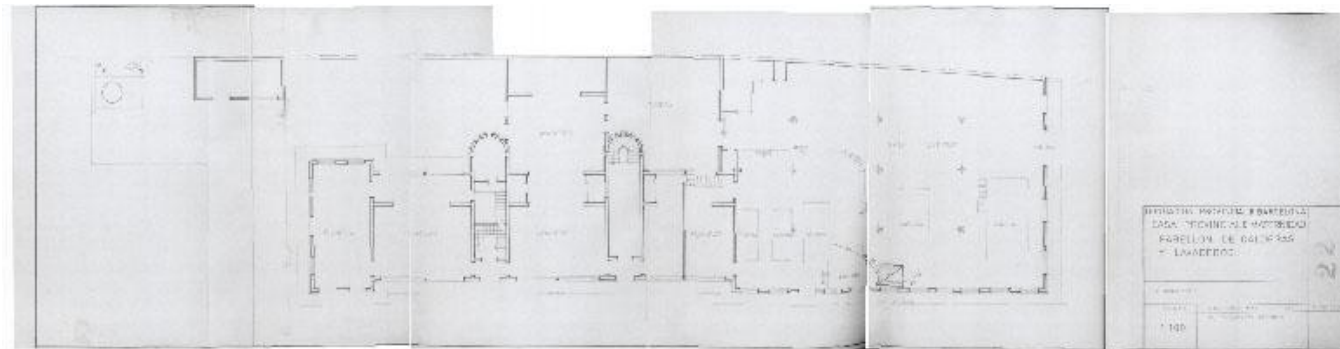
Entre 1889-1929

5.03 PROJECTE 1971

Aquesta reforma es caracteritza en adequar les instal·lacions per a fer-les el més funcionals possibles, no es té tant en compte l'estètica, tot i que intenta no trencar en excés amb la sintonia del edifici. Les necessitats d'incloure maquinaria que facilités les tasques.

Un cop més, analitzant el projecte que es va realitzar i el que realment va executar es diferent. Per això s'ha volgut fer un recull de les dues propostes.

En el projecte podem apreciar que hi ha un canvi radical en la planta del immoble a la façana posterior, entre les absidioles creix un cos central fins al mur perimetral del recinte, tot prolongant-se cap a la façana sud-est, el pavelló de calderes i la bugaderia en formen un de sol, units per l'interior, fet que posteriorment conduirà a una subdivisió del espai tal i com la coneixem ara.

projecte 1971

Al nord de l'edificació es crea un dipòsit d'aigua amb una caseta exterior al pavelló per a la descalcificació de l'aigua. I a la coberta s'implantarà un altre de menors dimensions.

Les calderes deixen d'estar al interior de les absidioles per tenir altres usos, la situada més al nord com a lavabos i la que es troba al sud com a escala per a comunicar amb el soterrani. Creant prèviament però no recollit en cap projecte.

Els tancaments exterior simulen els originals utilitzant obra vista de les mateixes característiques, amb un sòcol de carreus regulars de pedra al trencajunts com el col·locat a l'obra original.

finalment el dipòsit va ser emplaçat a l'explanada que es troba en la part frontal de la façana posterior sense que hi hagués una caseta per destinada per a la clorificació. La planta únicament creix en la part central de la façana posterior entre les dues absidioles. Els tancaments exterior simulen els

originals utilitzant obra vista de les mateixes característiques, amb un sòcol de carreus regulars de

Fotografia dels anys 50, màquines de rentat automàtiques.

pedra al trencajunts com el col·locat a l'obra original. A cada lateral de la nau hi ha dues finestres i un gran finestral a la façana posterior, amb les llindes de les obertures tenen forma dos d'arcs de plec de llibre i dos arcs de maó pla de color vermellós igual que en la edificació preexistent. La única diferencia es que no son rematades amb carreu de pedra, i a la part que queda inclosa en la façana posterior no hi ha sòcol de

pedra, tot el revestiment es obra vista.

Fotografia actual, però s'hi pot apreciar la reforma descrita en aquest projecte.

La coberta es soluciona en una volta a la nau que creix entre les dues absidioles, rematada amb rajoles ceràmiques esmaltades color vermellós.

5.04 PROJECTE 1987

Aquest projecte va destinat a albergar l'Arxiu de la Diputació de Barcelona, ja que després de que aquest quedés en desús amb la construcció de les Llars Mundet. Norman Cinnamond es va encarregar del projecte de rehabilitació conjuntament amb altres 4 edificis del complex.

Façana principal,

El projecte es desenvolupa en dues parts clarament diferenciades. La primera ocupa l'actual edifici de safarejos i calderes, edifici que es reforma. La segona tracta de l'ampliació de l'edifici on es situarà l'arxiu. L'edifici actual, té dues zones: la diferenciades, safarejos i la de calderes. La primera es destinarà a ubicar els serveis administratius de l'arxiu. La segona es s'havia de destinar a jardí-umbracle. Es volia procedir al desmuntatge de les calderes per enderrocar el sostre i la part de la façana corresponent al carrer Mejia Lequerica, la qual no té cap valor, i sols es volia mantenir la façana del parc i la lateral.

Cos-pèrgola

La superfície que es va reformar consta de 441,00m² de planta baixa, 139,88m² d'actuació a la planta altell i 16,33m² a la coberta.

Donat que l'alçada de l'edifici ho permet, es va construir una planta entresolat destinada a usos d'arxiu diari. L'altell es construeix amb pilars metàl·lics tipus 2CPN formant un calaix i amb bigues i biguetes tipus IPN-HEB convencionals. El forjat serà unidireccional amb revoltos ceràmics i reomplerts de formigó armat. L'estructura de l'altell està prevista totalment exempta de la edificació actual, amb la finalitat de no intervenir en una reconversió de carregues.

Per a la fonamentació d'aquest edifici es contempla la construcció de pous de calçamet de la fonamentació preexistent.

L'ampliació amb la zona d'arxiu es connecta mitjançant un cos-pèrgola envidriat, al seu interior hi ha l'escala i el muntacàrregues. Aquest nou cos es construeix a manera de contenidor subterrani on s'instal·la tot el sistema d'arxiu. La porxada està

realitzada amb estructura de llosa massissa de petit gruix de formigó armat recolzat sobre pilars metàl·lics de secció tubular.

Les divisions interiors son fonamentalment elements de vidres tipus Securit. La fusteria d'alumini amb vidre antimotí

Prèviament a la col·locació dels acabats de paviment es procedeix a l'enderroc de existent, i a la col·locació d'una làmina de barrera antihumitat. . les parets interiors son enguixades i pintades i en el seu cas amb sòcol de fusta.

El paviment principalment de tezatzo 40x40 microgrà tipus industrial, i a la zona d'altell es paviment de suro envernissat.

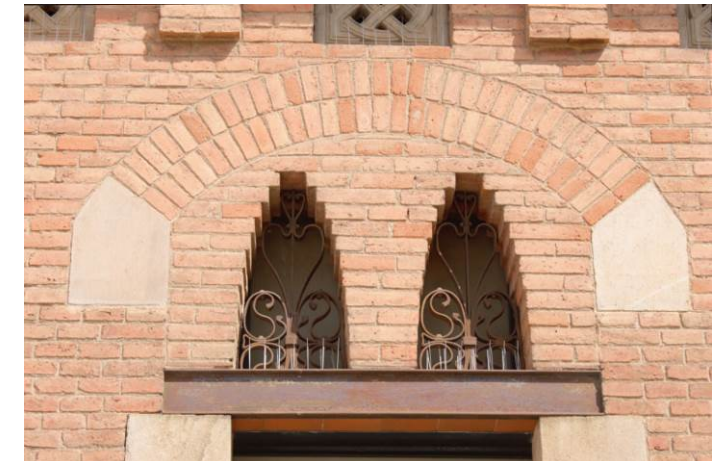
L'escala preexistent es enderrocada, i es construeixen dues, una a cada lateral del cos central. El badalot queda inutilitzar per aquest ús, i es utilitzar con a sala de instal·lacions i manteniment, des del qual s'hi ha d'accedir per una escala de gat que es troba a la façana posterior.

Façana lateral

Voladiu coberta

obertures sobre les portes

Abside

columna

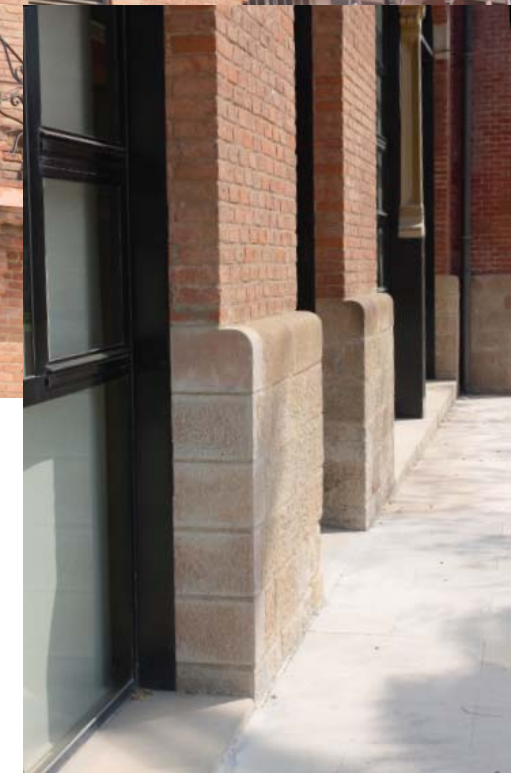
Badalot

Façana posterior

Voladiu

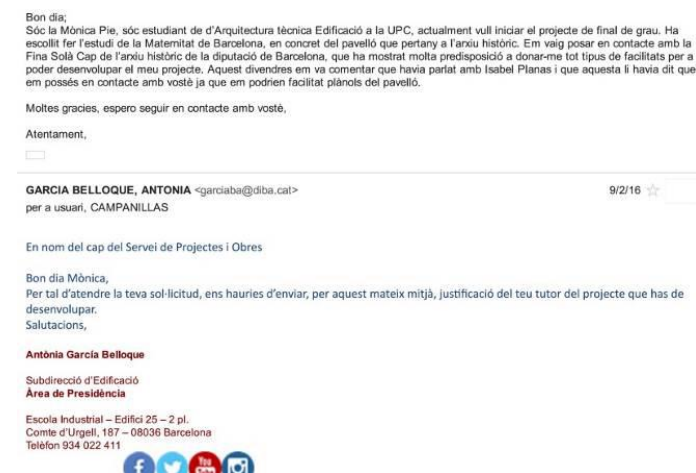
Sócol de carreus de pedra

6.1 ELECCIÓ DEL TREBALL

El procés per a realitzar el treball ha seguit una sèrie de fases per a acomplir l'objectiu marcat. Vaig veure a la intranet de l'EPSEB, que el professor Benet Meca tenia ofertes relacionades amb el Patrimoni Arquitectònic de Barcelona i Catalunya. Per començar, tenia que escollir un edifici que estigués inclòs en el llistat de patrimoni arquitectònic de Barcelona. Al principi vaig dubtar entre fer l'estudi gràfic i històric d'algun edifici que estigués proper del meu habitatge. Així que estava entre dues opcions, Can Déu, seu del districte de les Corts, o bé algun pavelló de la maternitat de Barcelona. Vaig decantar-me finalment per aquesta opció perquè en un passat hi he tingut relació amb aquestes instal·lacions, i vaig pensar que era un motiu més que suficient per a fer-me un homenatge.

Un cop feta l'elecció, em vaig posar en contacte amb en Benet Meca Acosta per explicar el meu interès en desenvolupar el projecte i em va demanar que em poses directament en contacte amb la propietat del edifici que volia estudiar, per veure si tindria accés a visites, documentació, pressa de dades amb total llibertat.

Després de diversos mails amb diferents departaments de la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, etc.. vaig rebre una contestació de la Cap de la Unitat d'Arxiu Documental, Maria Antònia Carrasco Martí i em va derivar que em poses en contacte amb l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, on enviant una sol·licitud en les visites guiades per la Maternitat e, va contestar la Fina Solà,

Imatge mail sol·licitud justificació del tutor

cap de l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, que després de diverses trucades intentant localitzar-la, finalment vam concertar una entrevista amb ella.

En aquesta visita, em va mostrar molt interès en col·laborar, en donar-me tot tipus de facilitats per a poder desenvolupar el meu projecte, però existien certes limitacions, només podia analitzar

06. DIARI DE TREBALL

en profunditat el pavelló dels safarejos, i amb certes limitacions. I en base això vaig fer la proposta.

Un cop presentada, vaig quedar amb el meu tutor de projecte, i tot i que li va agradar, va creure que era massa petit, i que el projecte quedaria curt, així, com ja havia fet una cerca, i tenia còpies dels plànols originals, i començava a saber que hi havia hagut diverses reformes que havien modificat considerablement la morfologia inicial del pavelló, li vaig proposar de desenvolupar totes aquestes reformes i fer un estudi gràfic de tots aquest projectes, i per aquí vaig anar elaborant aquest projecte.

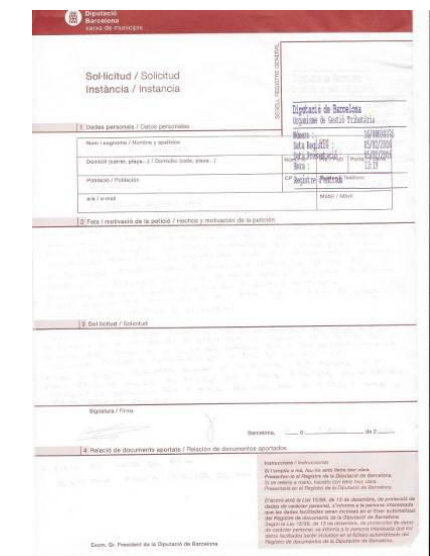
6.2 RECERCA D'INFORMACIÓ

La cerca d'informació vaig iniciar-la abans de començar el projecte, i he estat molt afortunada amb haver rebut el recolzament i ajuda de la Fina Solà.

En la entrevista que vam dur a terme, em va demanar una carta del meu tutor de projecte que vaig acompanyar conjuntament amb una instància amb la qual m'han donat accés a la documentació referent a la Maternitat de Barcelona, no només del pavelló objecte d'estudi.

carta tutor

Instància

6.3 TREBALL DE CAMP

En la majoria de projectes d'aquest tipus la presa de dades es la tasca principal. Primer de tot, com ja havia recopilat informació per a realitzar la proposta, abans de la visita amb la Fina Solá, i per intentar interrompre el mínim possible, amb els plànols dels projectes originals vaig realitzar un croquis, amb els que posteriorment he pres les mides que he necessitat. Això per la zona interior- però a l'exterior he pogut fer la presa de dades amb total tranquil·litat, ja que es troba en un parc públic amb total accés. De fet, gràcies a que visc relativament a prop, en diverses ocasions m'hi he acostat per a resoldre petits dubtes. No es un edifici gaire alt, tot i així he triangulat a les alçades a les que no hi podia accedir

Per treballar he utilitzat els plànols prèviament preparats, llapis, goma, tablilla per a croquis, cinta mètrica, flexòmetre i mesurador làser i la col·laboració d'un excompany de la universitat.

He aprofitat les diverses visites que he realitzat per a la cerca d'informació per a fer les fotografies i prendre alguna mida, o bé per comprendre alguns detalls concrets. La càmera utilitzada ha estat una Canón EOS 1100D, és una càmera reflex amb les que e pot donar certa qualitat a les fotografies, per a efectuar uns plànols els meus rigorós possibles, tant a nivell ornamental com per seleccionar els color originals.

Prenent dades

En el cas dels projectes antics, he fer una interpretació, entre el que encara queda del edifici original i els plànols als que hi he tingut accés.

Hi han hagut zones, coberta, a les que actualment no hi ha accés, l'escala que hi comunicada va ser enderrocada en el passat, i actualment només hi ha una escala de gat, a la façana posterior, per a poder

accedir com a manteniment, tot enfilant-se per la coberta de la volta que hi ha entre les absidioles. Per motius de seguretat no em van donar permís per accedir.

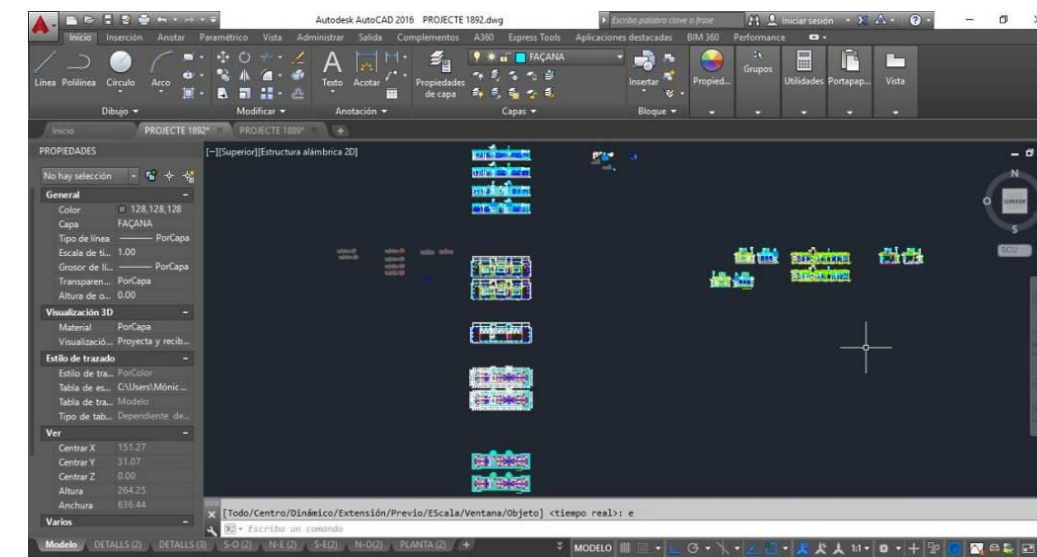

6.4 TREBALL D'OFICINA

El treball d'oficina el podria dividir en 5 blocs, en funció dels programes que he utilitzat.

Tota la memòria escrita i els índex, han estat elaborats amb Word 2010.

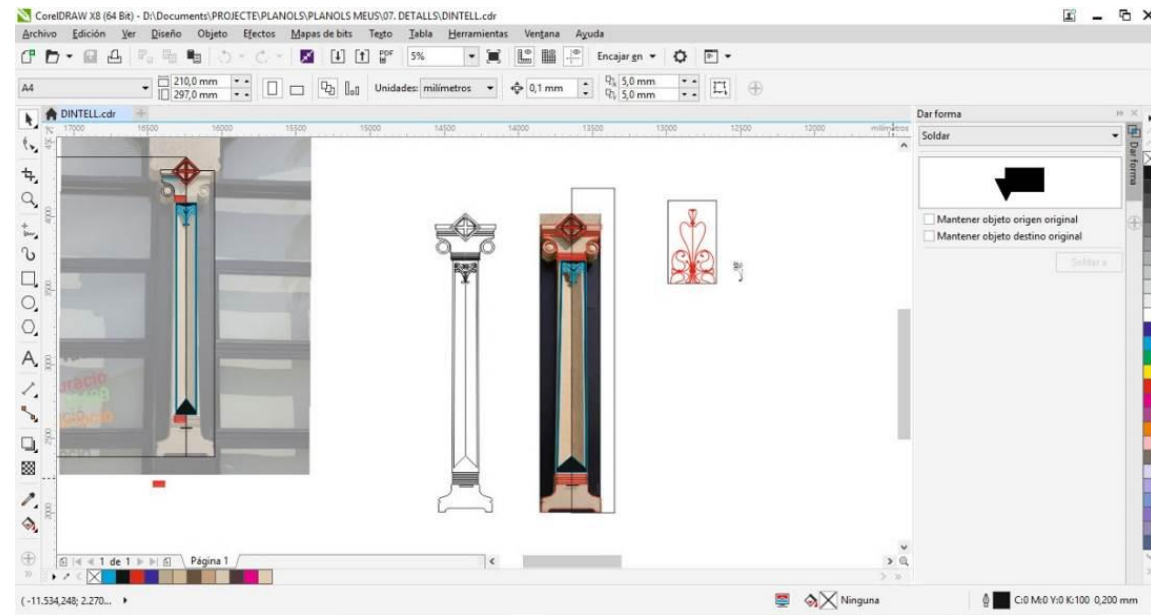
Per a realitzar els plànols he utilitzat l'Autocad 2015 i Autocad 2016, durant l'elaboració del projecte

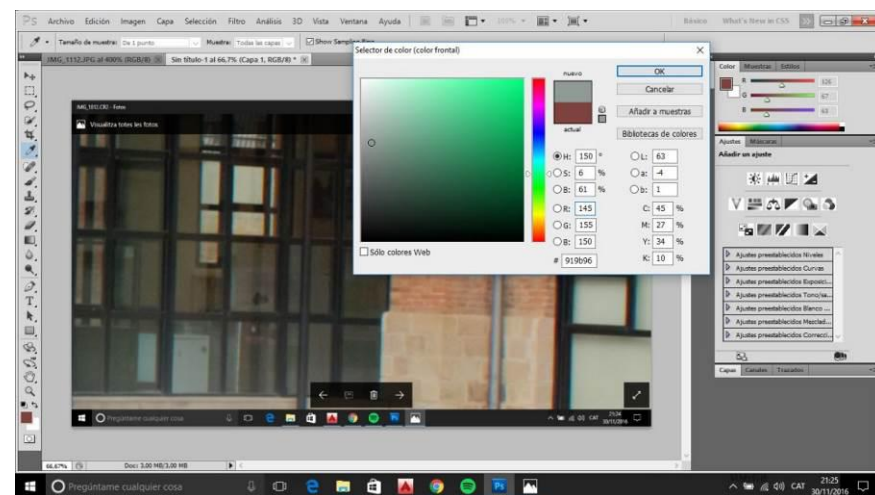
vaig tenir un accident amb l'ordinador i em va tocar comprar un de nou, així que en tornar a instal·lar els programes vaig fer-ho en les últimes versions.

Els detalls de forja els he realitzat amb Corel Draw X6, que es un programa que vaig aprendre i dominar, amb la meva darrera feina laboral, i m'agrada més el domini de les corbes que permet en el dibuix vectorial, i al ser compatible amb Autocad he compartit els recursos que m'és m'han convingut amb un i altre.

Per acabar, com el projecte inicialment es presenta en format PDF, he utilitat la pròpia eina de traçat en Pdf del Autocad i per la memòria PDF Creator, per a compilar tots els pdf en un de sol, he utilitzat la web <http://www.ilovepdf.com/ca> on es pot ajuntar tot online. Primer ho he fet en subgrups, i finalment tot en un sol document.

Les fotografies les he tractat amb Photoshop CS5, rectificant la perspectiva, ajustant-les amb les mides, la qualitat de les fotografies i el color. També he utilitzat el programa per a poder extreure el color dels elements.

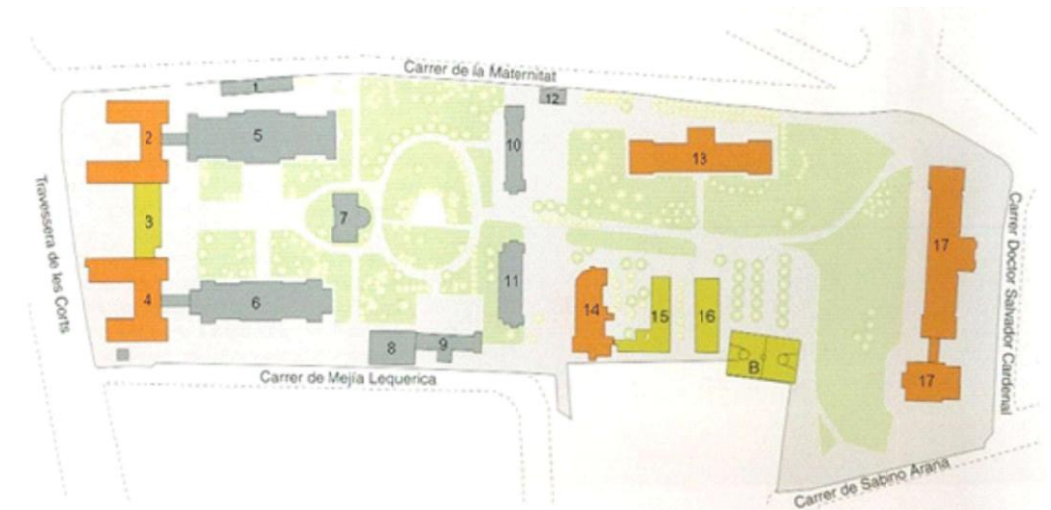
07.ÍNDEX PLANOLS

<u>07.01 PLÀNOLS URBANÍSTICS</u>	<u>36</u>
<u>01. Situació</u>	<u>37</u>
<u>02. Emplaçament</u>	<u>38</u>
<u>07.02 PROJECTE 1889</u>	<u>39</u>
<u>03. 1889.01 Planta baixa distribució</u>	<u>40</u>
<u>04. 1889.02 Planta baixa cotes</u>	<u>41</u>
<u>05. 1889.03 Planta altell distribució</u>	<u>42</u>
<u>06. 1889.04 Planta altell cotes</u>	<u>43</u>
<u>07. 1889.05 Planta coberta distribució</u>	<u>44</u>
<u>08. 1889.06 Planta coberta cotes</u>	<u>45</u>
<u>09. 1889.07 Planta badalot distribució</u>	<u>46</u>
<u>10. 1889.08 Planta badalot cotes</u>	<u>47</u>
<u>11. 1889.09 Secció longitudinal cotes</u>	<u>48</u>
<u>12. 1889.10 Secció transversal cotes</u>	<u>49</u>
<u>13. 1889.11 Façana principal cotes</u>	<u>50</u>
<u>14. 1889.12 façana posterior cotes</u>	<u>51</u>
<u>15. 1889.13 Façanes laterals cotes</u>	<u>52</u>
<u>16. 1889.14 Detalls</u>	<u>53</u>
<u>17. 1889.15 Detalls cotes</u>	<u>54</u>
<u>18. 1889.16 Secció longitudinal</u>	<u>55</u>
<u>19. 1889.17 Secció transversal</u>	<u>56</u>
<u>20. 1889.22 Façana principal</u>	<u>57</u>
<u>21. 1889.19 Façana posterior</u>	<u>58</u>
<u>22. 1889.20 Façanes laterals</u>	<u>59</u>
<u>23. 1889.21 Detalls</u>	<u>60</u>

<u>07.03 PROJECTE 1892</u>	<u>61</u>
<u>24. 1892.01 Planta baixa p.projectat distribució</u>	<u>62</u>
<u>25. 1892.02 Planta baixa p.executat distribució</u>	<u>63</u>
<u>26. 1892.03 Planta baixa p.projectat cotes</u>	<u>64</u>
<u>27. 1892.04 Planta baixa p.executat cotes</u>	<u>65</u>
<u>28. 1892.05 Planta coberta p.projectat distribució</u>	<u>66</u>
<u>29. 1892.06 Planta coberta p.executat distribució</u>	<u>67</u>
<u>30. 1892.07 Planta coberta p.projectat cotes</u>	<u>68</u>
<u>31. 1892.08 Planta coberta p.executat cotes</u>	<u>69</u>
<u>32. 1892.09 Planta badalot p.projectat distribució</u>	<u>70</u>
<u>33. 1892.10 Planta badalot p.executat distribució</u>	<u>71</u>
<u>34. 1892.11 Planta badalot p.projectat cotes</u>	<u>72</u>
<u>35. 1892.12 Planta badalot p.executat cotes</u>	<u>73</u>
<u>36. 1892.13 Secció longitudinal cotes</u>	<u>74</u>
<u>37. 1892.14 Secció transversal cotes</u>	<u>75</u>
<u>38. 1892.15 Façana principal</u>	<u>76</u>
<u>39. 1892.16 Façana posterior cotes</u>	<u>77</u>
<u>40. 1892.17 Façanes laterals cotes</u>	<u>78</u>
<u>41. 1892.18 Detalls p.projectat</u>	<u>79</u>
<u>42. 1892.19 Detalls p.projectat cotes</u>	<u>80</u>
<u>43. 1892.20 Detalls p.executat</u>	<u>81</u>
<u>44. 1892.21 Detalls p.executat cotes</u>	<u>82</u>
<u>45. 1892.22 Secció longitudinal</u>	<u>83</u>
<u>46. 1892.23 Secció transversal</u>	<u>84</u>
<u>47. 1892.24 Façana principal</u>	<u>85</u>
<u>48. 1892.25 Façana posterior</u>	<u>86</u>
<u>49. 1892.26 Façanes laterals</u>	<u>87</u>

<u>50. 1892.27 Detalls p.projectat</u>	<u>88</u>	<u>07.05 PROJECTE 1987</u>	<u>113</u>
<u>51. 1892.28 Detalls p.executat</u>	<u>89</u>	<u>74. 1987.01 Planta baixa distribució</u>	<u>114</u>
<u>07.04 PROJECTE 1971</u>	<u>90</u>	<u>75. 1987.02 Planta baixa zona administrativa</u>	<u>115</u>
<u>52. 1971.01 Planta baixa p.projectat distribució</u>	<u>91</u>	<u>76. 1987.03 Planta baixa zona administrativa cotes</u>	<u>116</u>
<u>53. 1971.02 Planta baixa p.projectat cotes</u>	<u>92</u>	<u>77. 1987.04 Planta altell distribució</u>	<u>117</u>
<u>54. 1971.03 Planta baixa p.executat distribució</u>	<u>93</u>	<u>78. 1987.05 Planta altell zona administrativa</u>	<u>118</u>
<u>55. 1971.04 Planta baixa p.executat cotes</u>	<u>94</u>	<u>79. 1987.06 Planta altell zona administrativa cotes</u>	<u>119</u>
<u>56. 1971.05 Planta coberta p.projectat distribució</u>	<u>95</u>	<u>80. 1987.07 Planta coberta zona administrativa</u>	<u>120</u>
<u>57. 1971.06 Planta coberta p.projectat cotes</u>	<u>96</u>	<u>81. 1987.08 Planta coberta zona administrativa cotes</u>	<u>121</u>
<u>58. 1971.07 Planta coberta p.executat distribució</u>	<u>97</u>	<u>82. 1987.09 Planta badalot zona administrativa</u>	<u>122</u>
<u>59. 1971.08 Planta coberta p.projectat cotes</u>	<u>98</u>	<u>83. 1987.10 Planta badalot zona administrativa cotes</u>	<u>123</u>
<u>60. 1971.09 Planta badalot p.projectat distribució</u>	<u>99</u>	<u>84. 1987.11 Secció longitudinal cotes</u>	<u>124</u>
<u>61. 1971.10 Planta badalot p.projectat cotes</u>	<u>100</u>	<u>85. 1987.12 Secció transversal cotes</u>	<u>125</u>
<u>62. 1971.11 Planta badalot p.executat distribució</u>	<u>101</u>	<u>86. 1987.13 Façana principal cotes</u>	<u>126</u>
<u>63. 1971.12 Planta badalot p.executat cotes</u>	<u>102</u>	<u>87. 1987.14 Façana posterior cotes</u>	<u>127</u>
<u>64. 1971.13 Secció longitudinal cotes</u>	<u>103</u>	<u>88. 1987.15 façana lateral 1 cotes</u>	<u>128</u>
<u>65. 1971.14 Secció transversal cotes</u>	<u>104</u>	<u>89. 1987.16 Façana lateral 2 cotes</u>	<u>129</u>
<u>66. 1971.15 Façana principal cotes</u>	<u>105</u>	<u>90. 1987.17 Secció longitudinal</u>	<u>130</u>
<u>67. 1971.16 Façana posterior cotes</u>	<u>106</u>	<u>91. 1987.18 Secció transversal</u>	<u>131</u>
<u>68. 1971.17 Façanes laterals cotes</u>	<u>107</u>	<u>92. 1987.19 Façana principal</u>	<u>132</u>
<u>69. 1971.18 Secció longitudinal</u>	<u>108</u>	<u>93. 1987.20 Façana posterior</u>	<u>133</u>
<u>70. 1971.19 Secció transversal</u>	<u>109</u>	<u>94. 1987.21 Façana lateral 1</u>	<u>134</u>
<u>71. 1971.20 Façana principal</u>	<u>110</u>	<u>95. 1987.22 Façana lateral 2</u>	<u>135</u>
<u>72. 1971.21 Façana posterior</u>	<u>111</u>		
<u>73. 1971.22 Façanes laterals</u>	<u>112</u>		

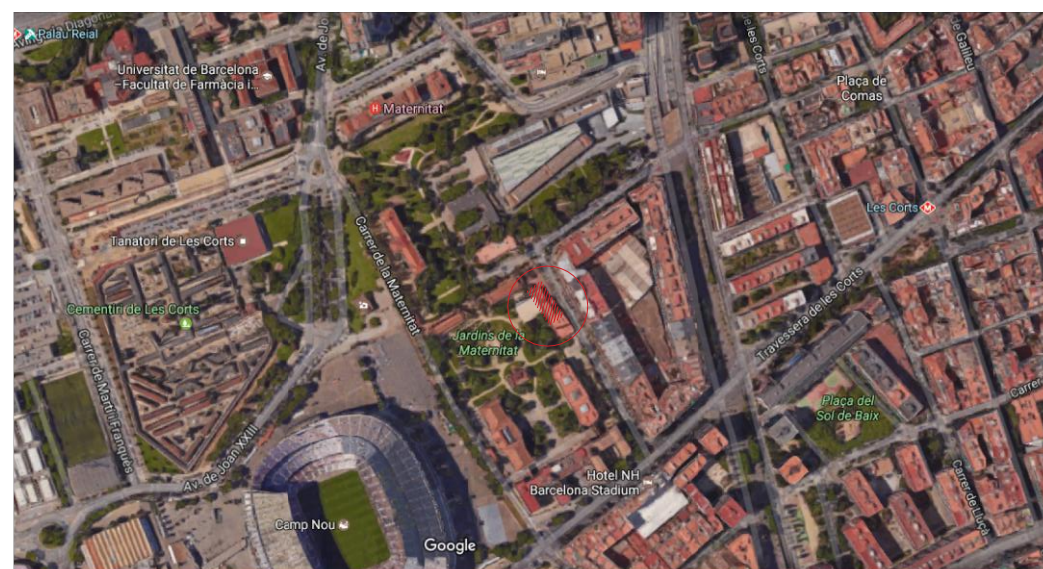
07.01 PLÀNOLS URBANÍSTICS

- 1. Nau auxiliar per a la brigada manteniment
- 2. Pavelló Germanes, Josep Bori (1908-1928)
- 3. Pavelló Cambó, Manuel Baldrich (1953-1957)
- 4. Pavelló Prat de la Riba, Josep Bori (1908-1928)
- 5. Pavelló Ave Maria, Camil Oliveres (1891-1896)
- 6. Pavelló de Lactància, Camil Oliveres (1890-1892)
- 7. Pavelló de la cuina, Josep Bori (1900-1901)
- 8. Pavelló de calderes
- 9. Pavelló de la buxaderia. Camil Oliveres (1893-1895)
- 10 i 11. Pavellons de malalties infeccioses, Camil Oliveres (1893-1894)
- 12. Pavelló del dipòsit de cadàvers i sala d'autòpsies i laboratori, Josep Bori (1904-1906)
- 13. Pavelló Rosa, Josep Goday (1920-1925)
- 14. Pavelló Hèlios, Josep Goday (1933-1935)
- 15. Pavelló Hèlios, II (1989)
- 16. Pavelló Hèlios, III (1989)
- 17. Pavelló Blau i Policlínica, Josep Goday (1928-1942)

PLÀNOL RECINTE DE LA MATERNITAT

PLÀNOL BARRIS DE BARCELONA

BARRI DE SANT RAMÓN I LA MATERNITAT

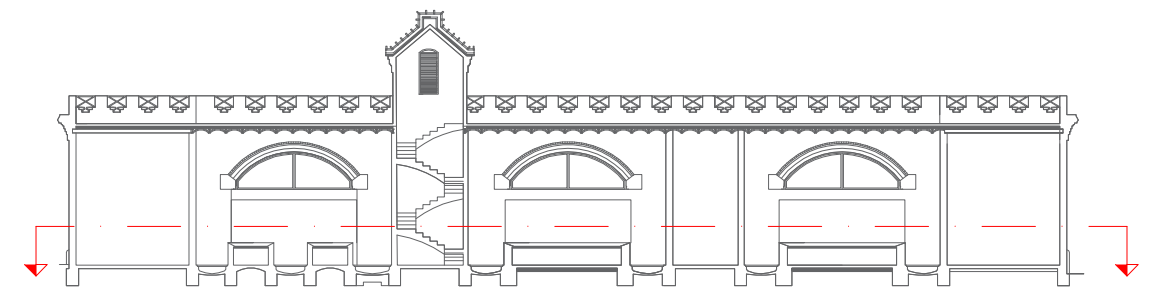
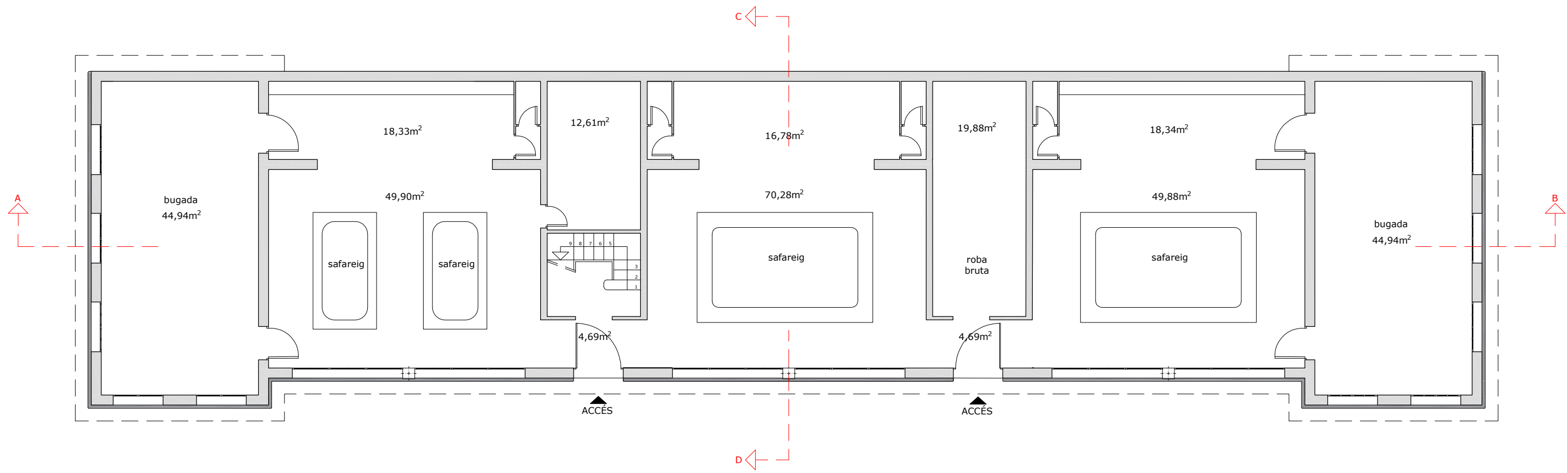
ARXIU HISTÒRIC DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA
(ANTICS SAFAREJOS MATERNITAT)

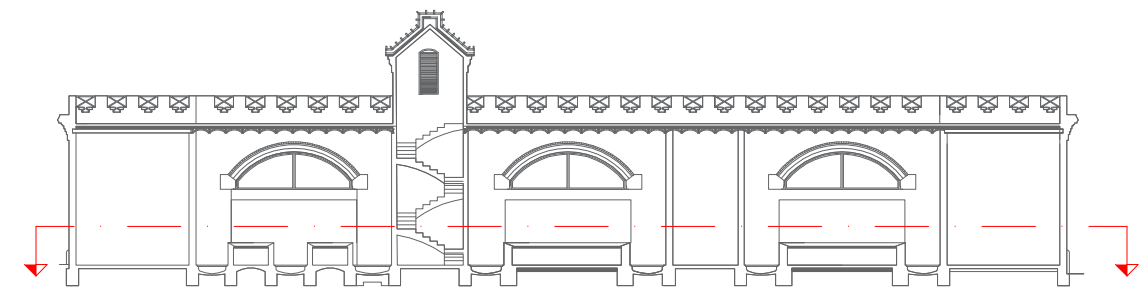
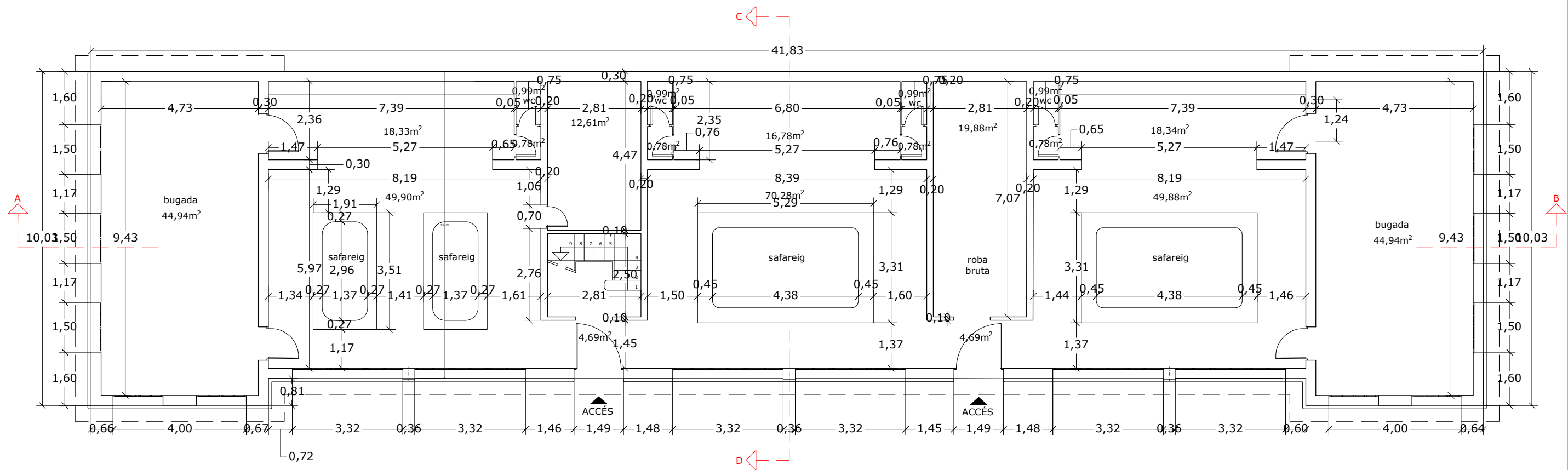
AUTOR: Pie Bolívar, Mònica
TUTOR: Meca Acosta, Benet

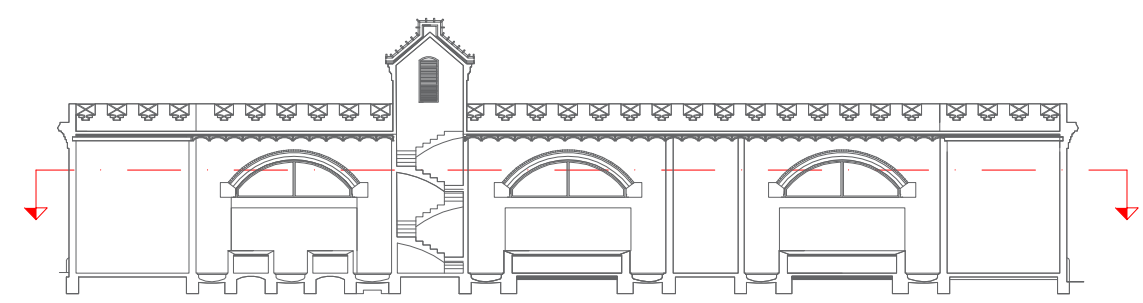
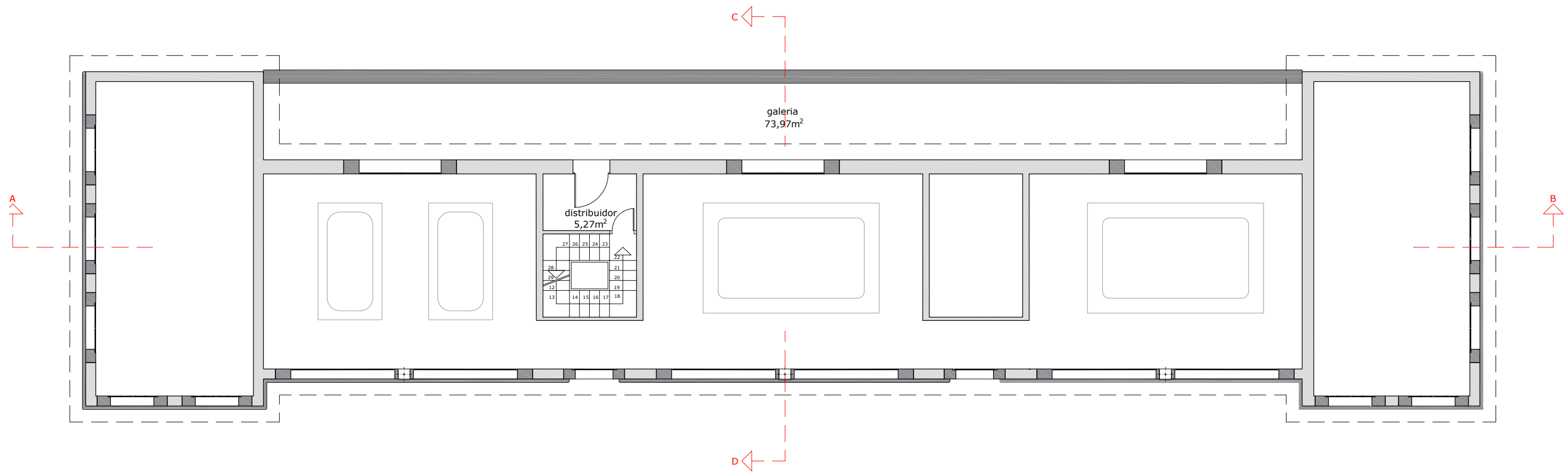
PLANOLS URBANÍSTICS
SITUACIÓ

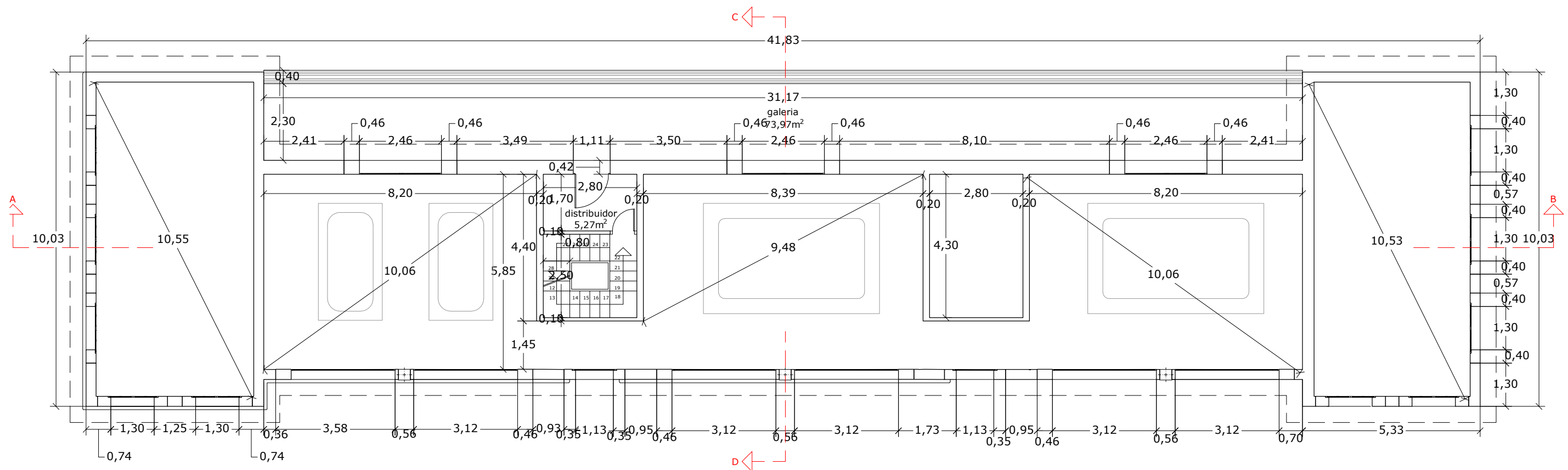
URB-01

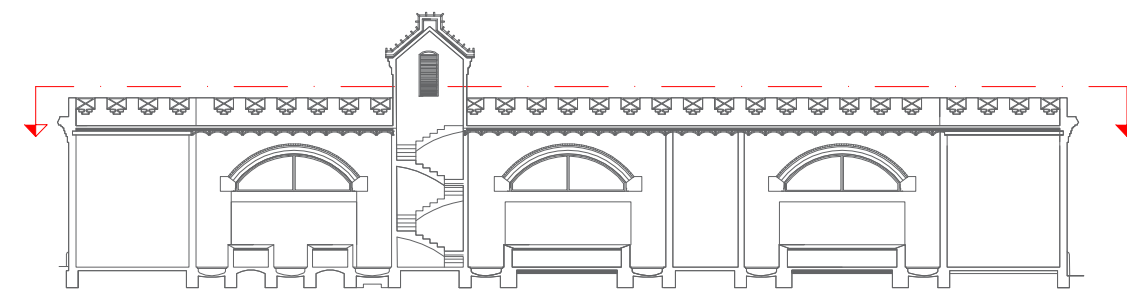
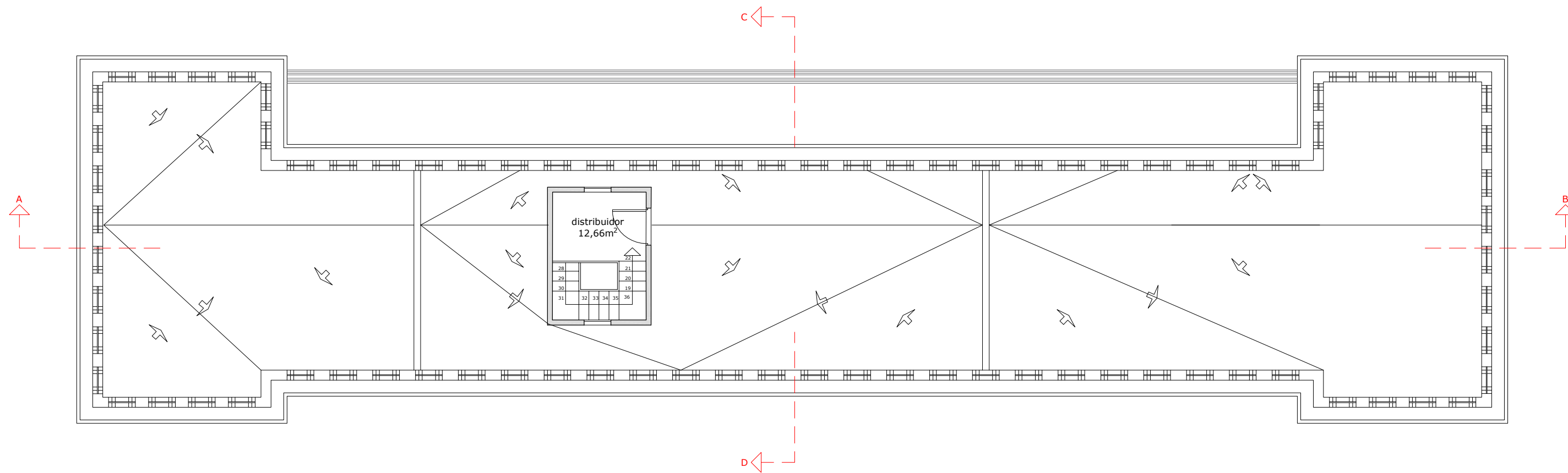
n.01

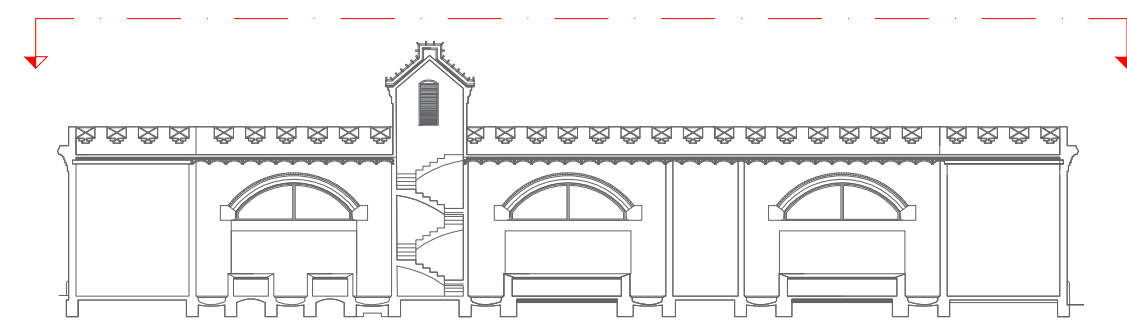
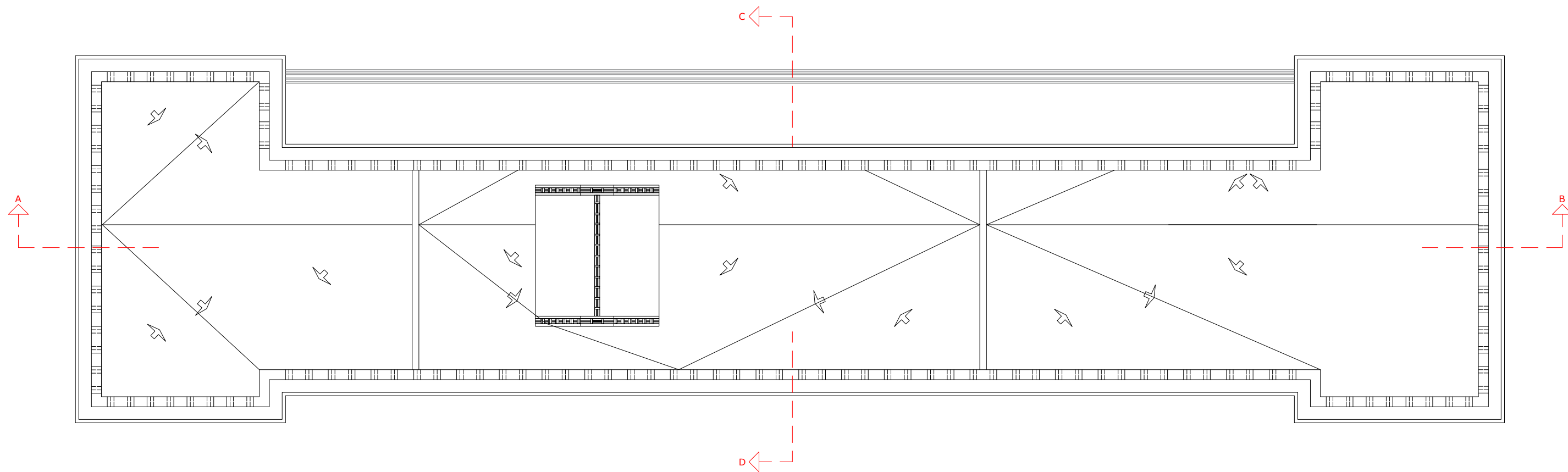

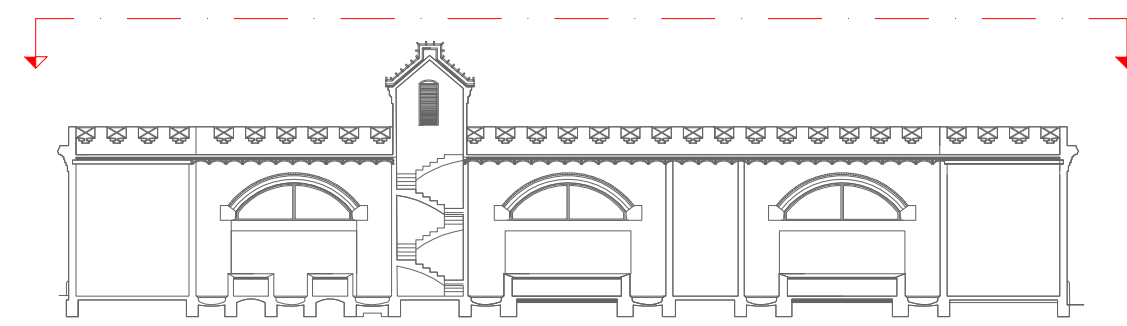
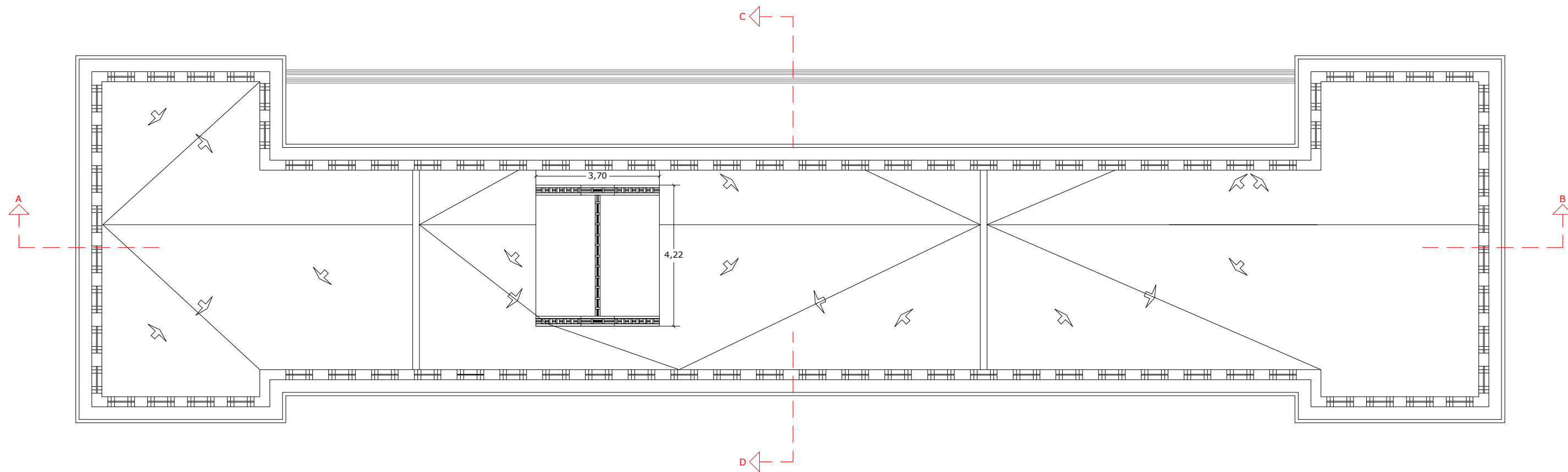

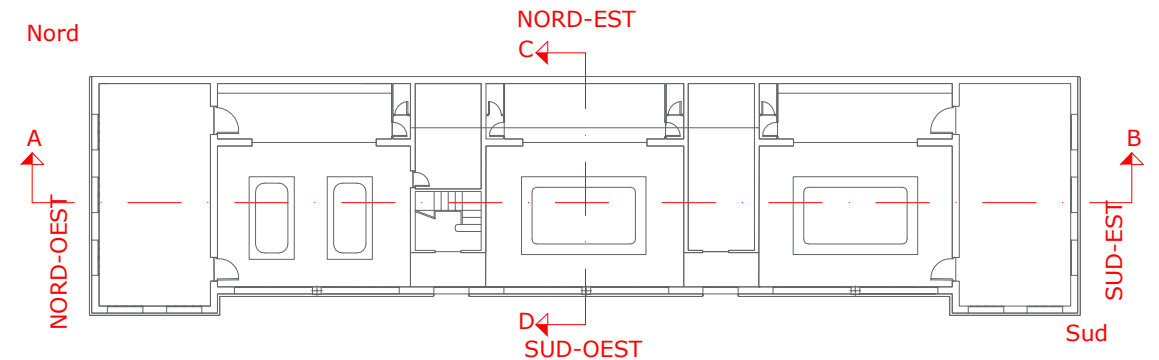
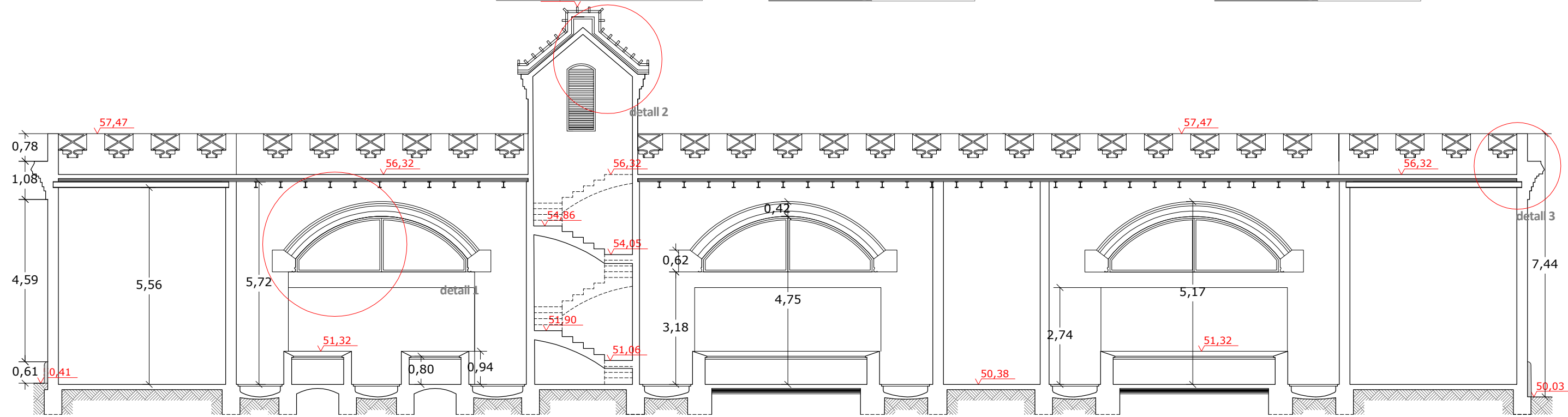
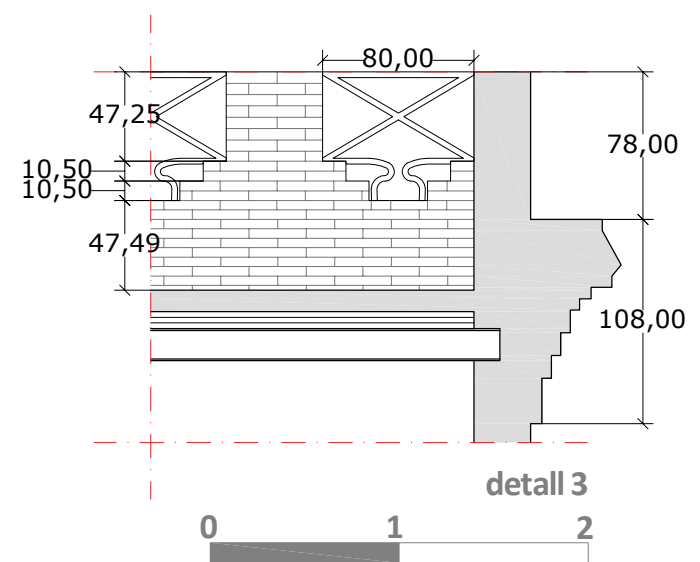
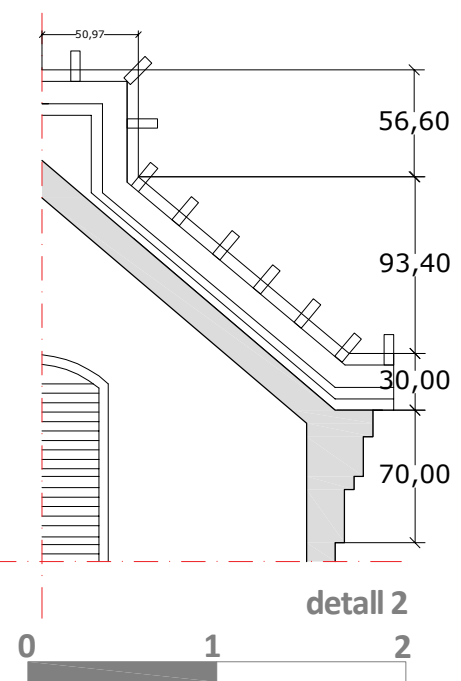
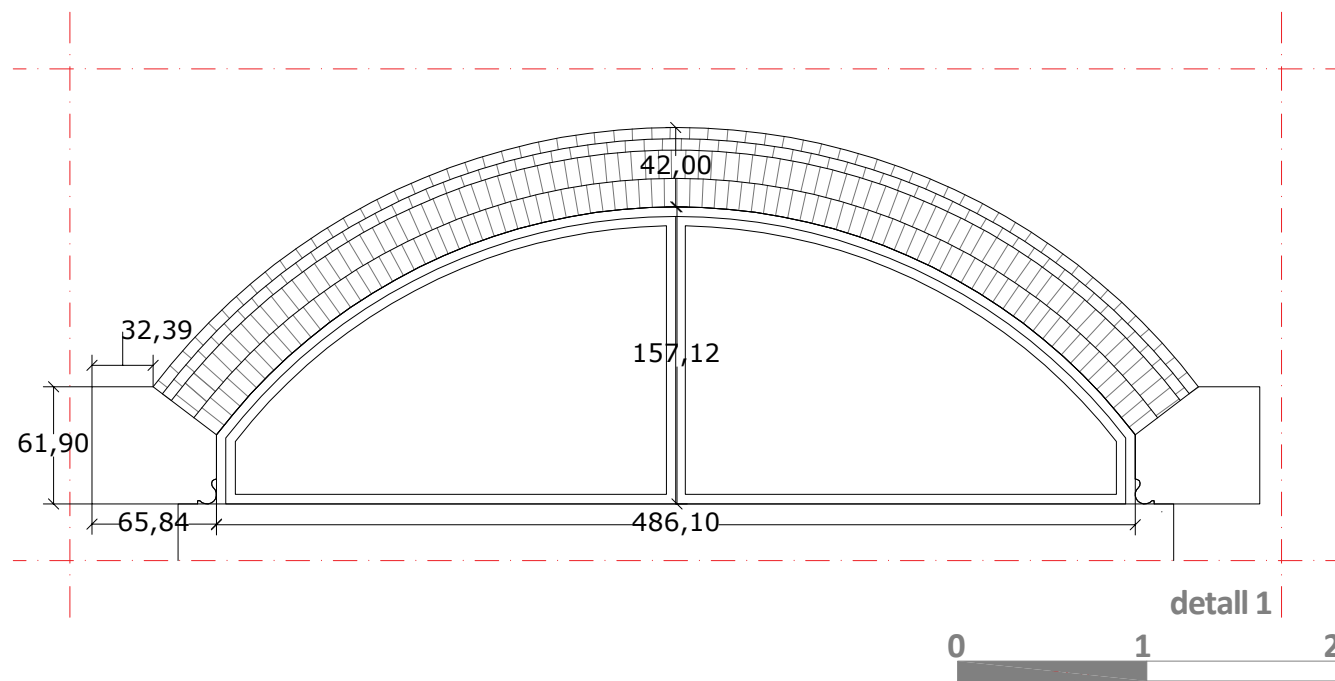

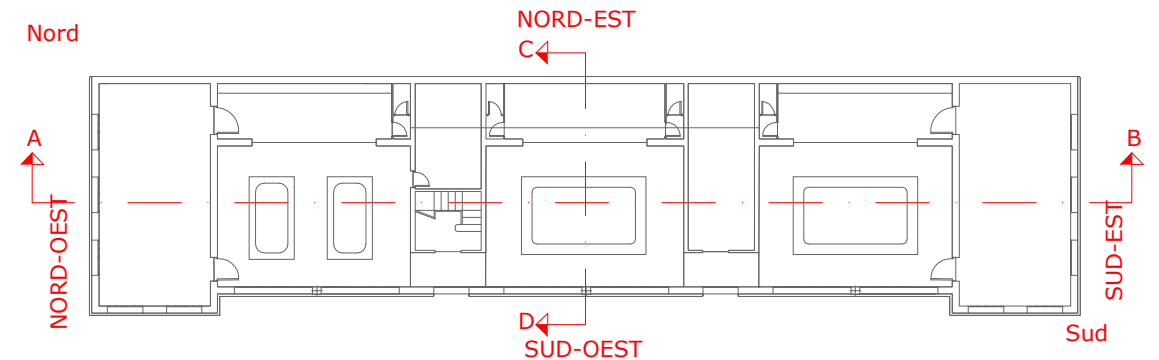
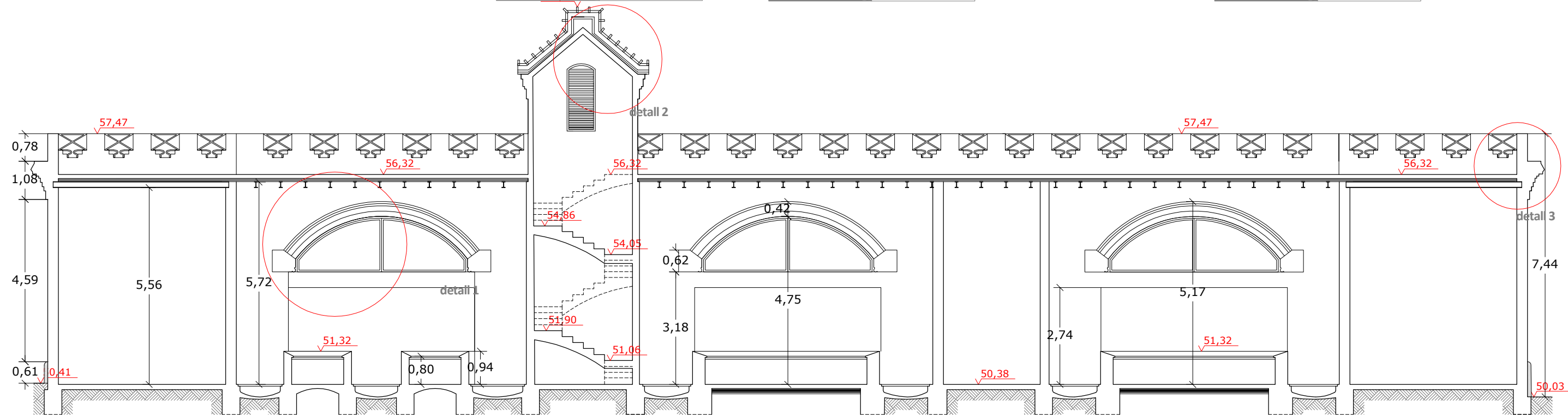
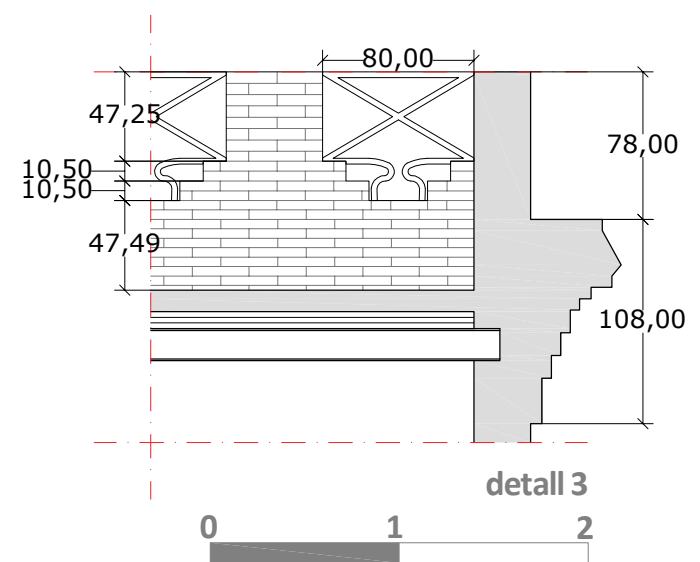
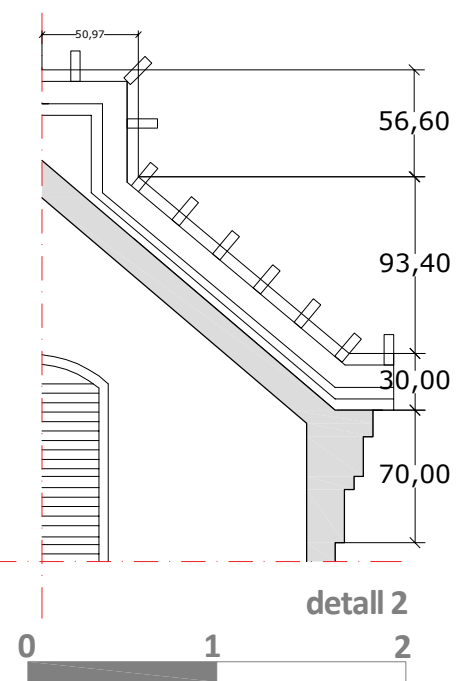
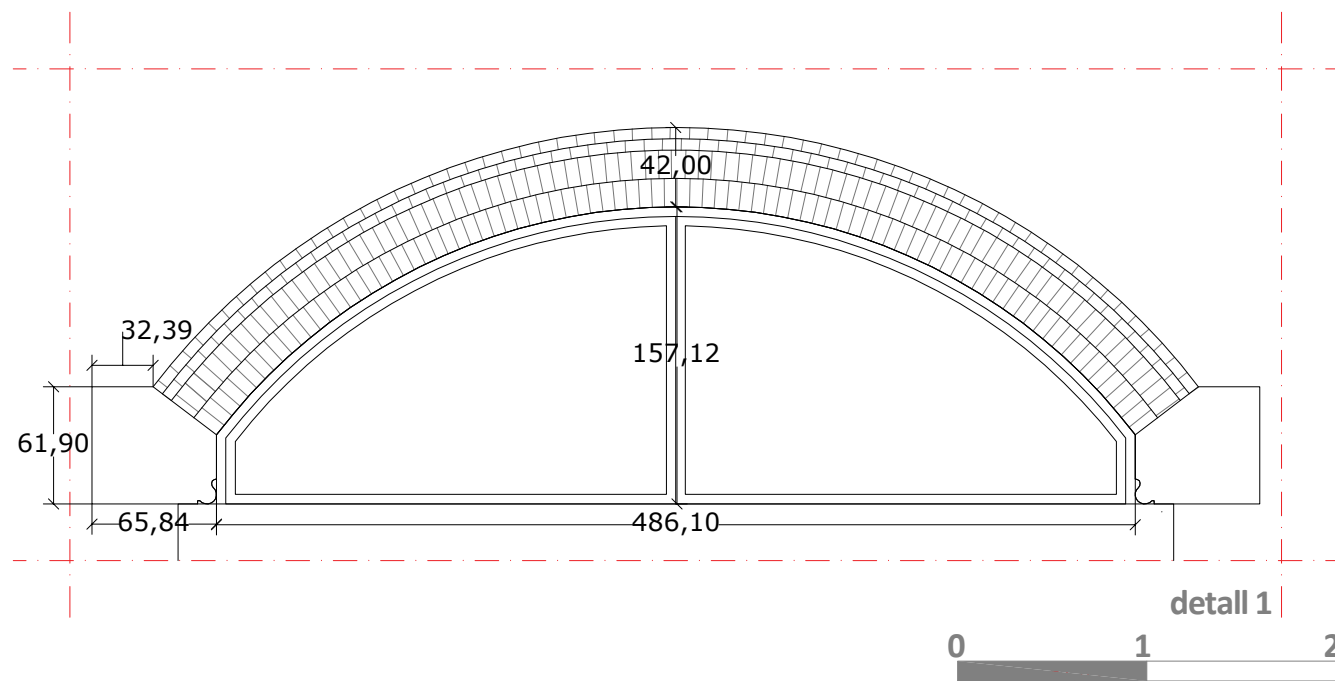

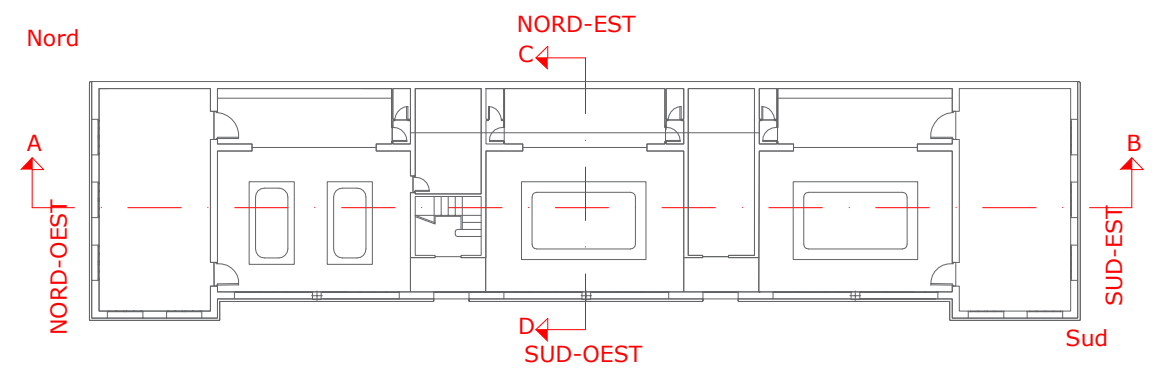
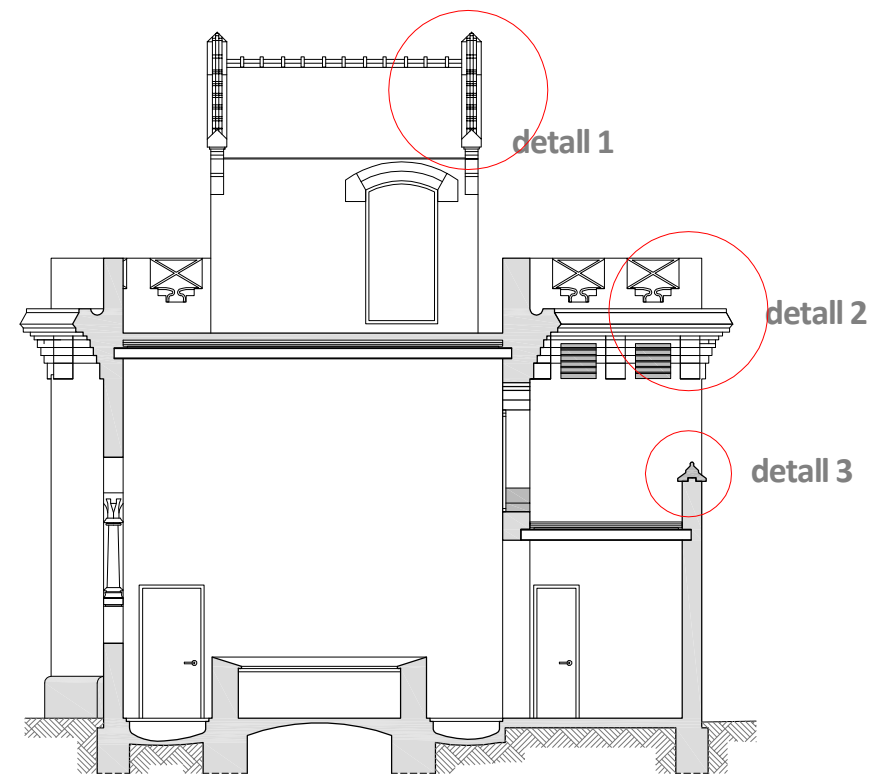
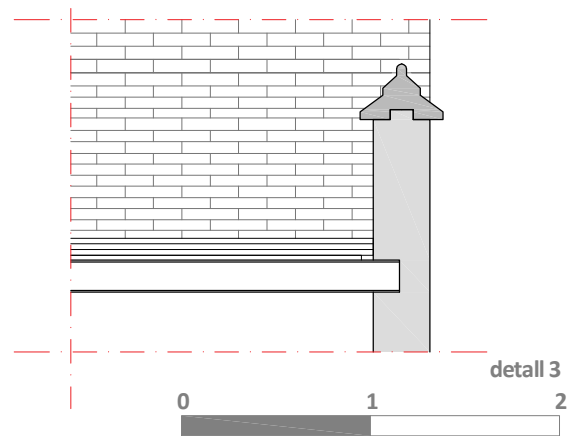
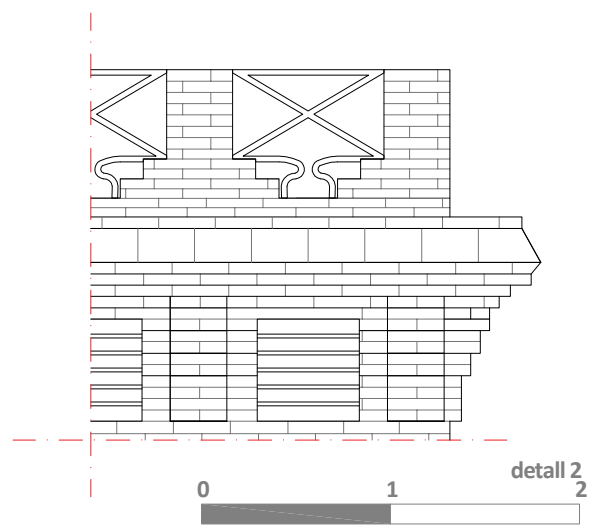
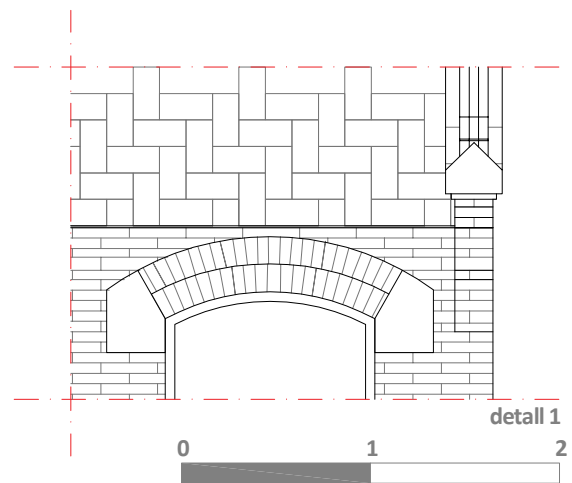

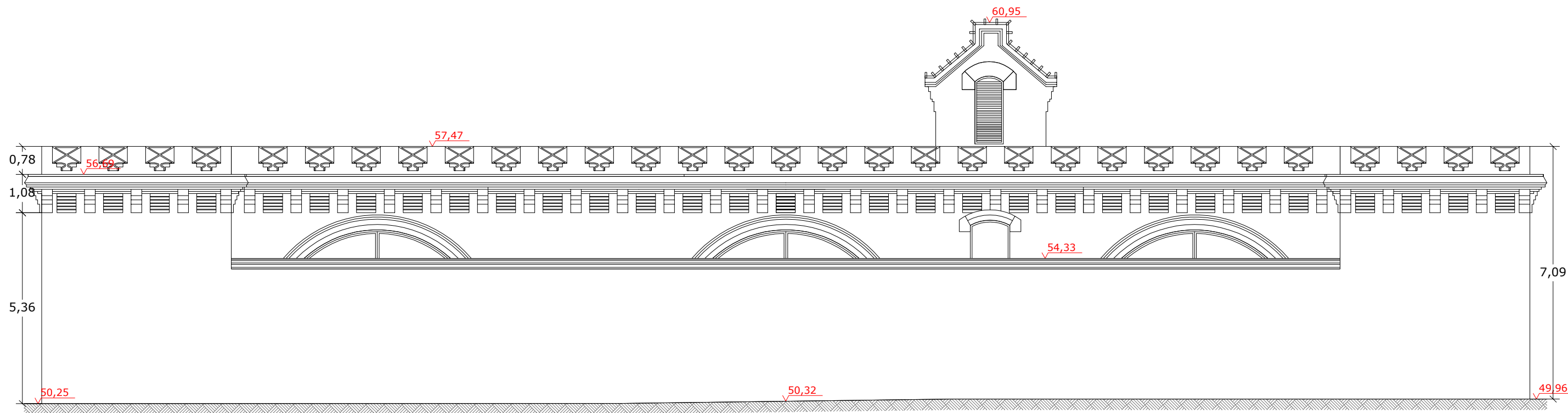

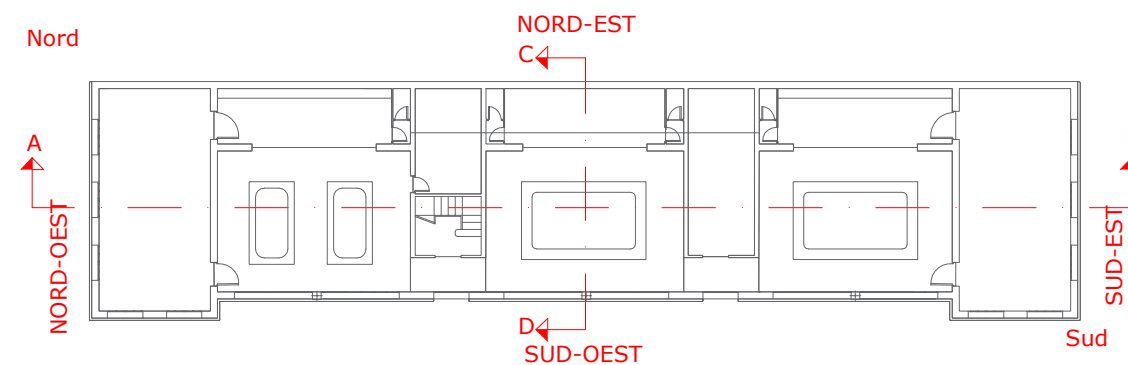

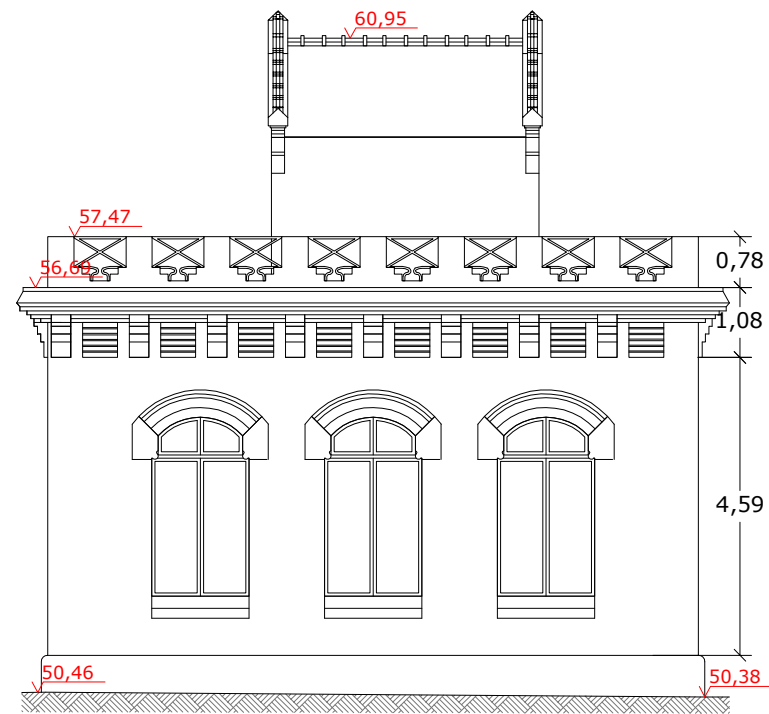

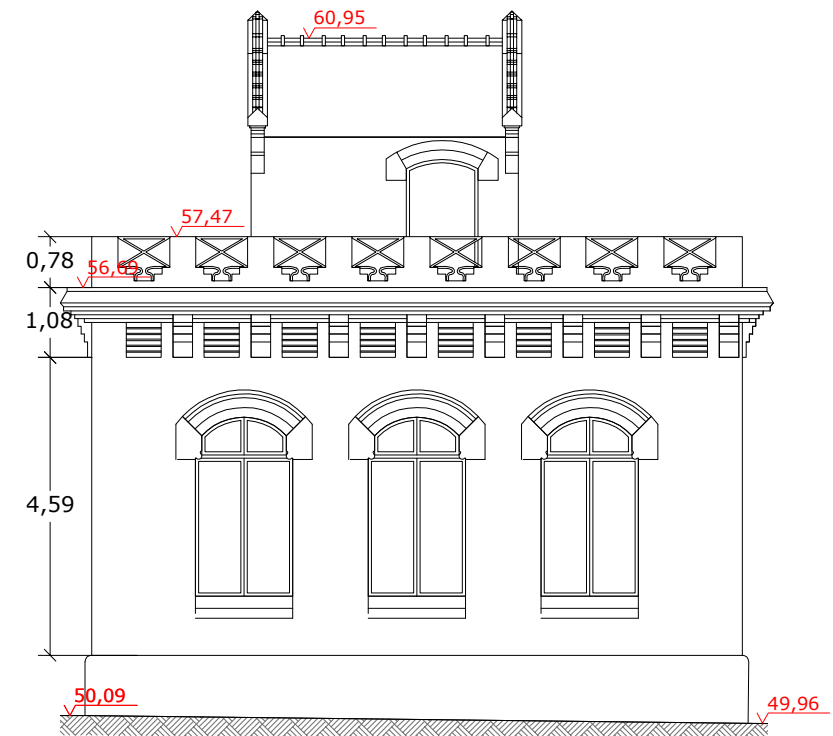

FAÇANA NORD-EST

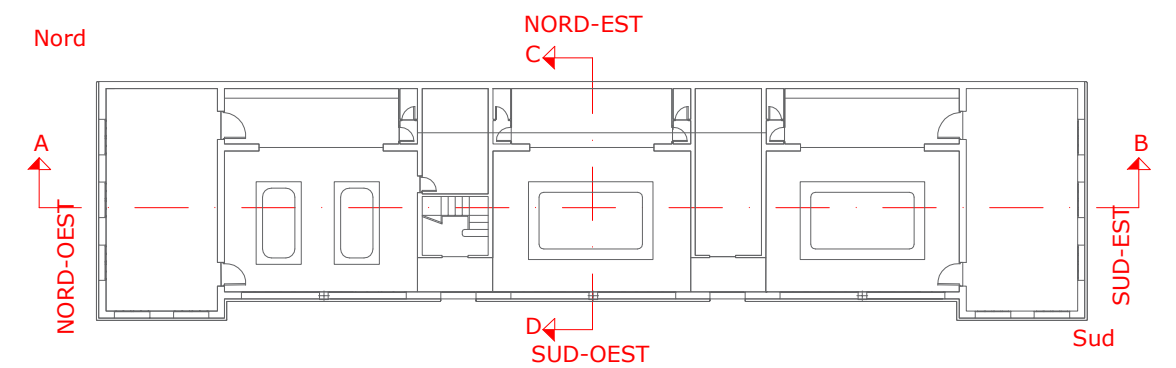

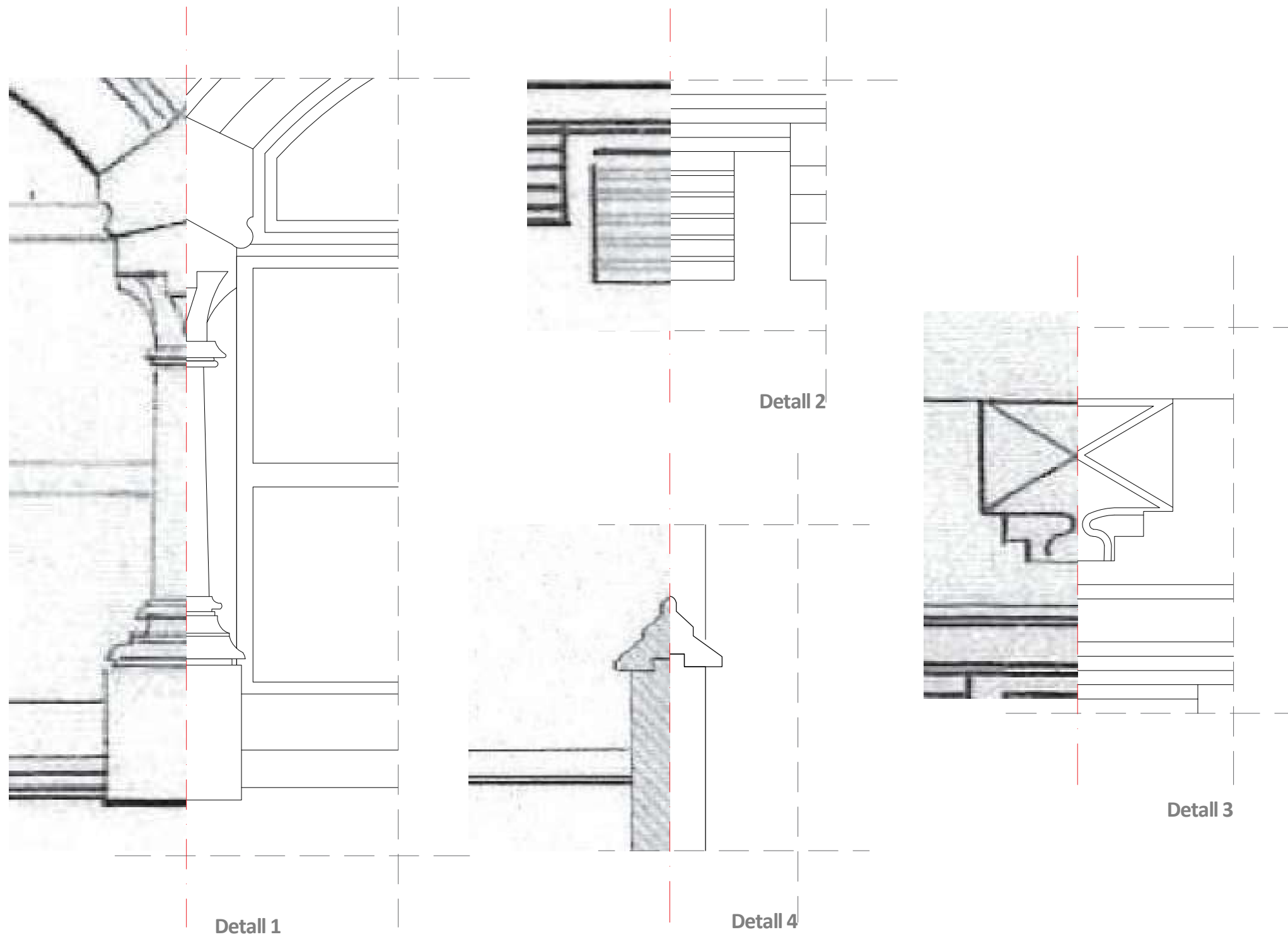
FAÇANA NOD-OEST

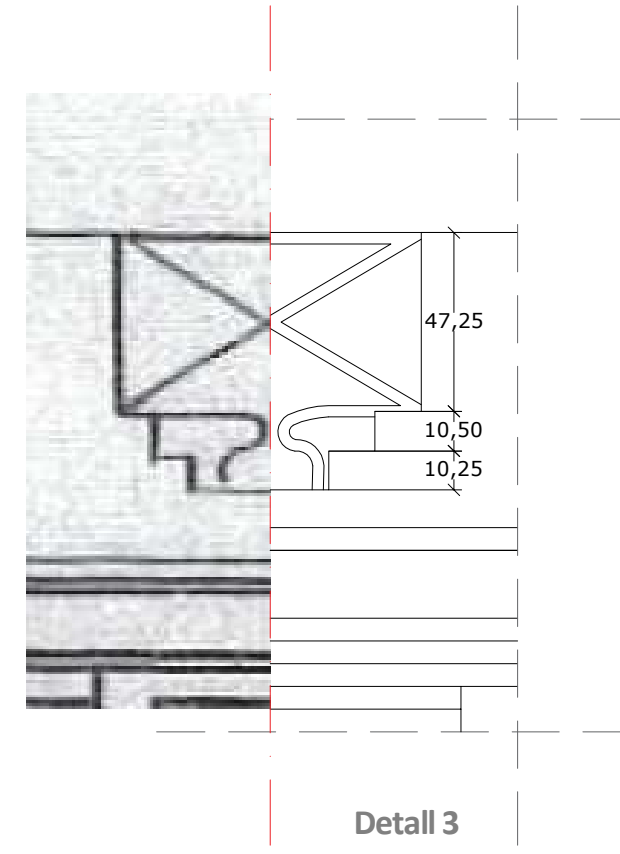
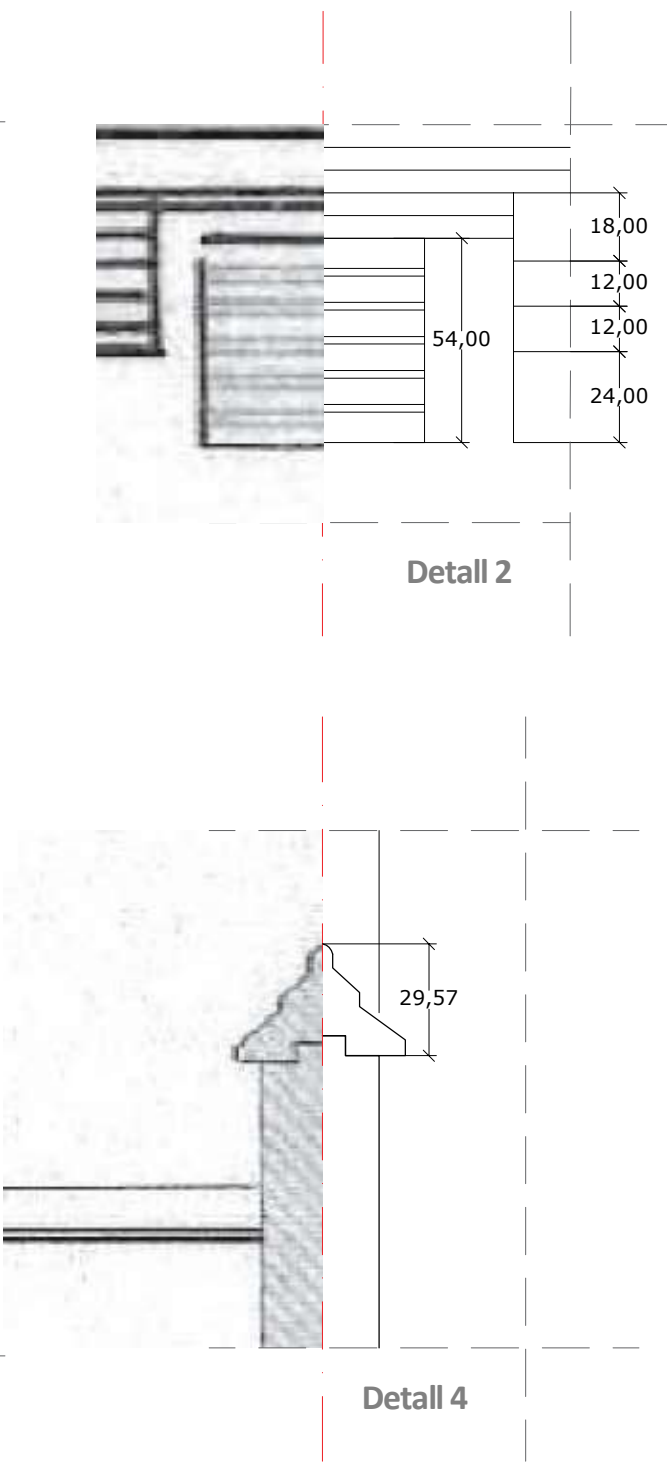
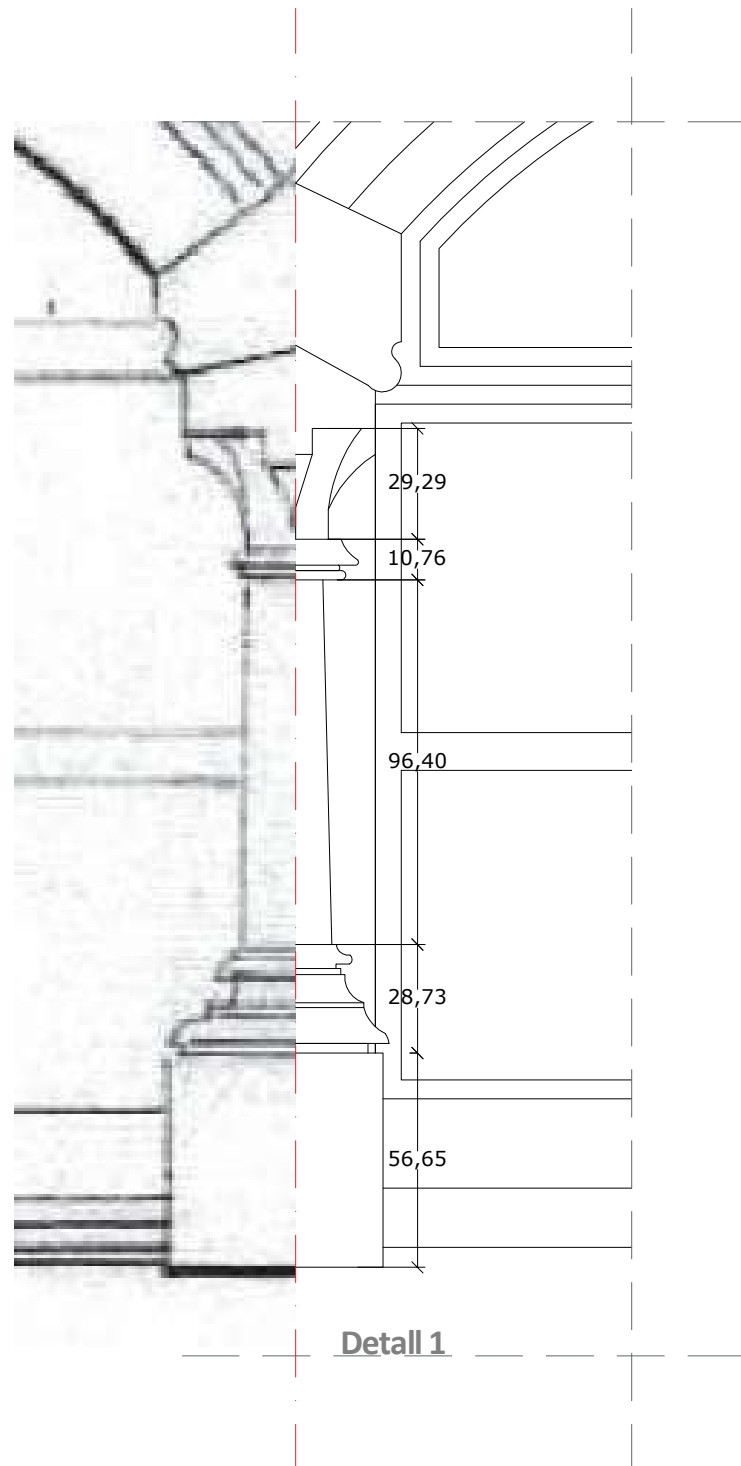
FAÇANA SUD-EST

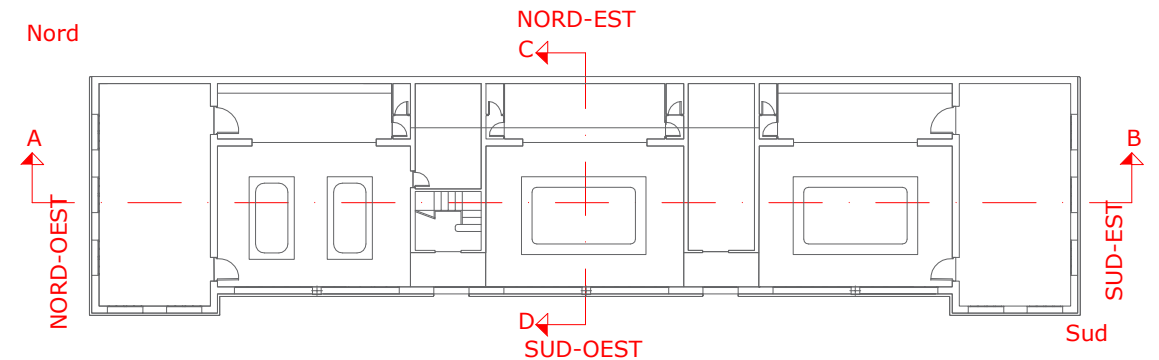
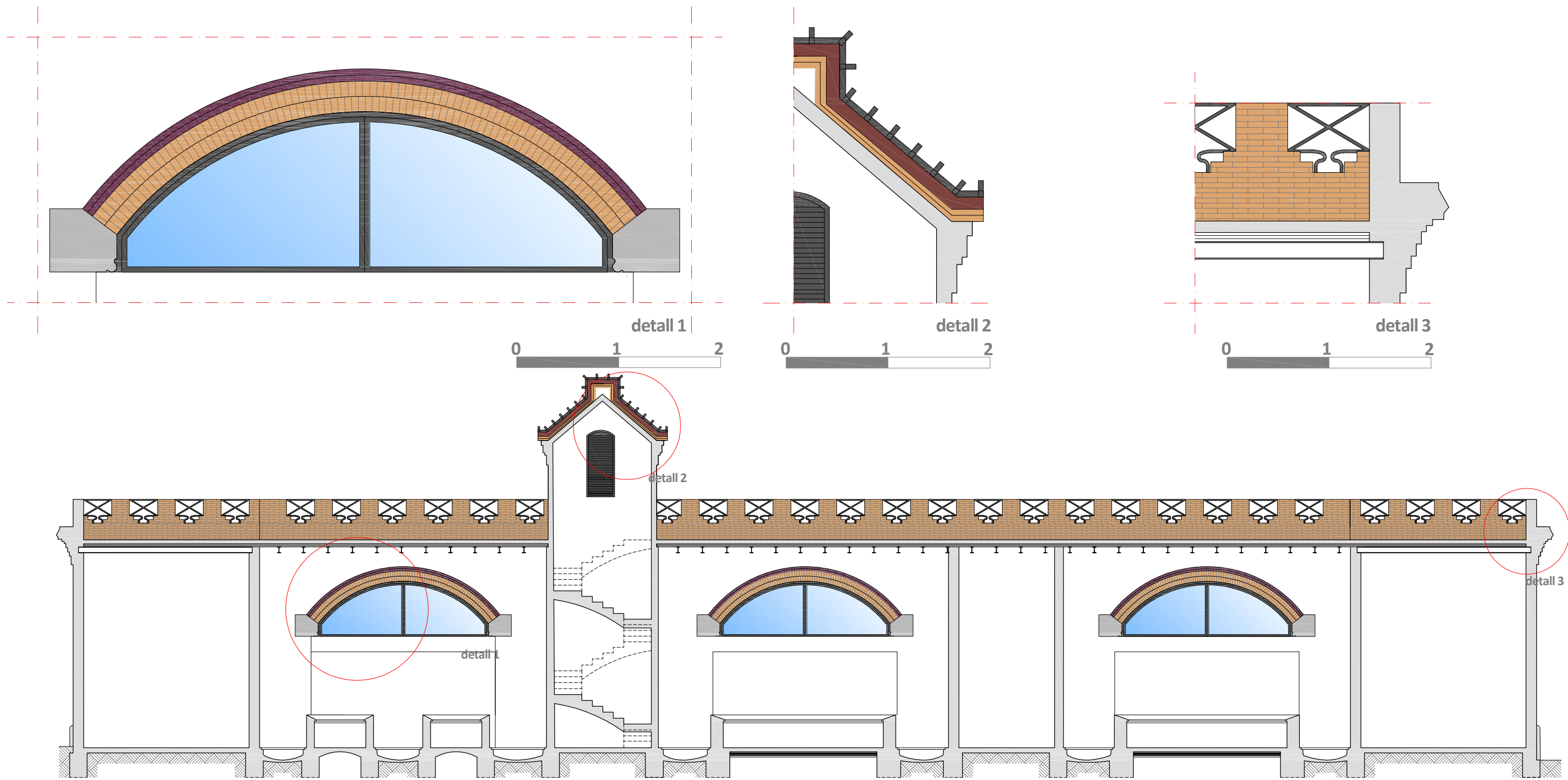

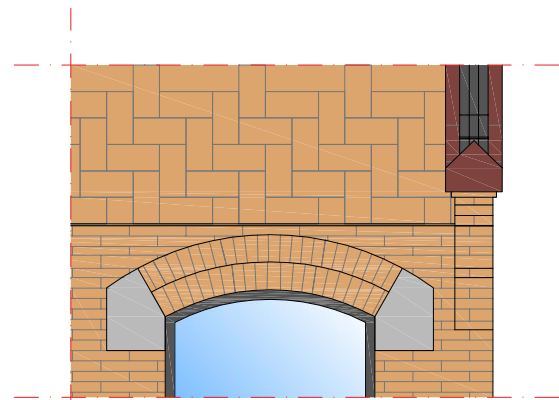
Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació actual.

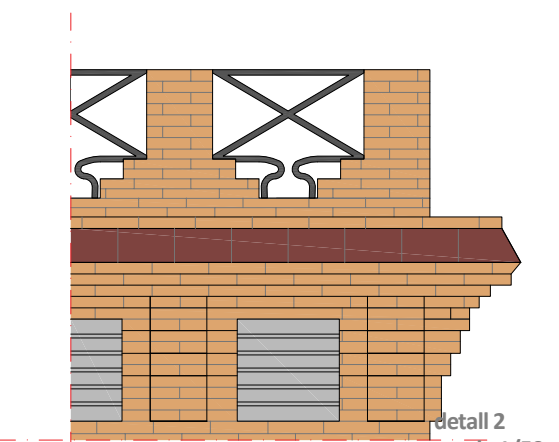
Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació dels mateixos

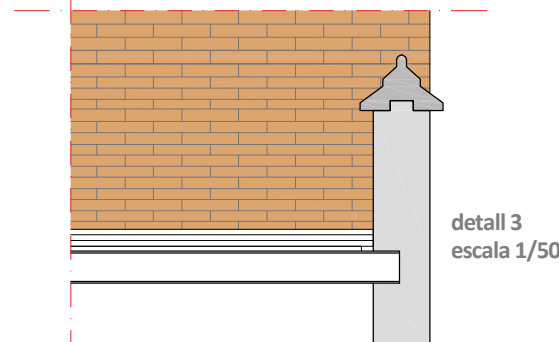

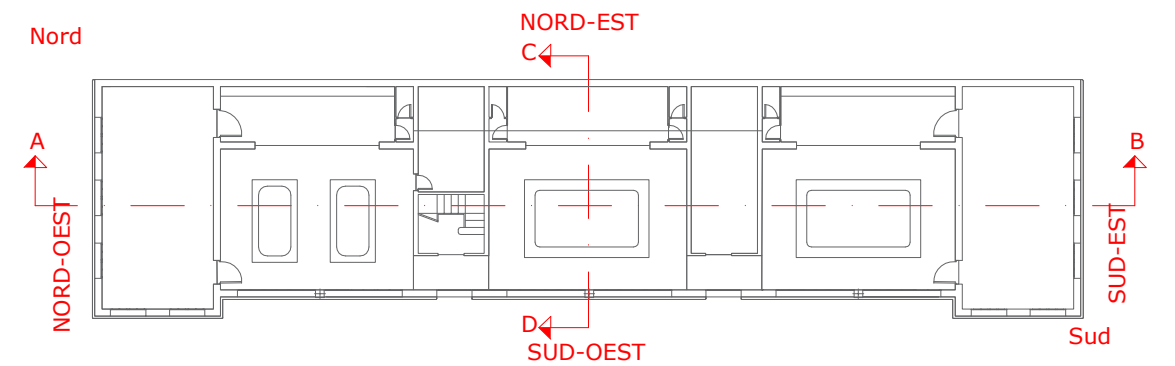
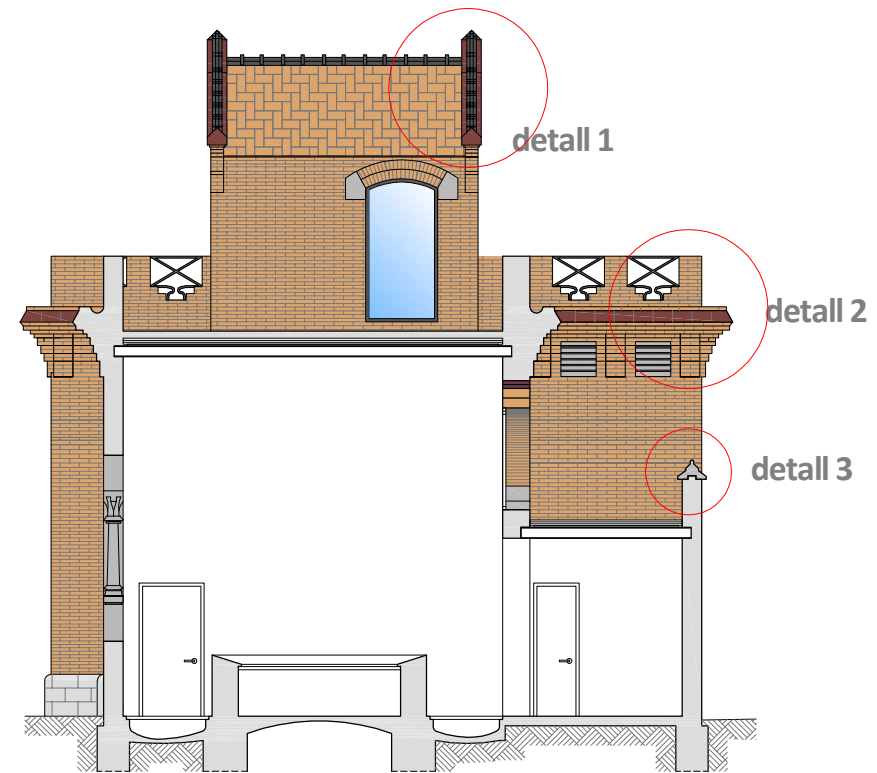
detall 1
escala 1/50

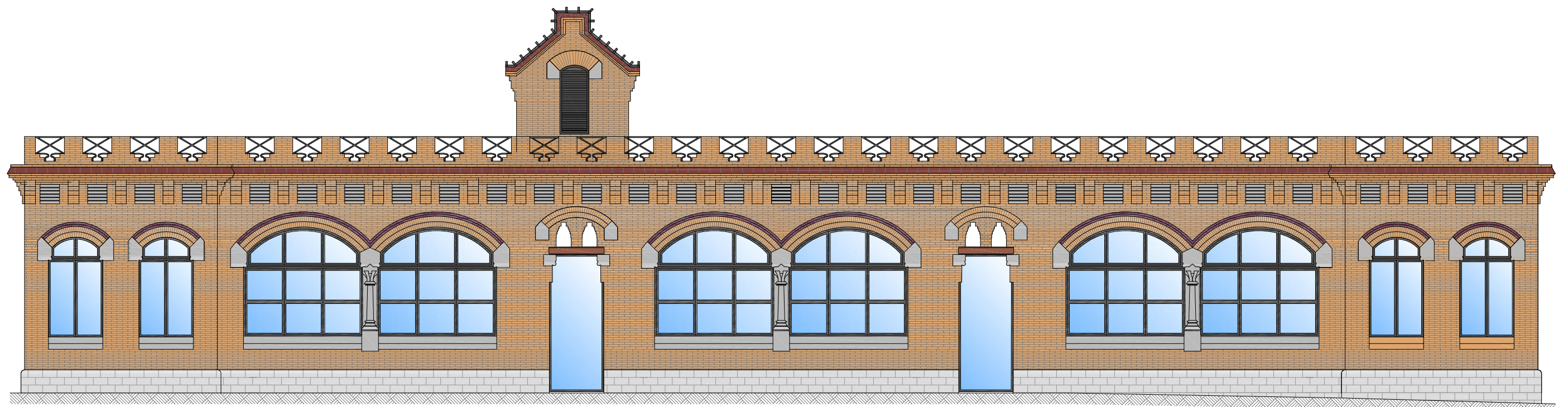

detall 2
escala 1/50

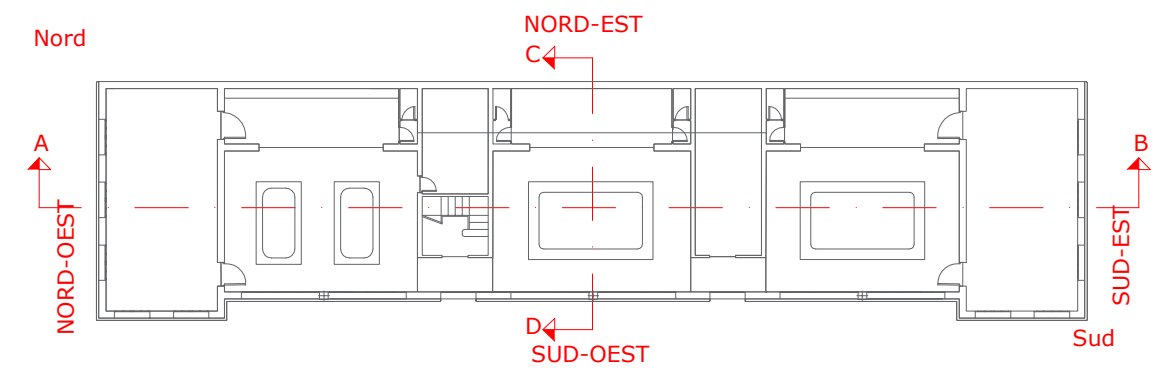

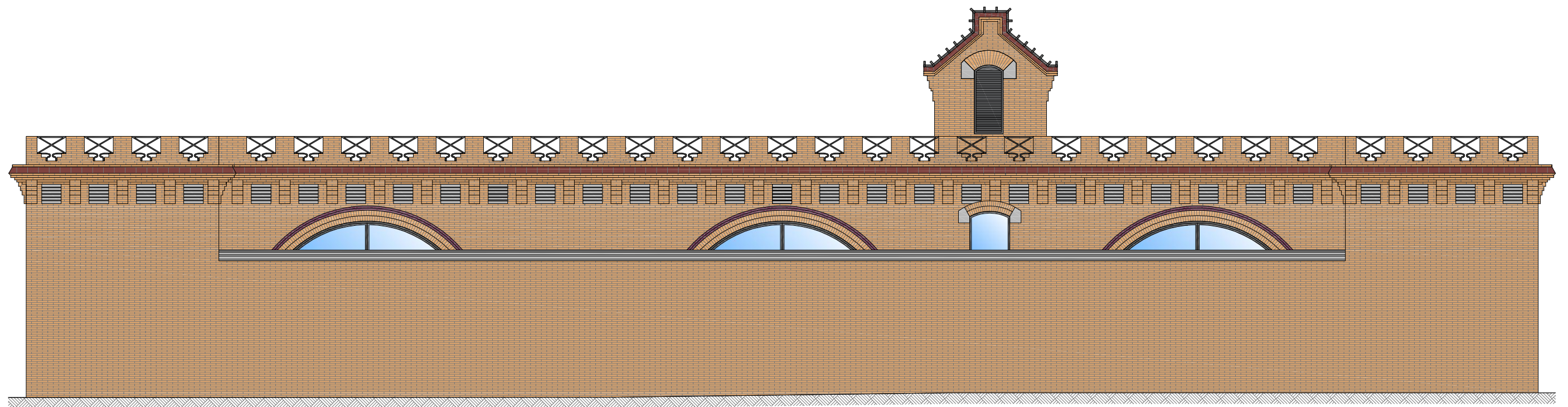
detall 3
escala 1/50

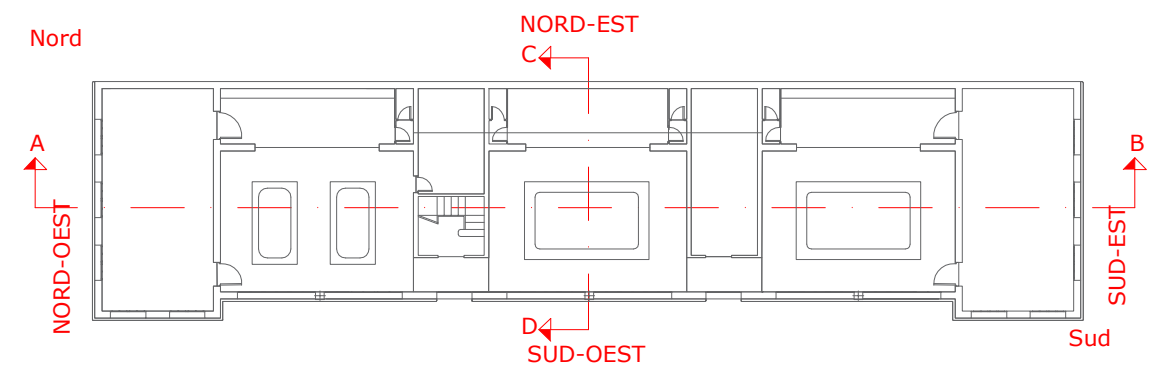

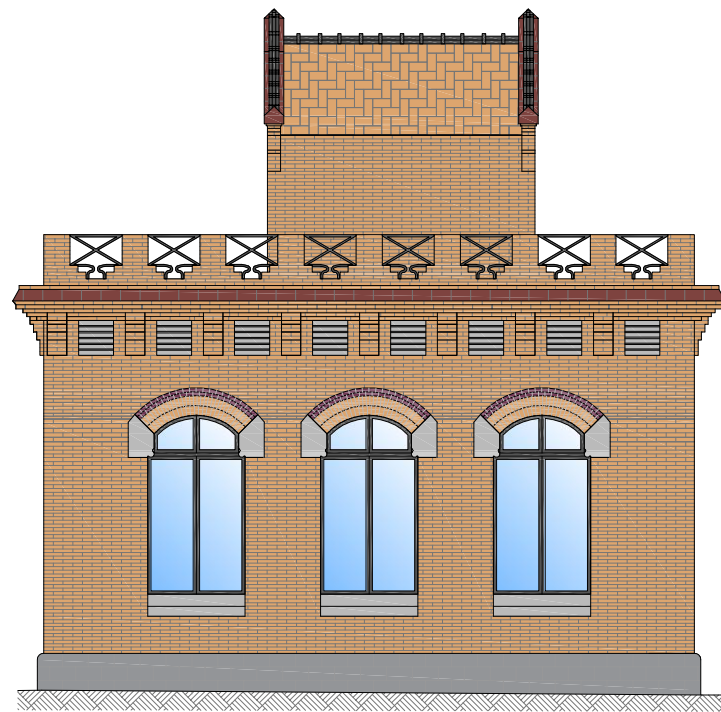
FAÇANA SUD-OEST

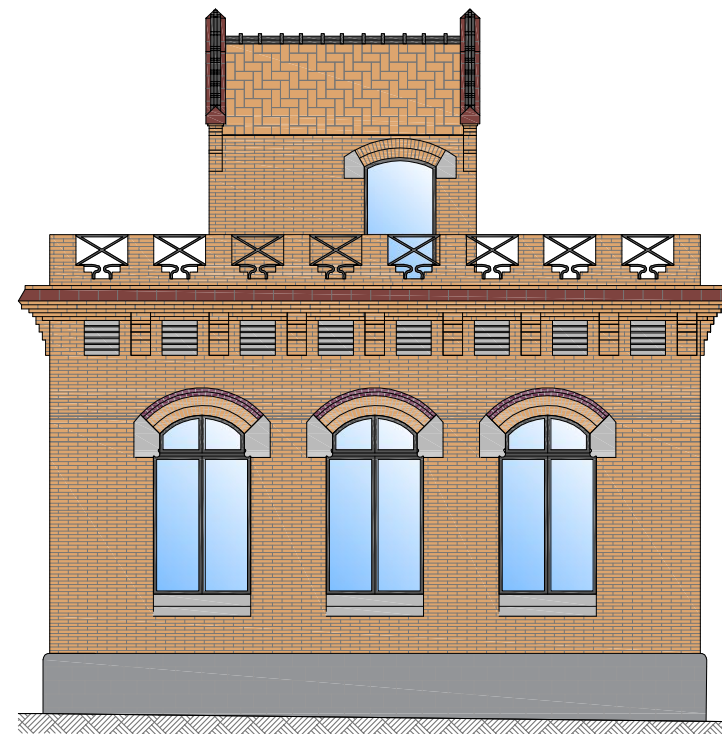

FAÇANA NORD-EST

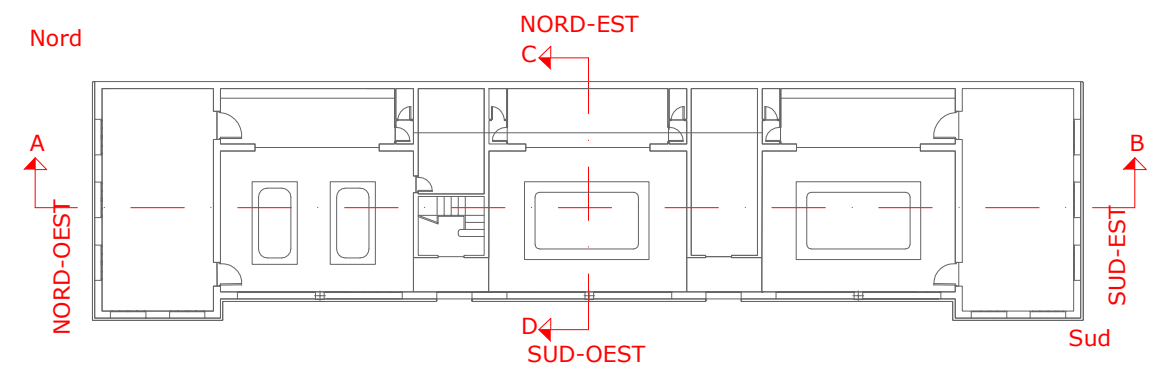

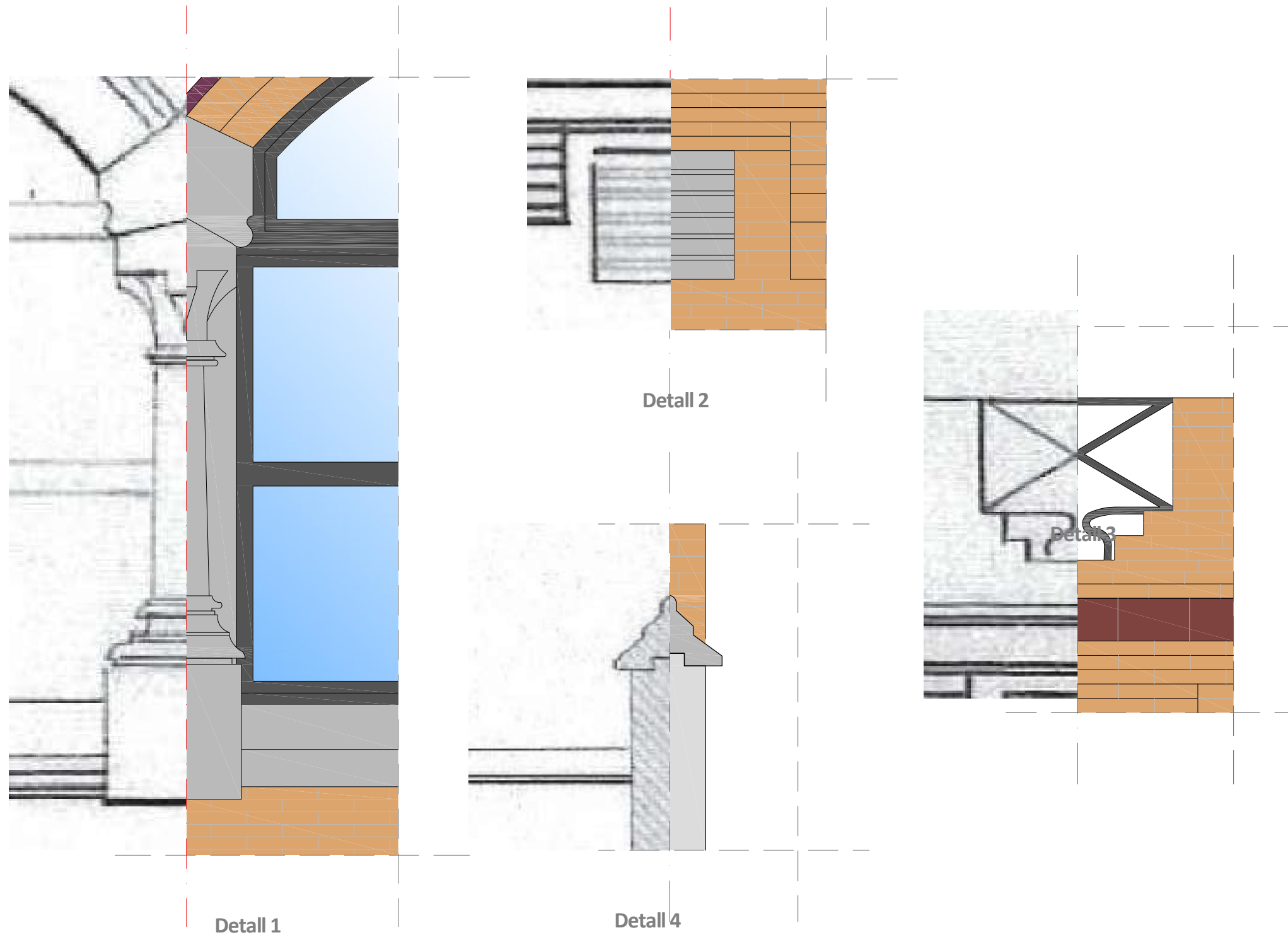
FAÇANA NOD-OEST

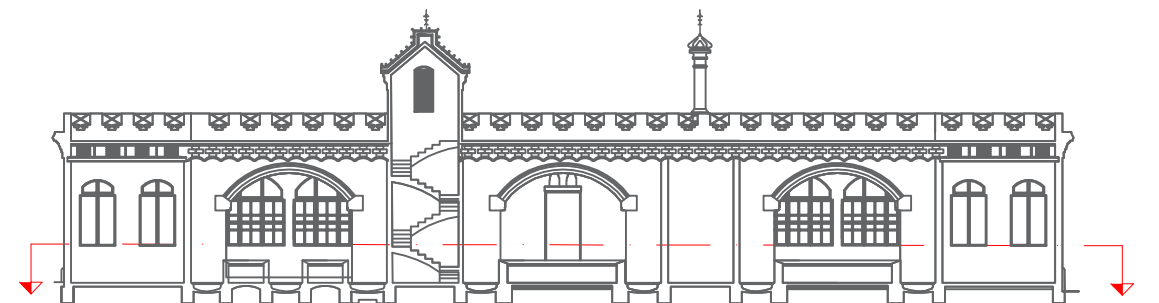
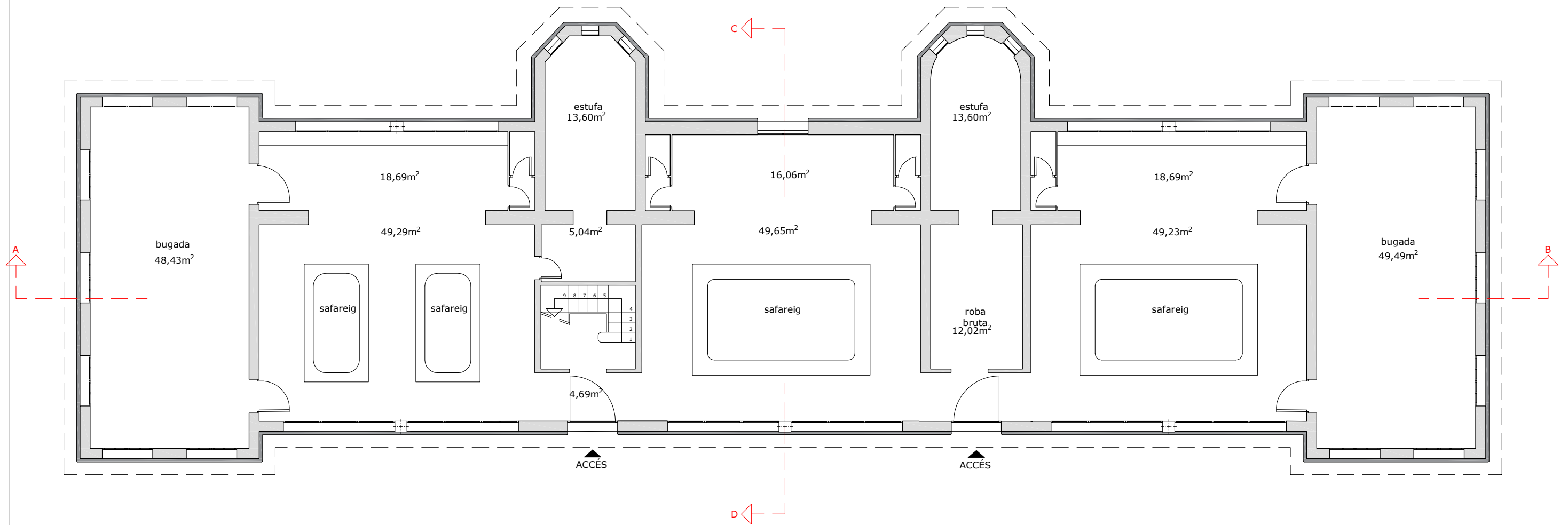

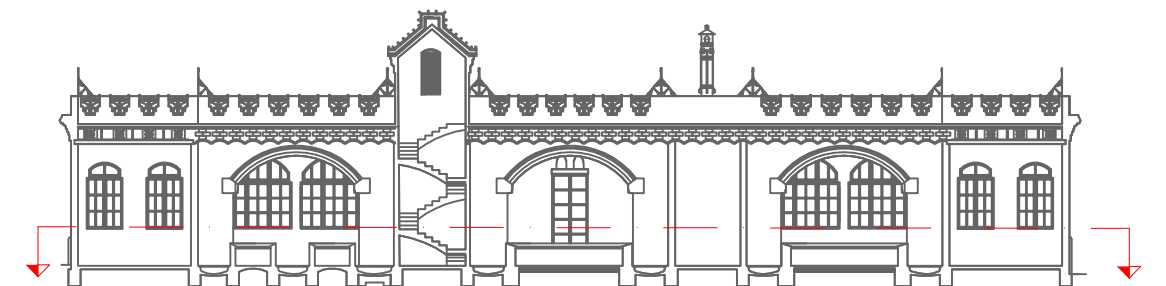
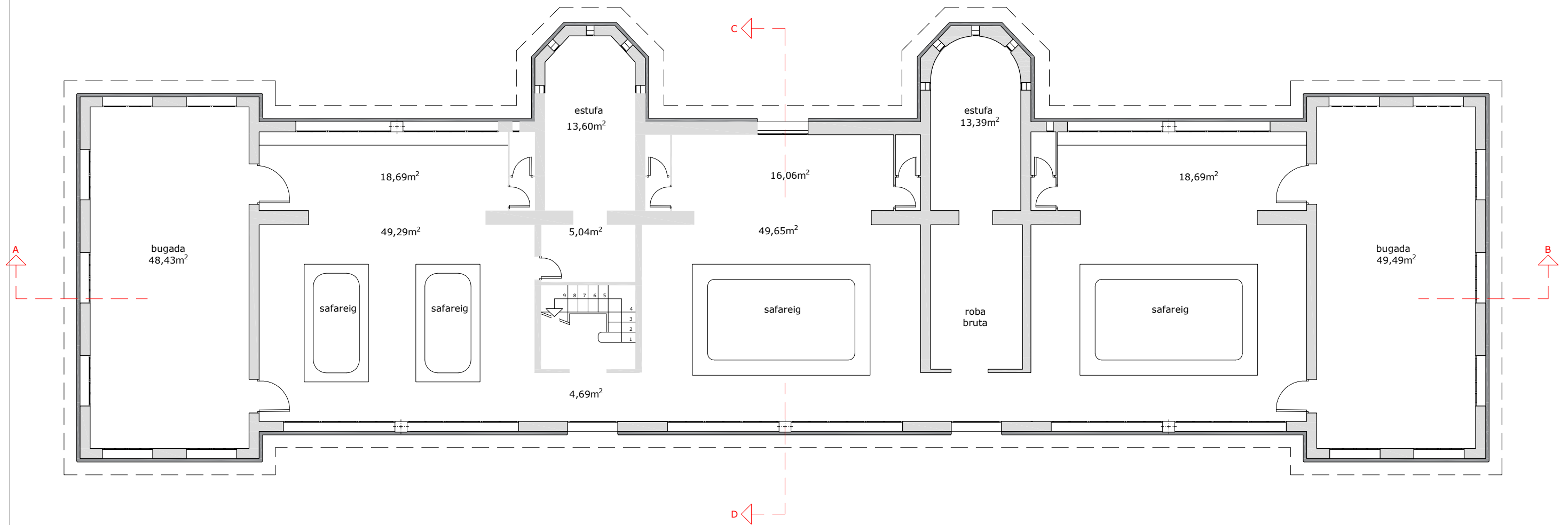
FAÇANA SUD-EST

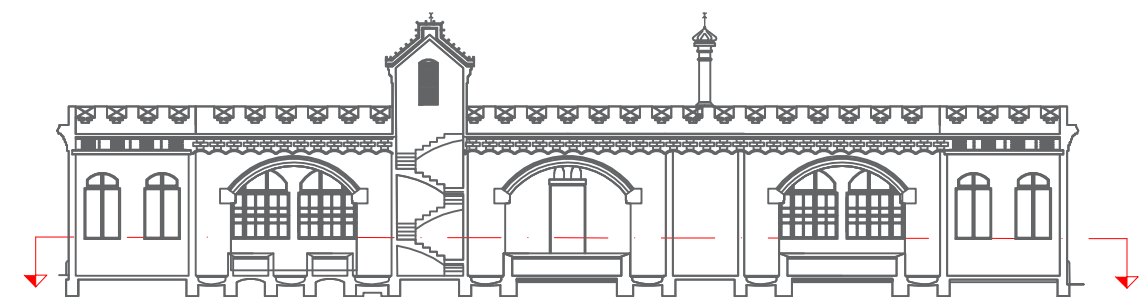
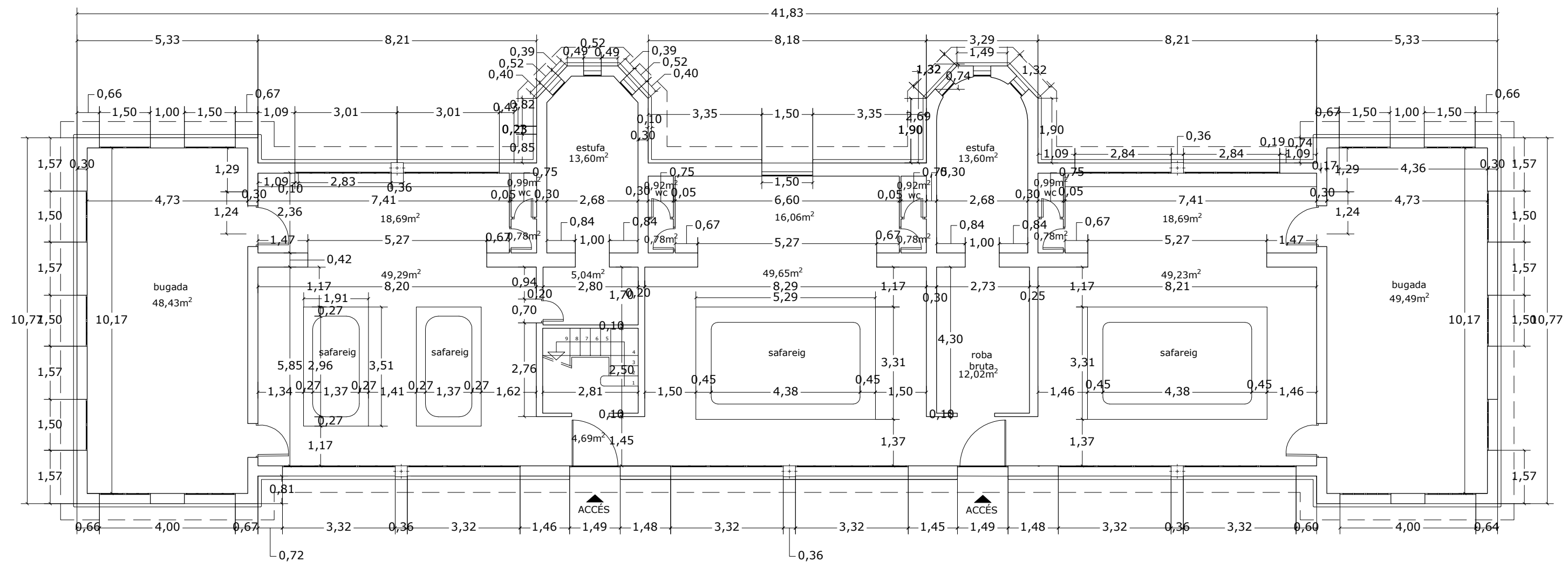

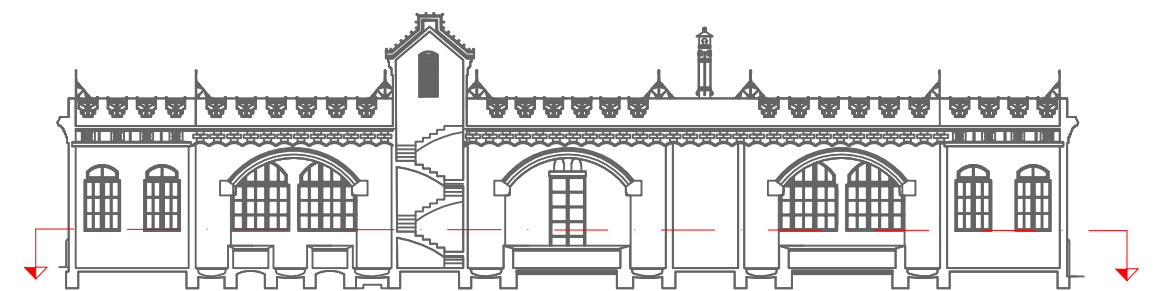
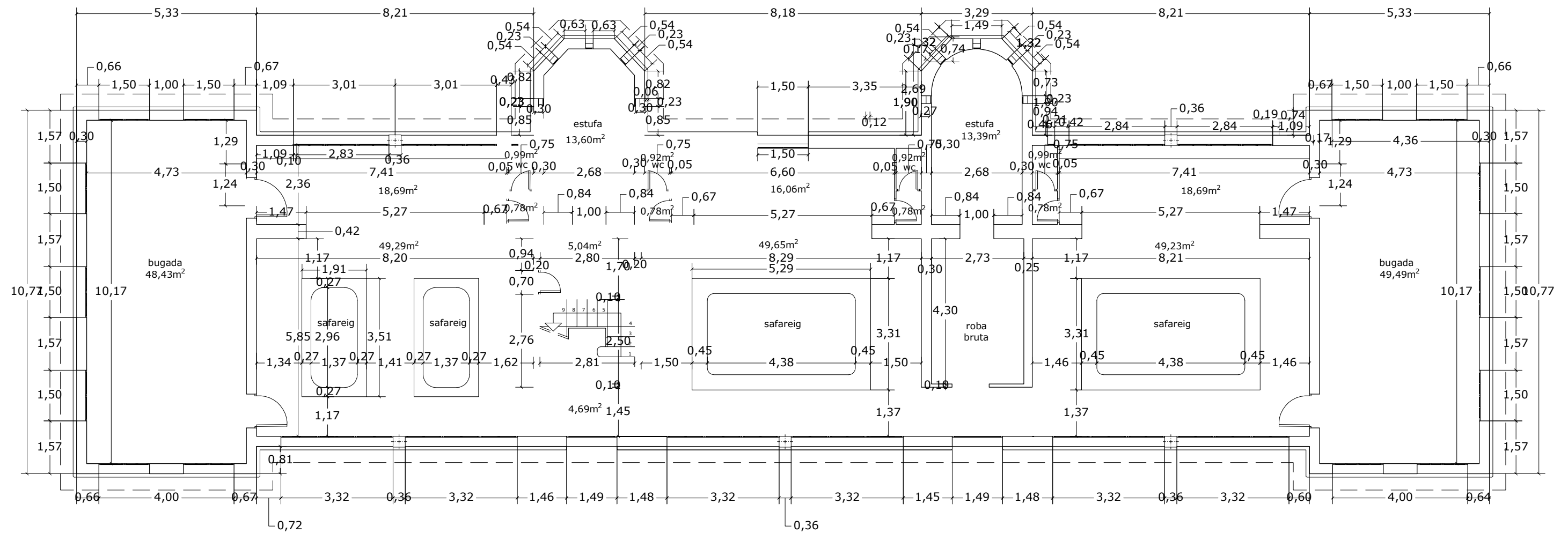
Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació actual.

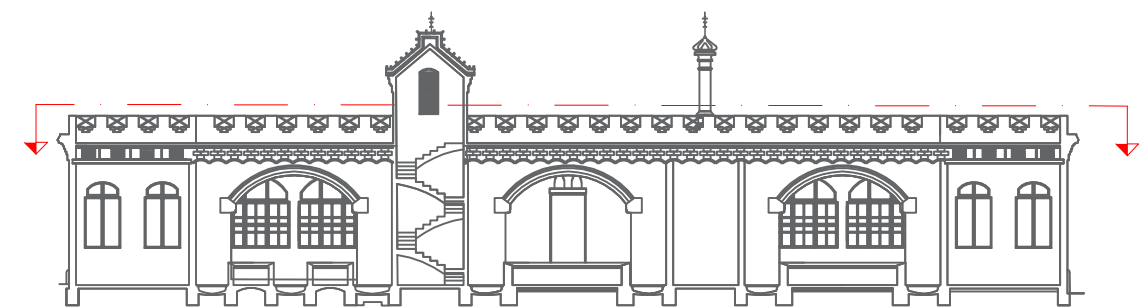
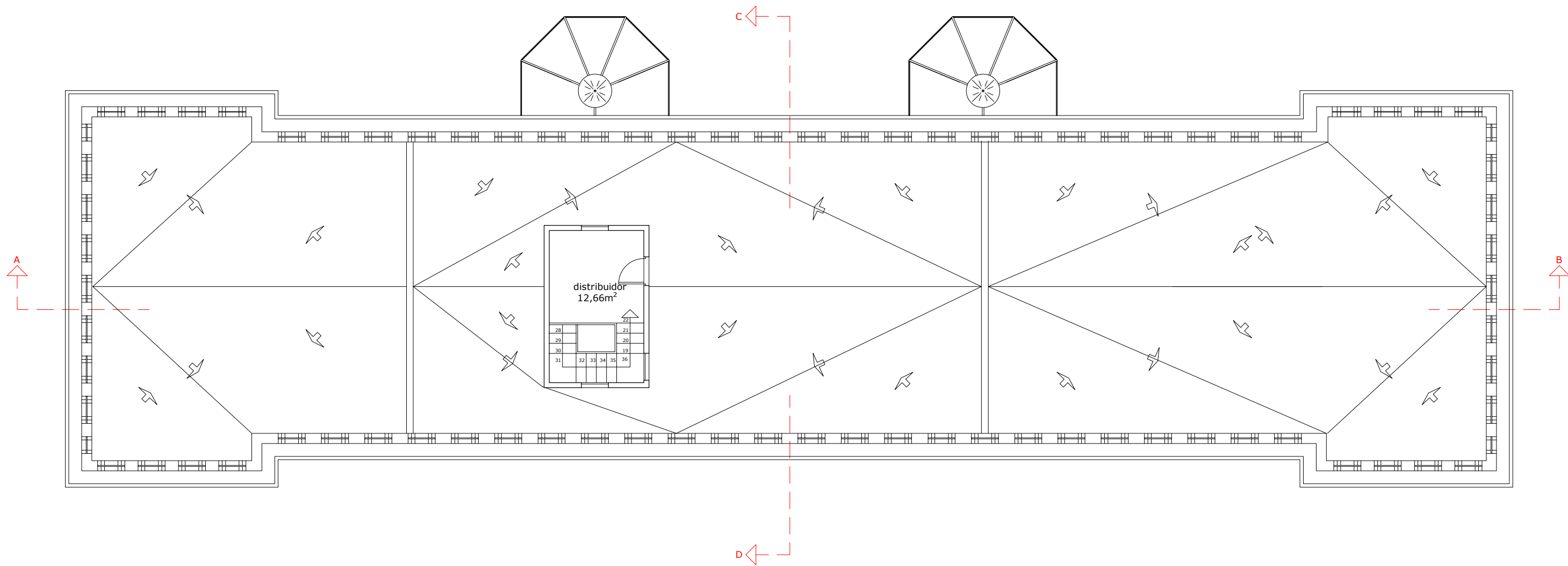

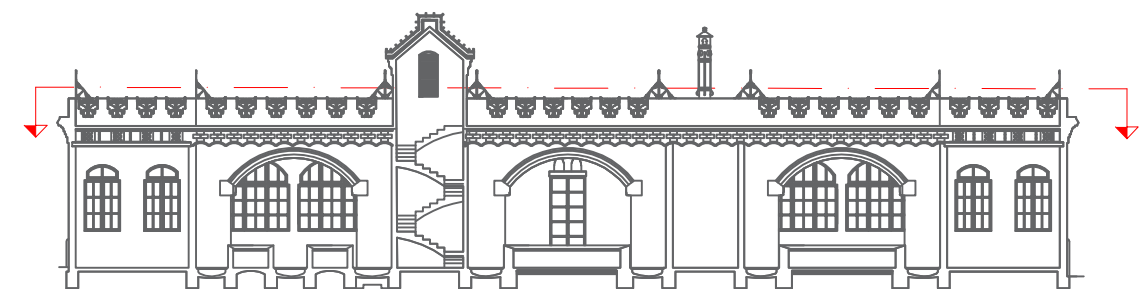
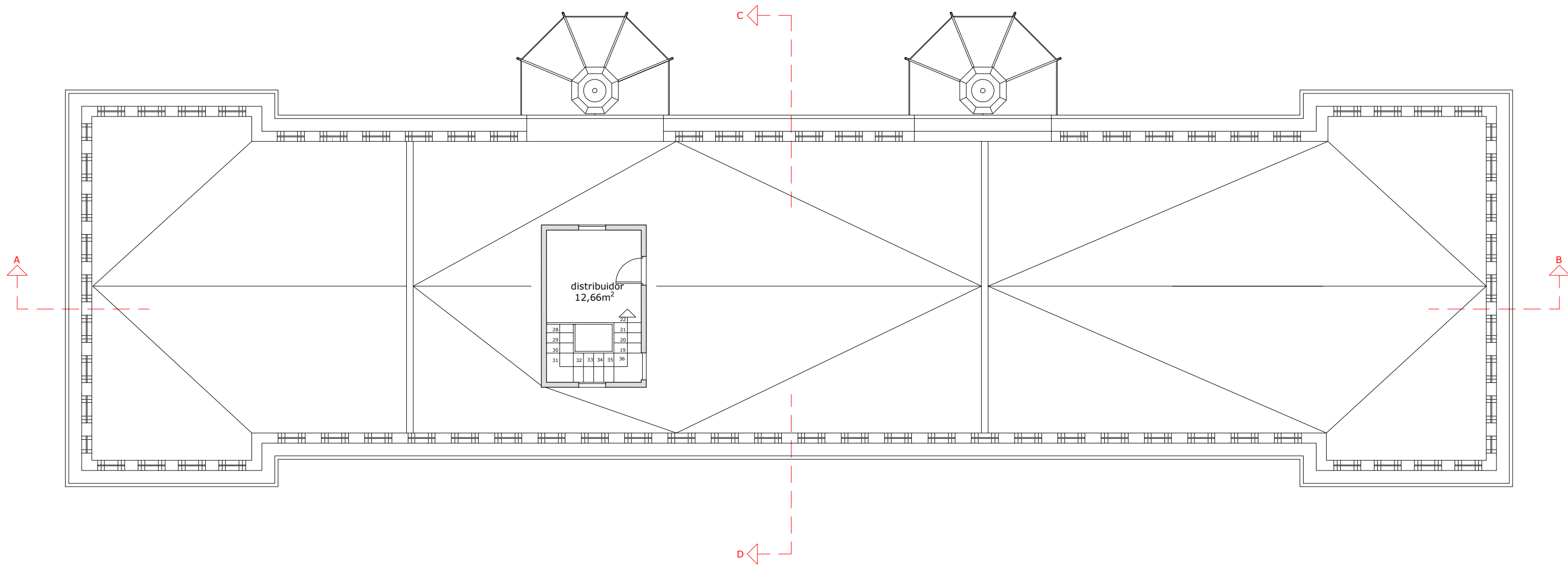

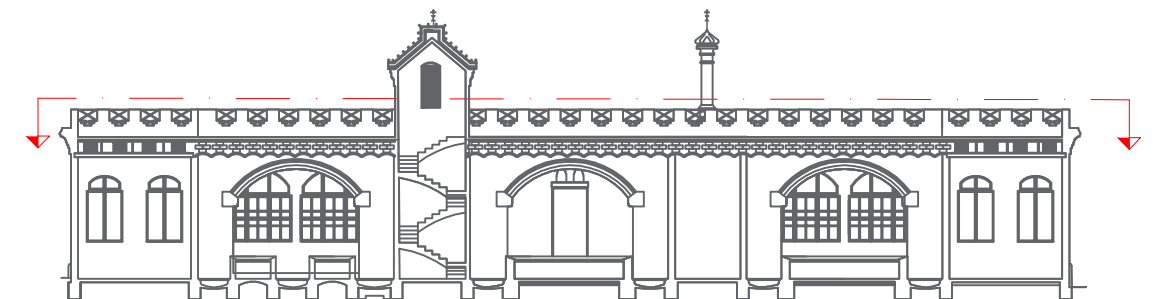
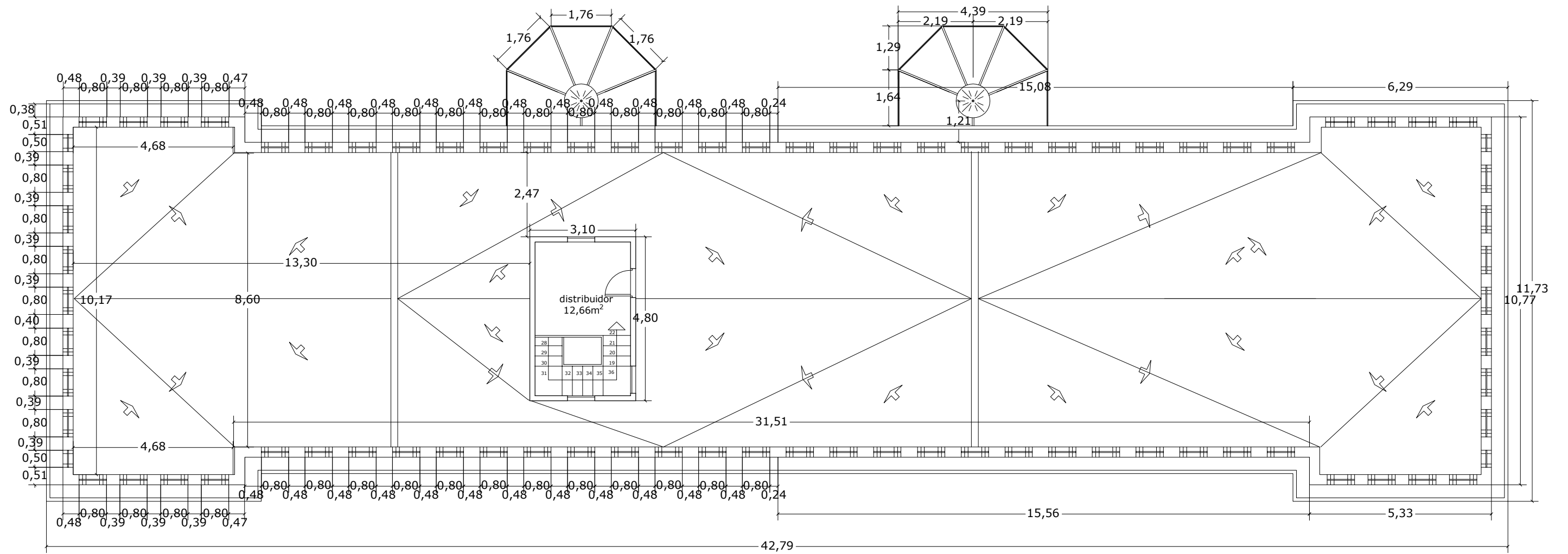

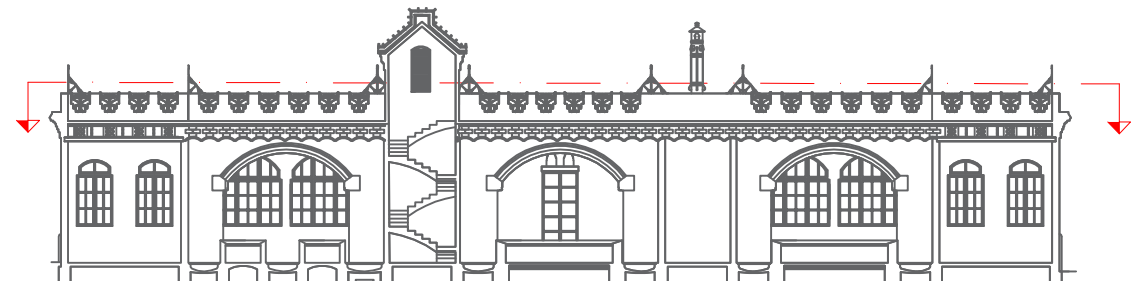
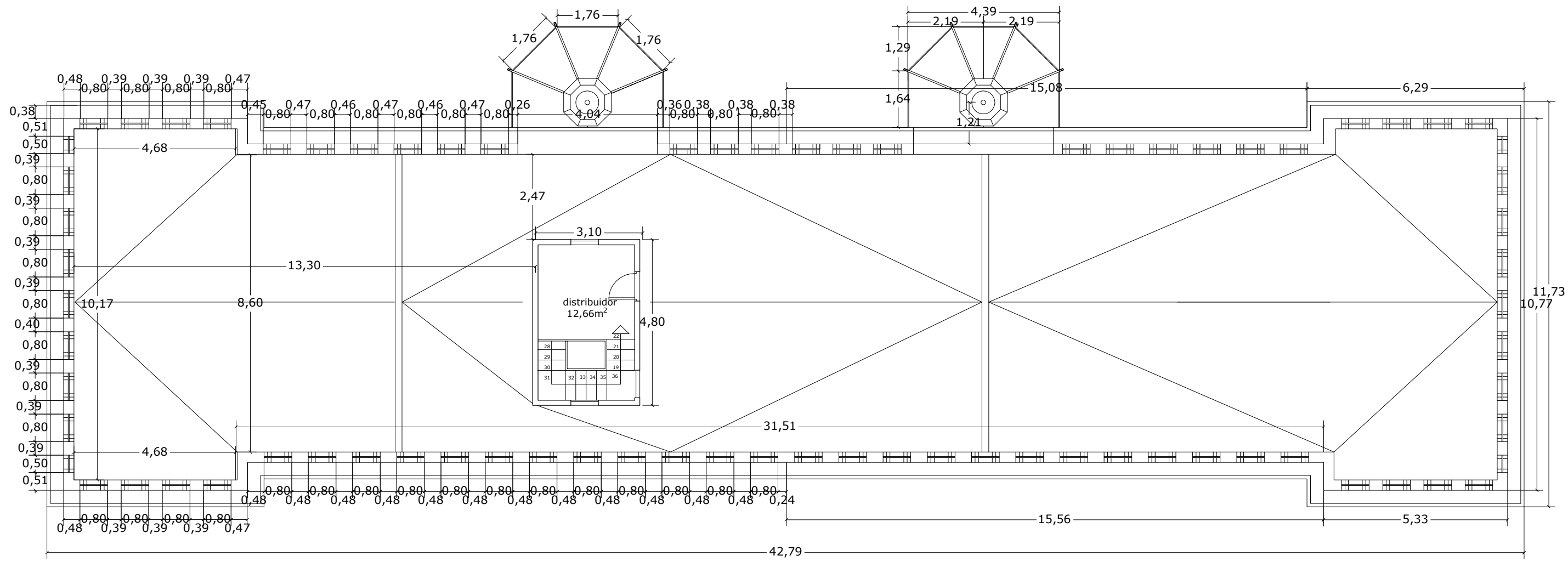

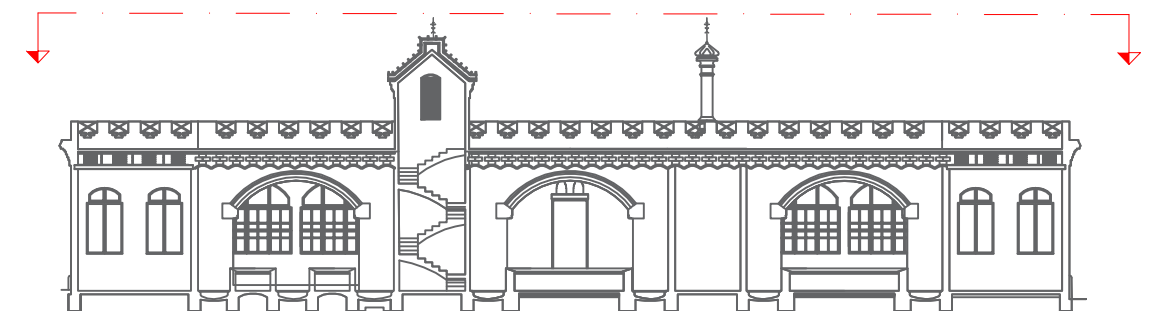
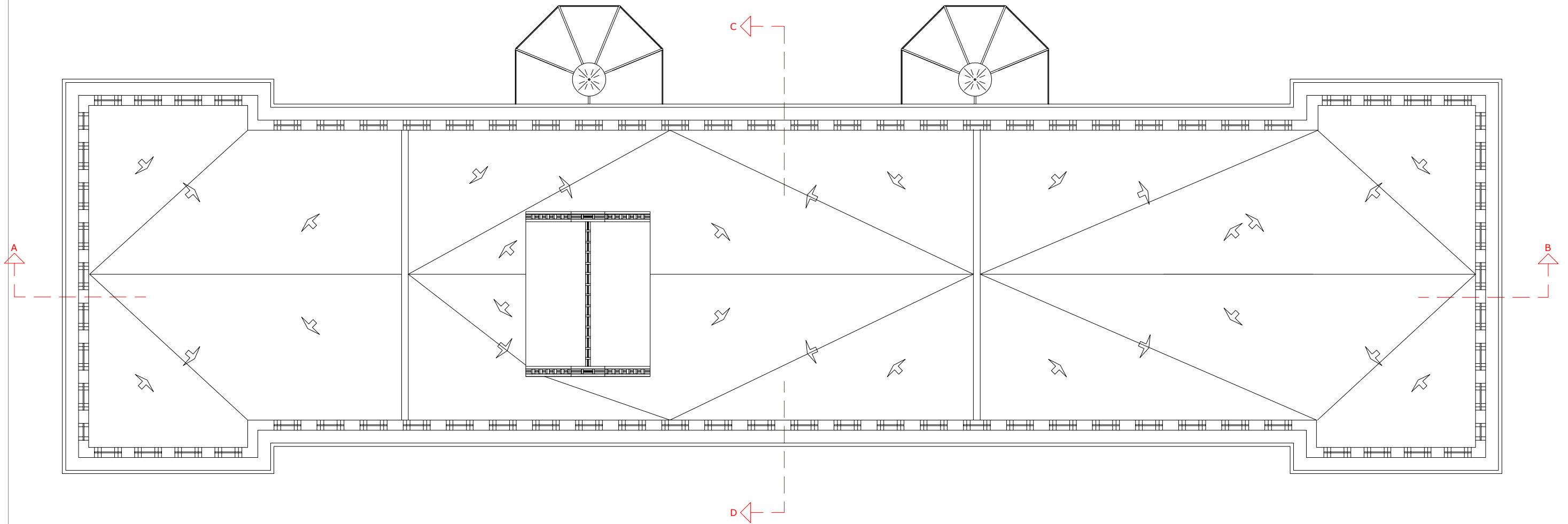

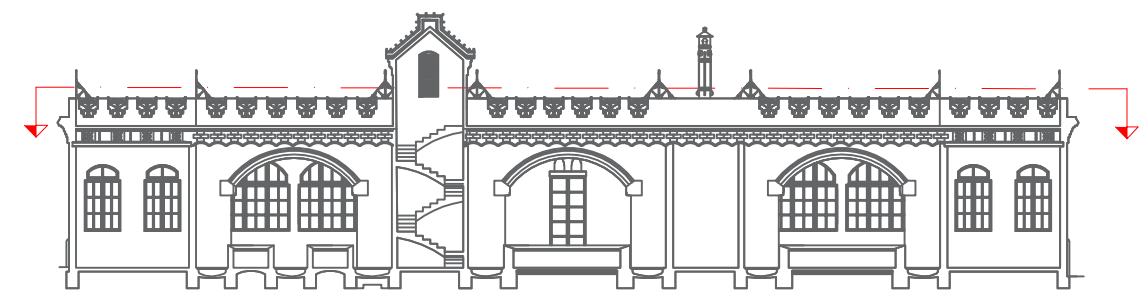
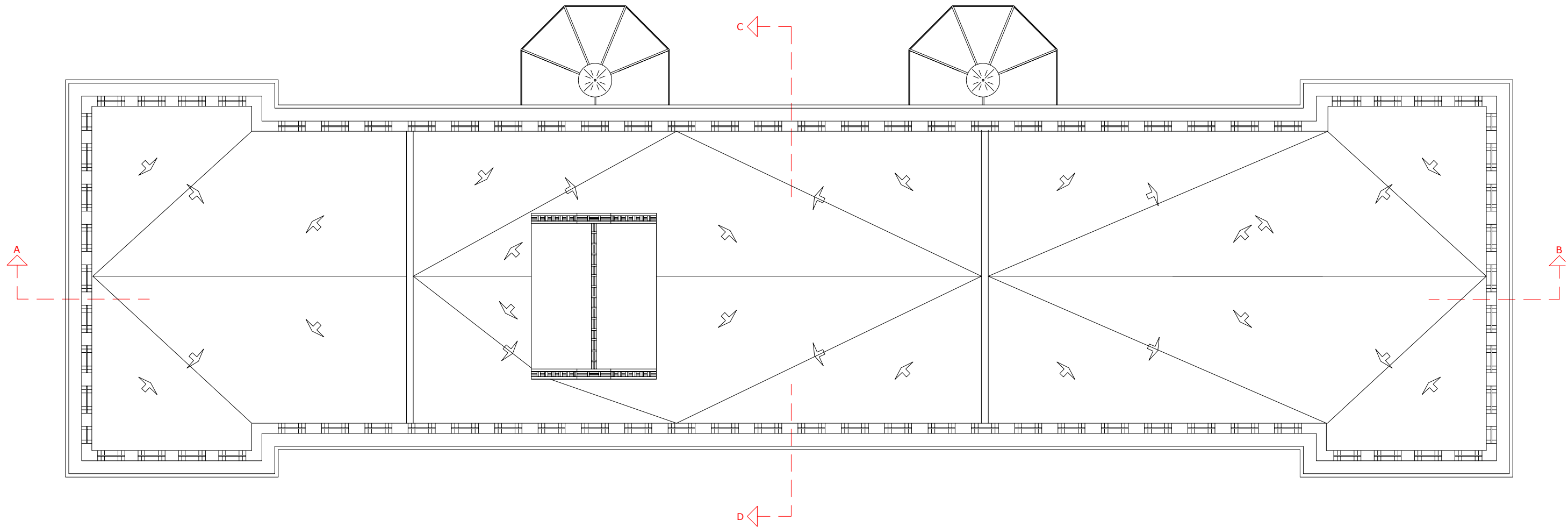

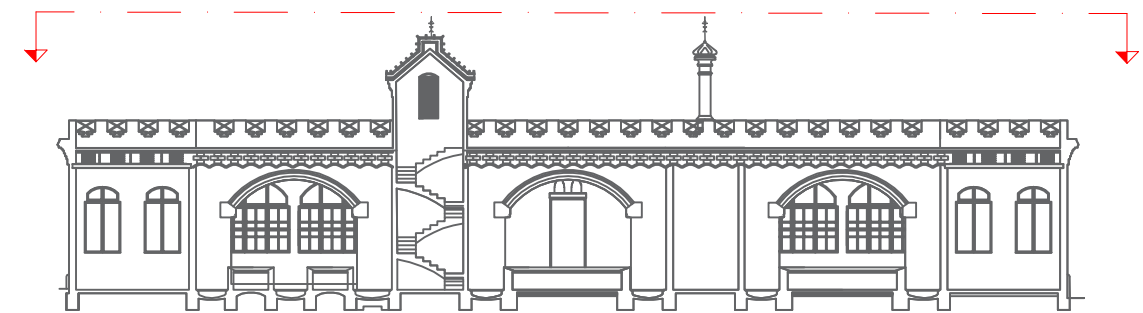
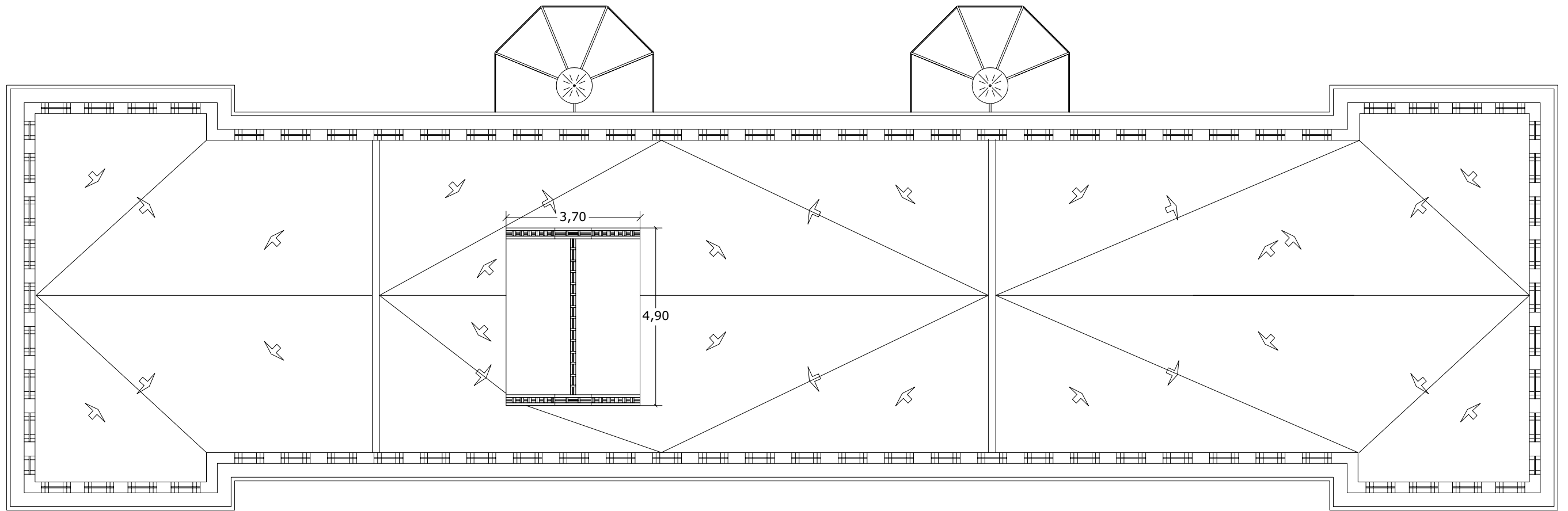

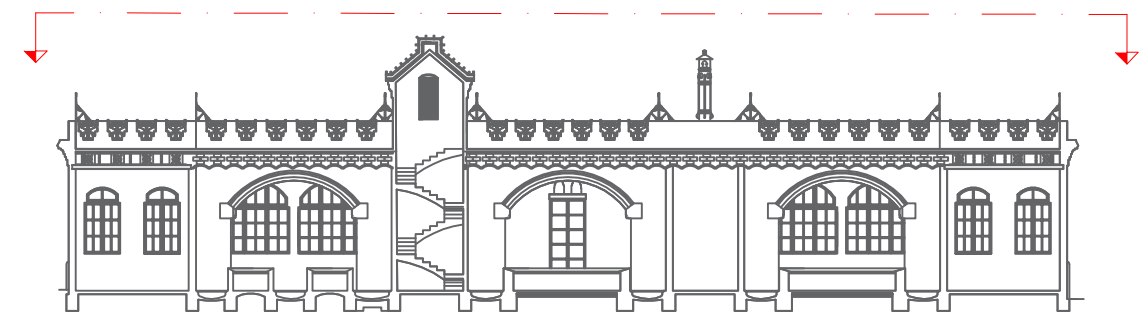
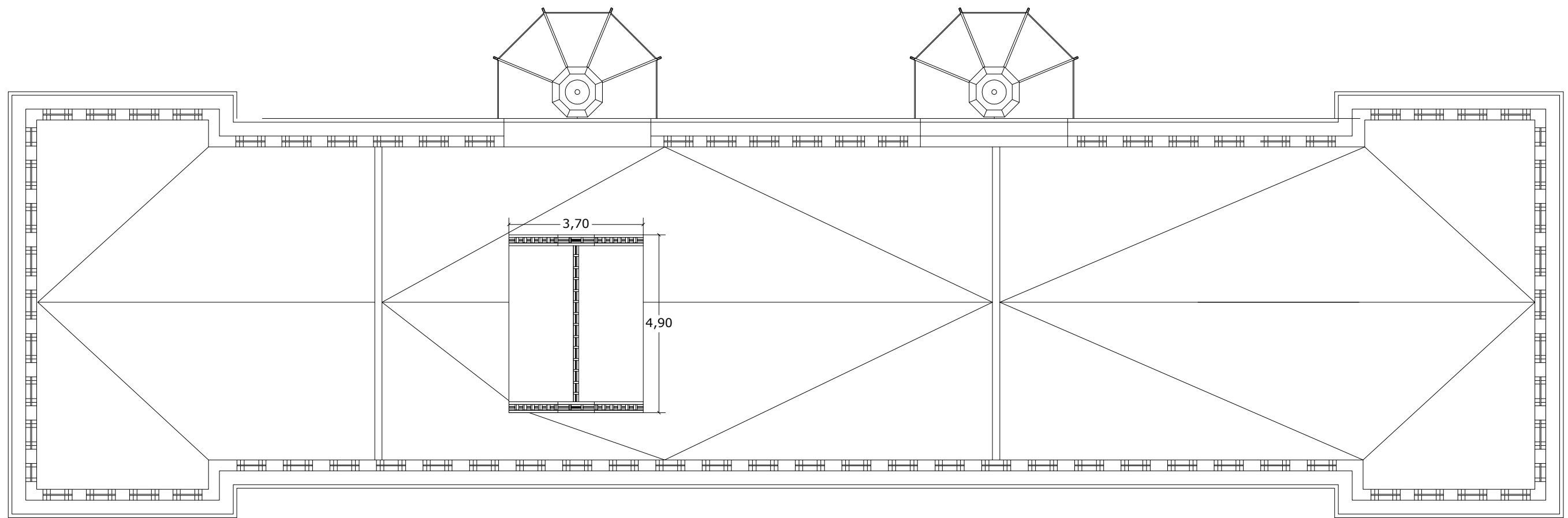

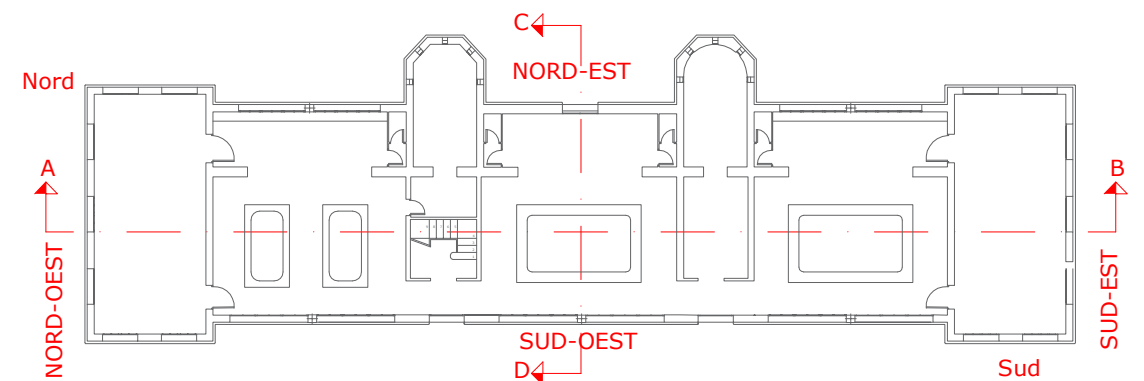
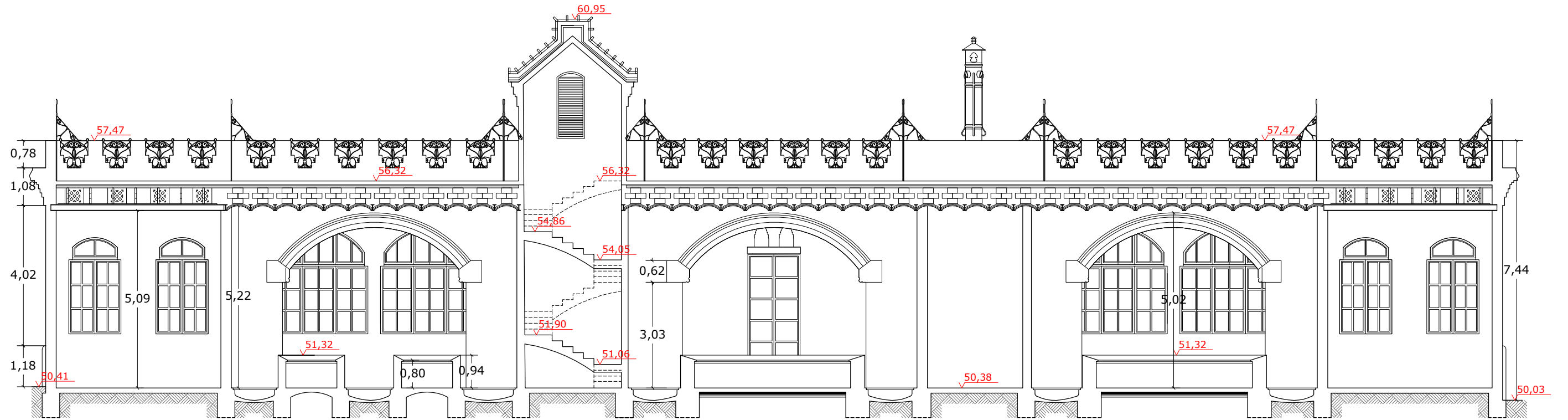
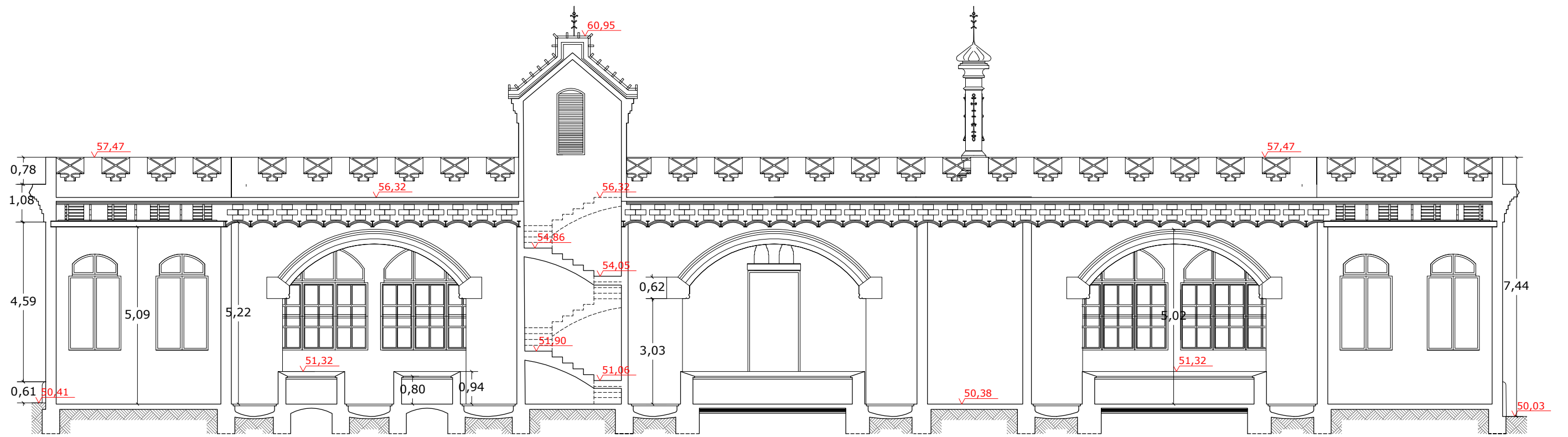

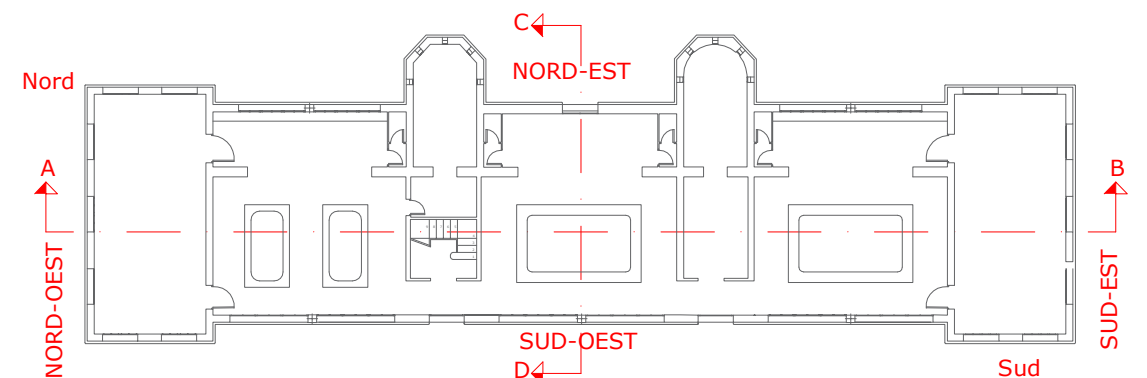
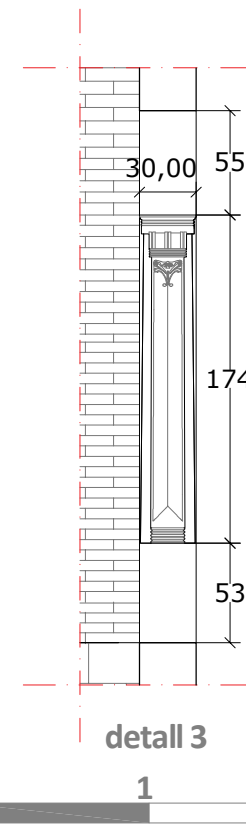
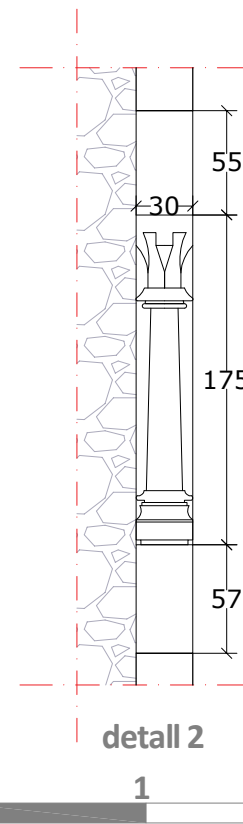
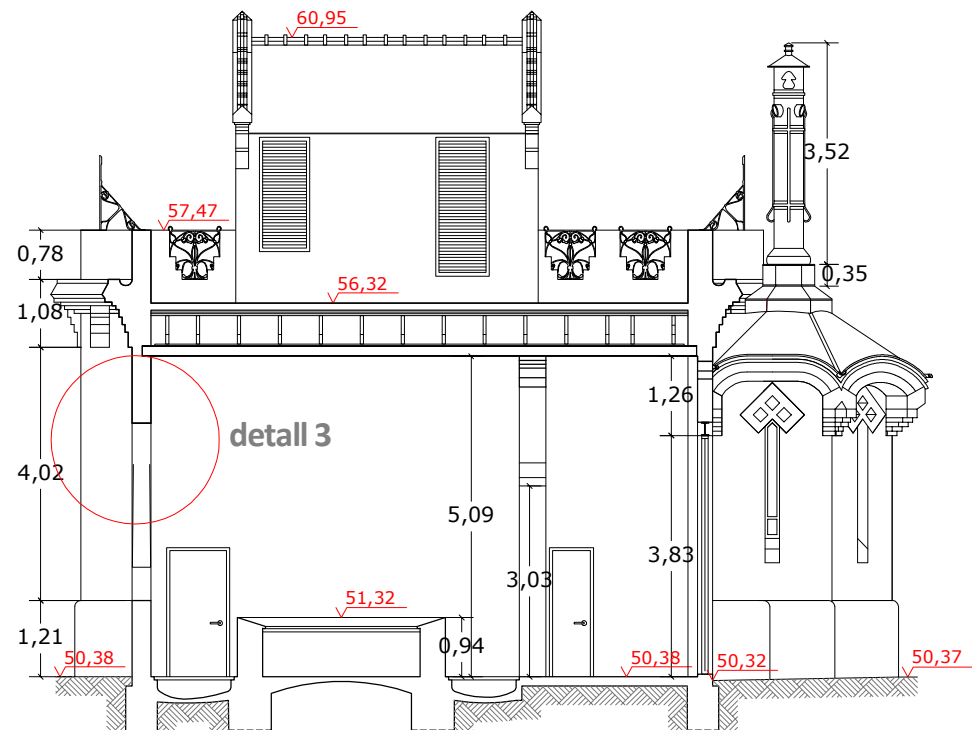
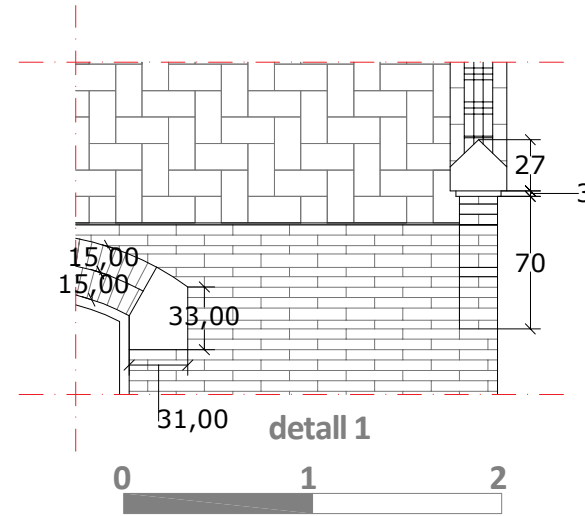
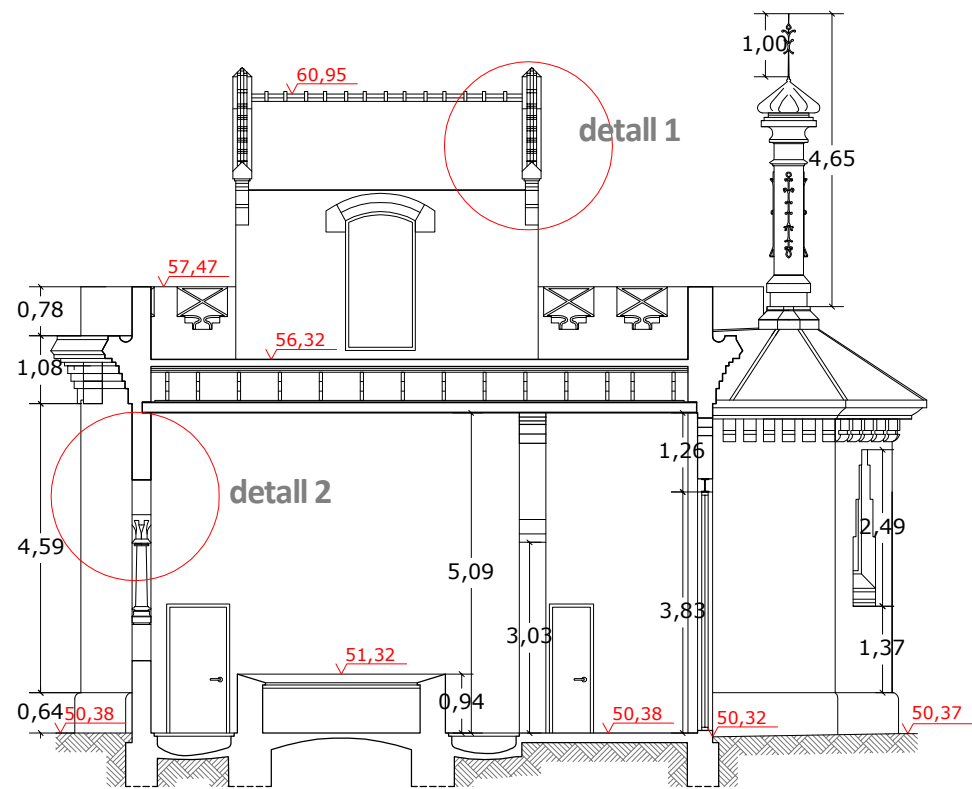

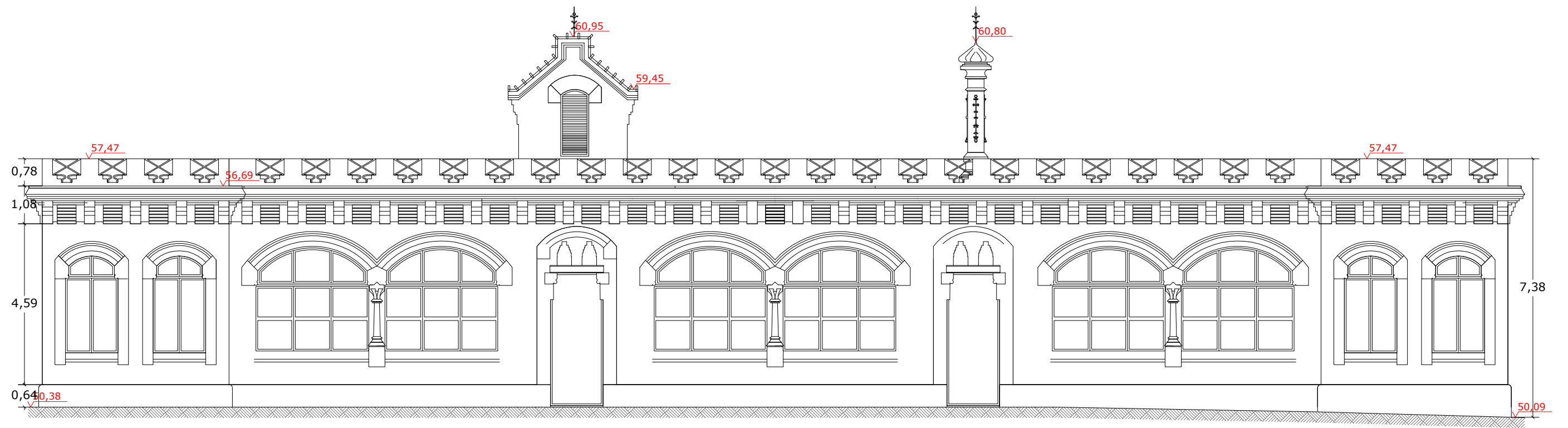

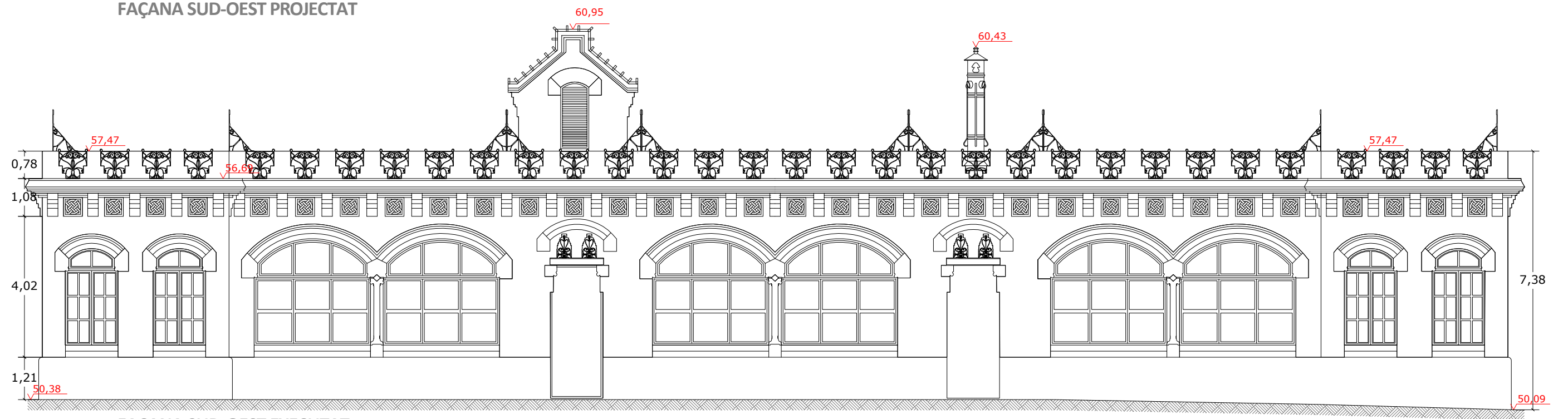

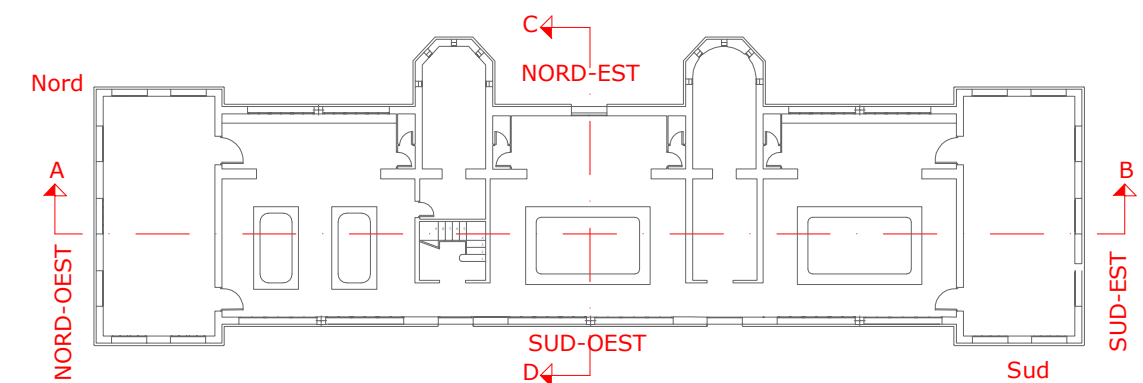

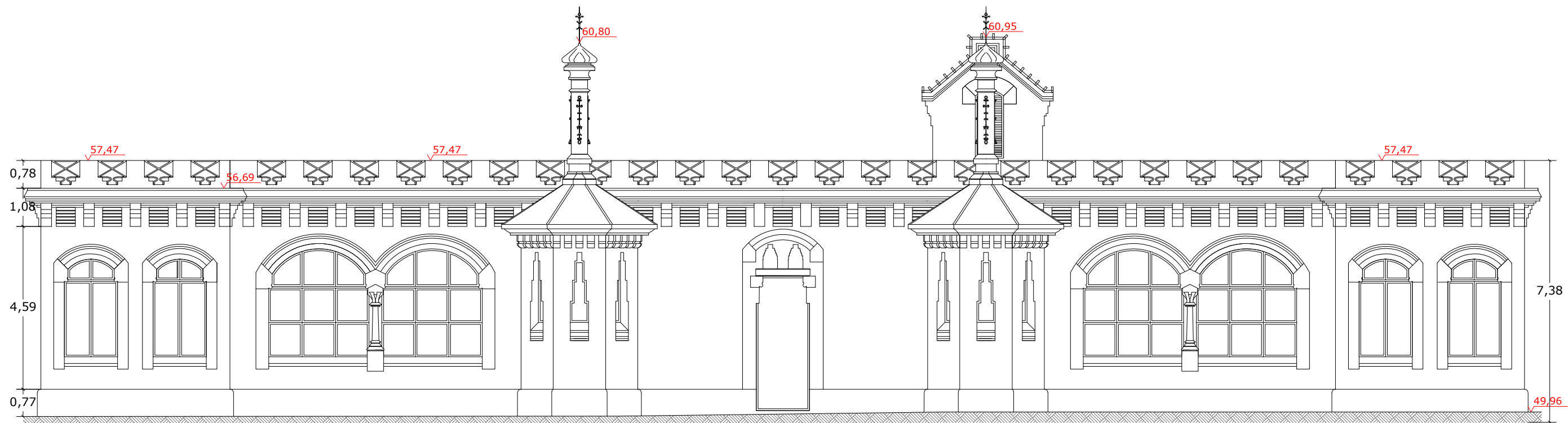

FAÇANA SUD-OEST PROJECTAT

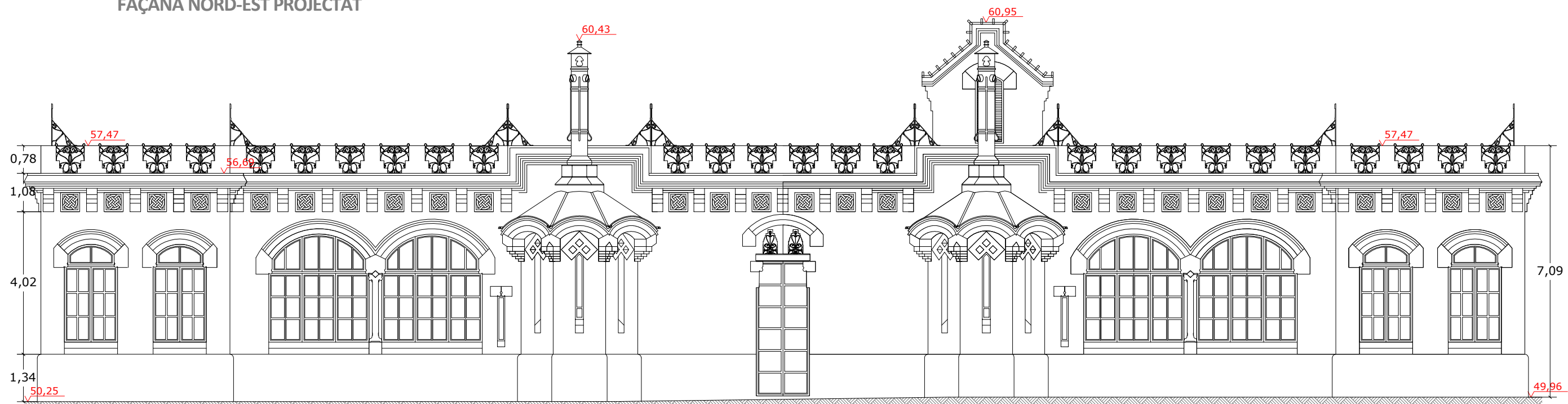

FAÇANA SUD-OEST EXECUTAT

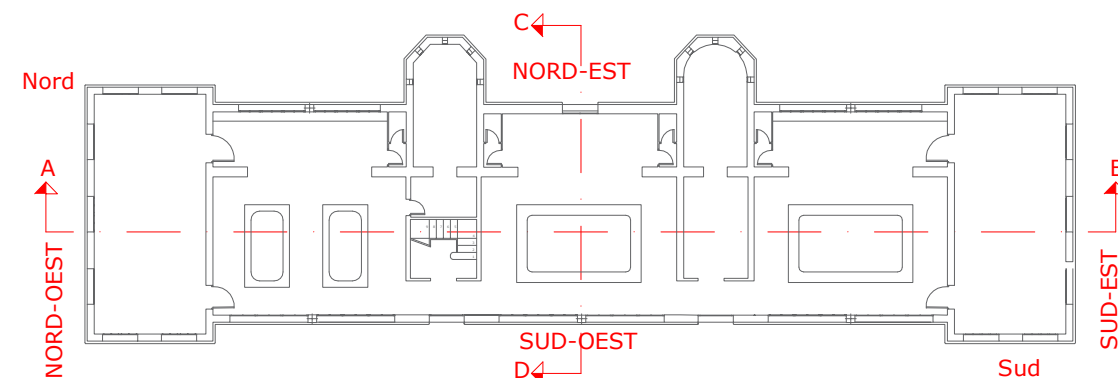

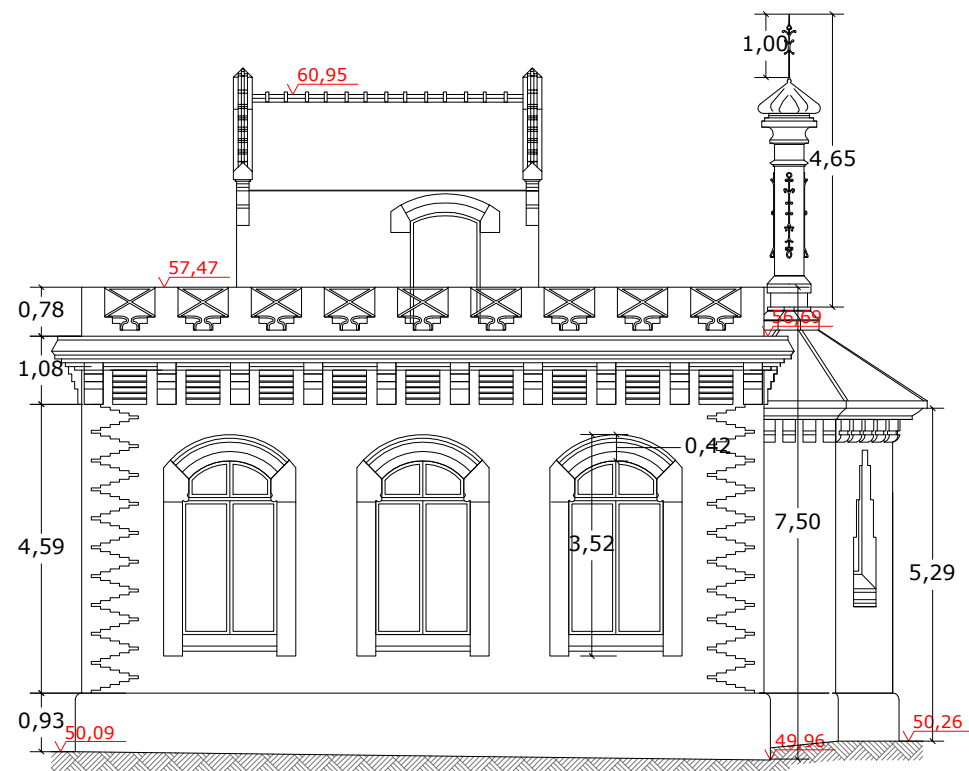

FAÇANA NORD-EST PROJECTAT

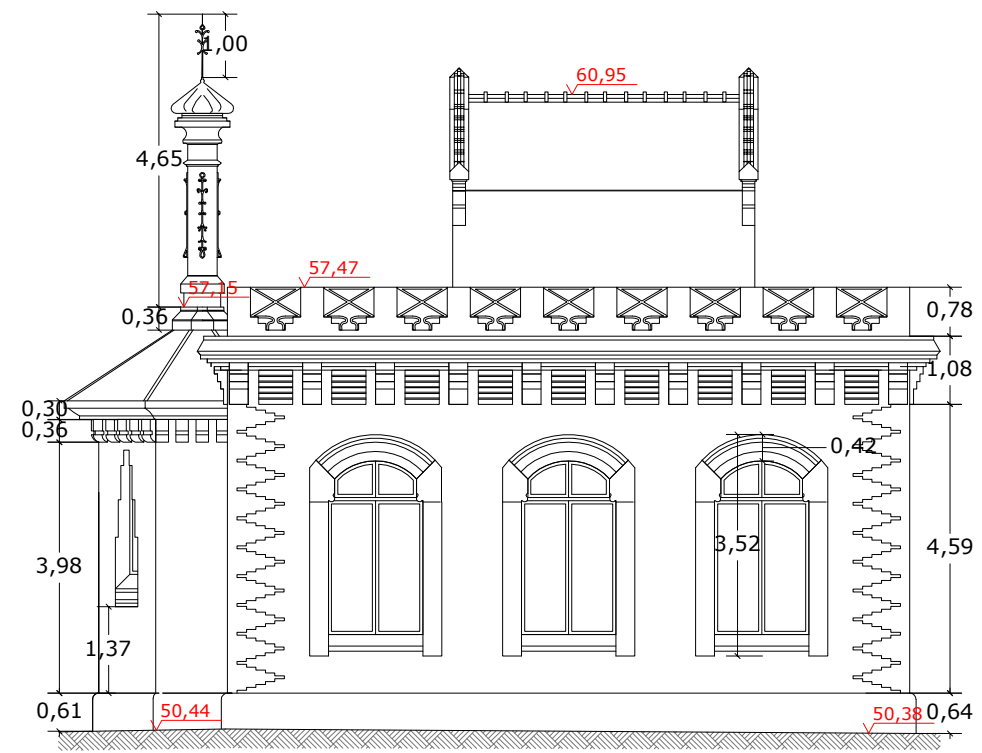

FAÇANA NORD-EST EXECUTAT

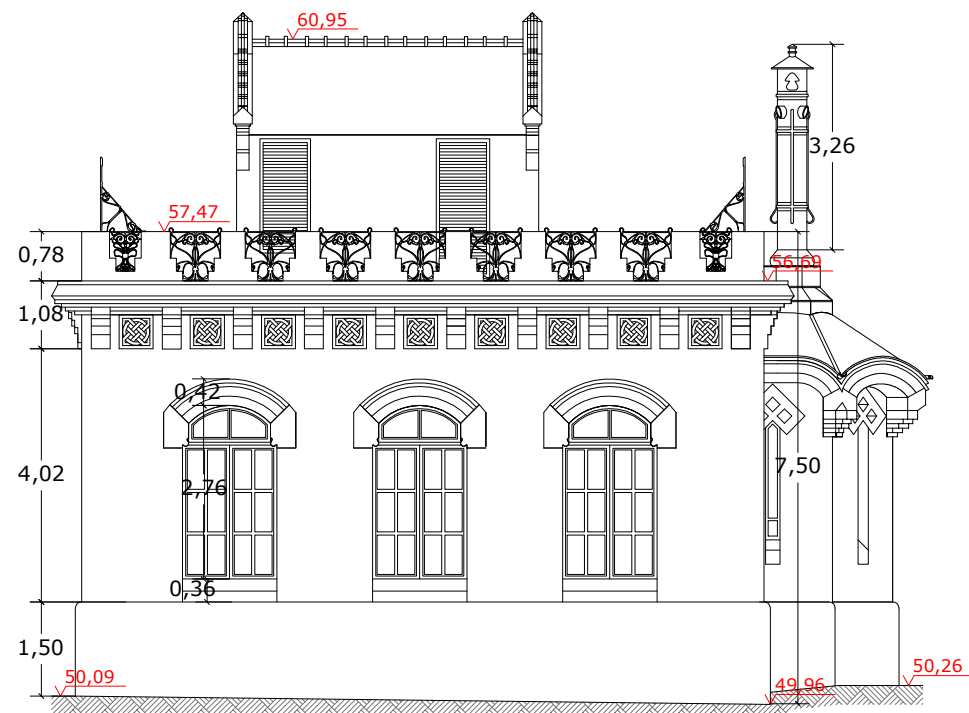

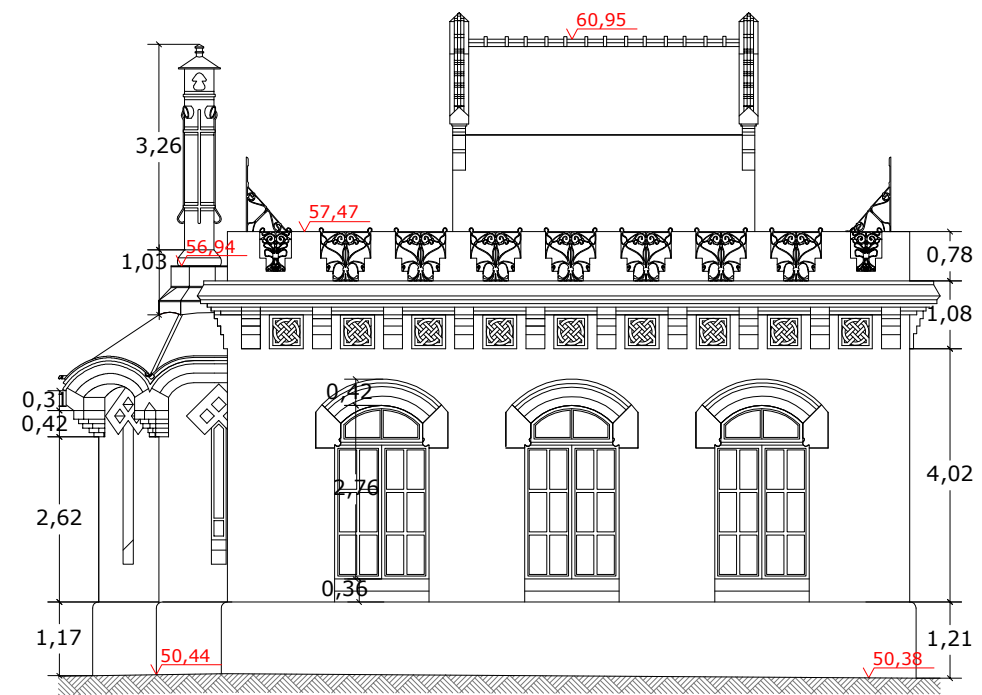
FAÇANA SUD-EST PROJECTAT

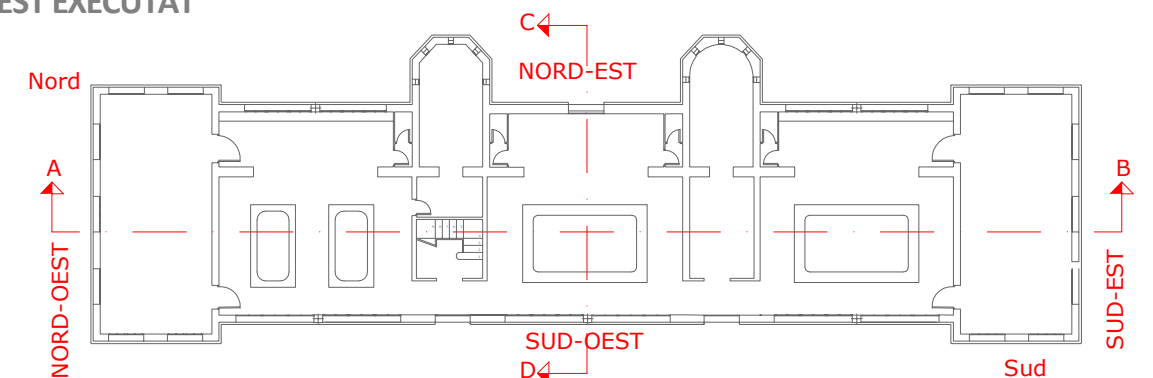
FAÇANA NORD-OEST PROJECTAT

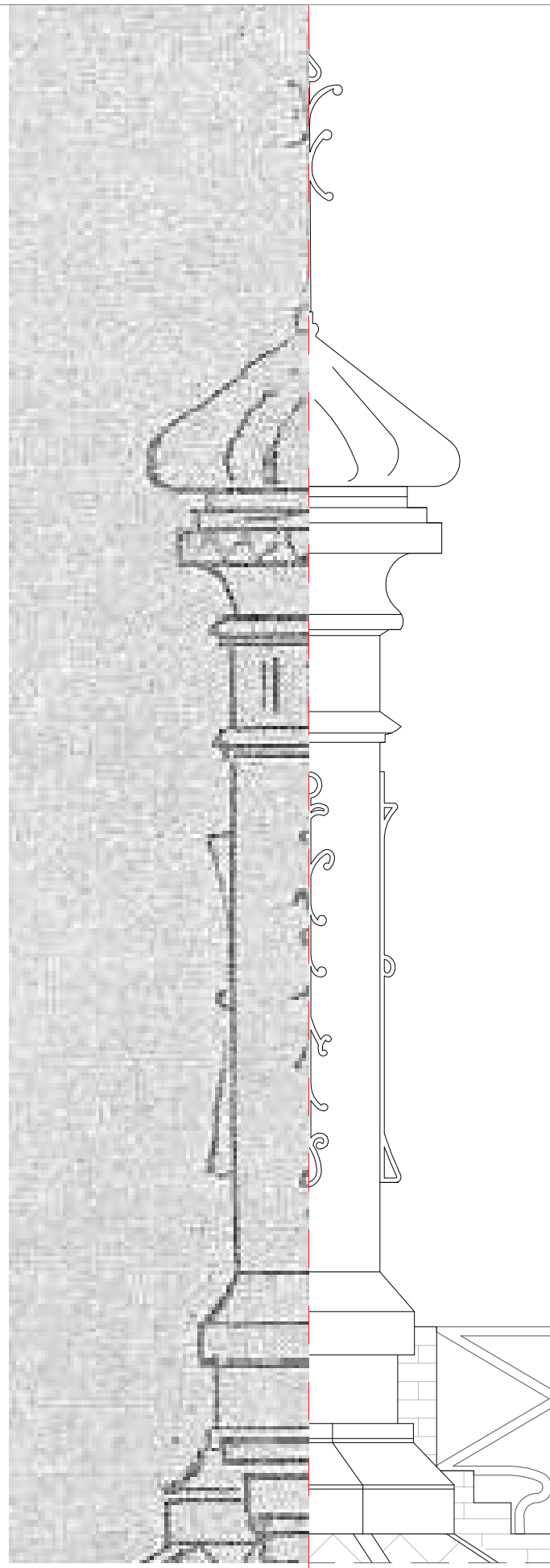

FAÇANA SUD-EST EXECUTAT

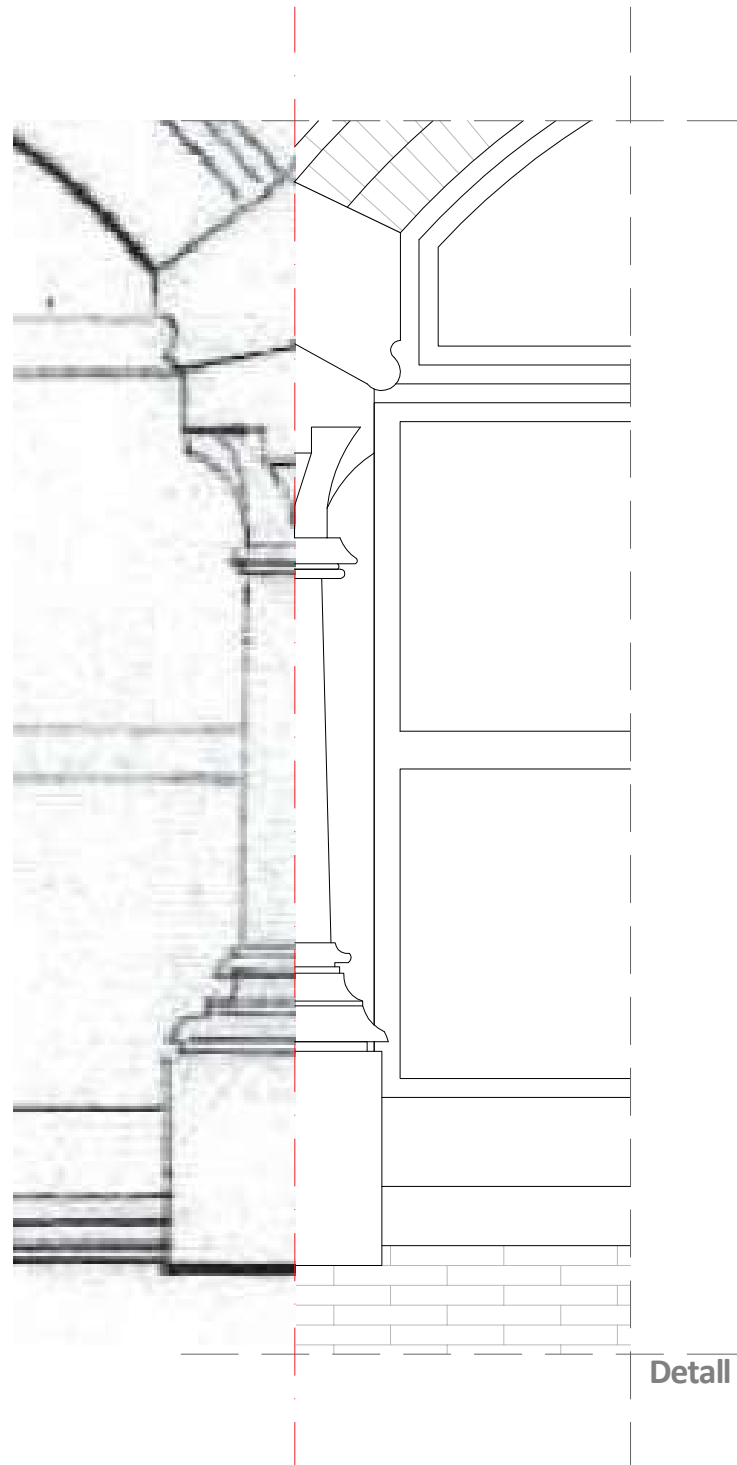

FAÇANA NORD-OEST EXECUTAT

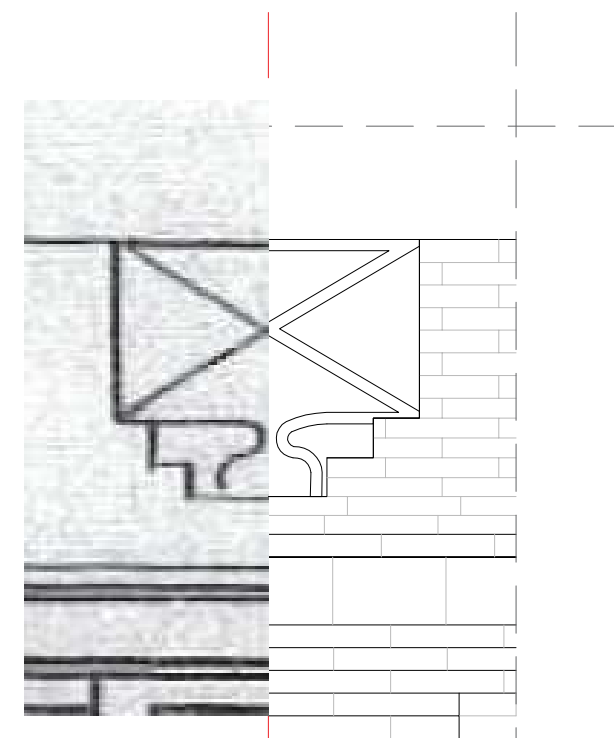

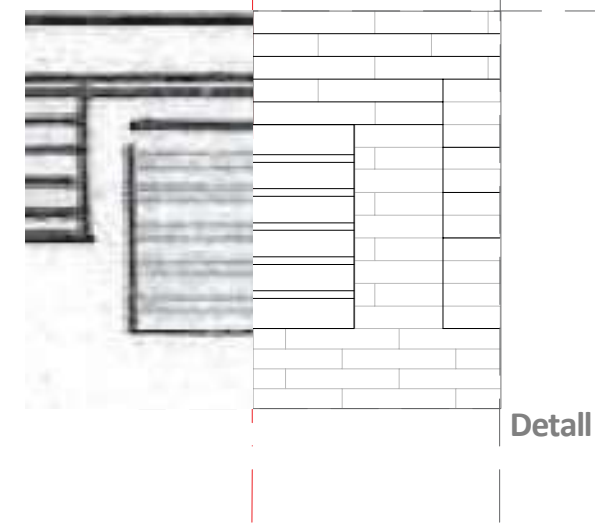
Detall 1

Detall 2

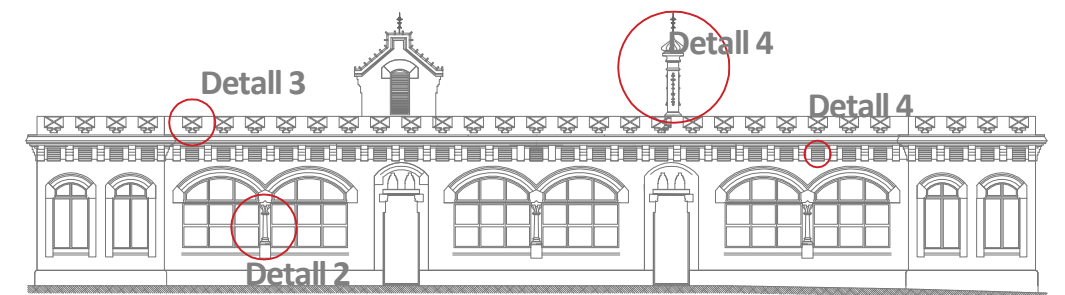

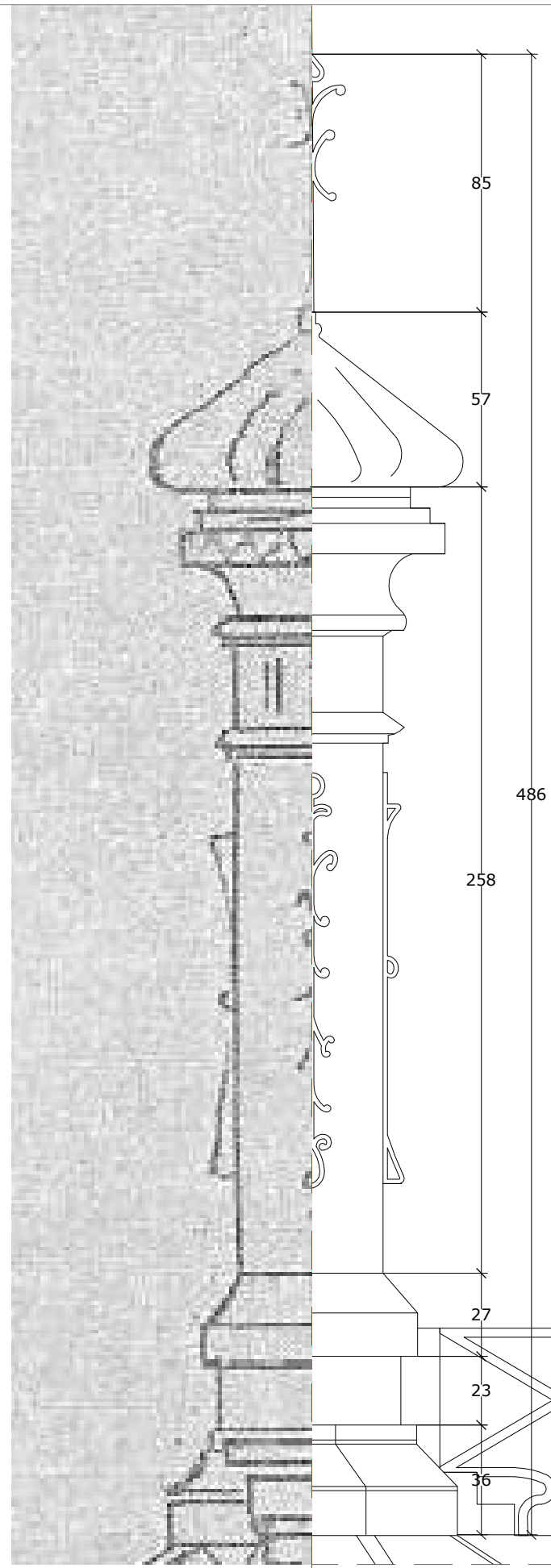
Detall 3

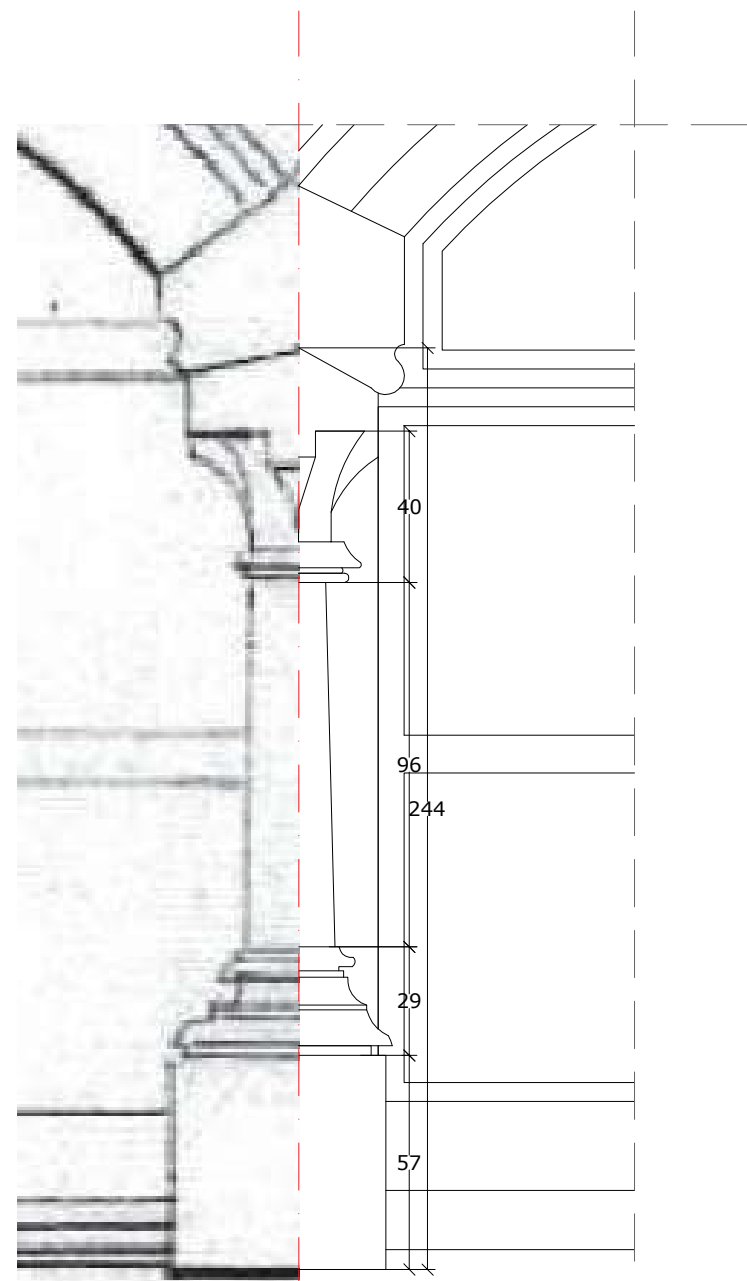
Detall 4

Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació actual.

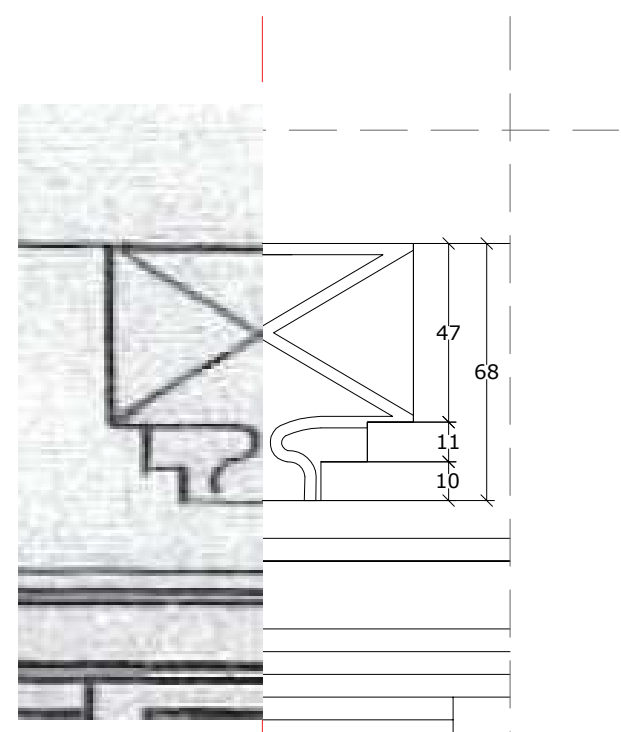

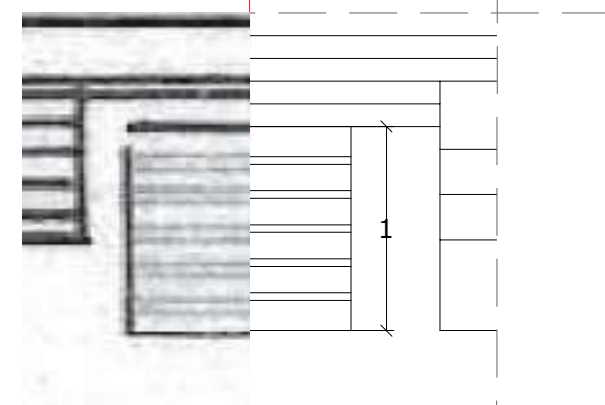
Detall 1

Detall 2

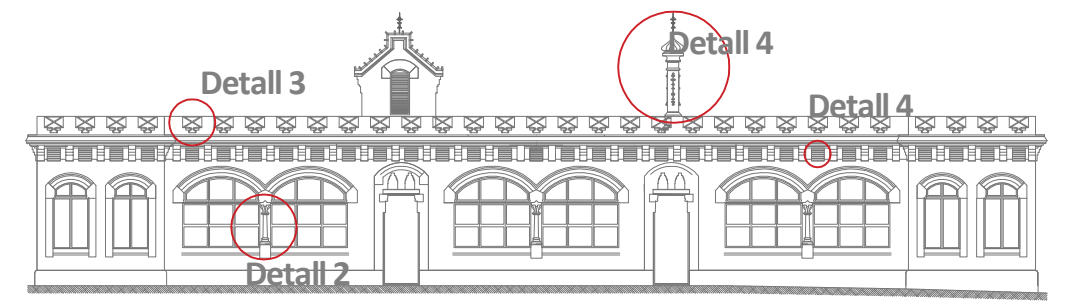

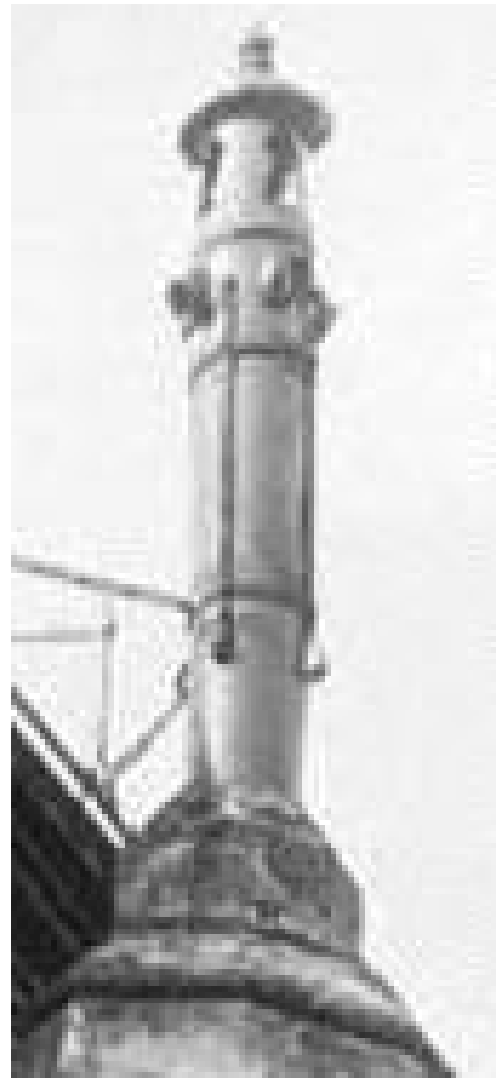
Detall 3

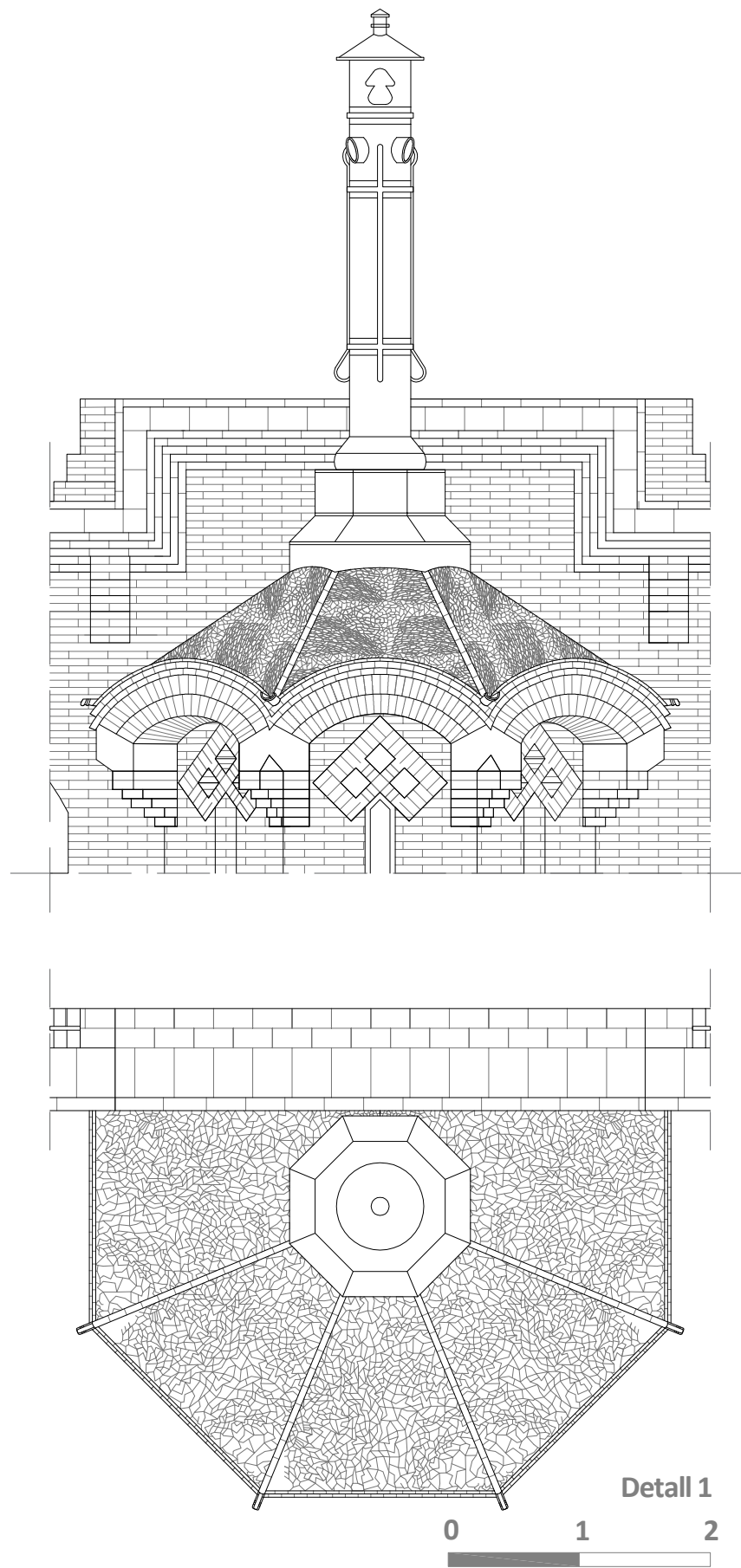
Detall 4

Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació actual.

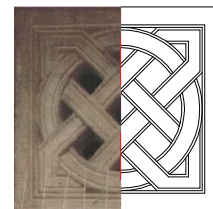
Fotografia 1904 autor desconegut

Detall 1

Detall 2

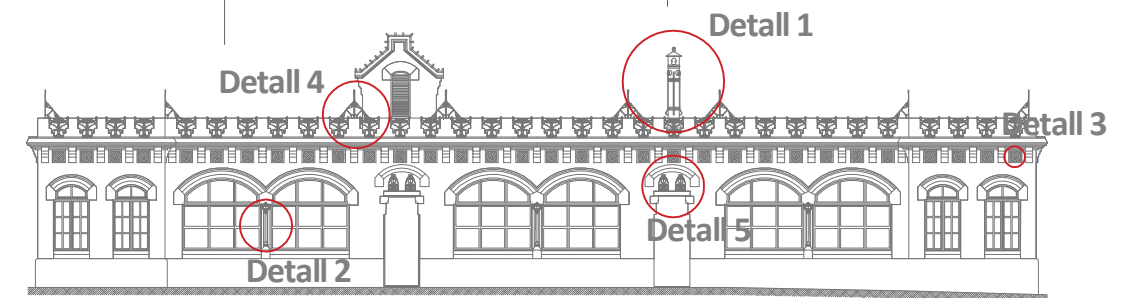
Detall 3

Detall 4

Detall 5

Detall 4

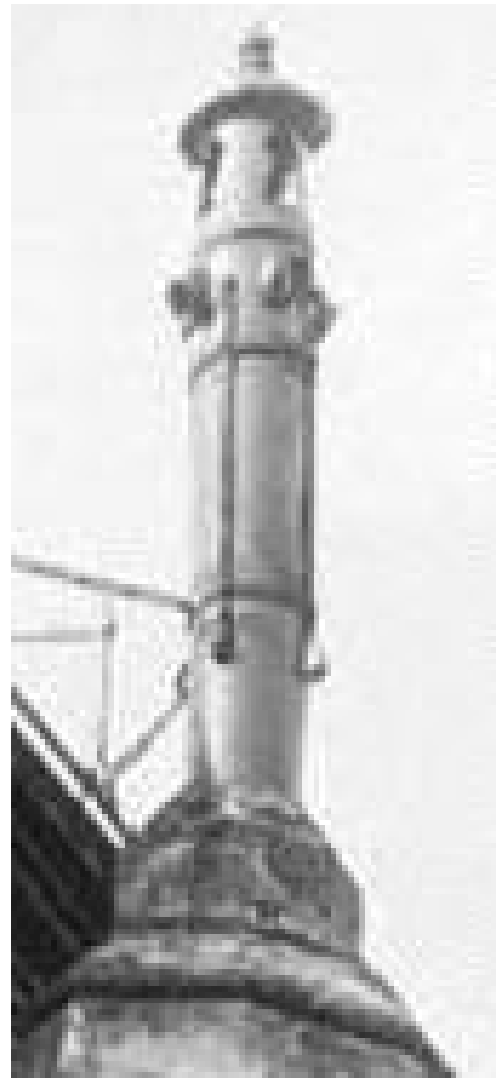
Detall 1

Detall 3

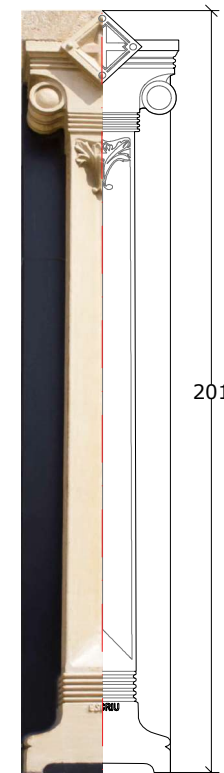
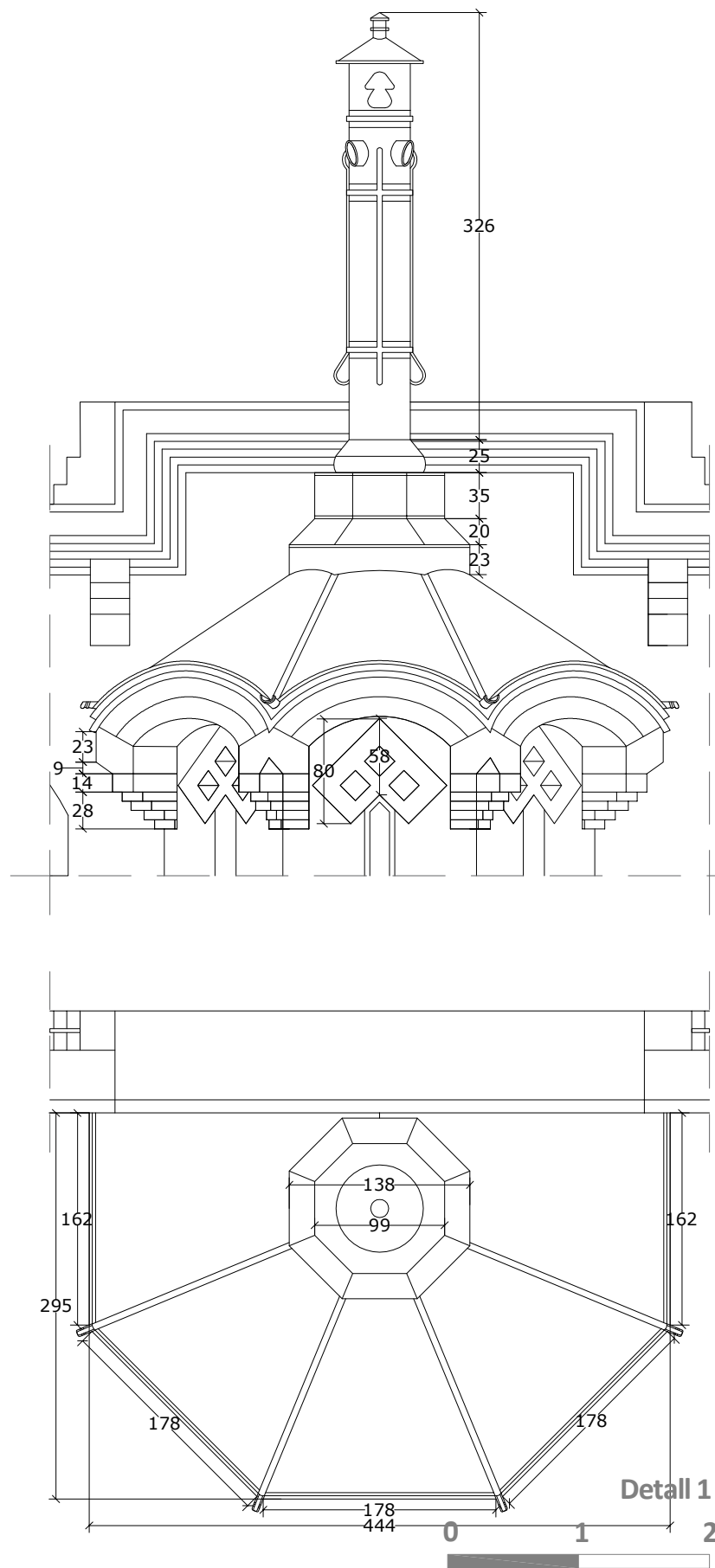
Detall 2

Detall 5

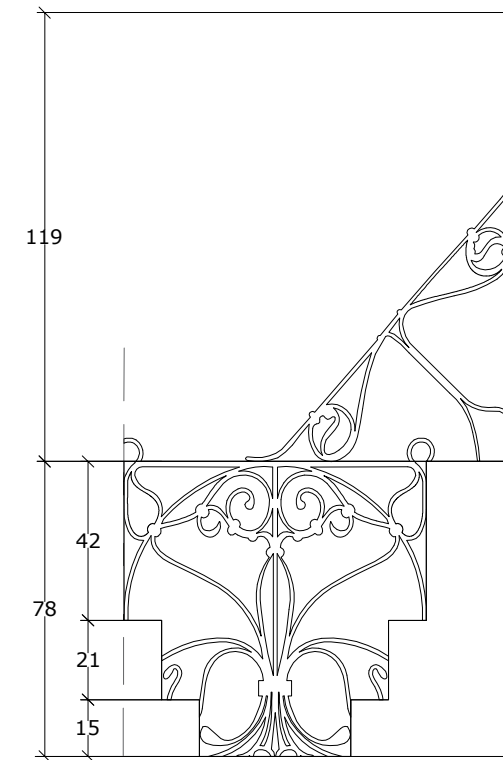

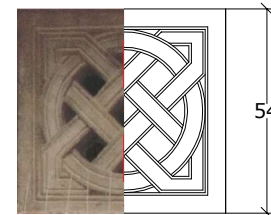
Fotografia 1904 autor desconegut

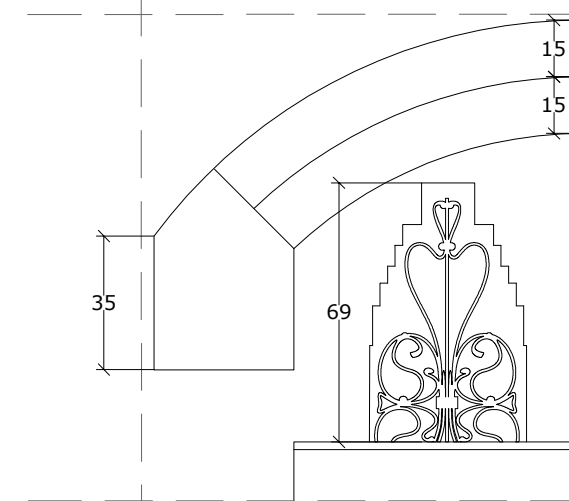
Detall 2

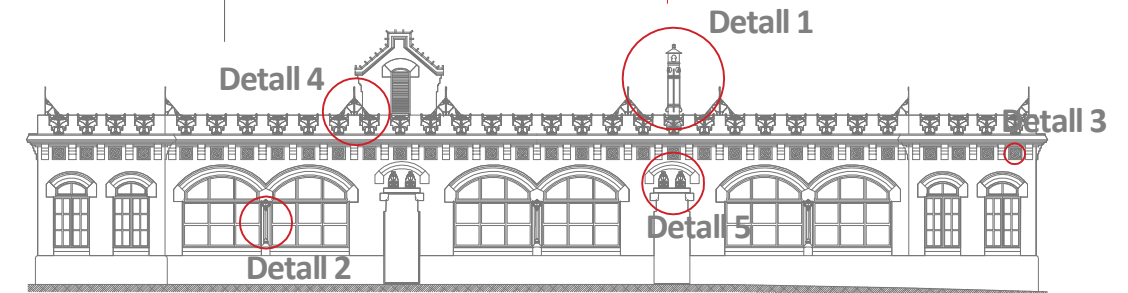
Detall 4

Detall 3

Detall 5

Detall 1

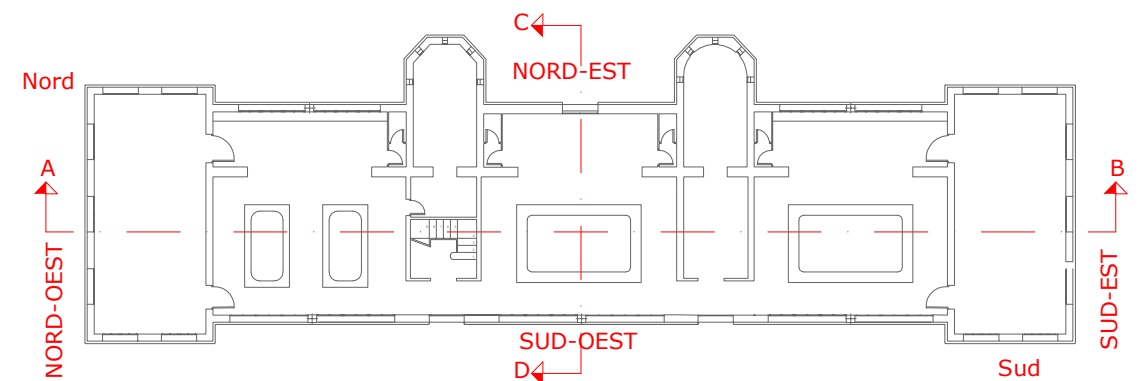
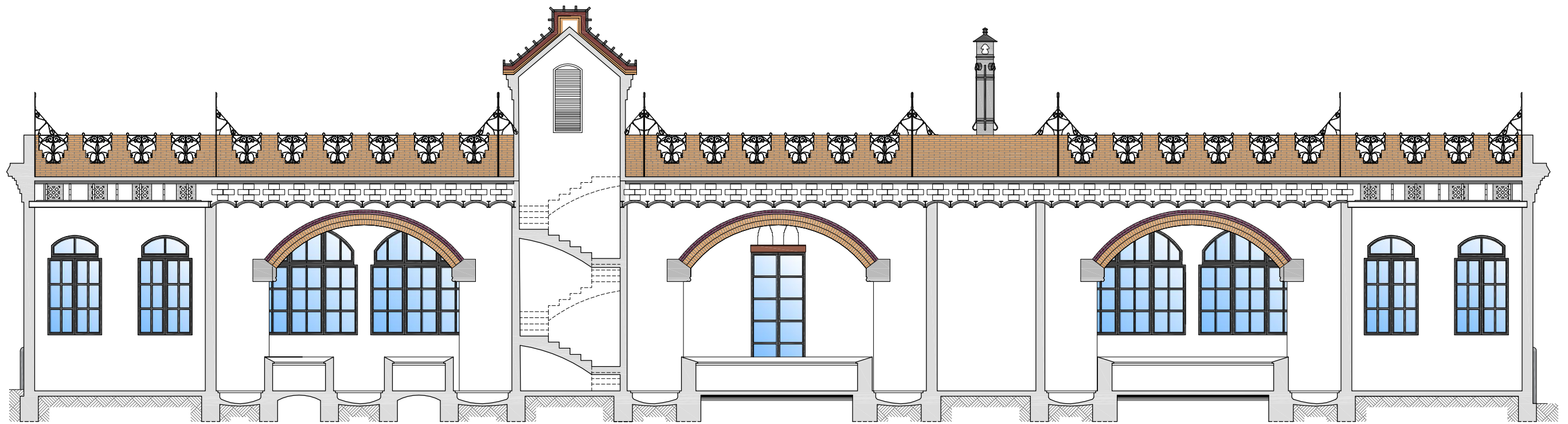
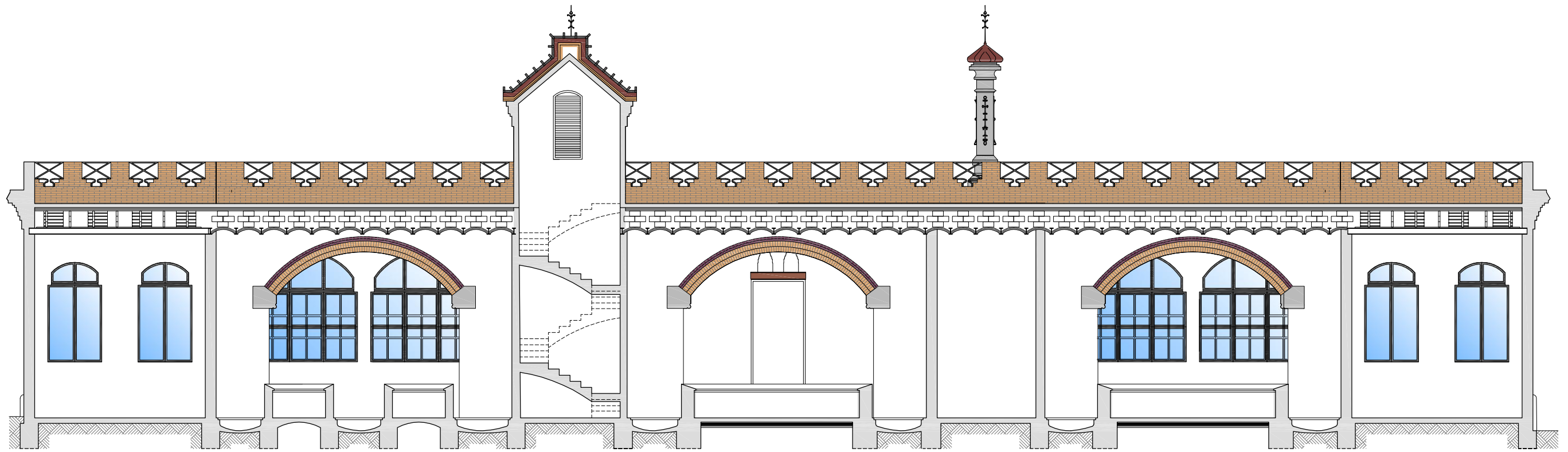
Detall 4

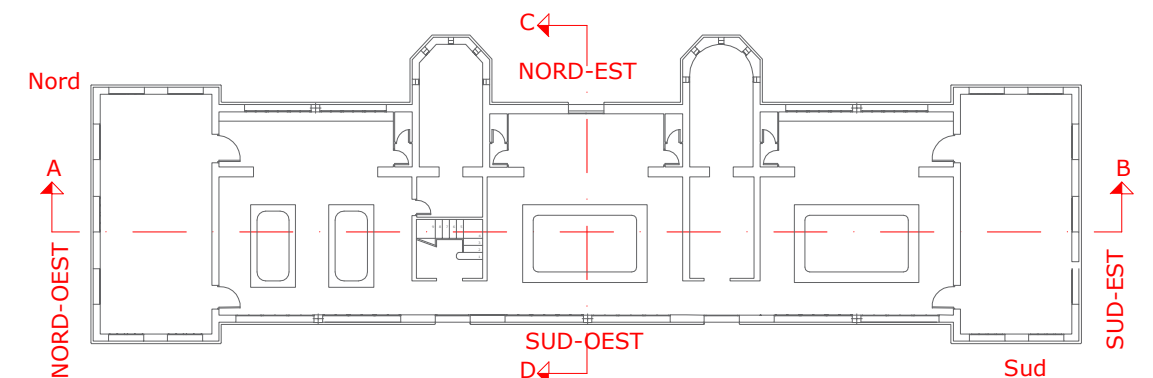
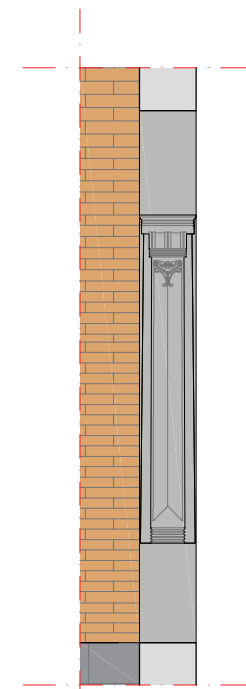
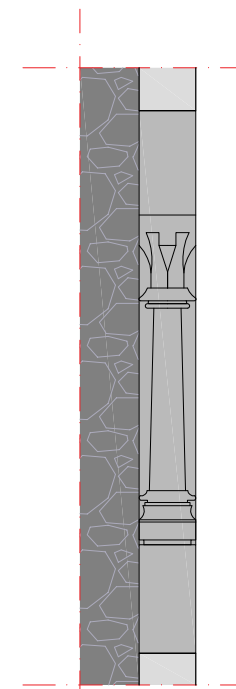
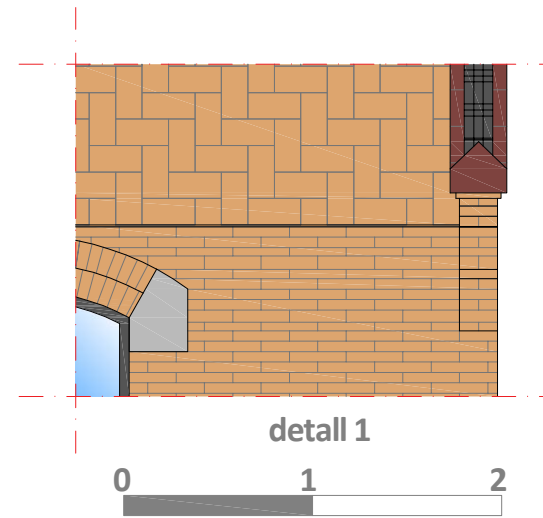
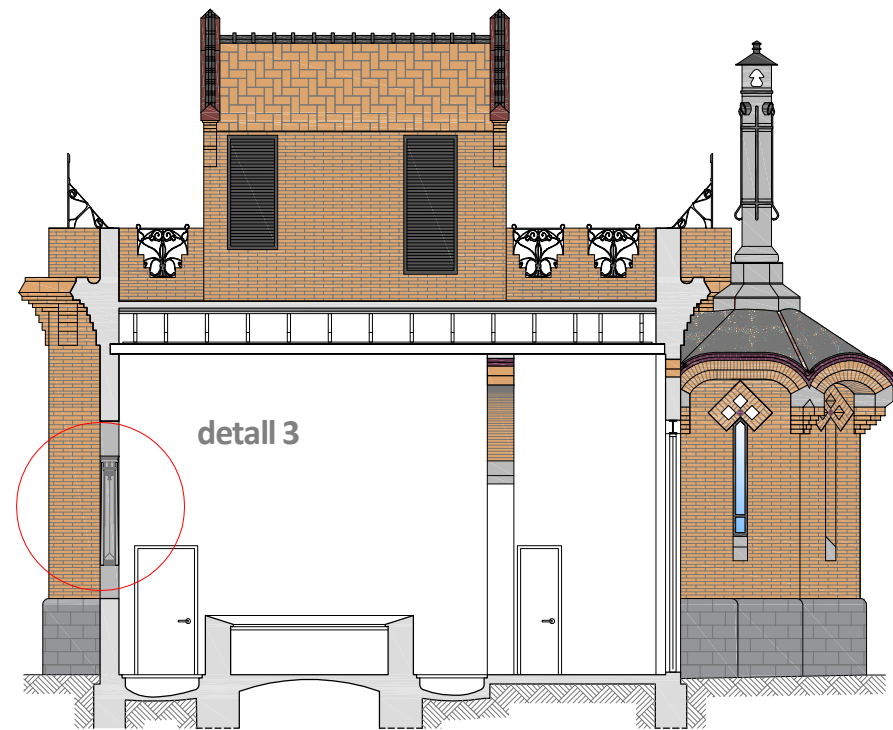
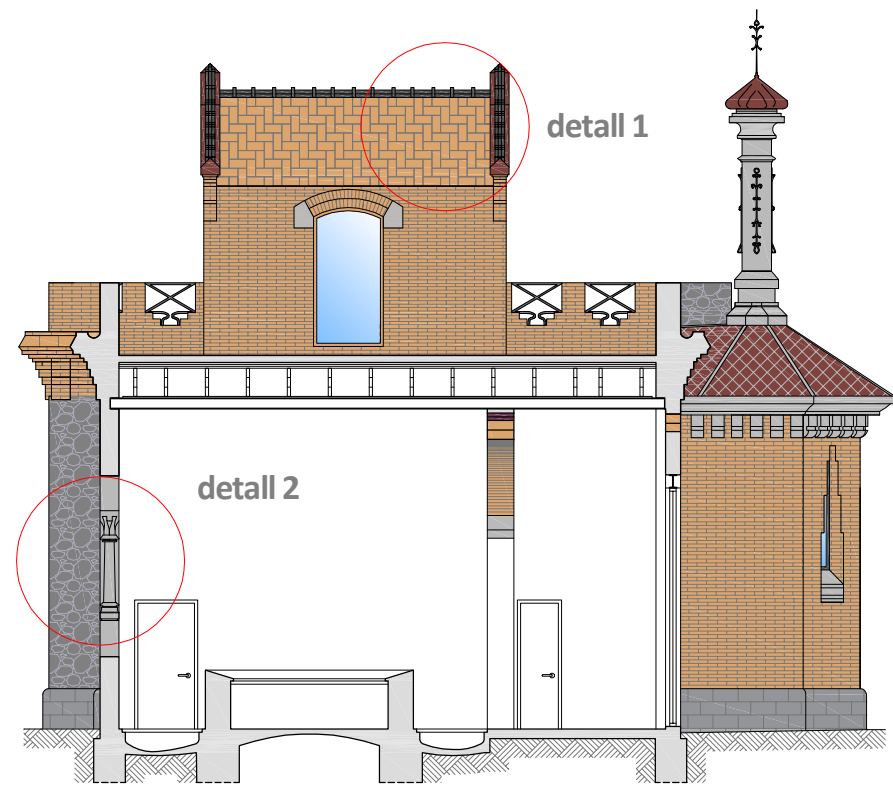
Detall 2

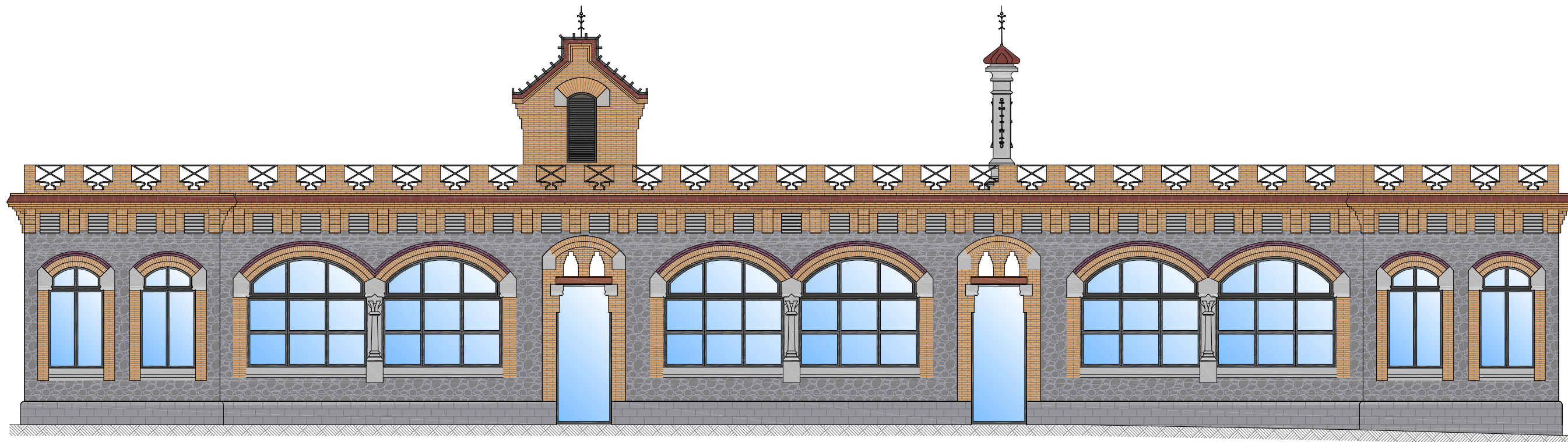
Detall 5

Detall 3

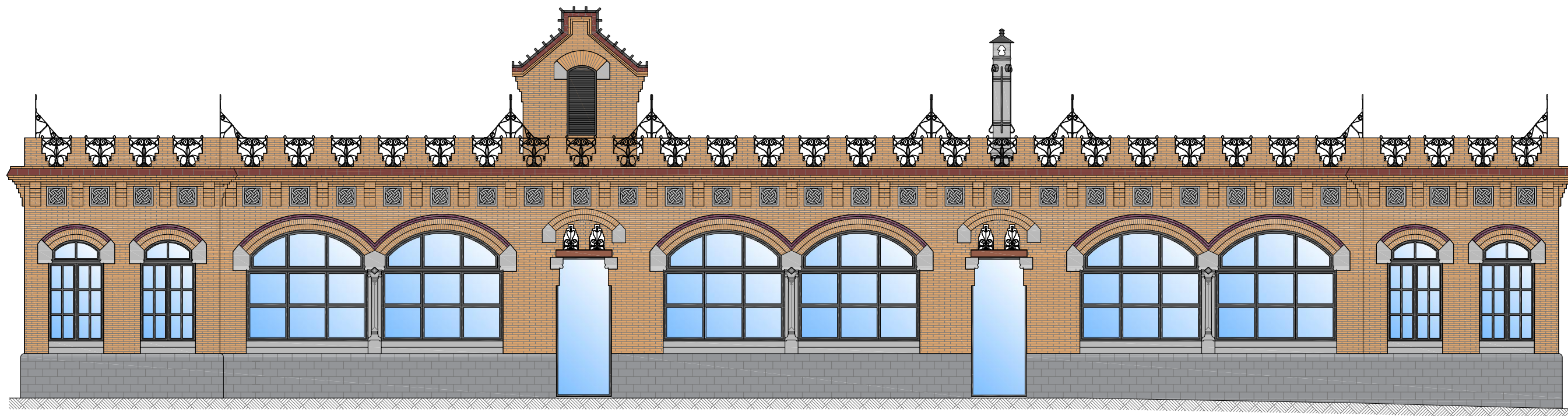

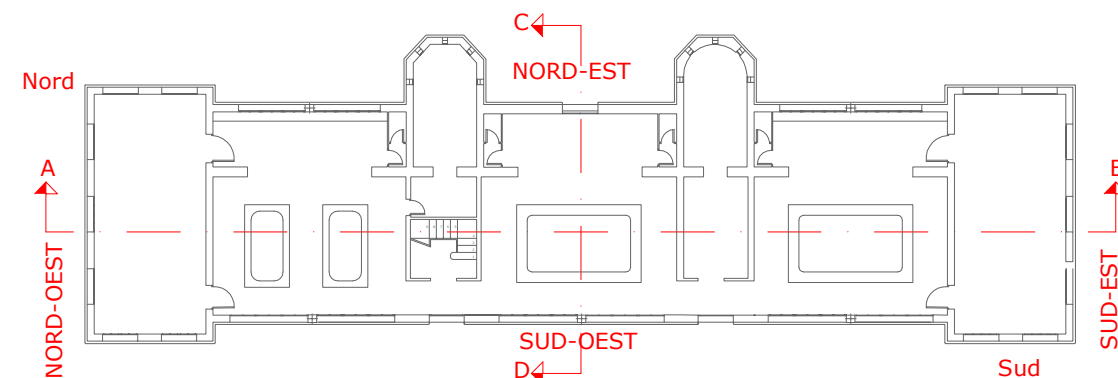

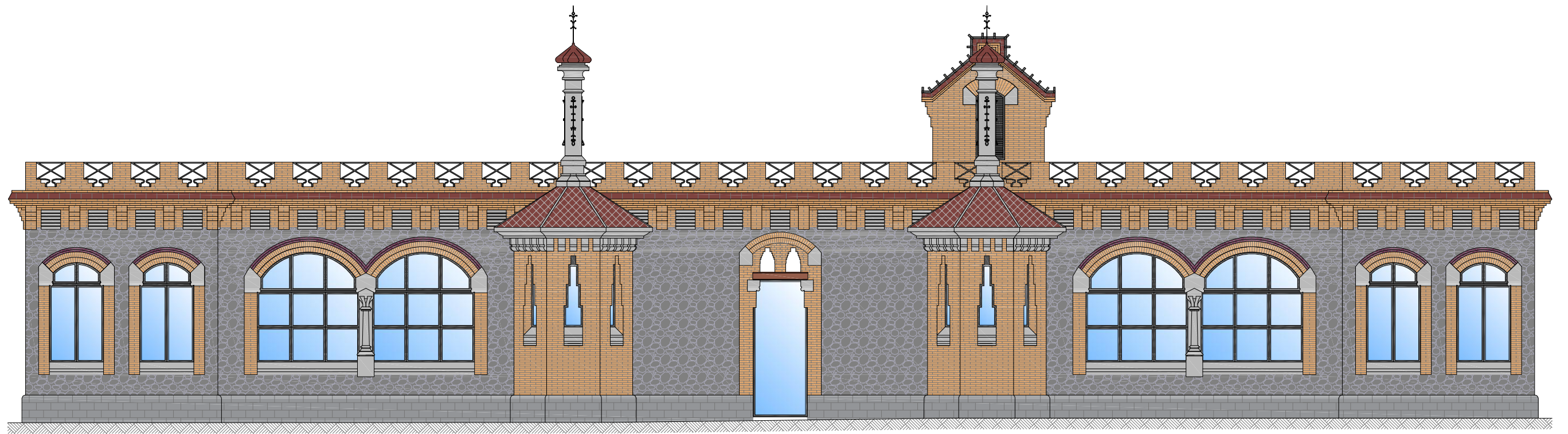

FAÇANA SUD-OEST PROJECTAT

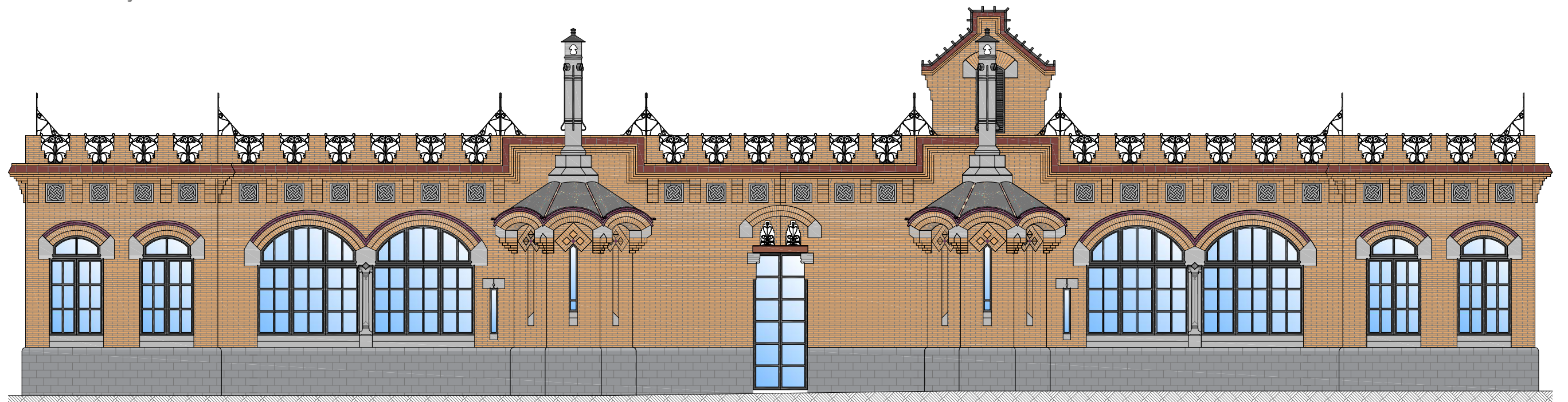

FAÇANA SUD-OEST EXECUTAT

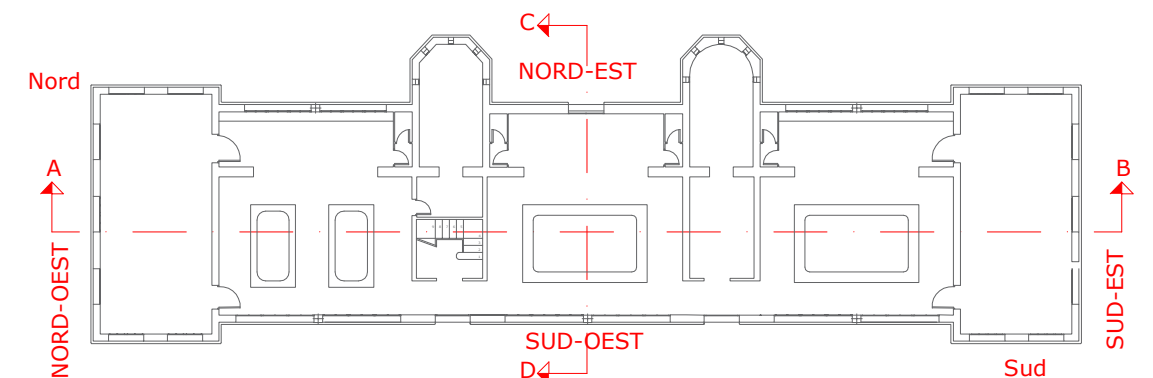

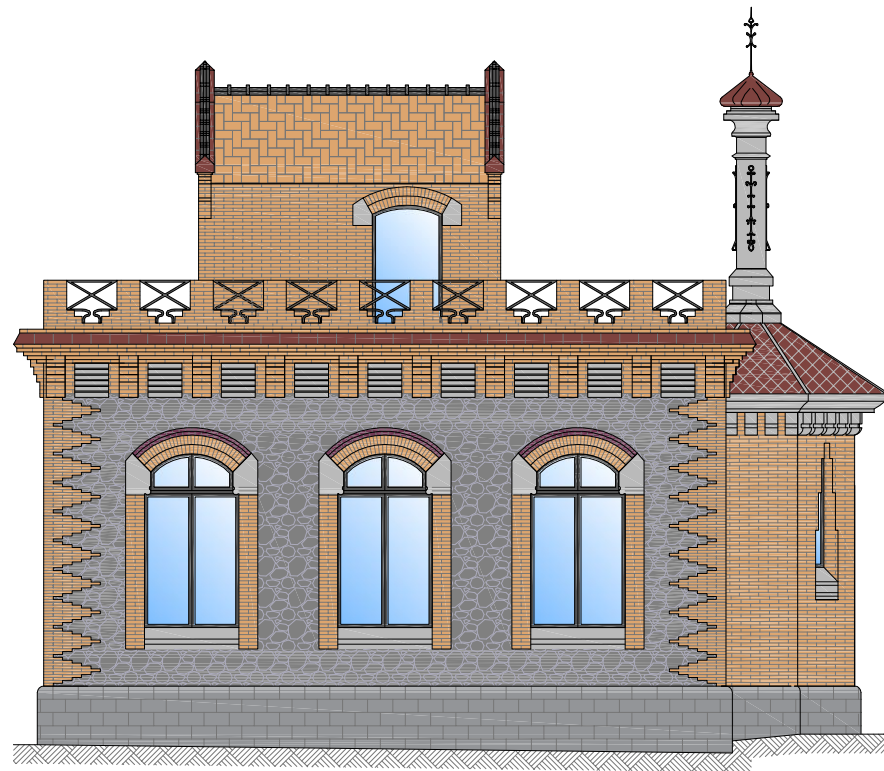

FAÇANA NORD-EST PROJECTAT

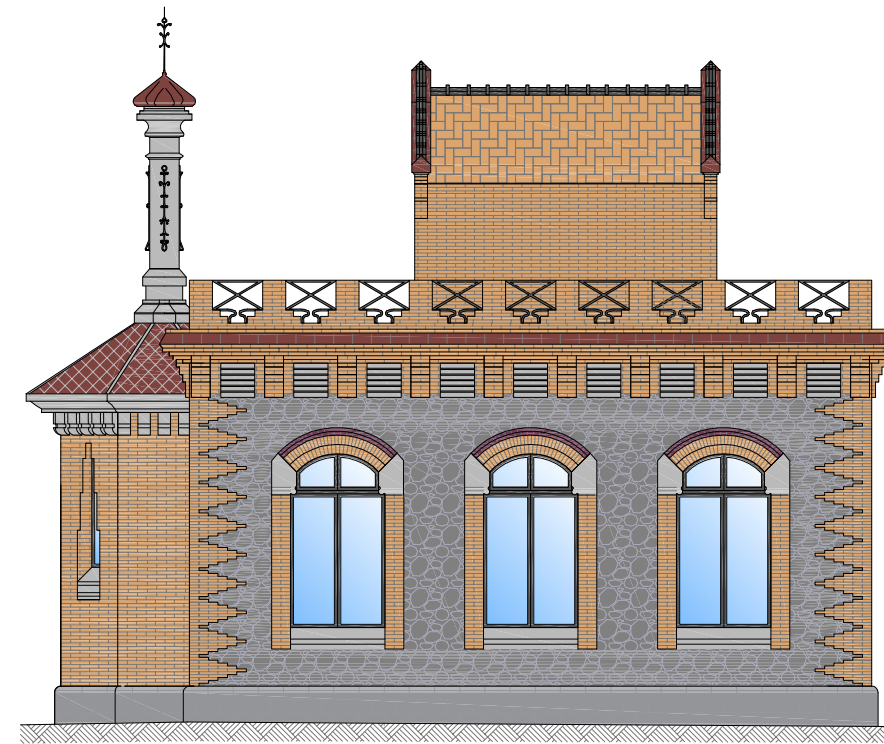

FAÇANA NORD-EST EXECUTAT

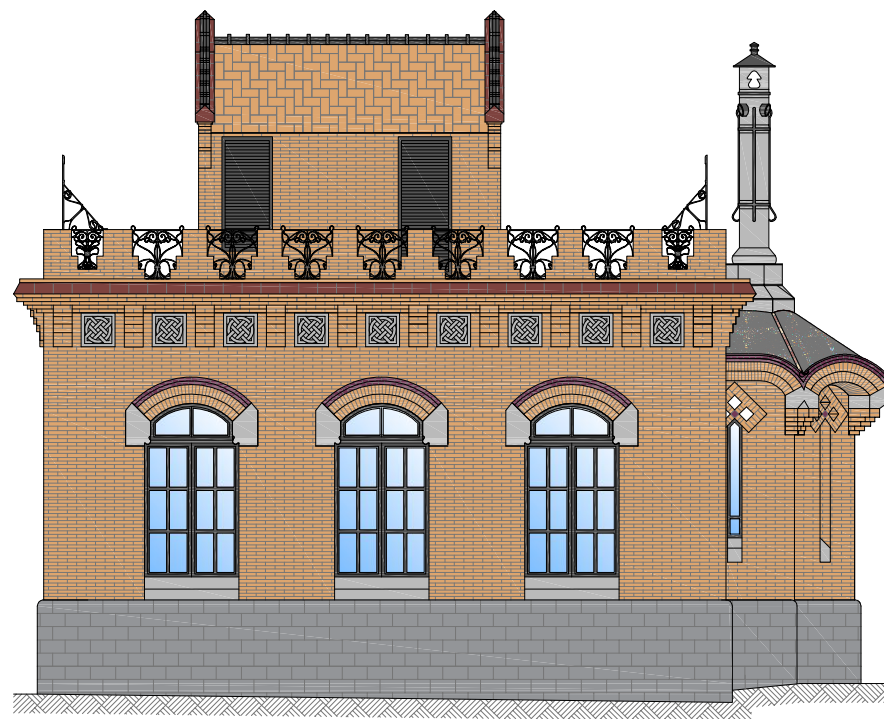

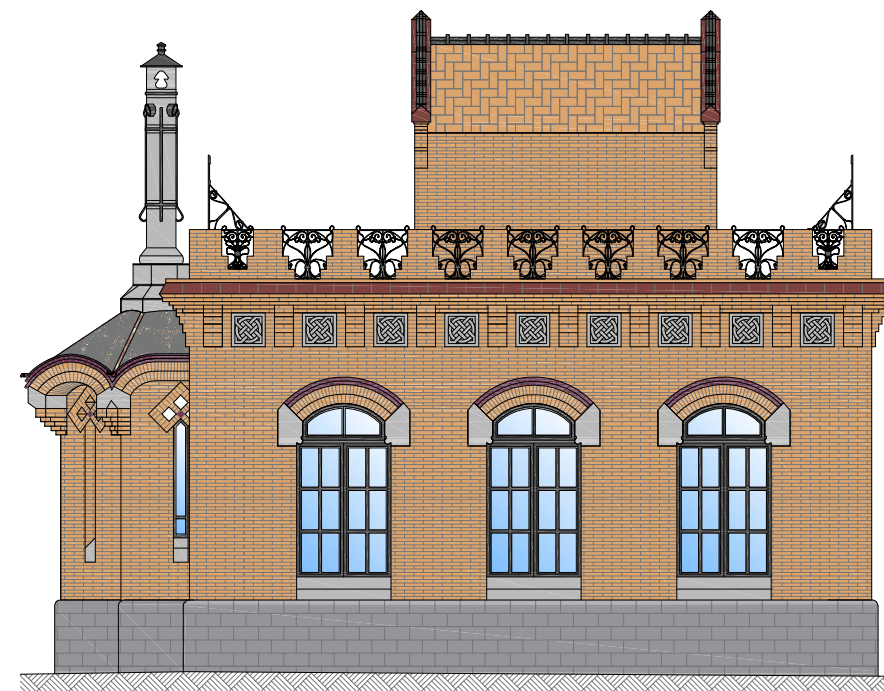
FAÇANA SUD-EST PROJECTAT

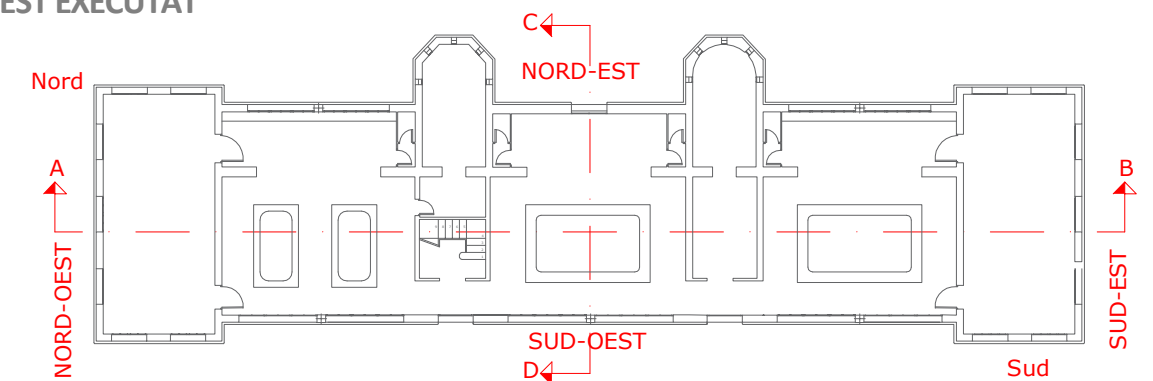
FAÇANA NORD-OEST PROJECTAT

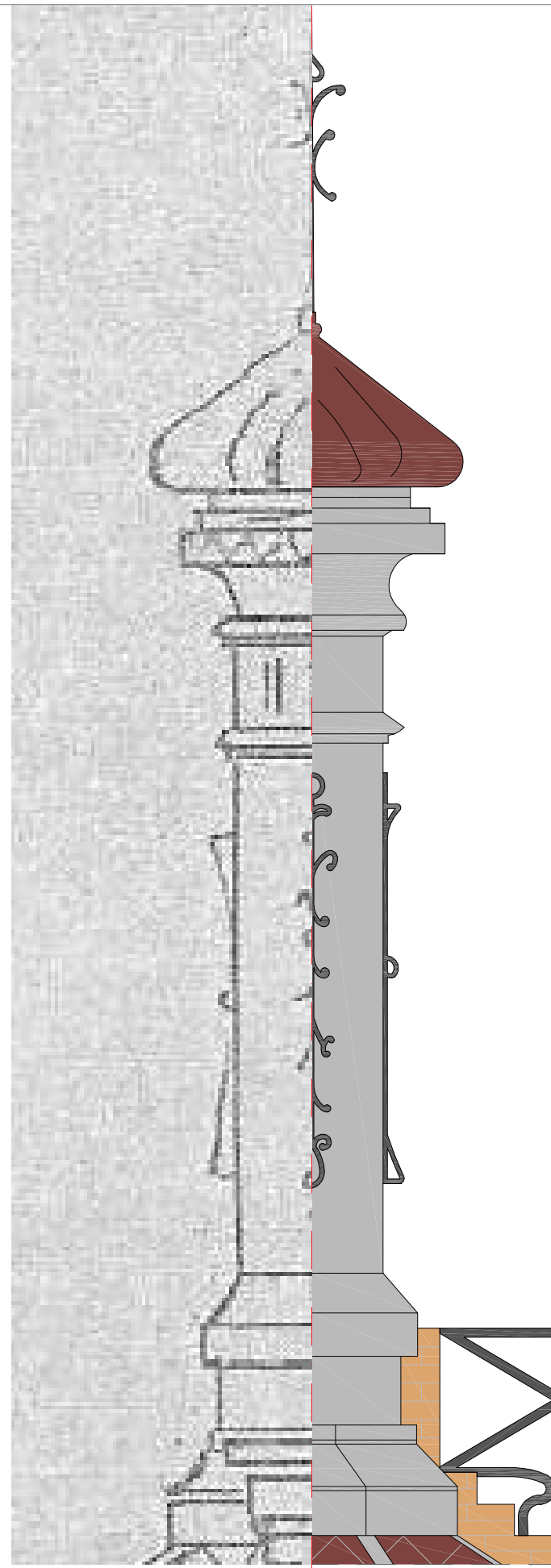

FAÇANA SUD-EST EXECUTAT

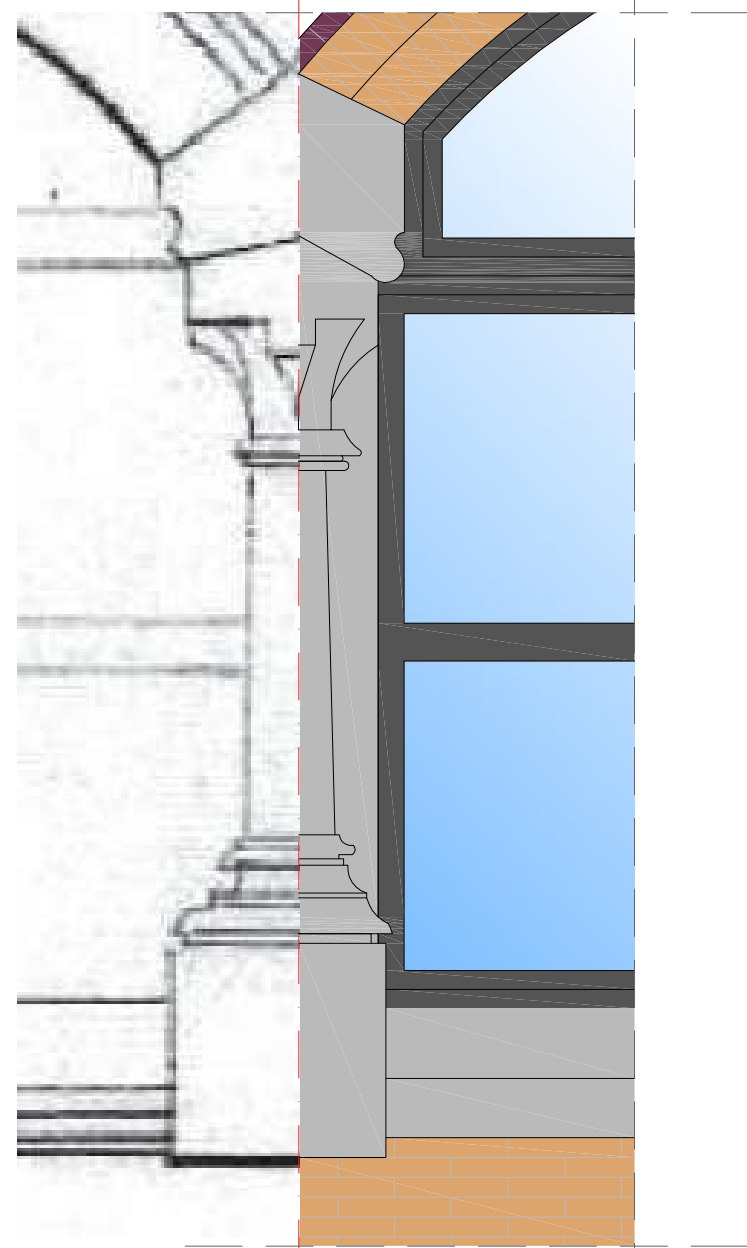

FAÇANA NORD-OEST EXECUTAT

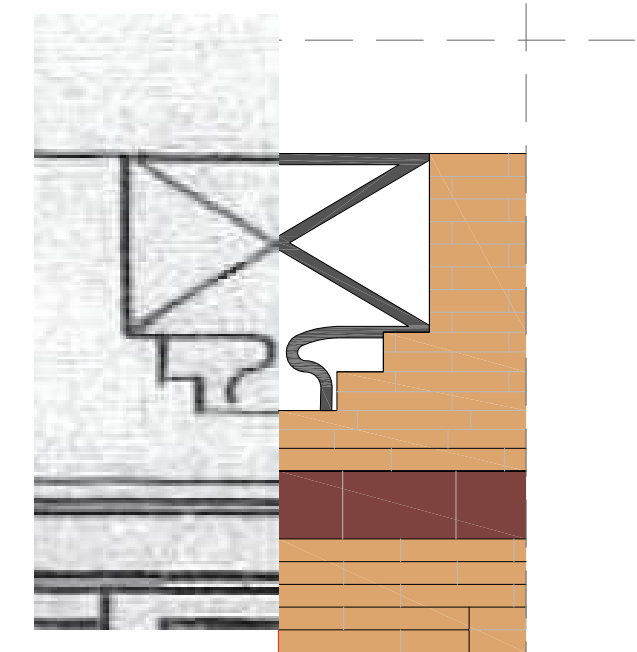

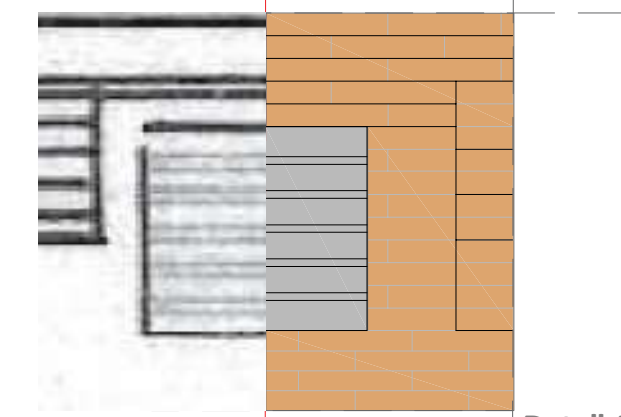
Detall 1

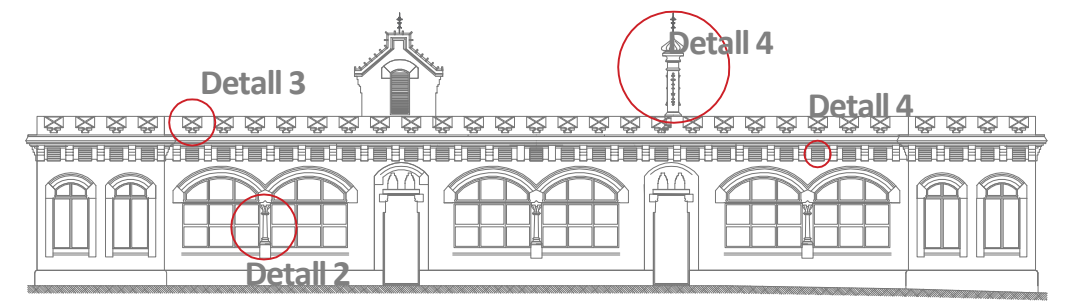
Detall 2

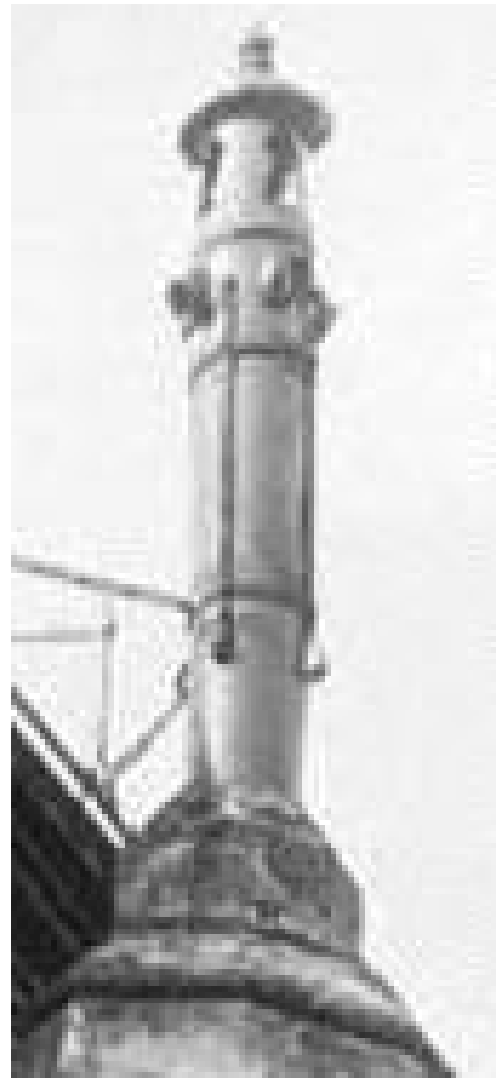
Detall 3

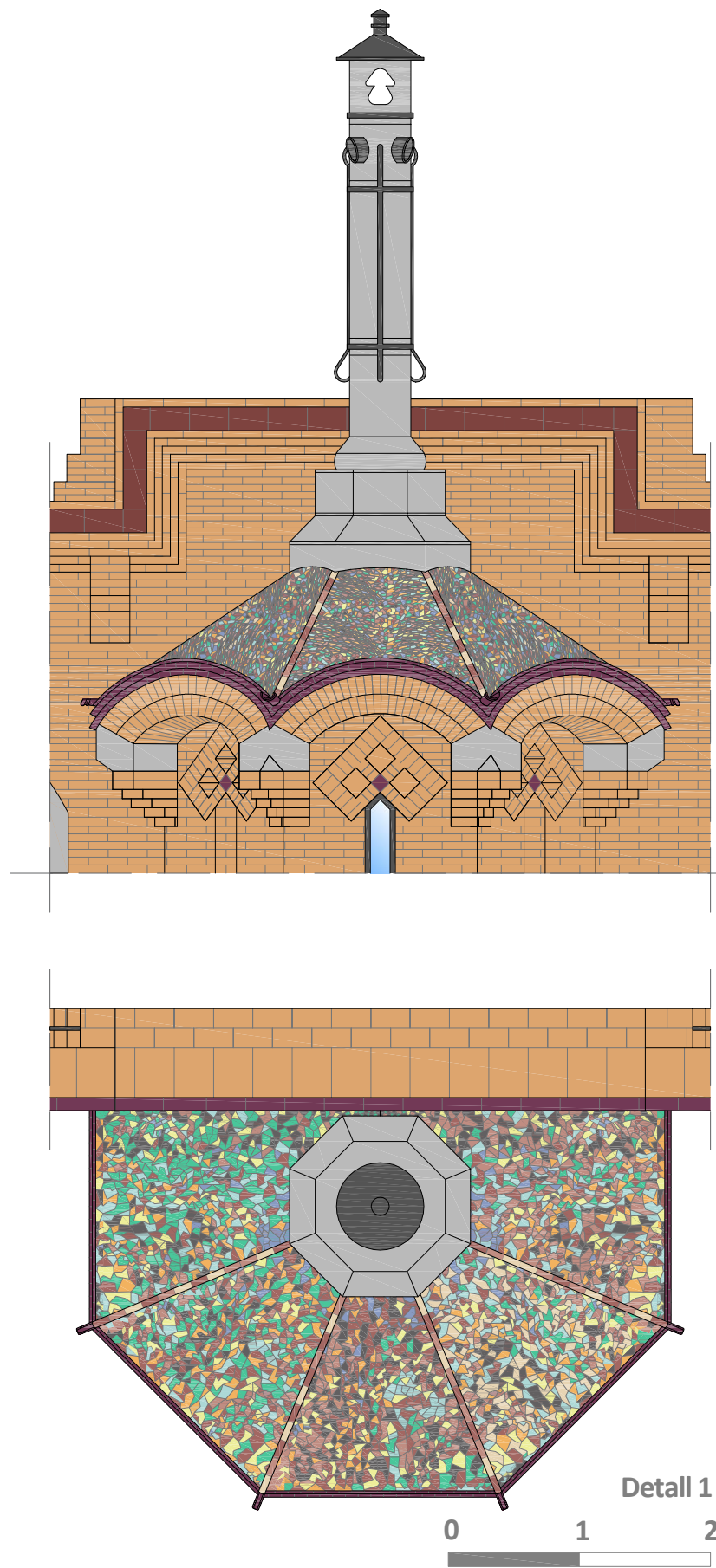
Detall 4

Detalls aproximats del projecte original combinats amb la representació actual.

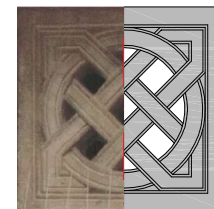
Fotografia 1904 autor desconegut

Detall 1

Detall 2

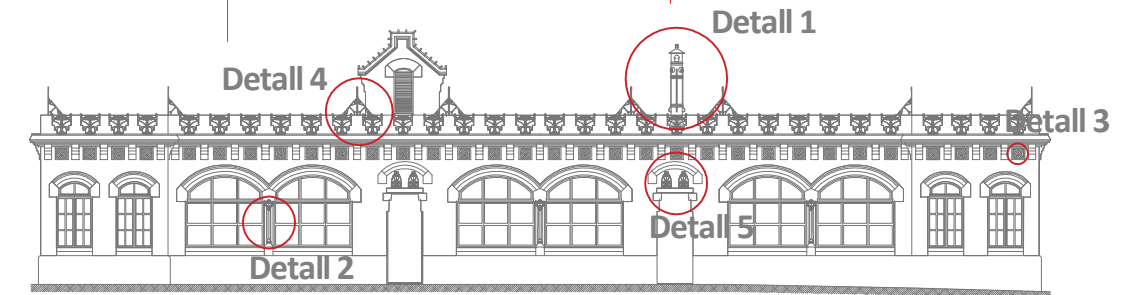
Detall 3

Detall 4

Detall 5

Detall 4

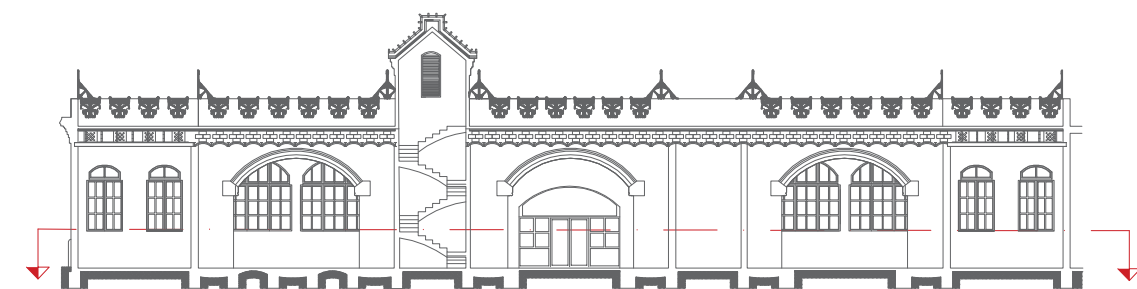
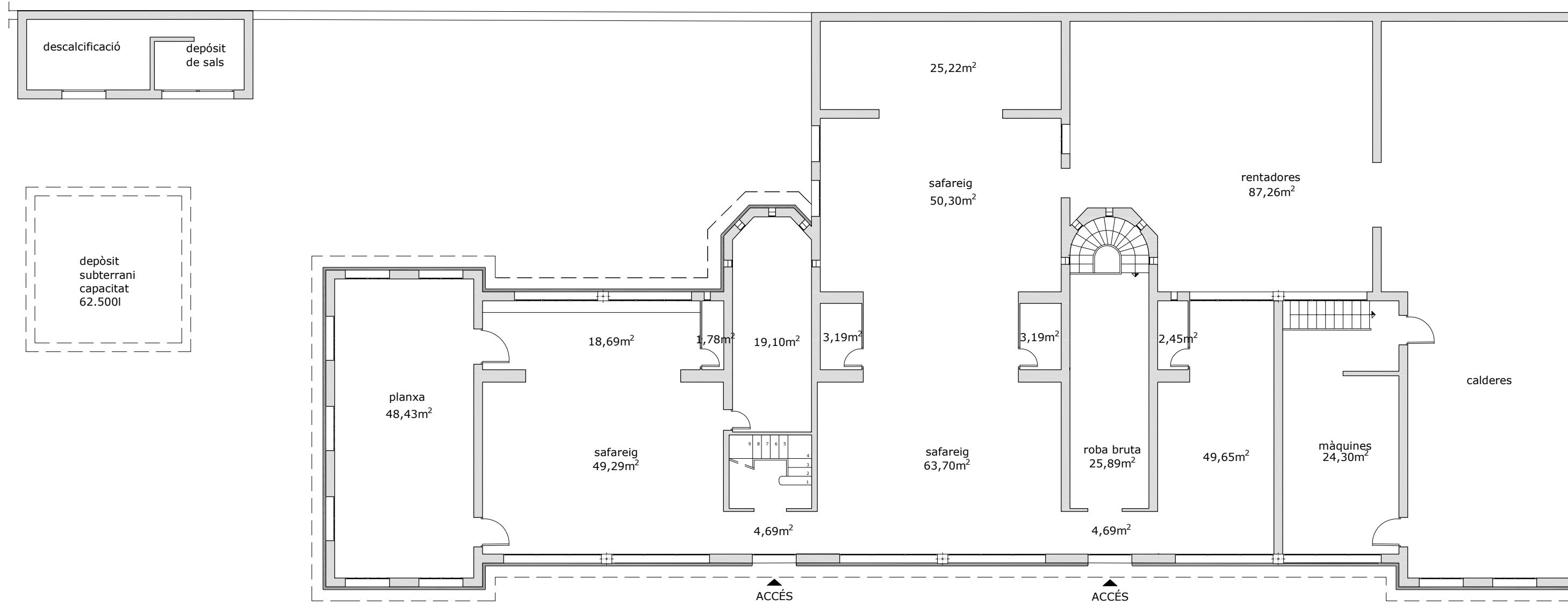
Detall 1

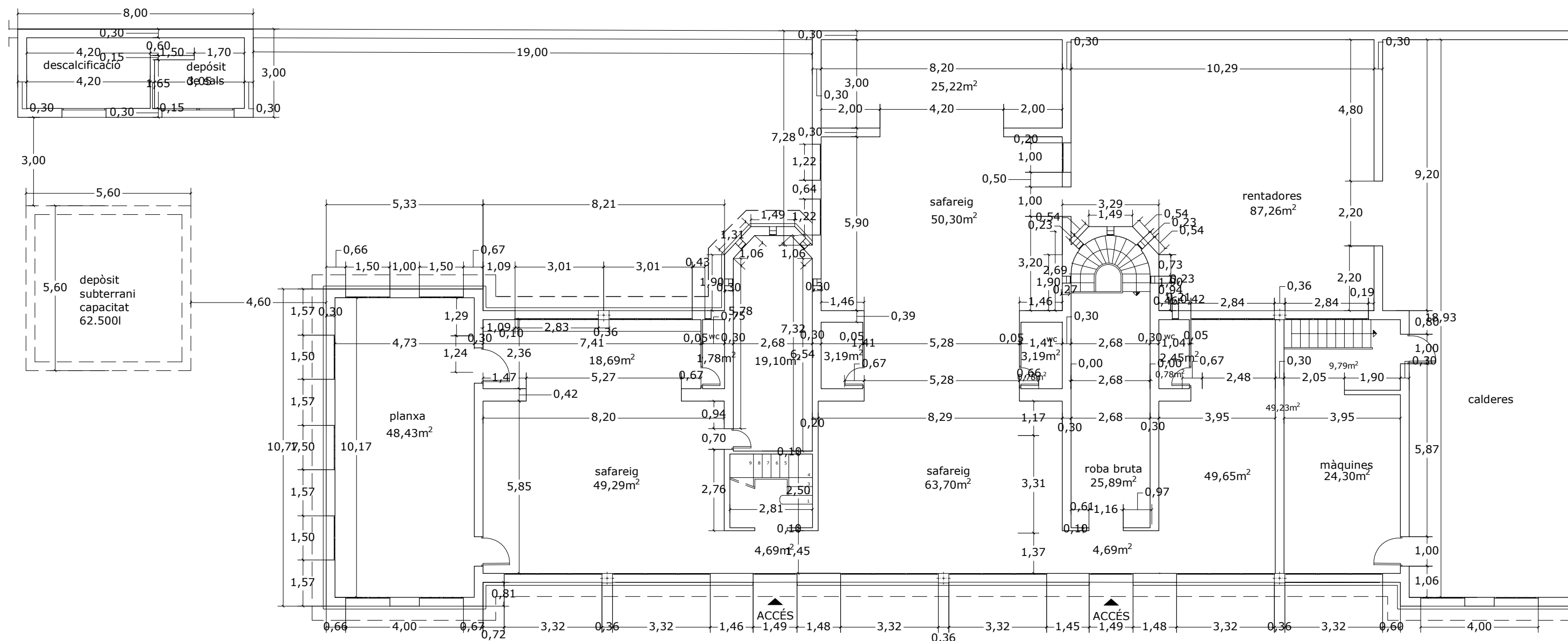
Detall 3

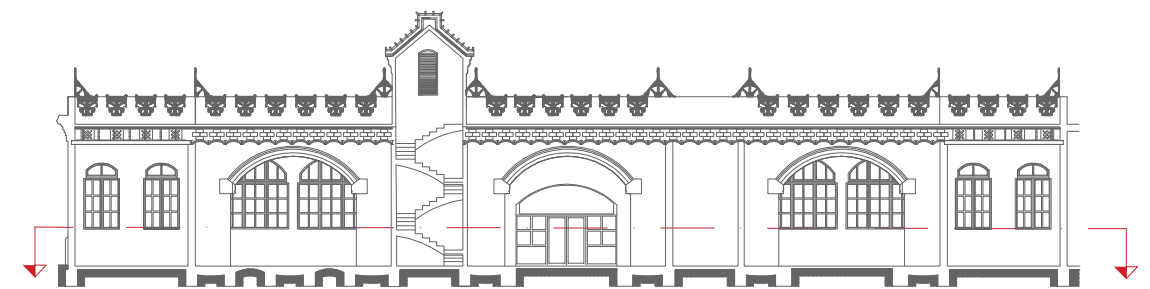
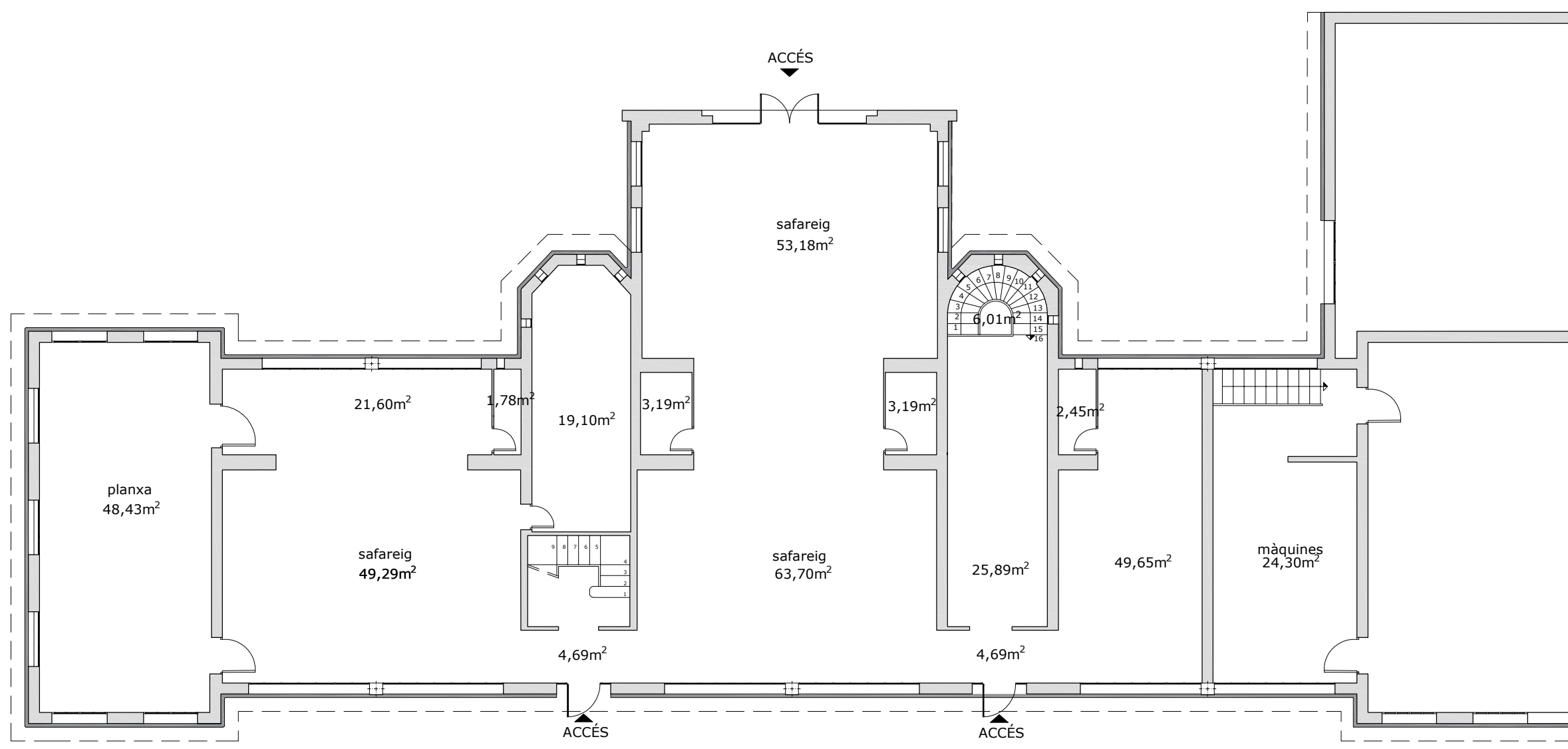
Detall 2

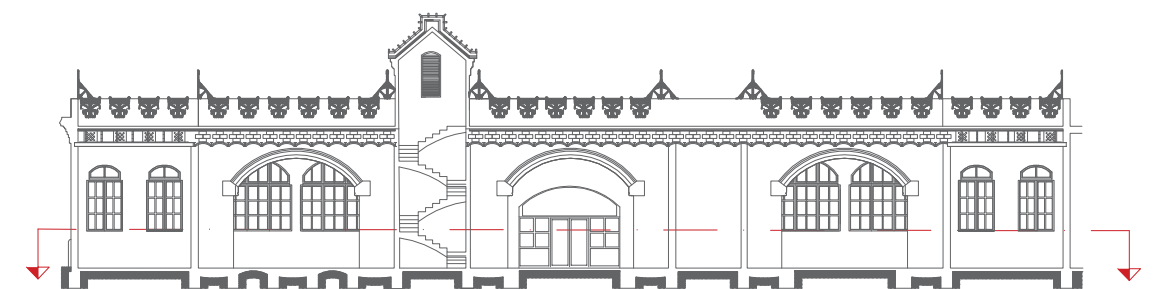
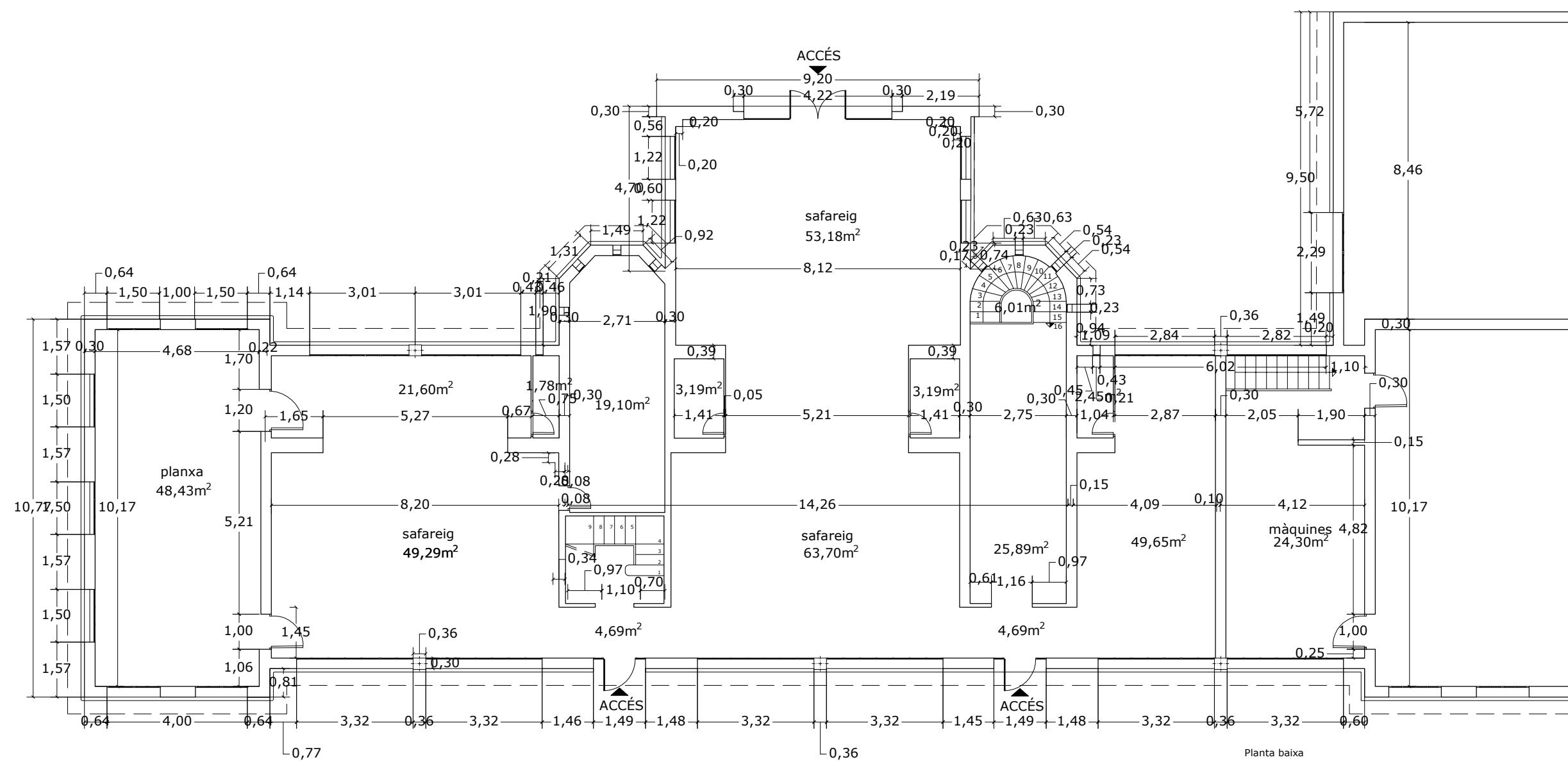
Detall 5

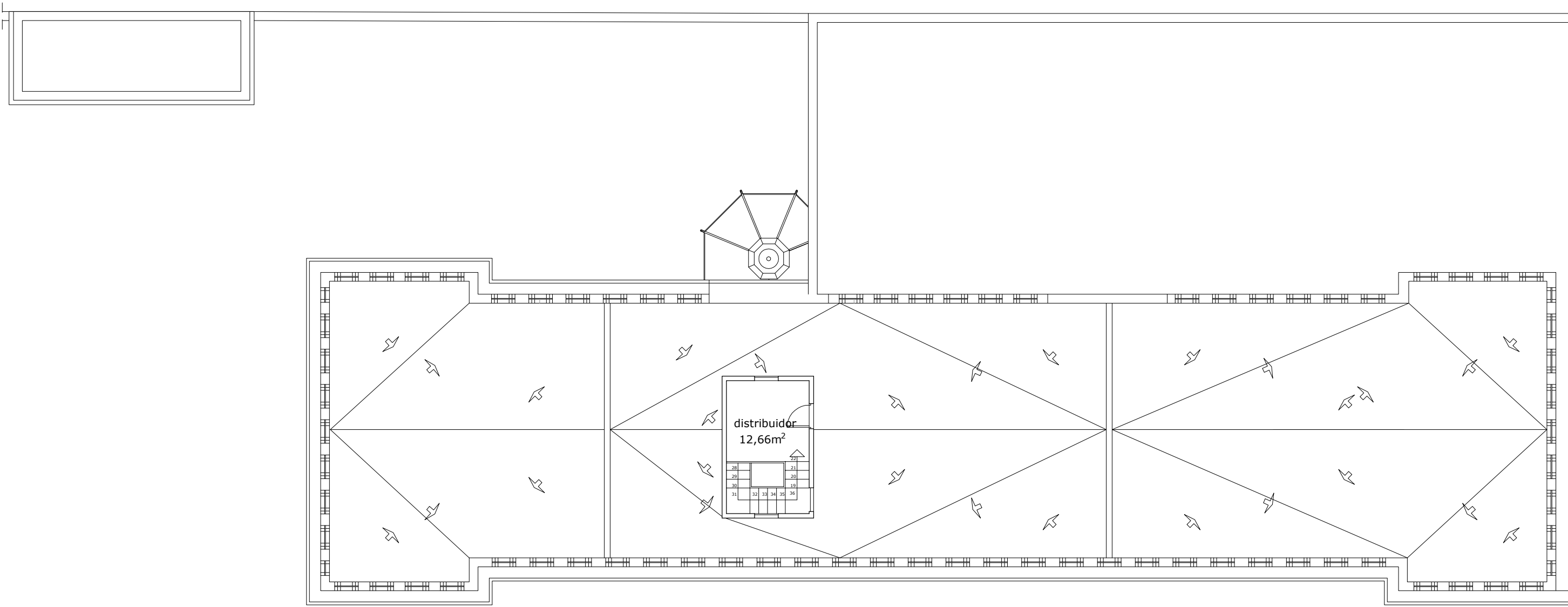
07.04 PROJECTE 1971

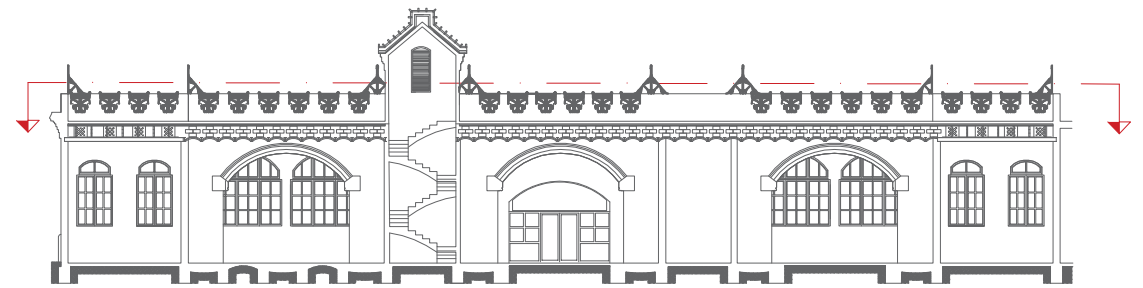
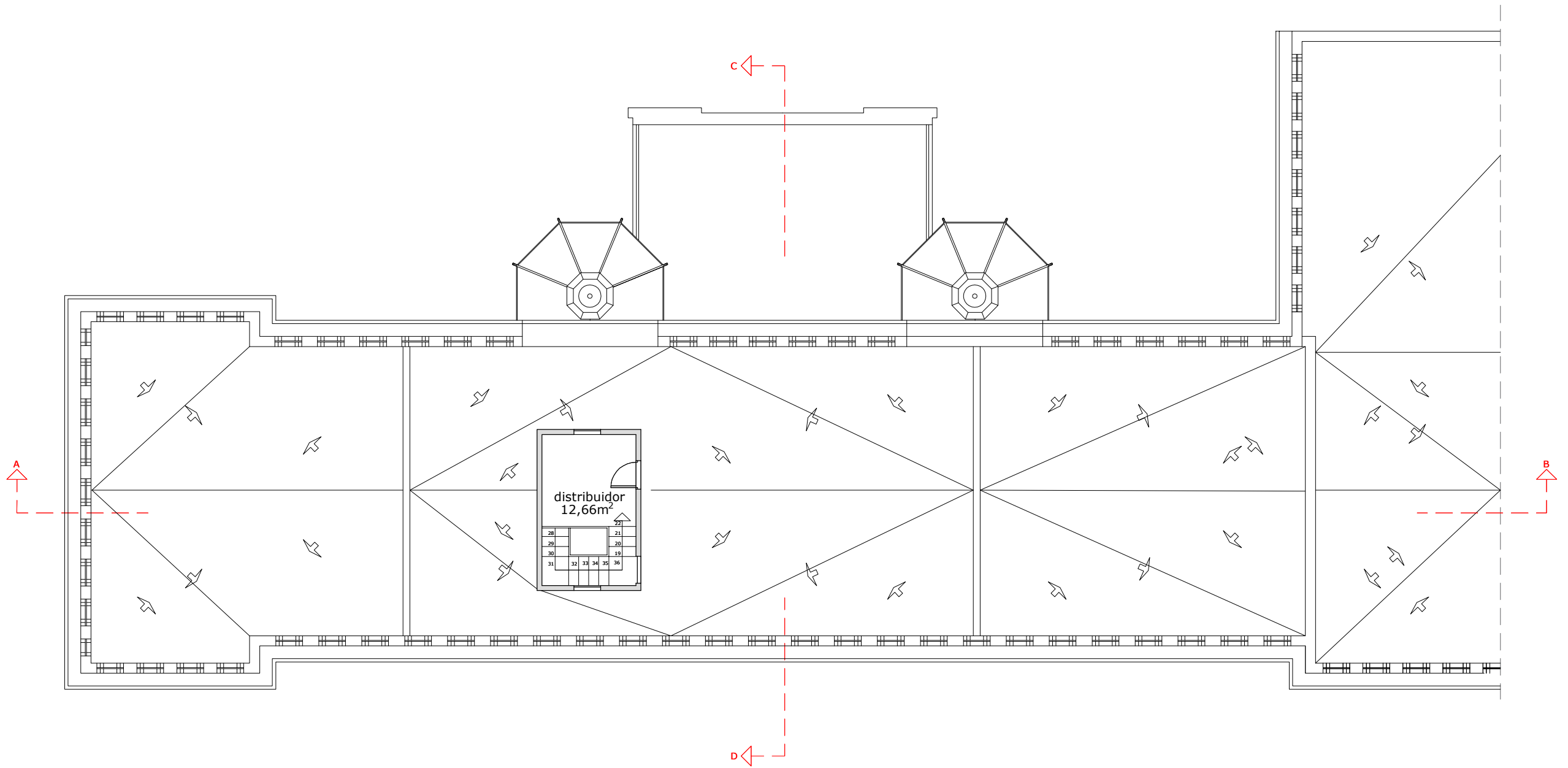

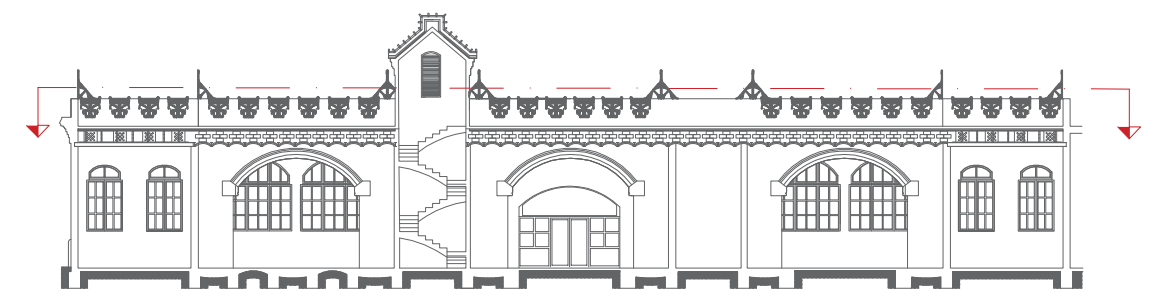
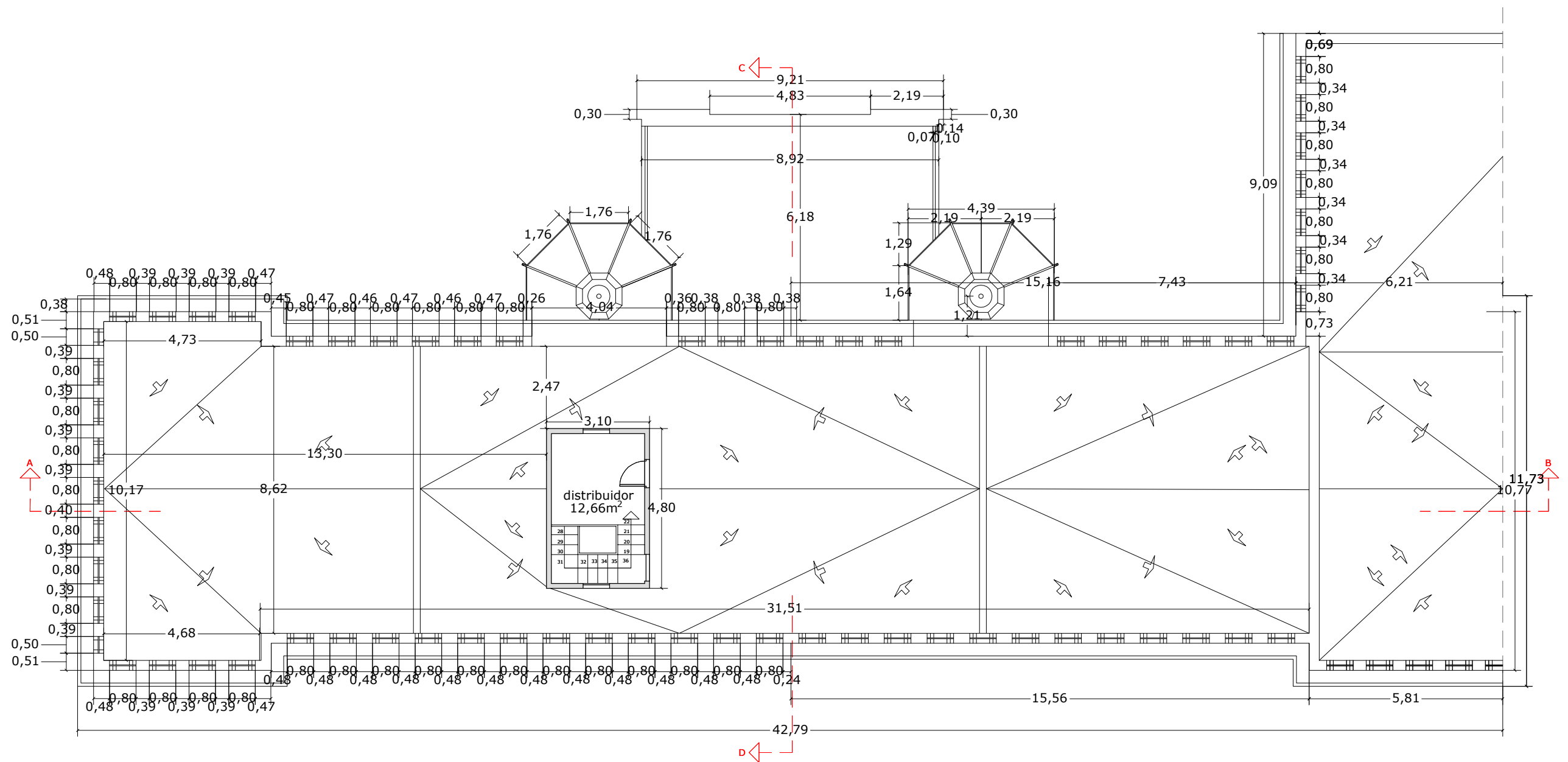

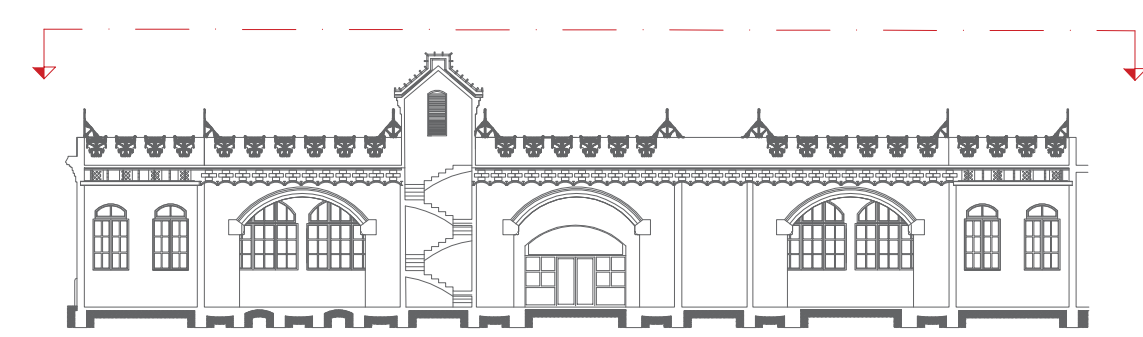
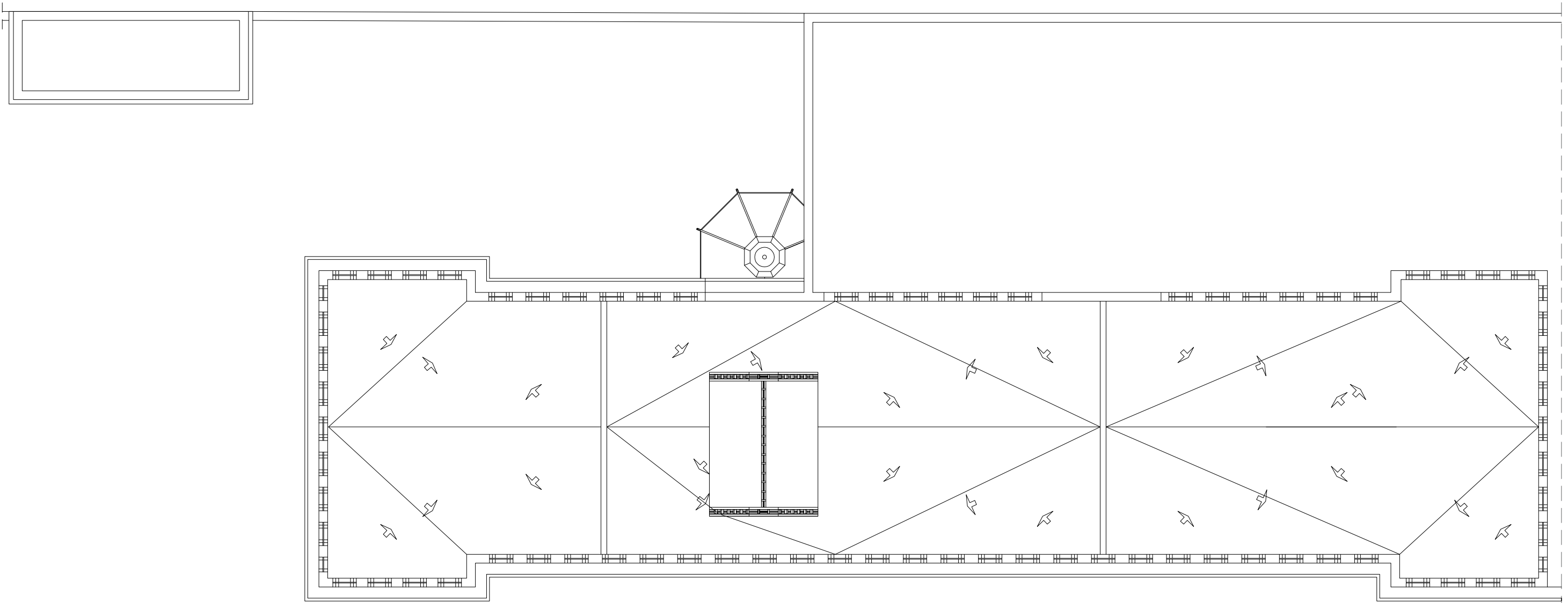

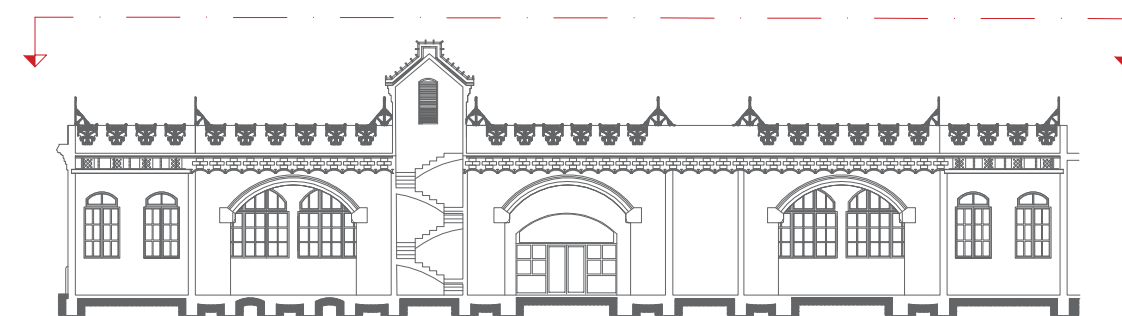
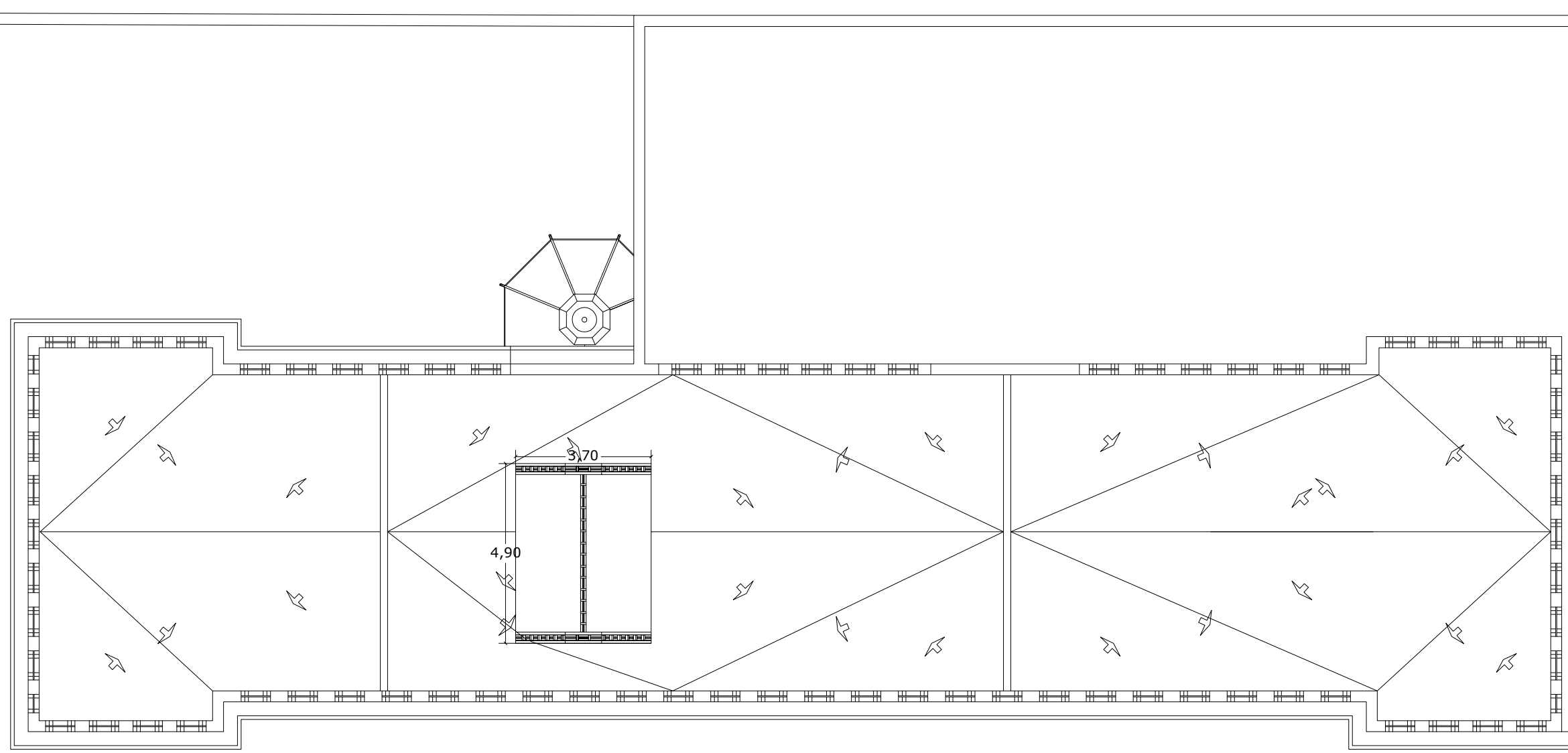

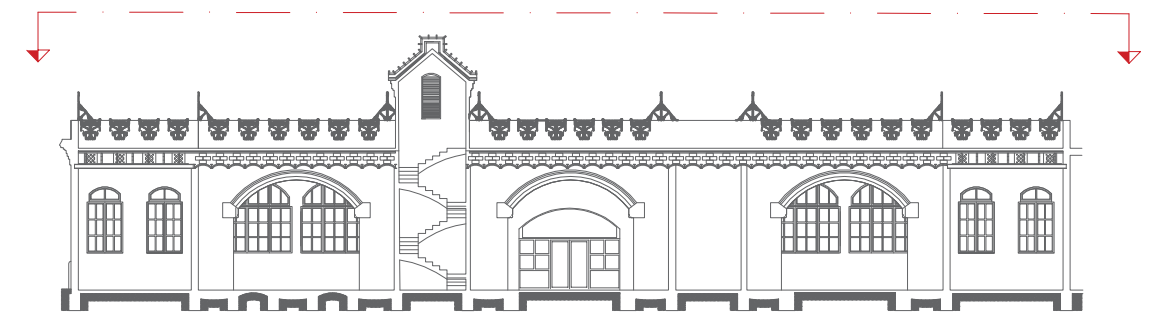
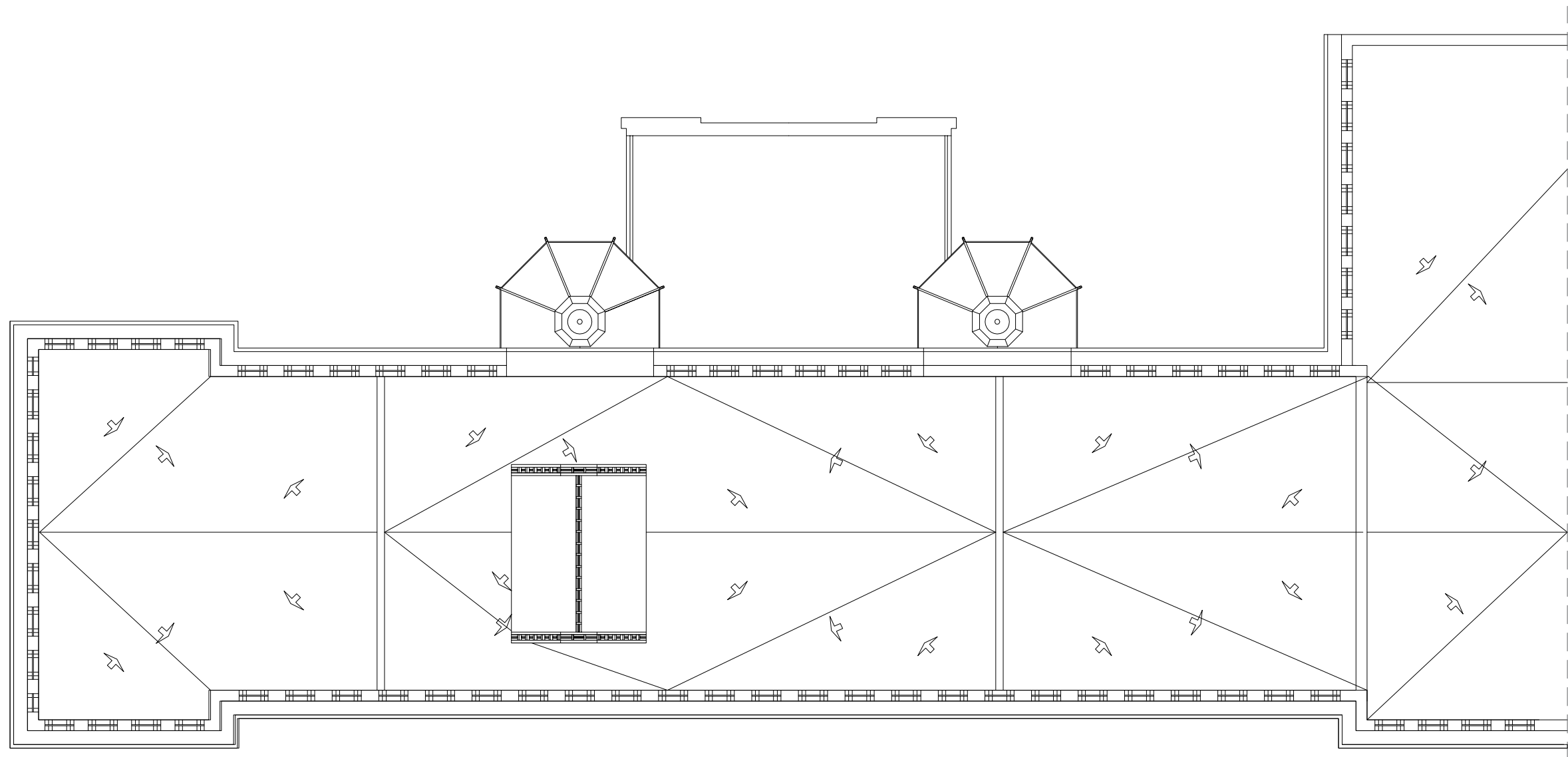

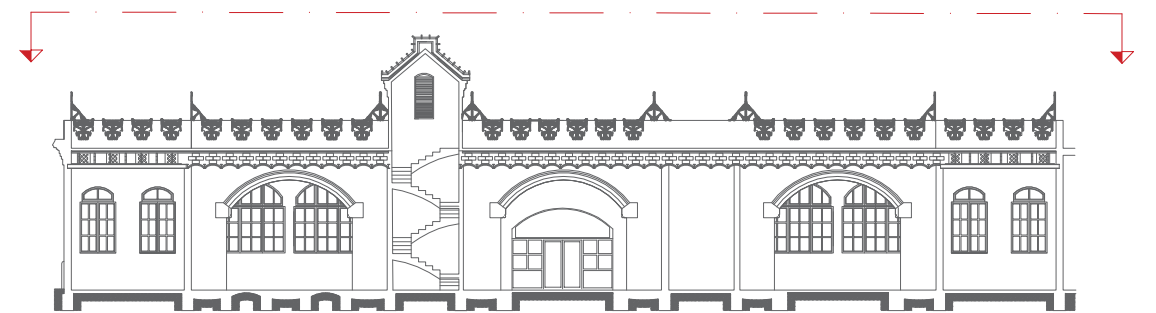
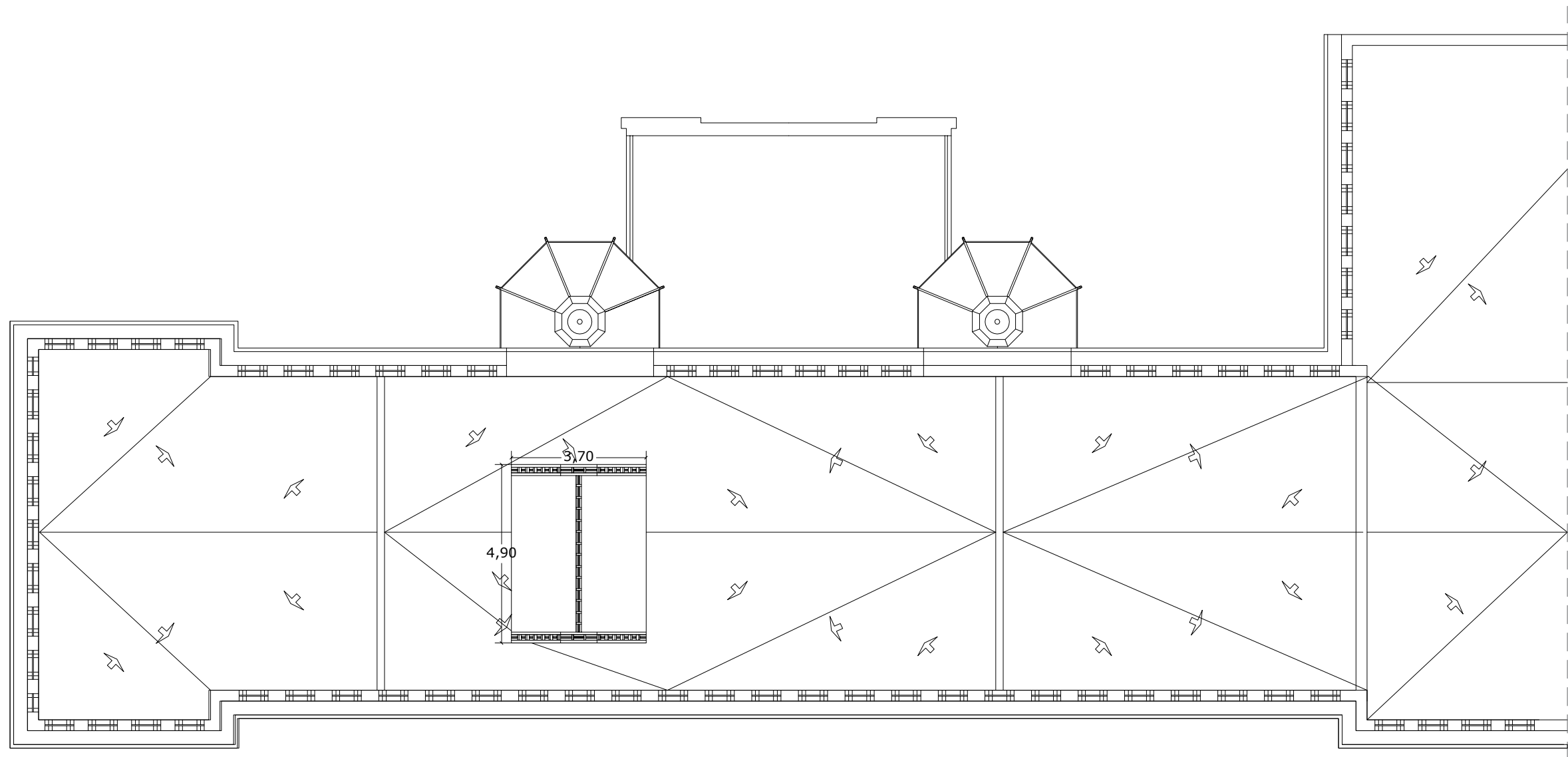

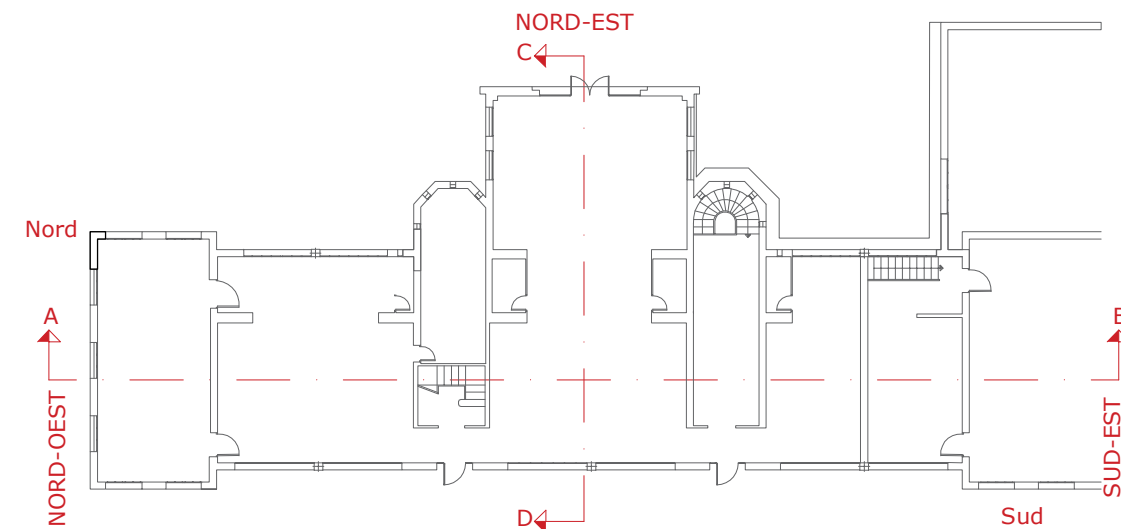
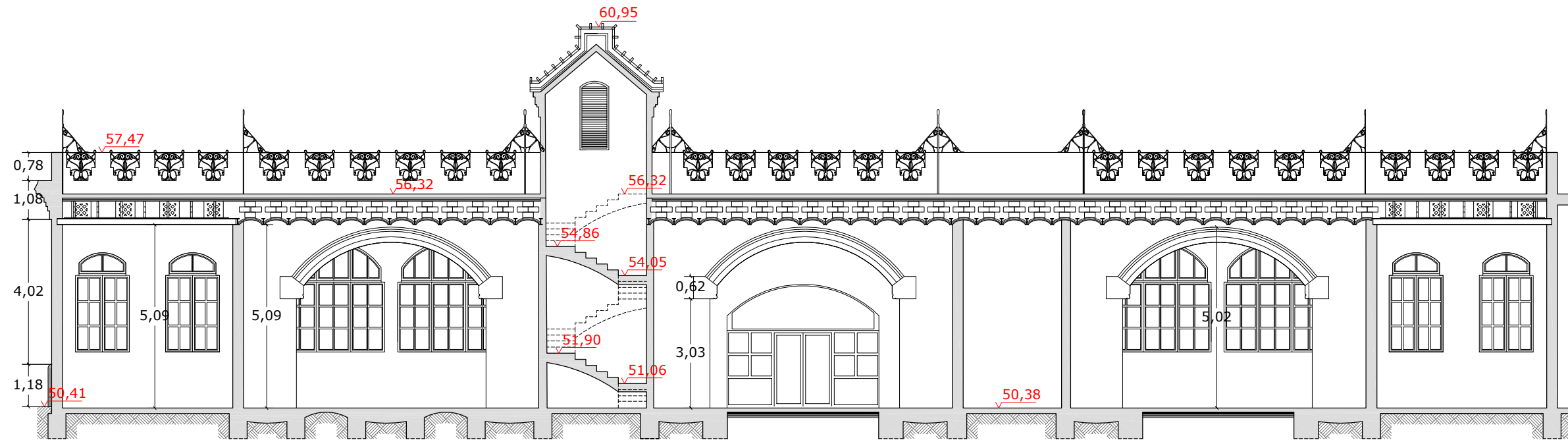
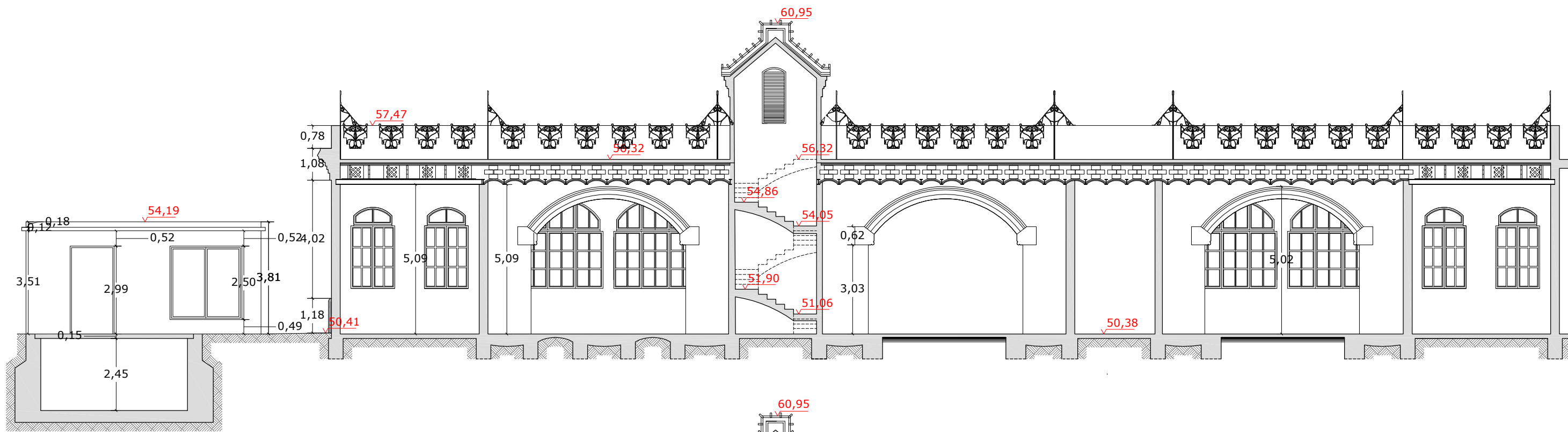

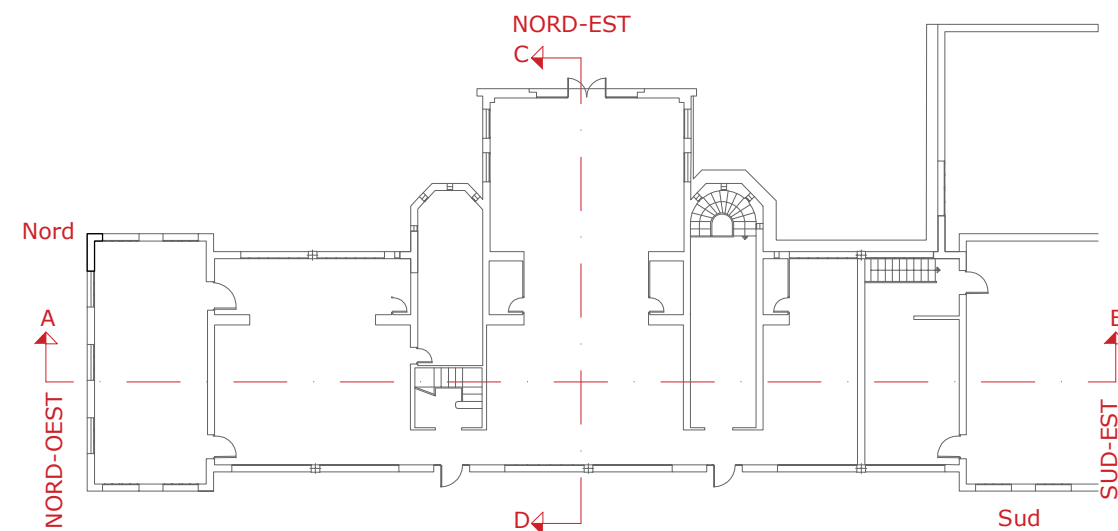
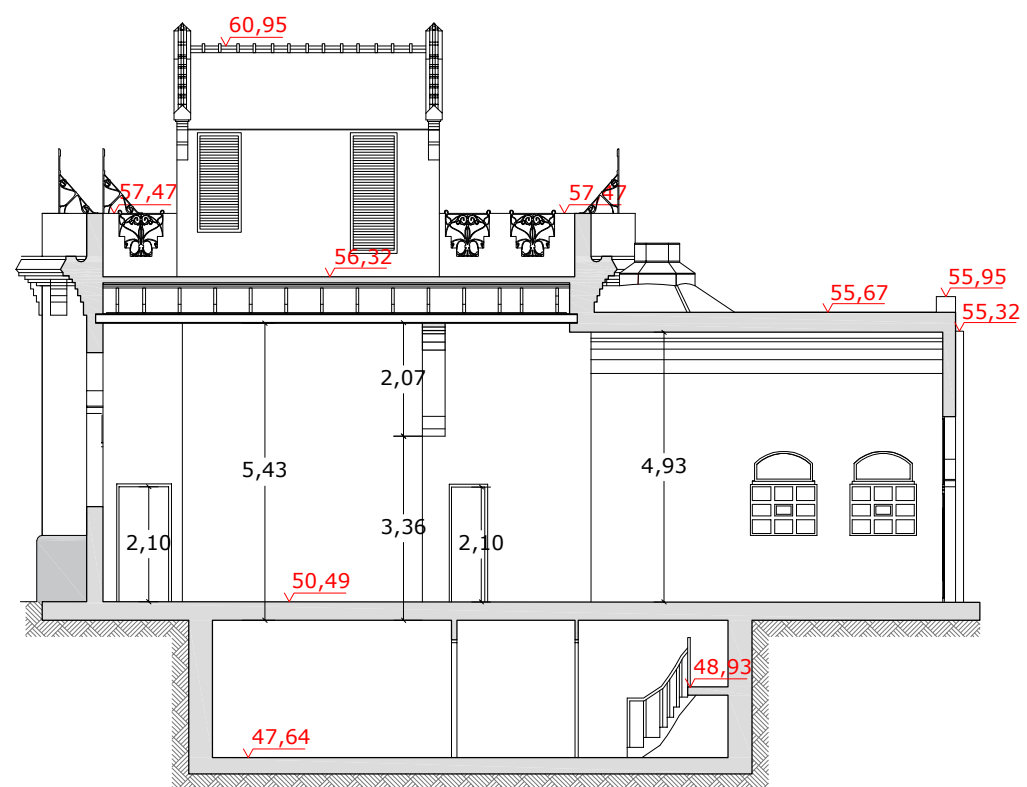
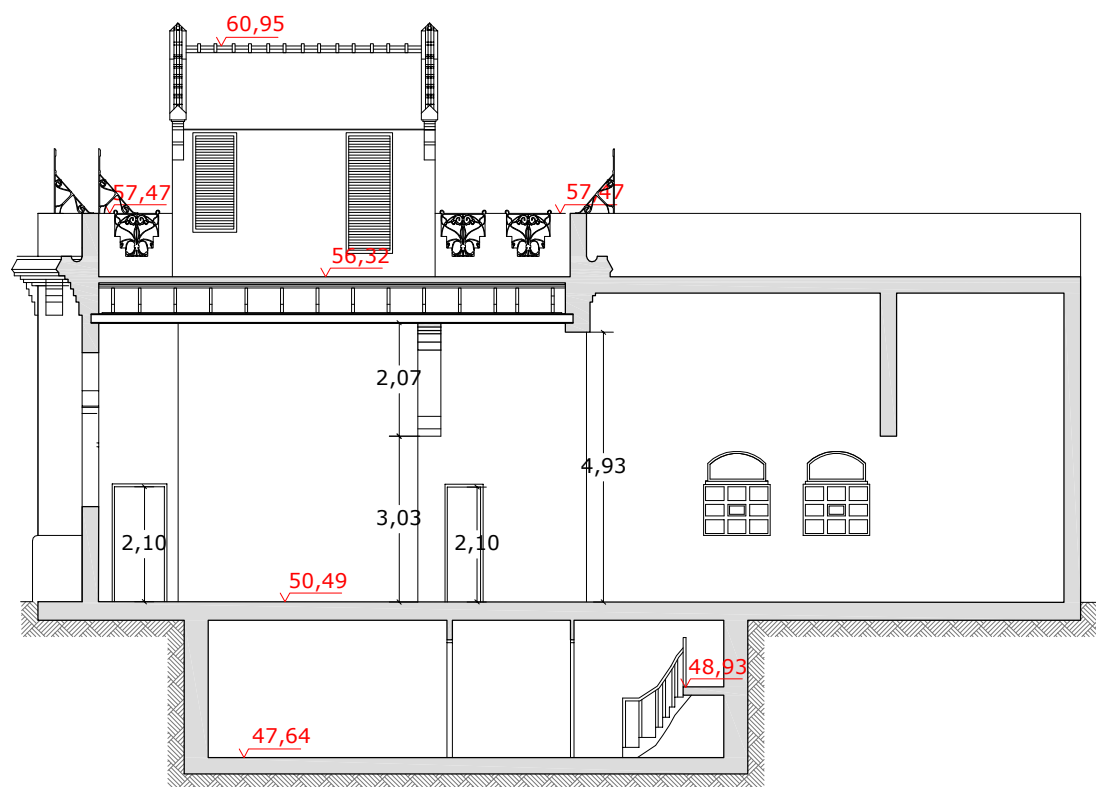

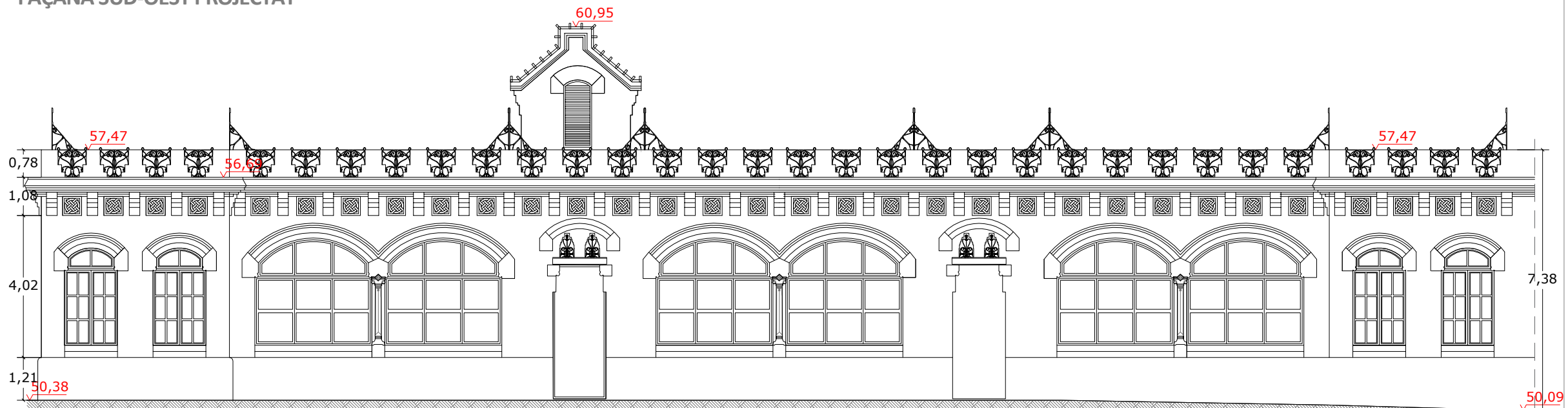

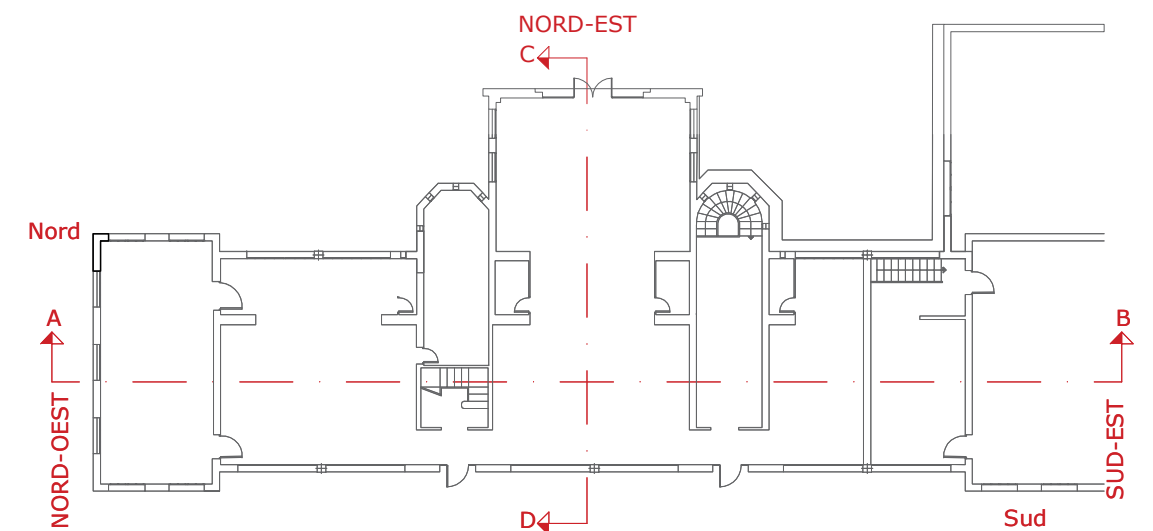

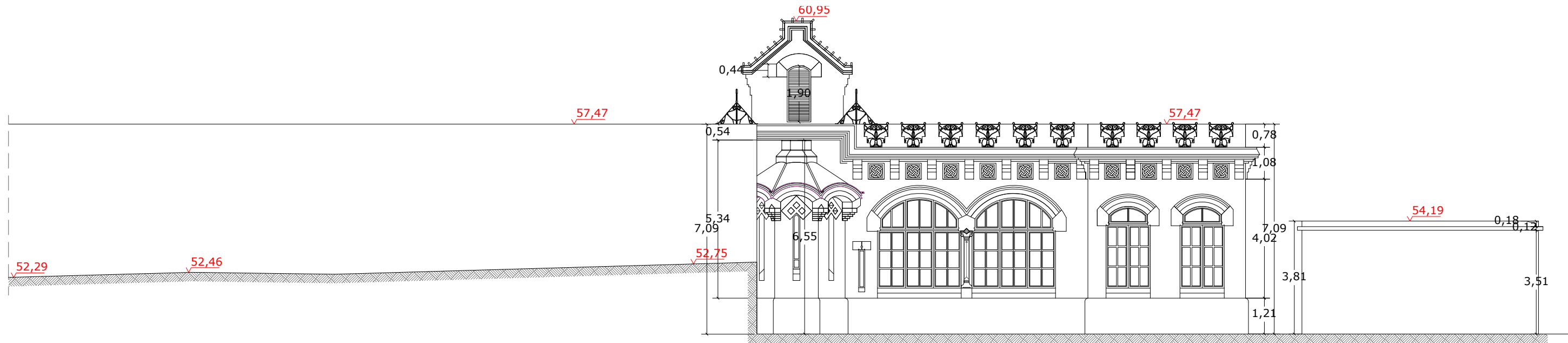

FAÇANA SUD-OEST PROJECTAT

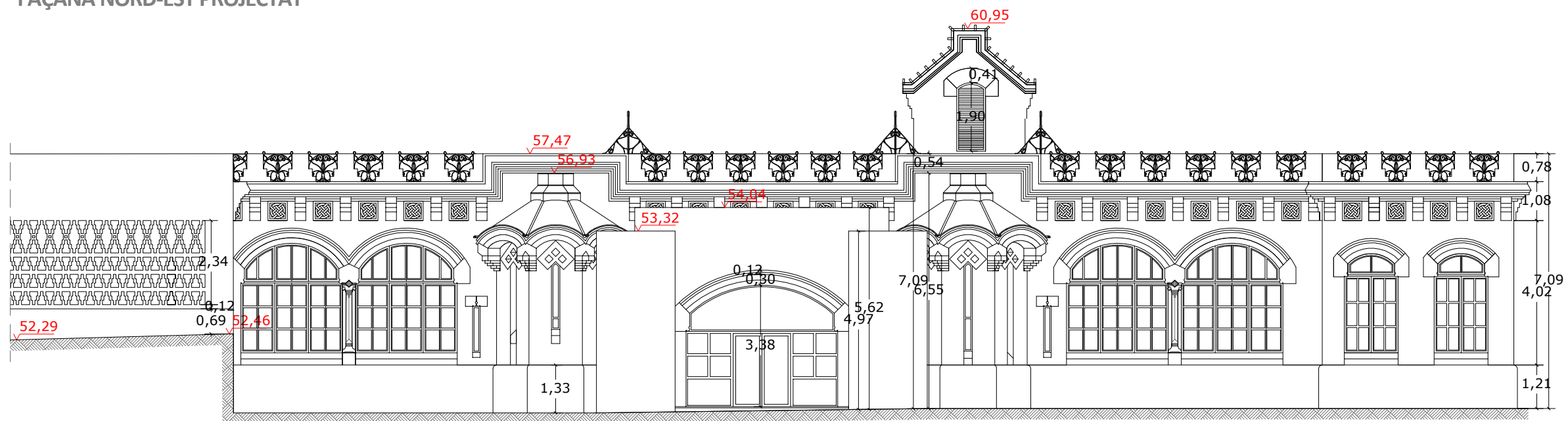

FAÇANA SUD-OEST EXECUTAT

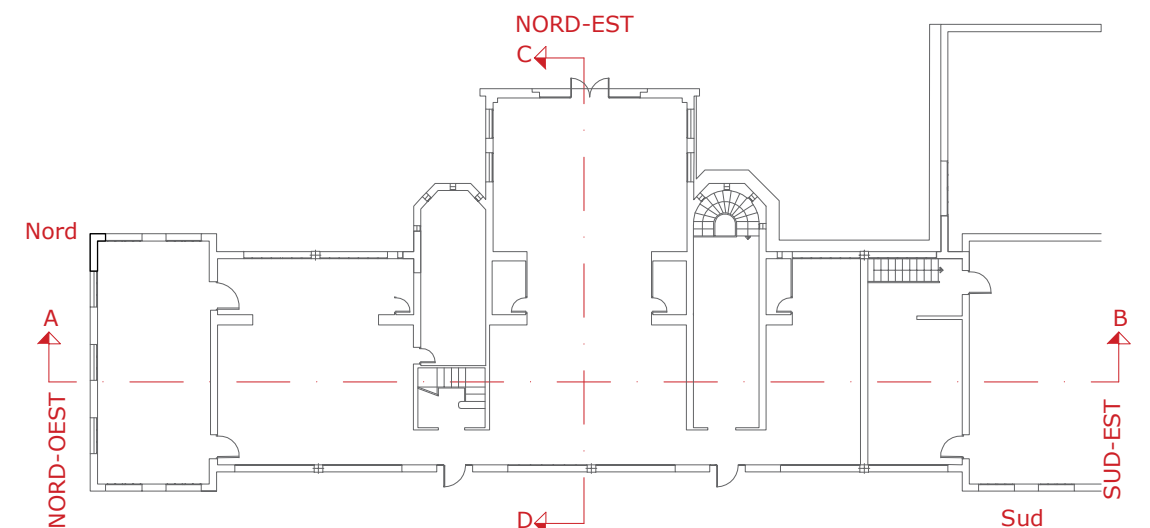

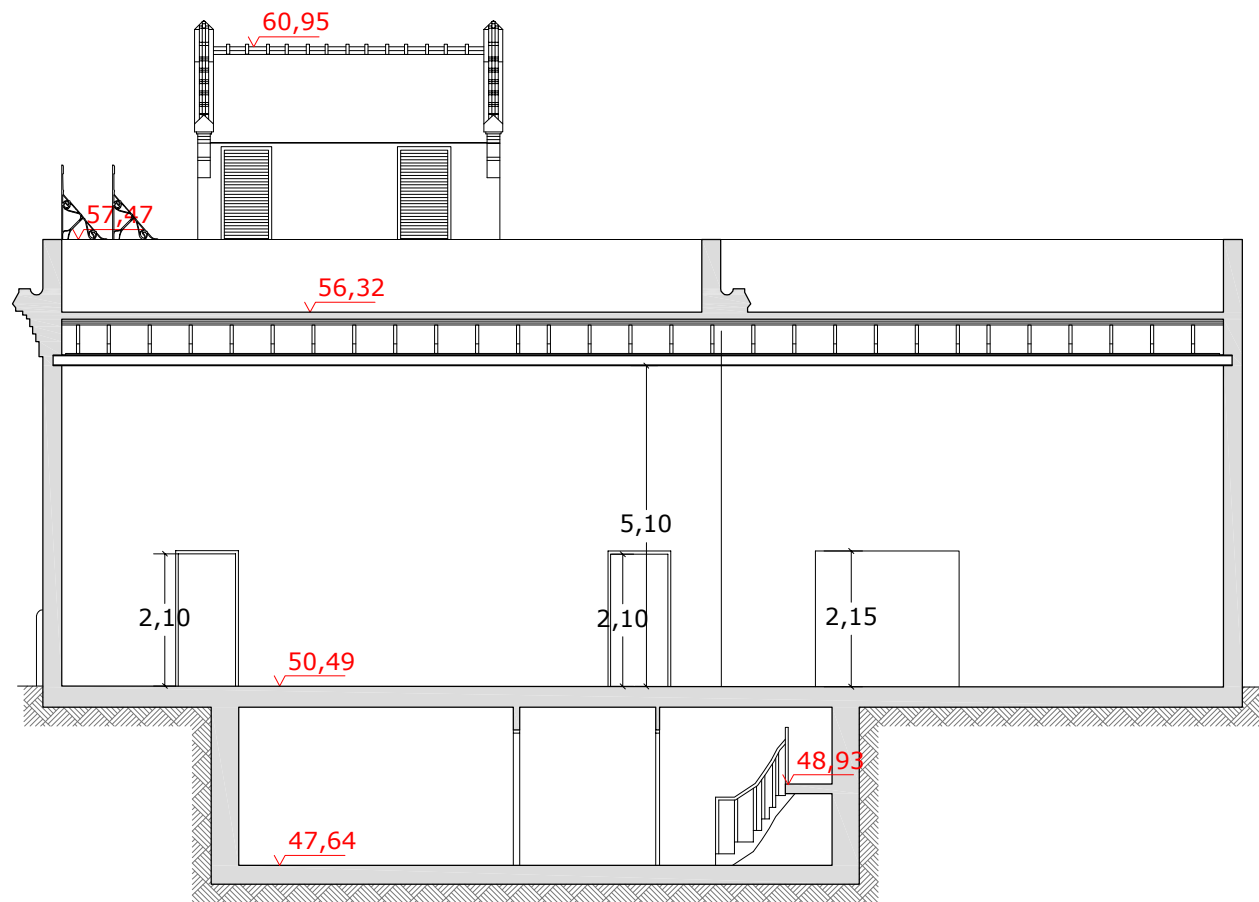

FAÇANA NORD-EST PROJECTAT

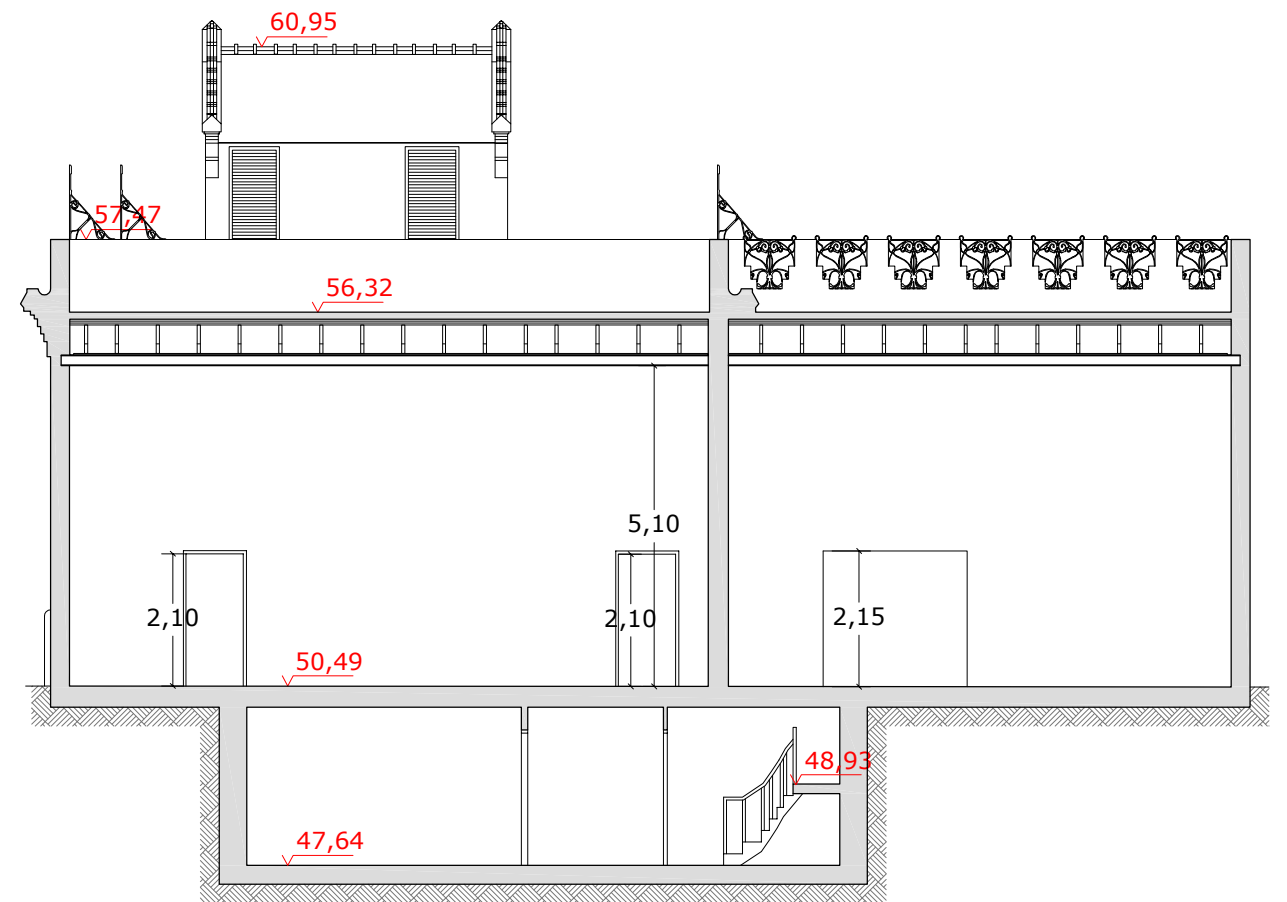

FAÇANA NORD-EST EXECUTAT

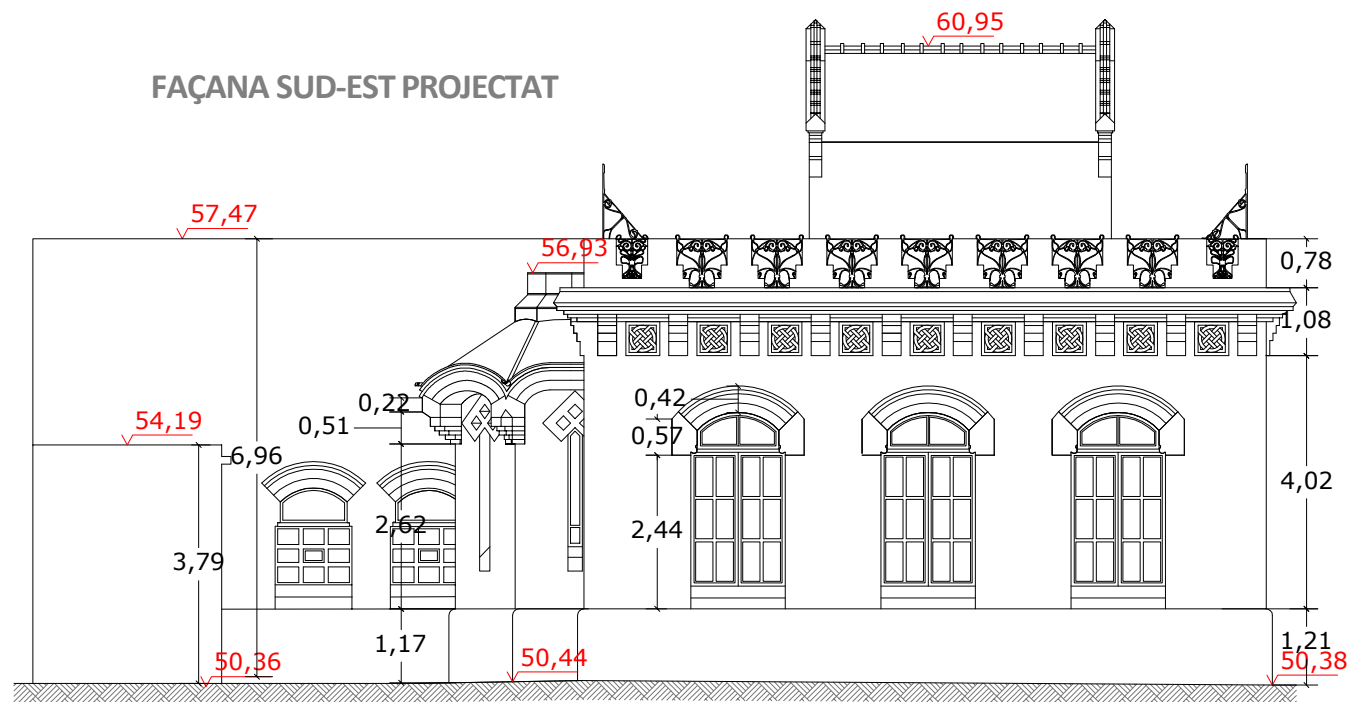

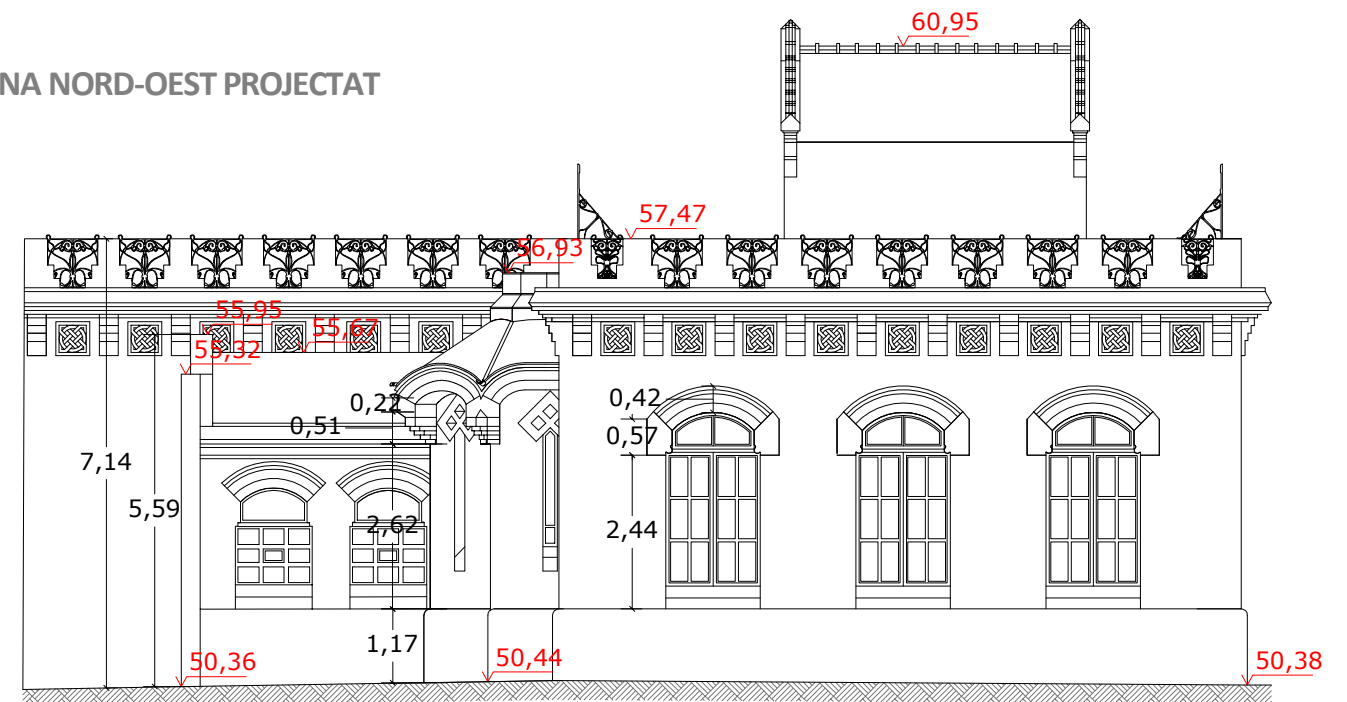
FAÇANA SUD-EST PROJECTAT

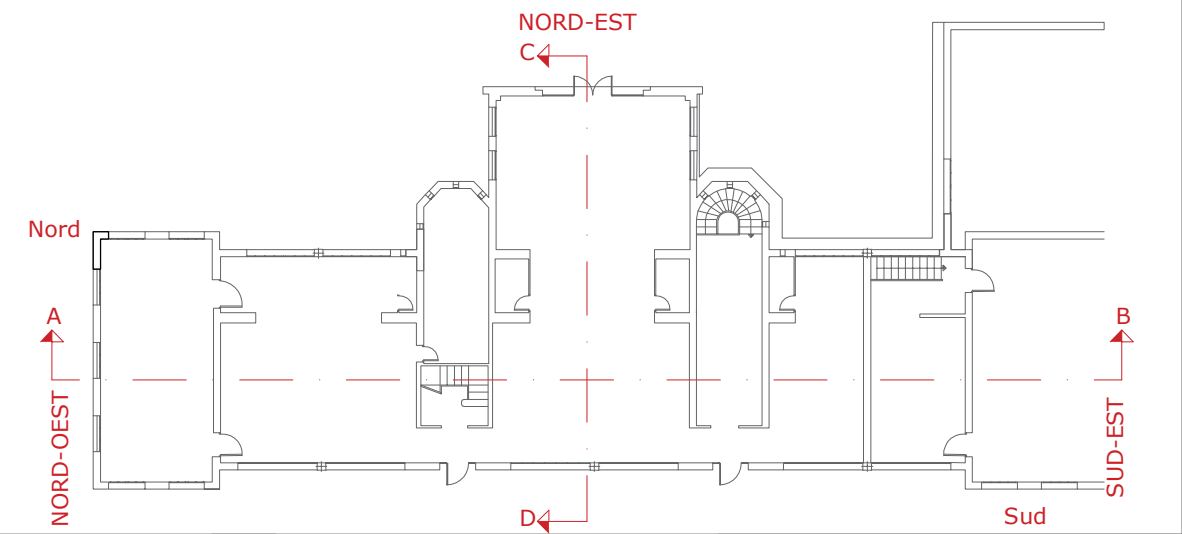
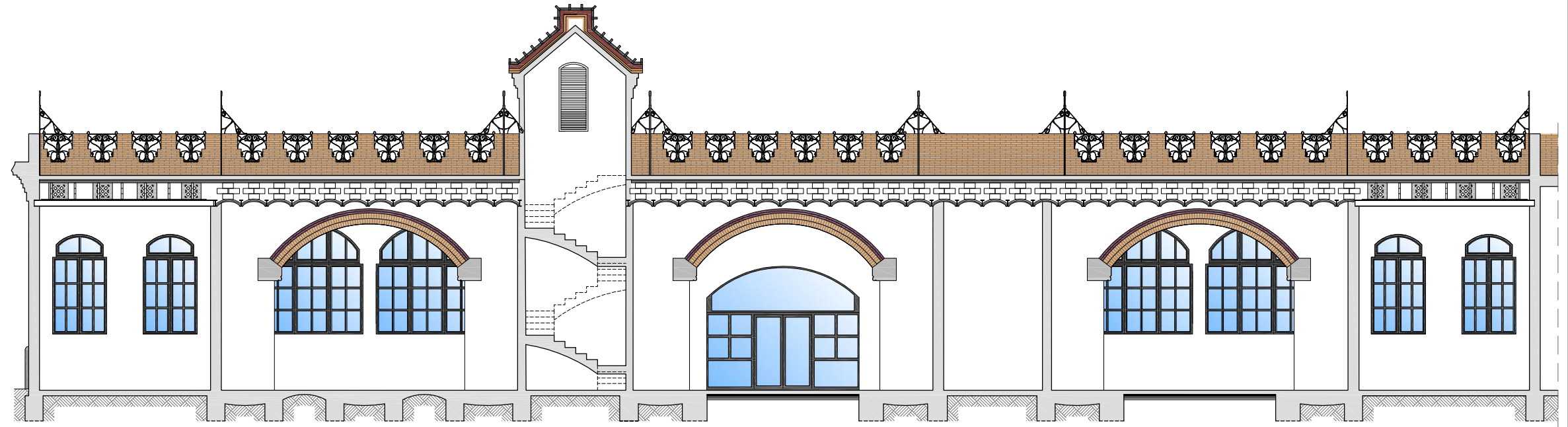
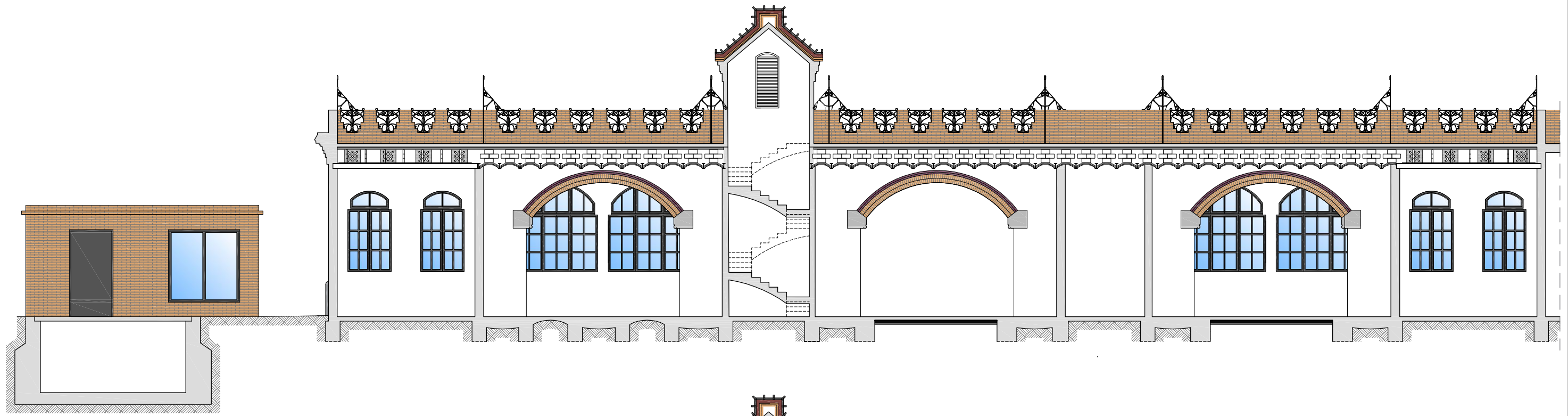
FAÇANA NORD-OEST PROJECTAT

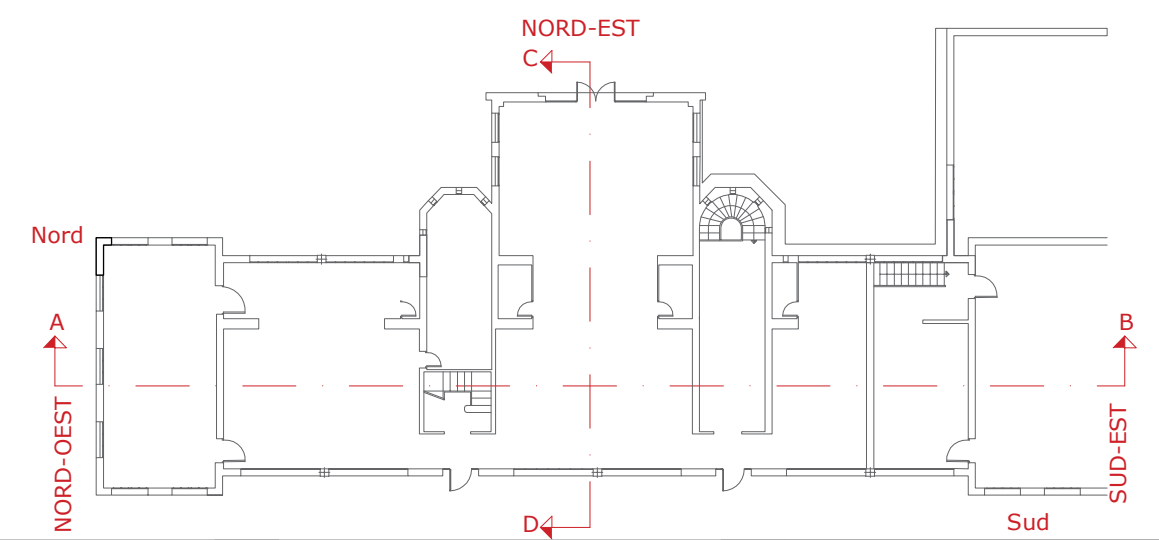
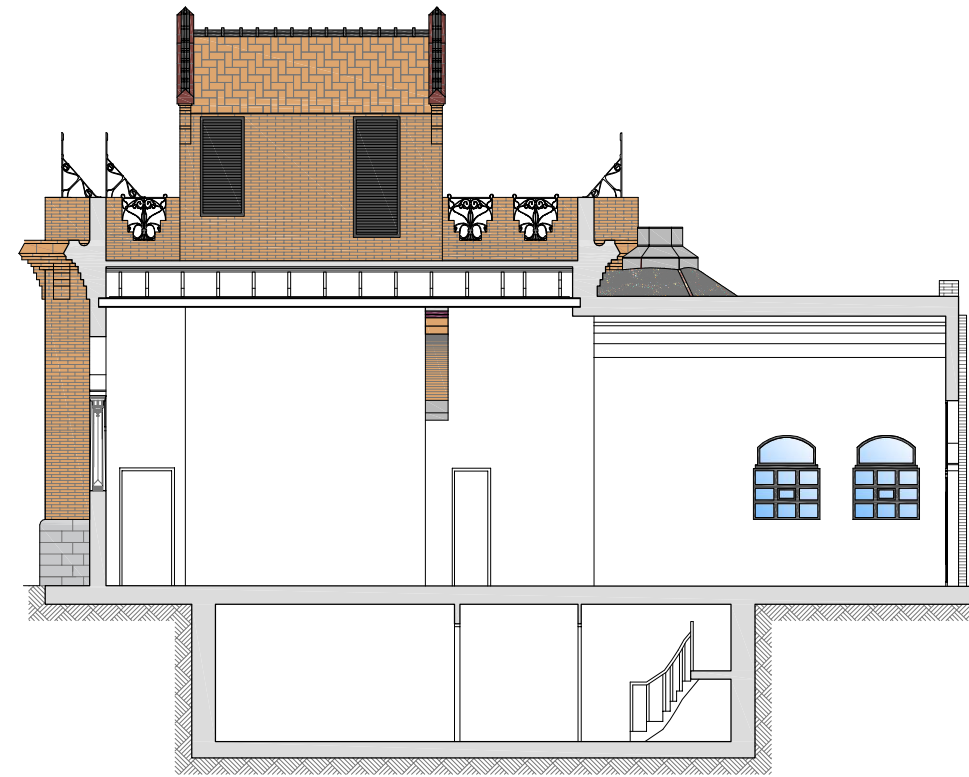

FAÇANA SUD-EST EXECUTAT

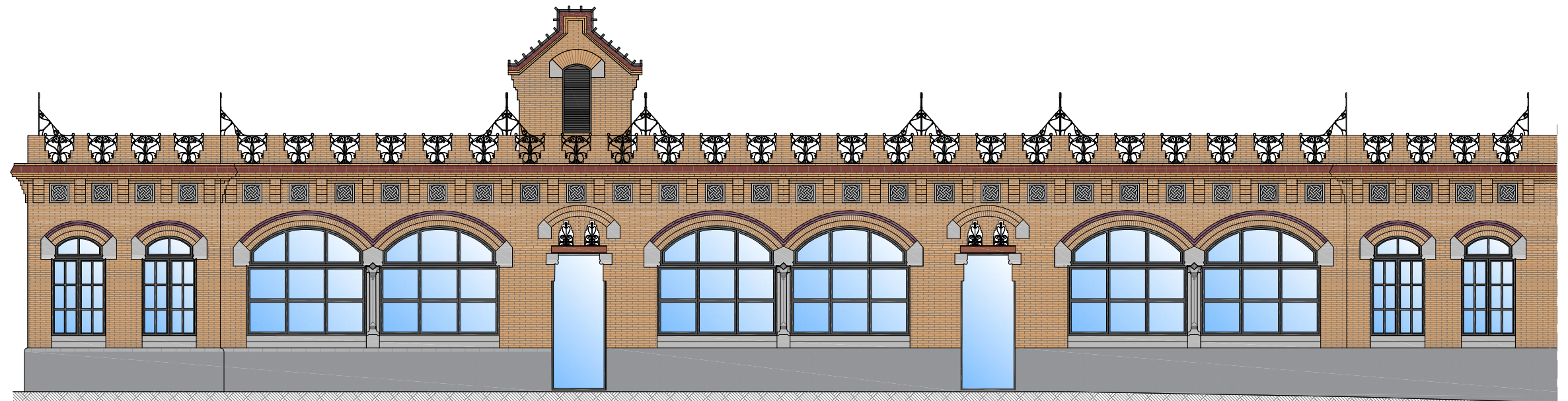
FAÇANA NORD-OEST EXECUTAT

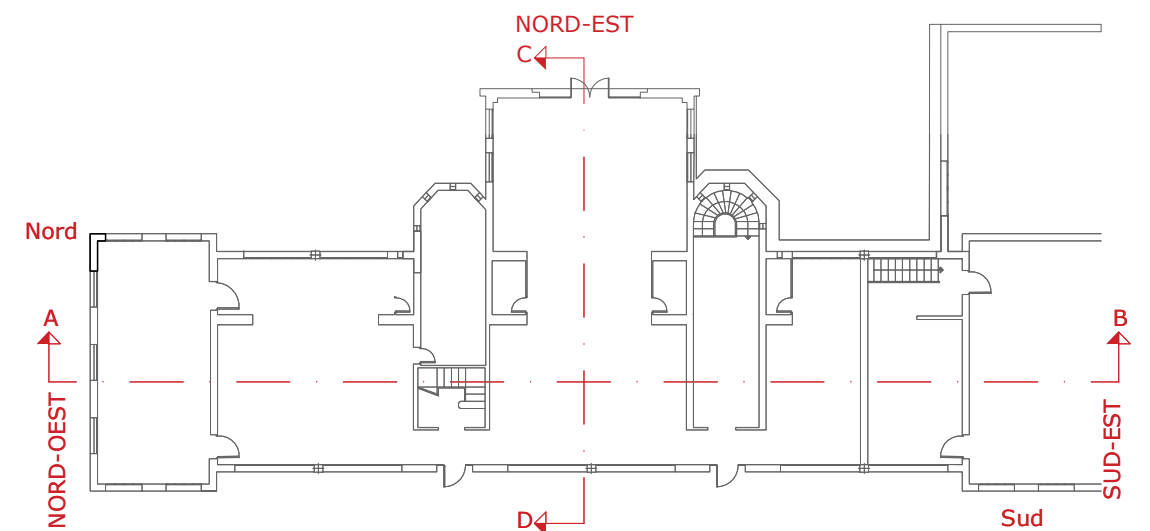

FAÇANA SUD-OEST PROJECTAT

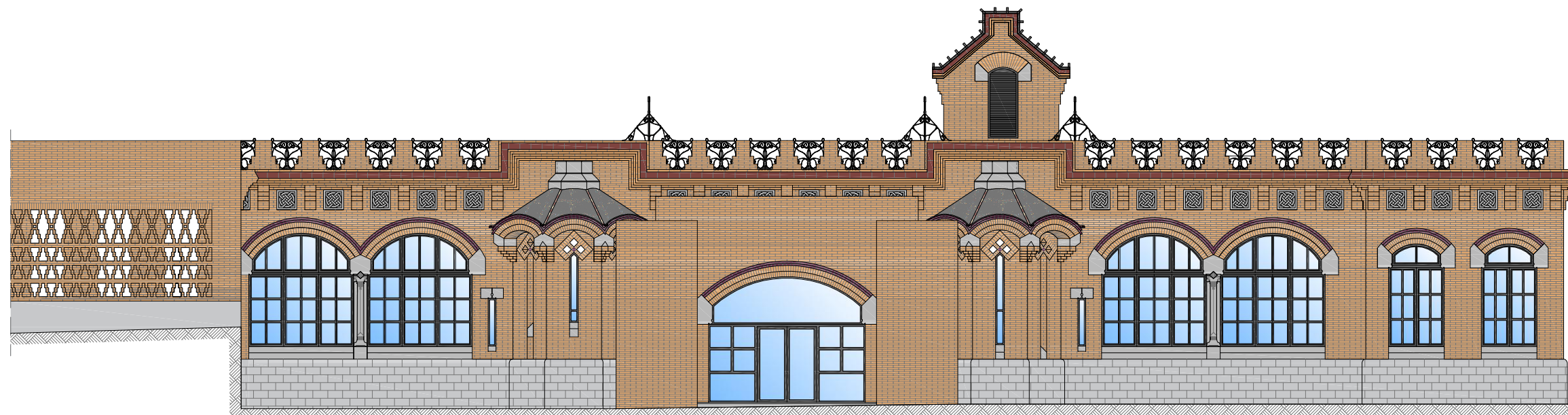

FAÇANA SUD-OEST EXECUTAT

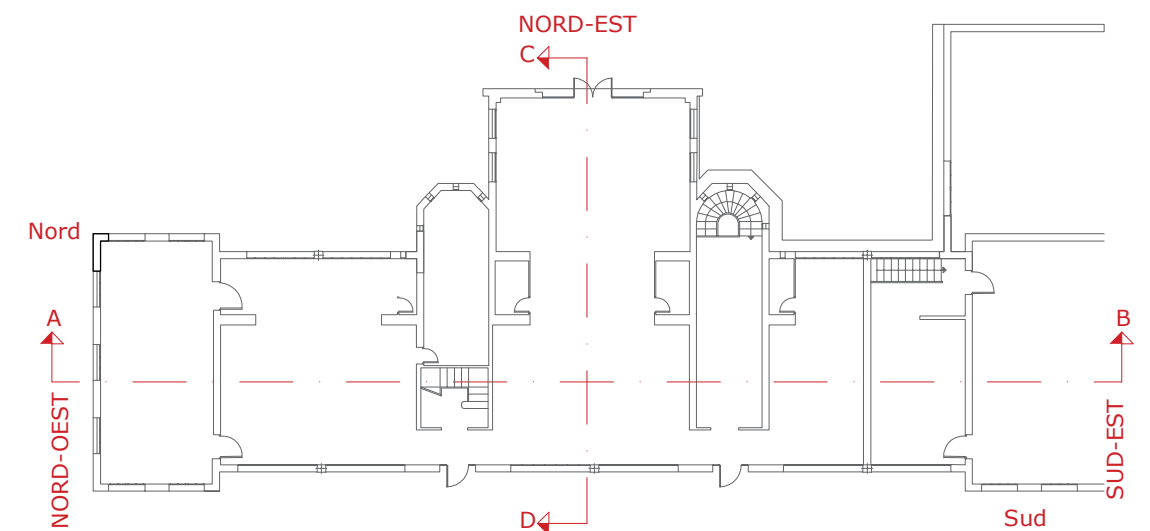

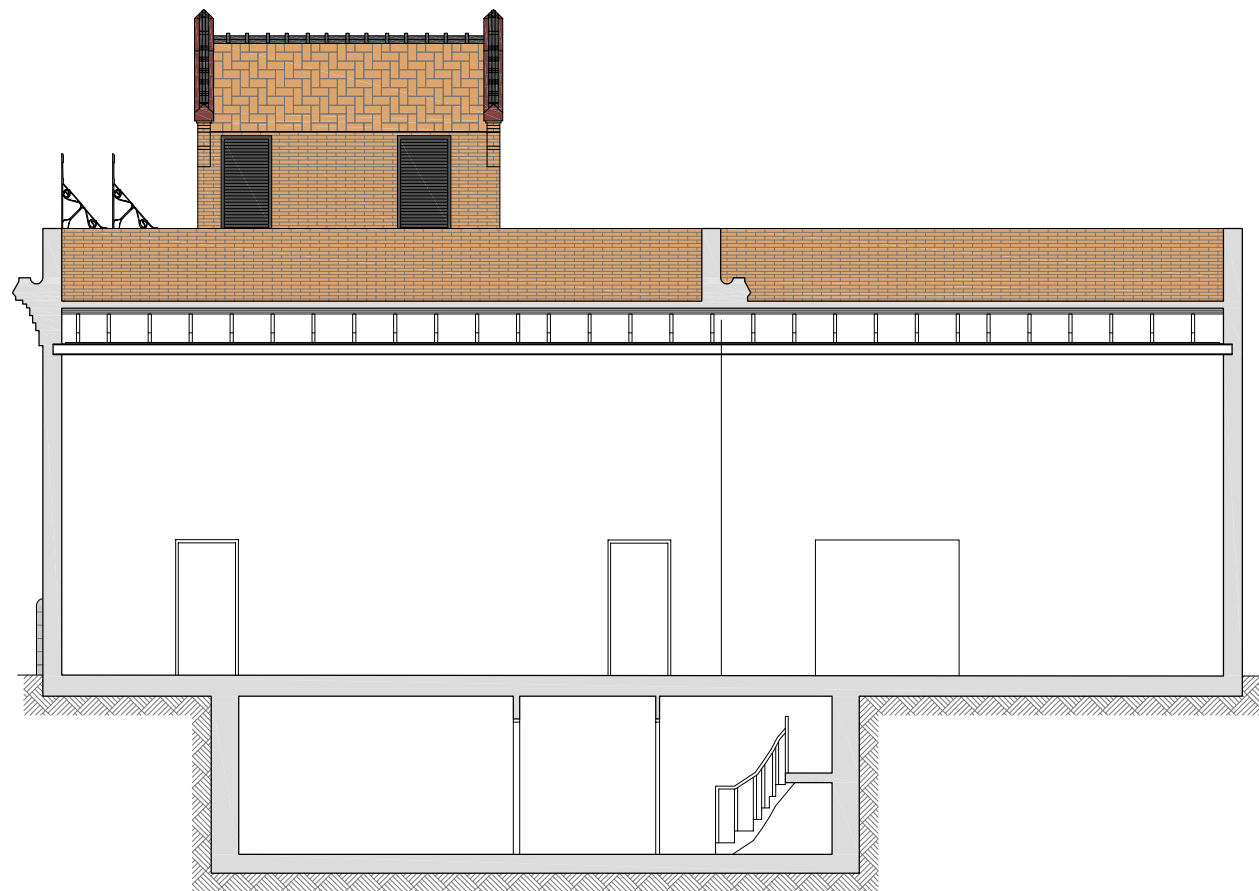

FAÇANA NORD-EST PROJECTAT

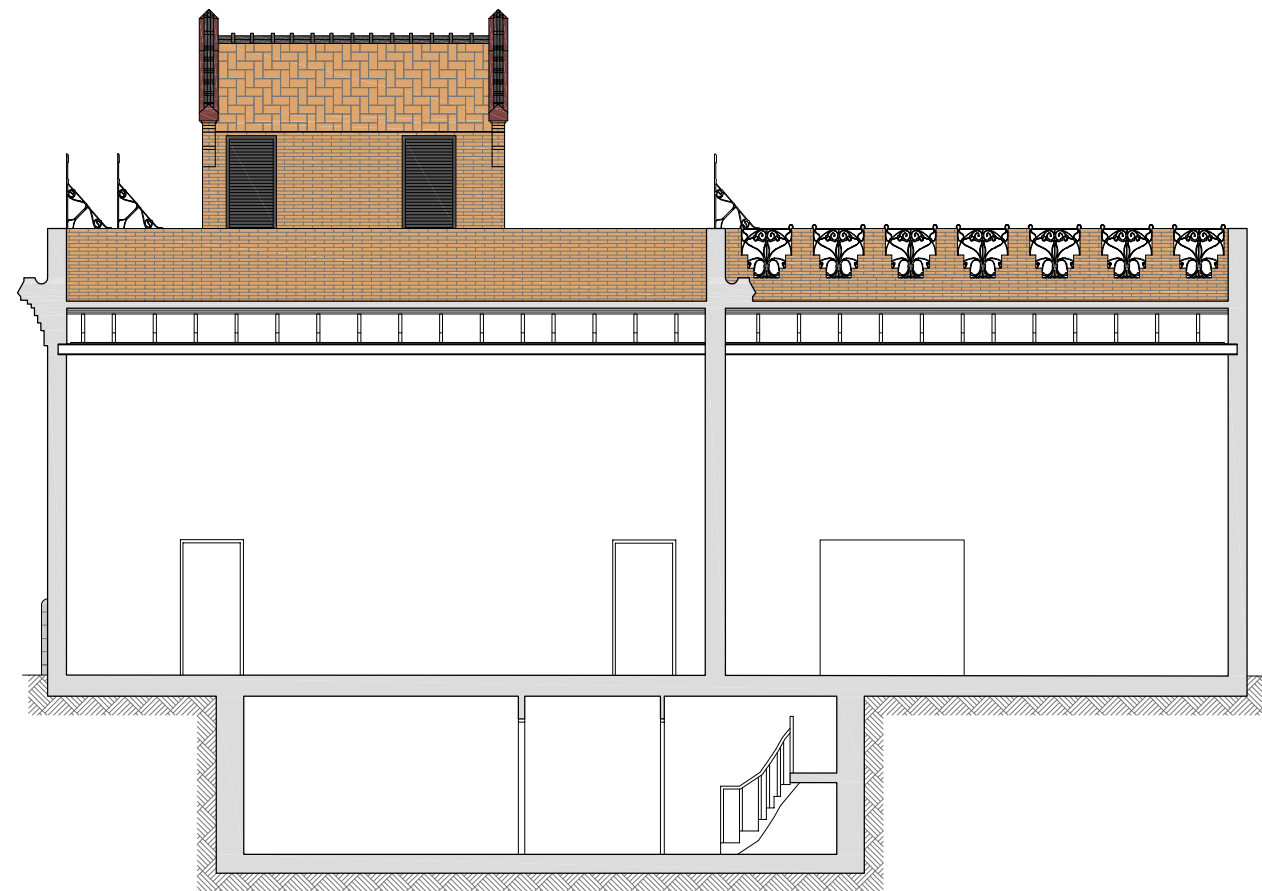

FAÇANA NORD-EST EXECUTAT

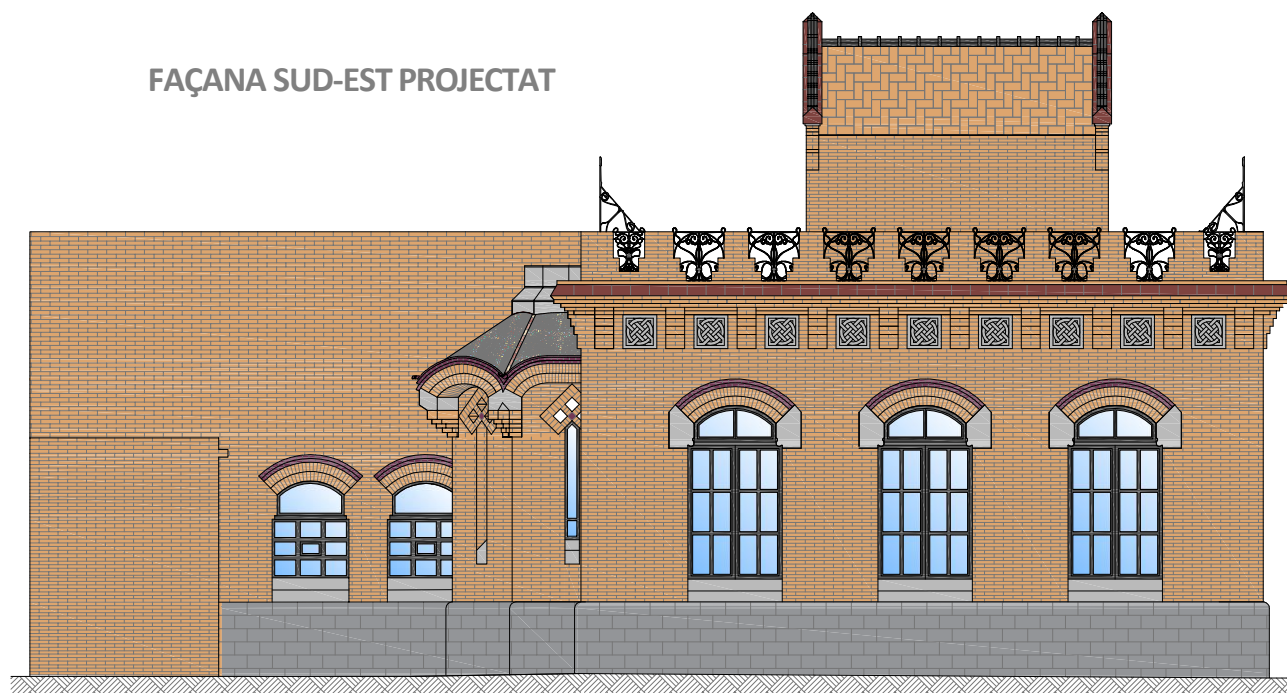

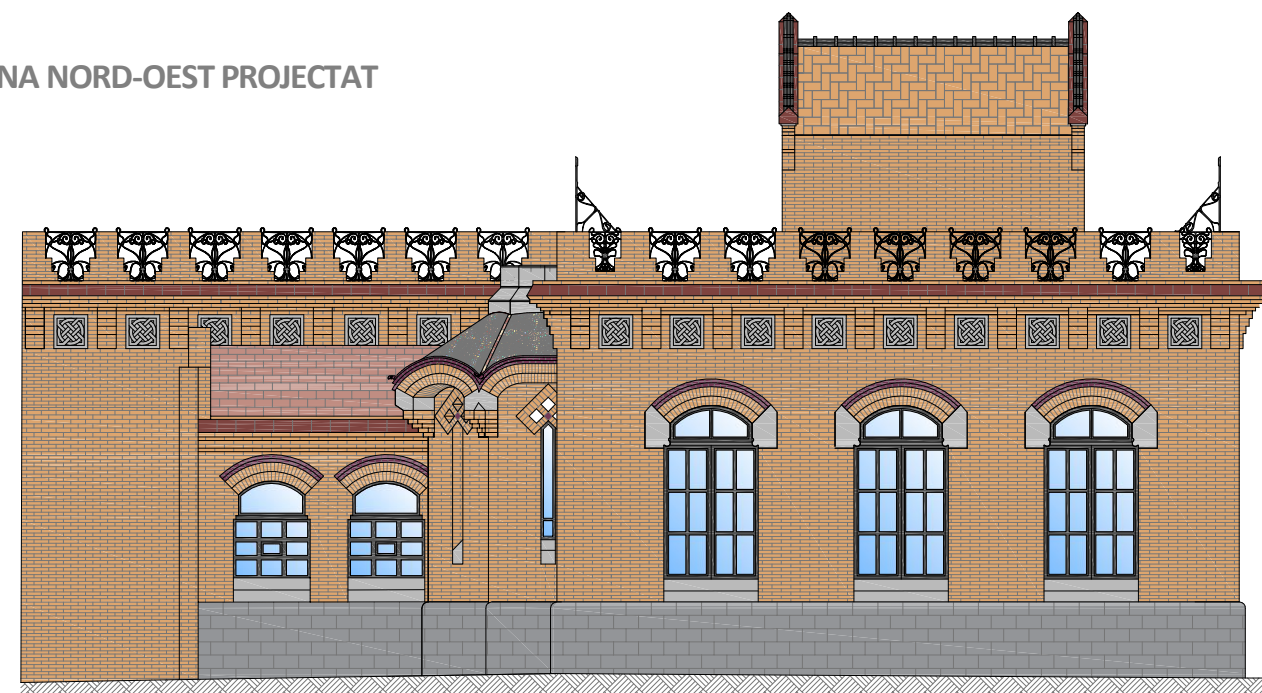
FAÇANA SUD-EST PROJECTAT

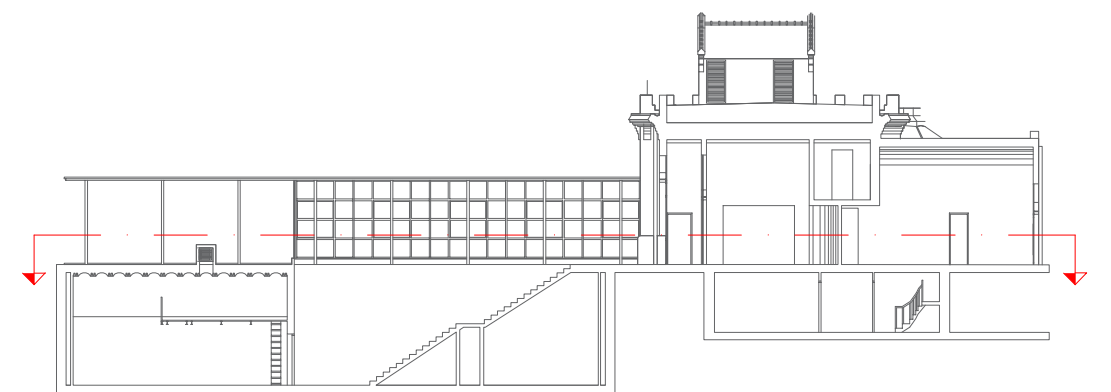
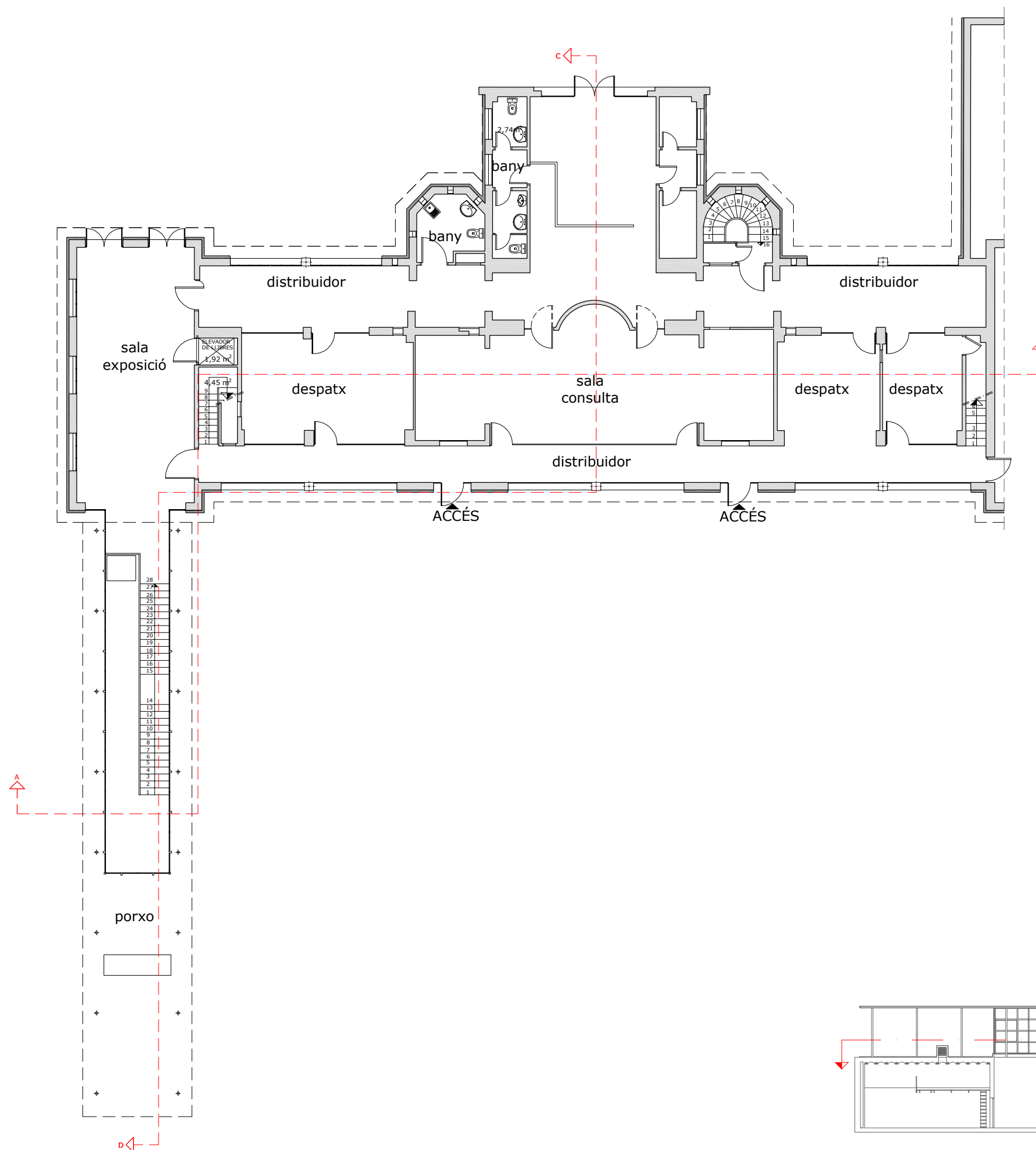
FAÇANA NORD-OEST PROJECTAT

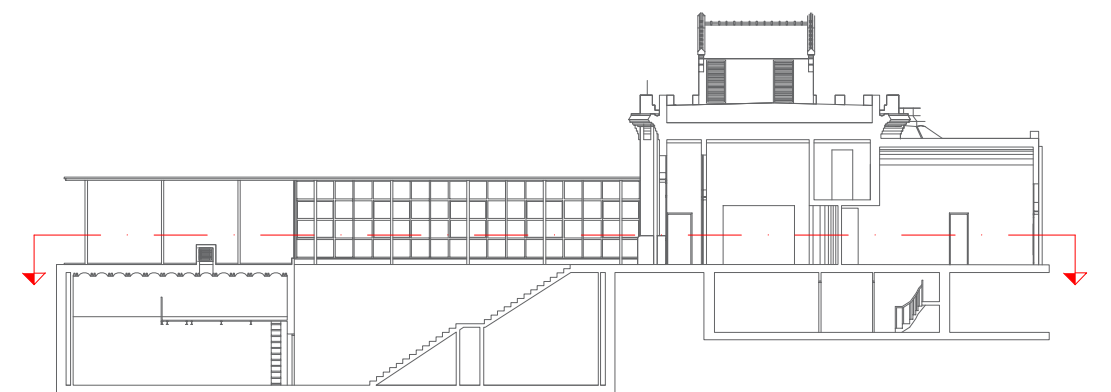
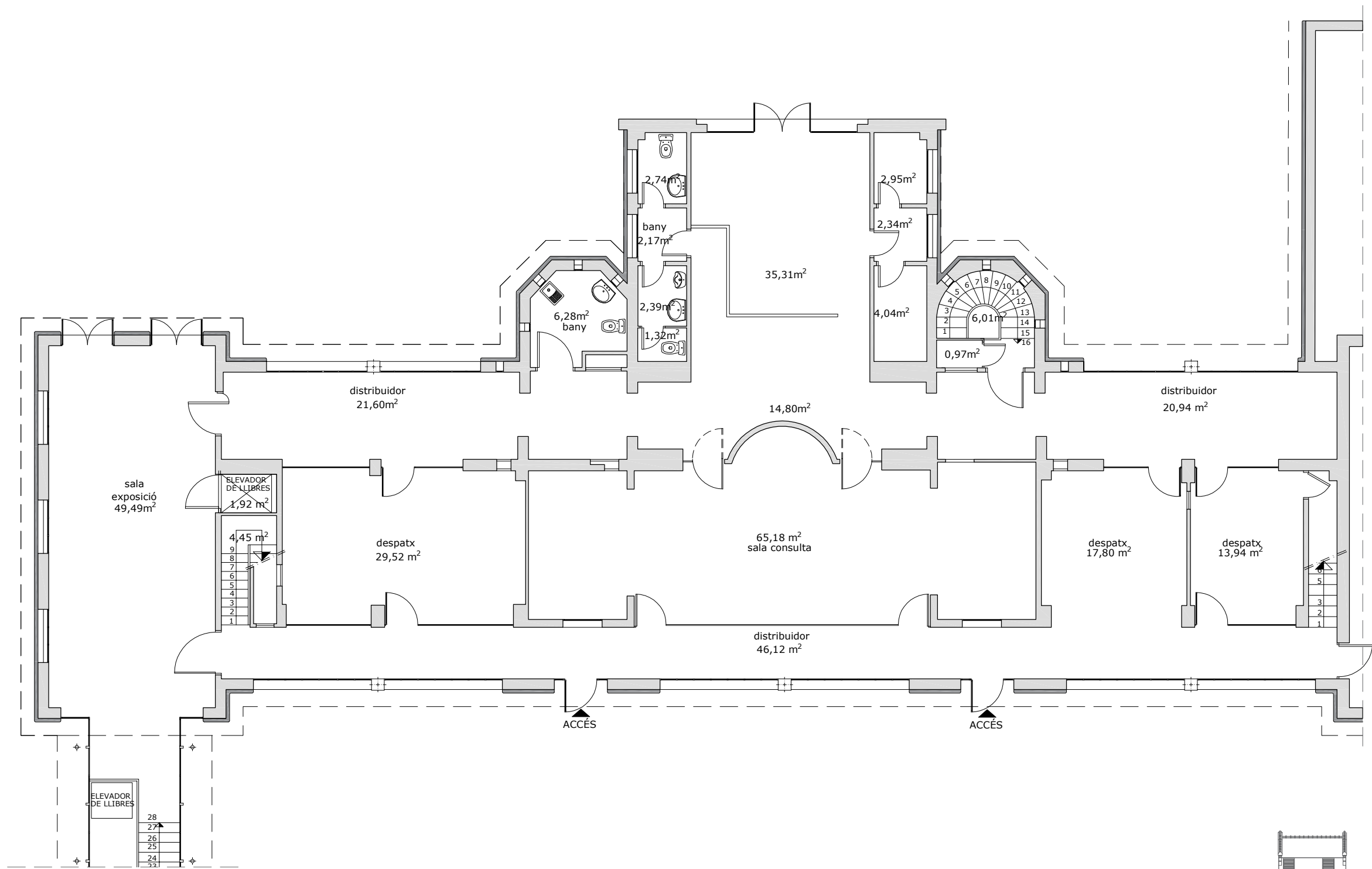

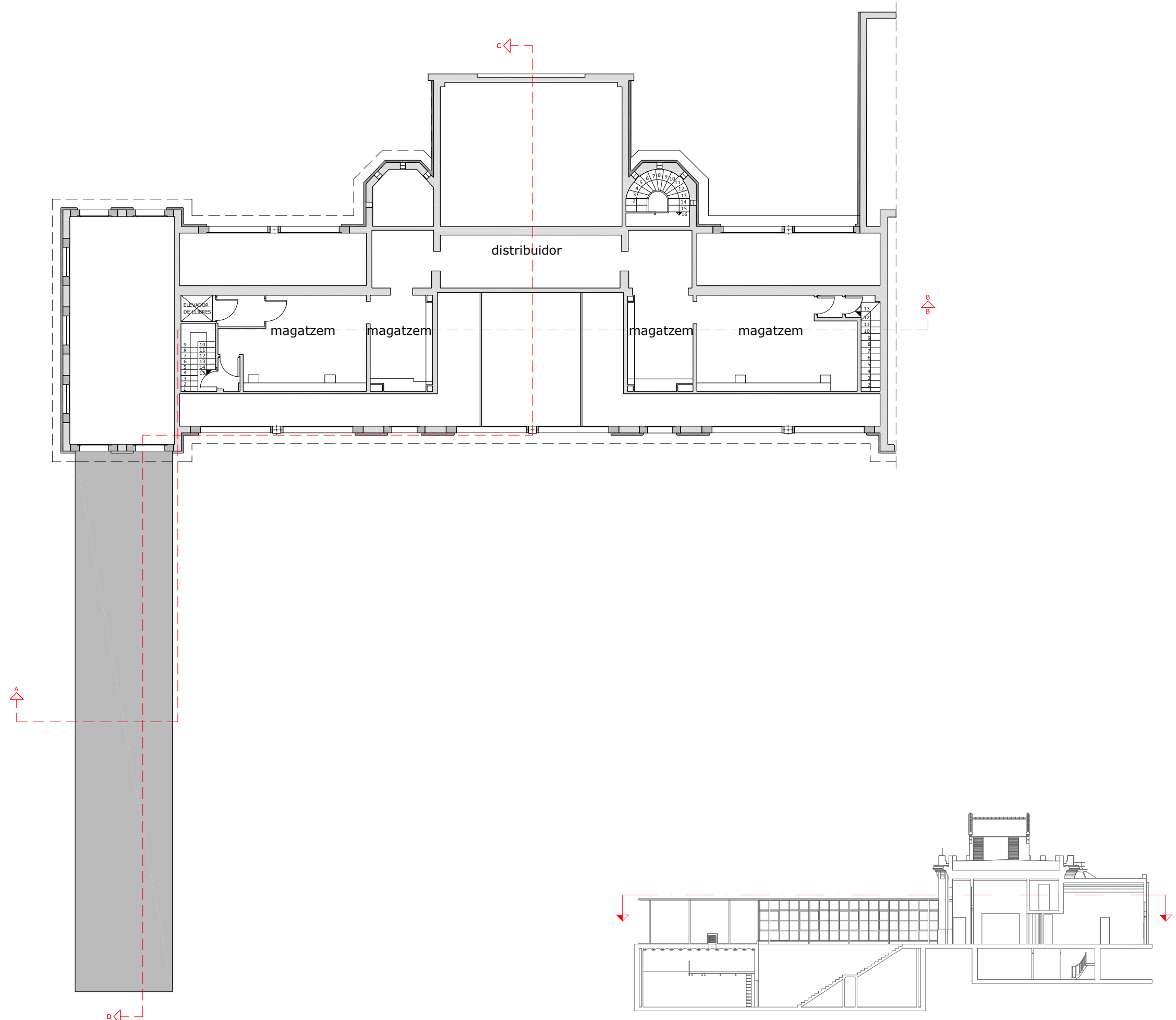
FAÇANA SUD-EST EXECUTAT

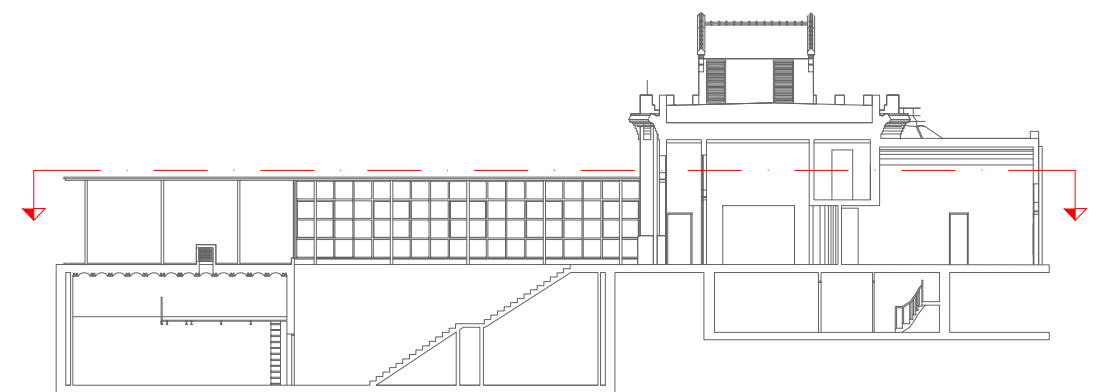
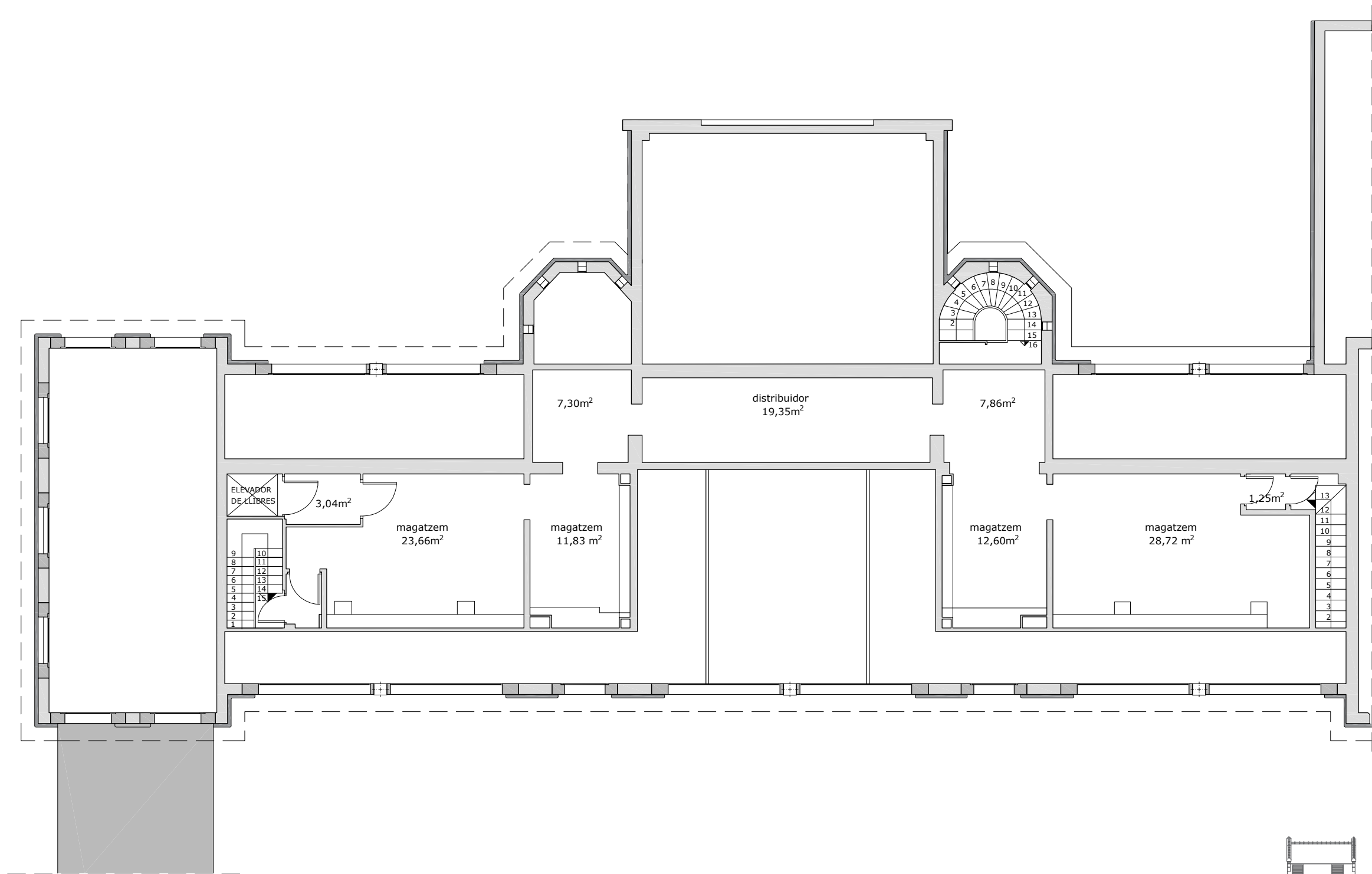

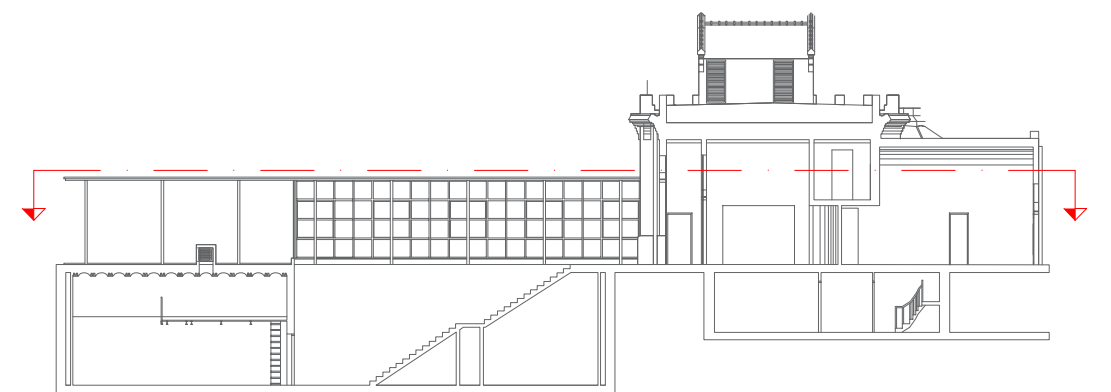
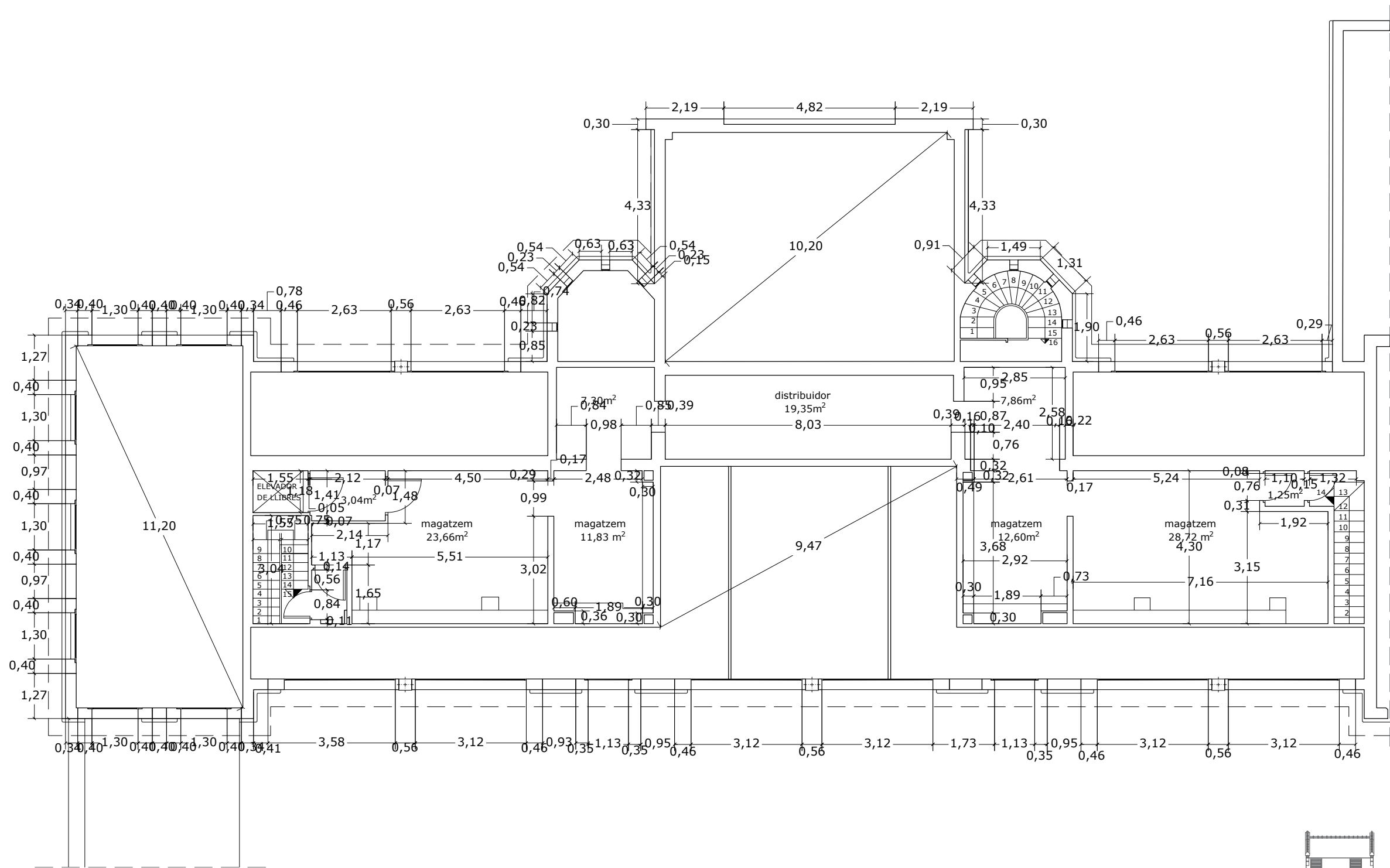
FAÇANA NORD-OEST EXECUTAT

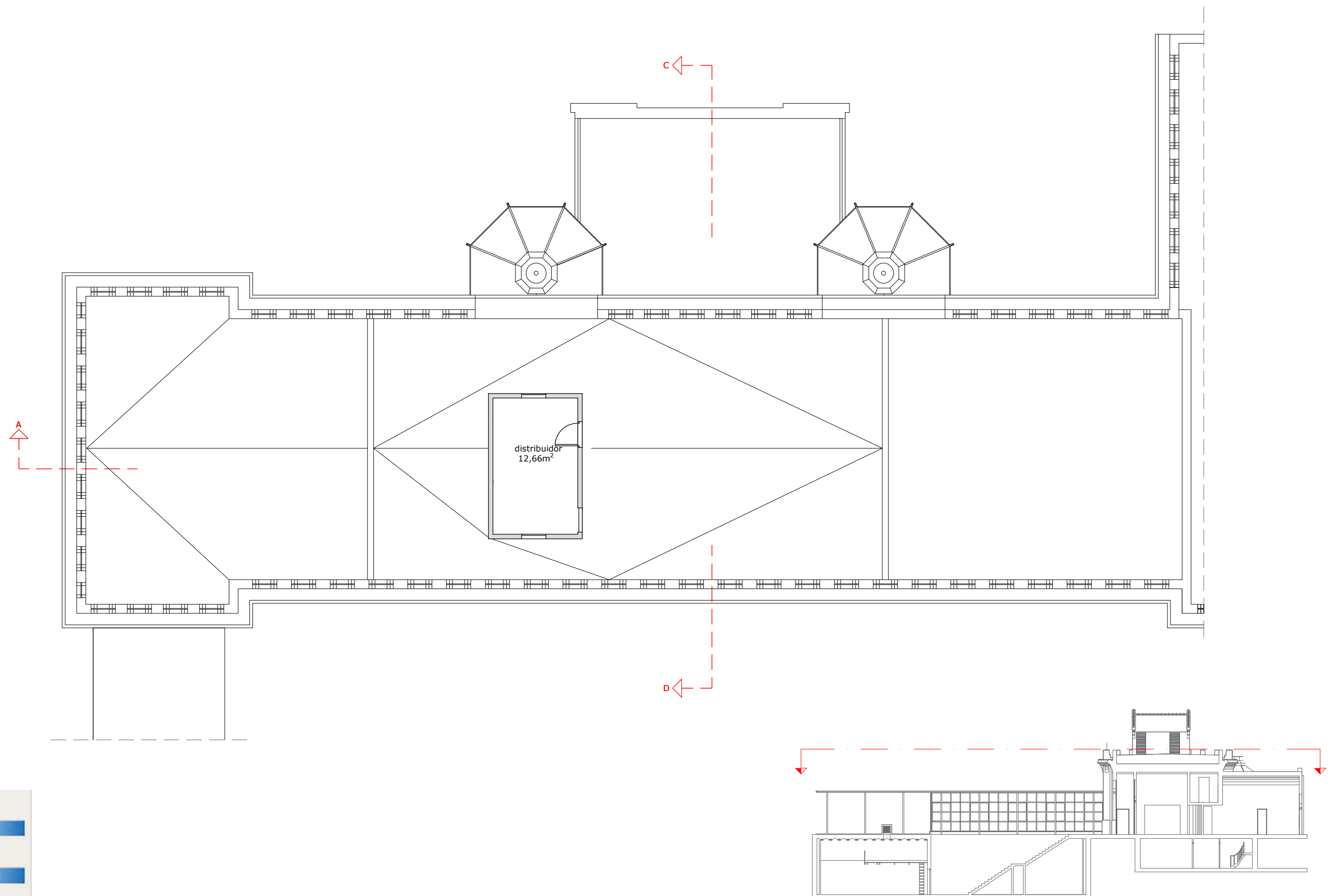

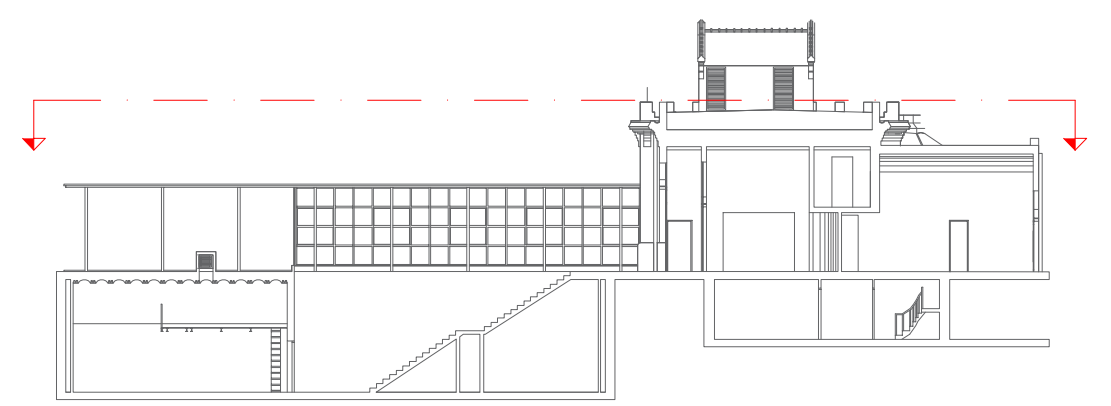
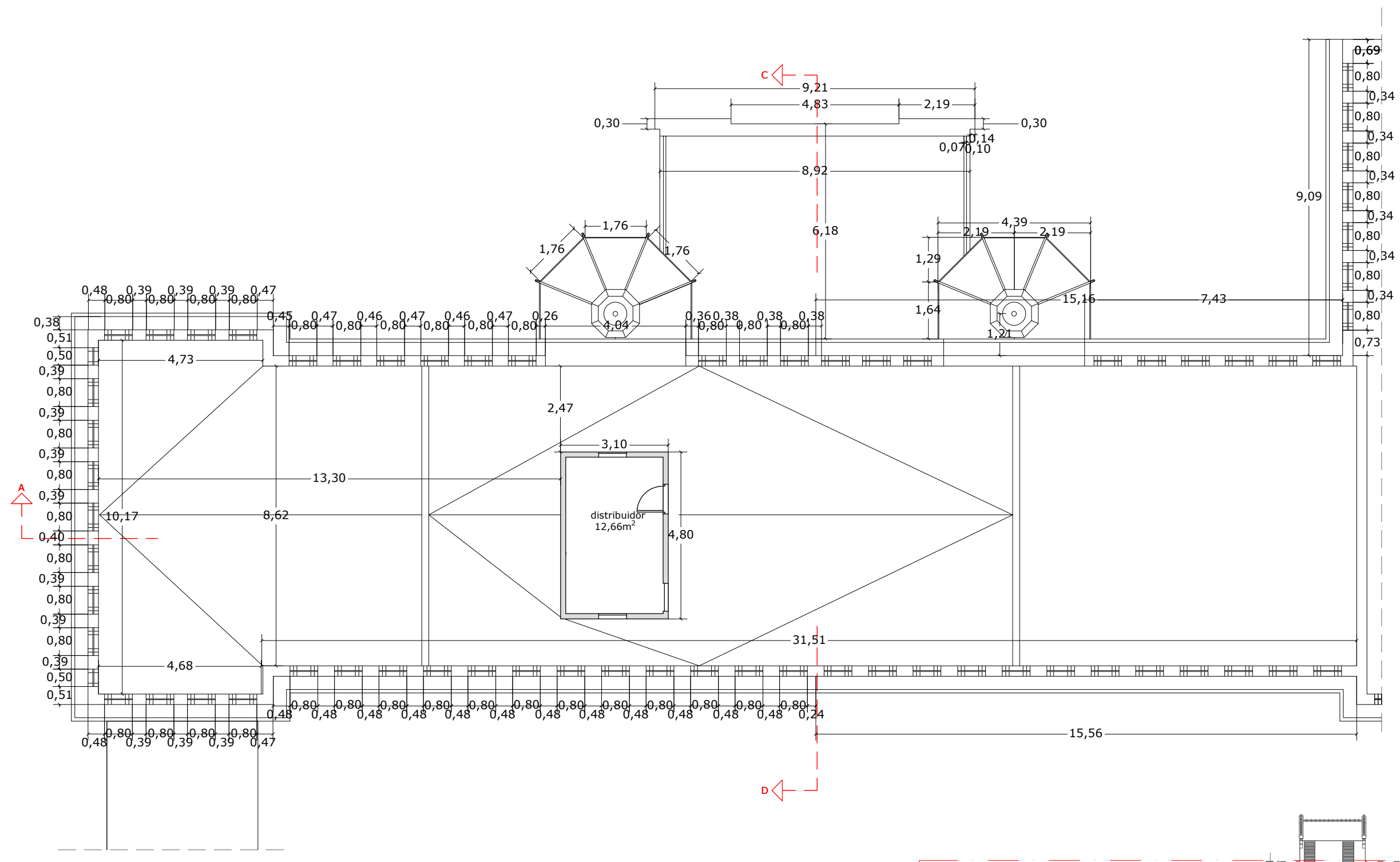

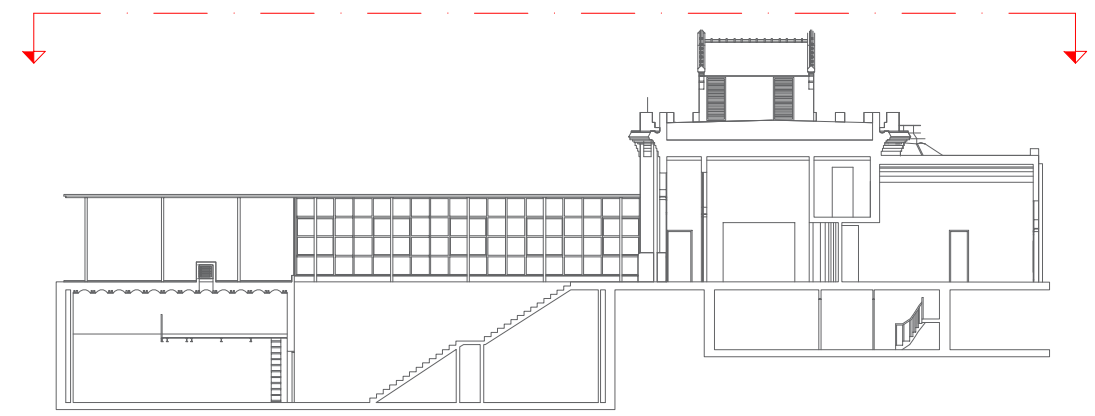
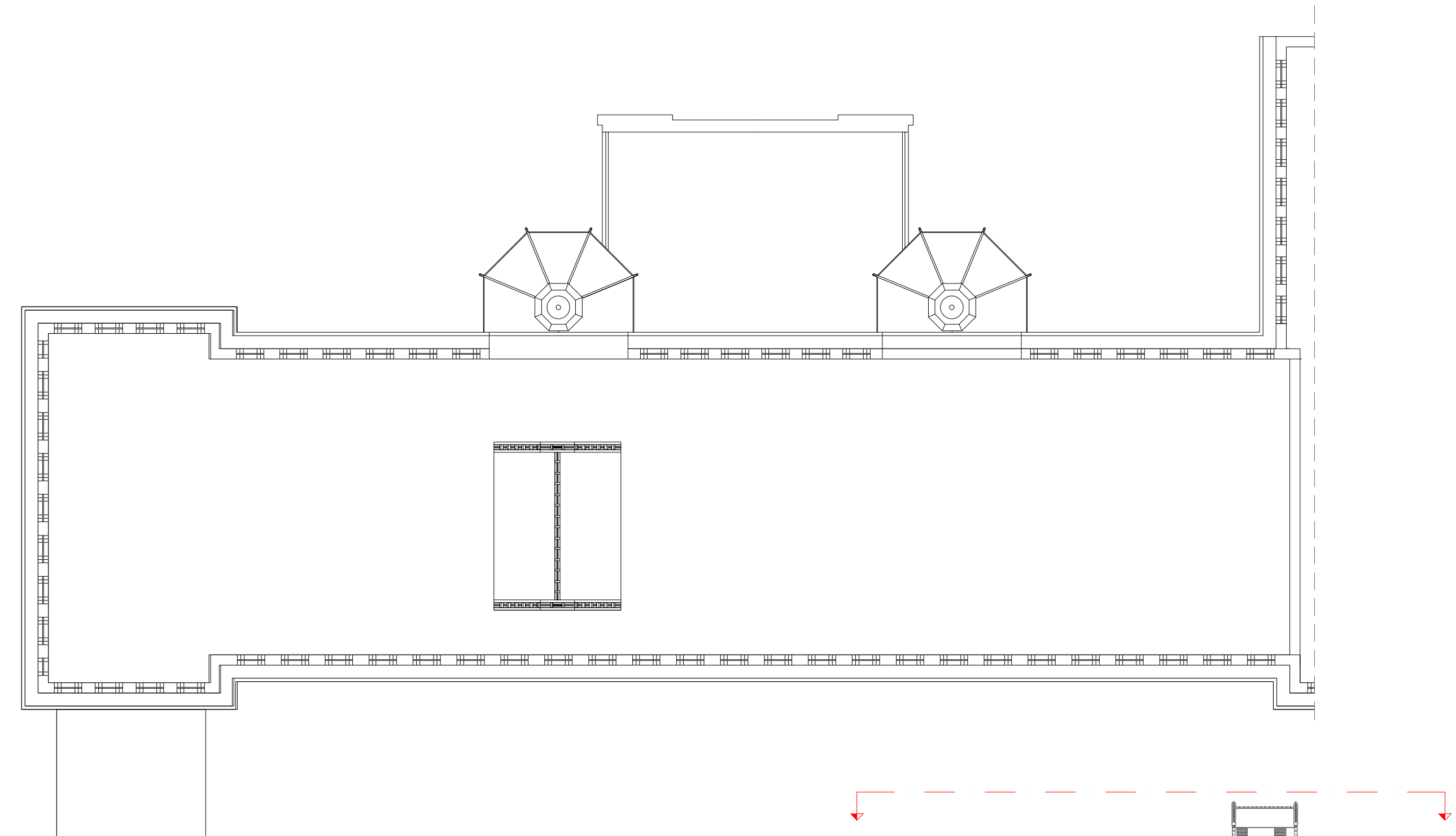

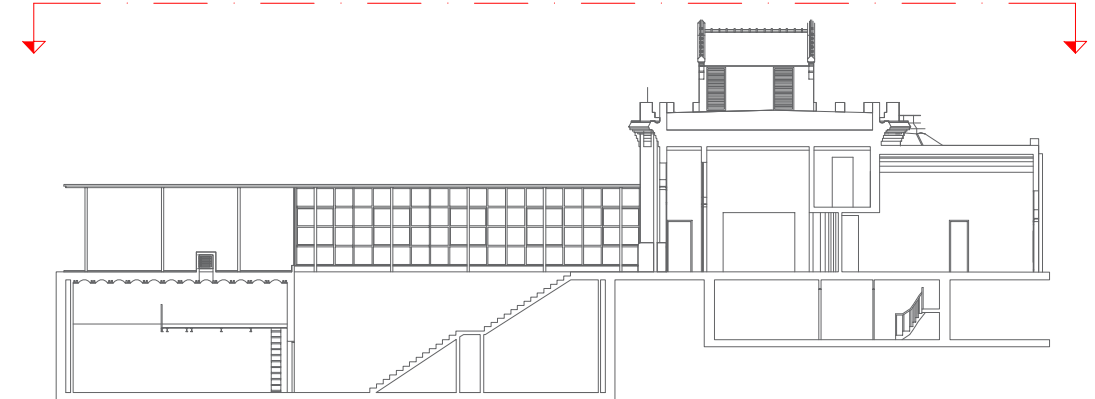
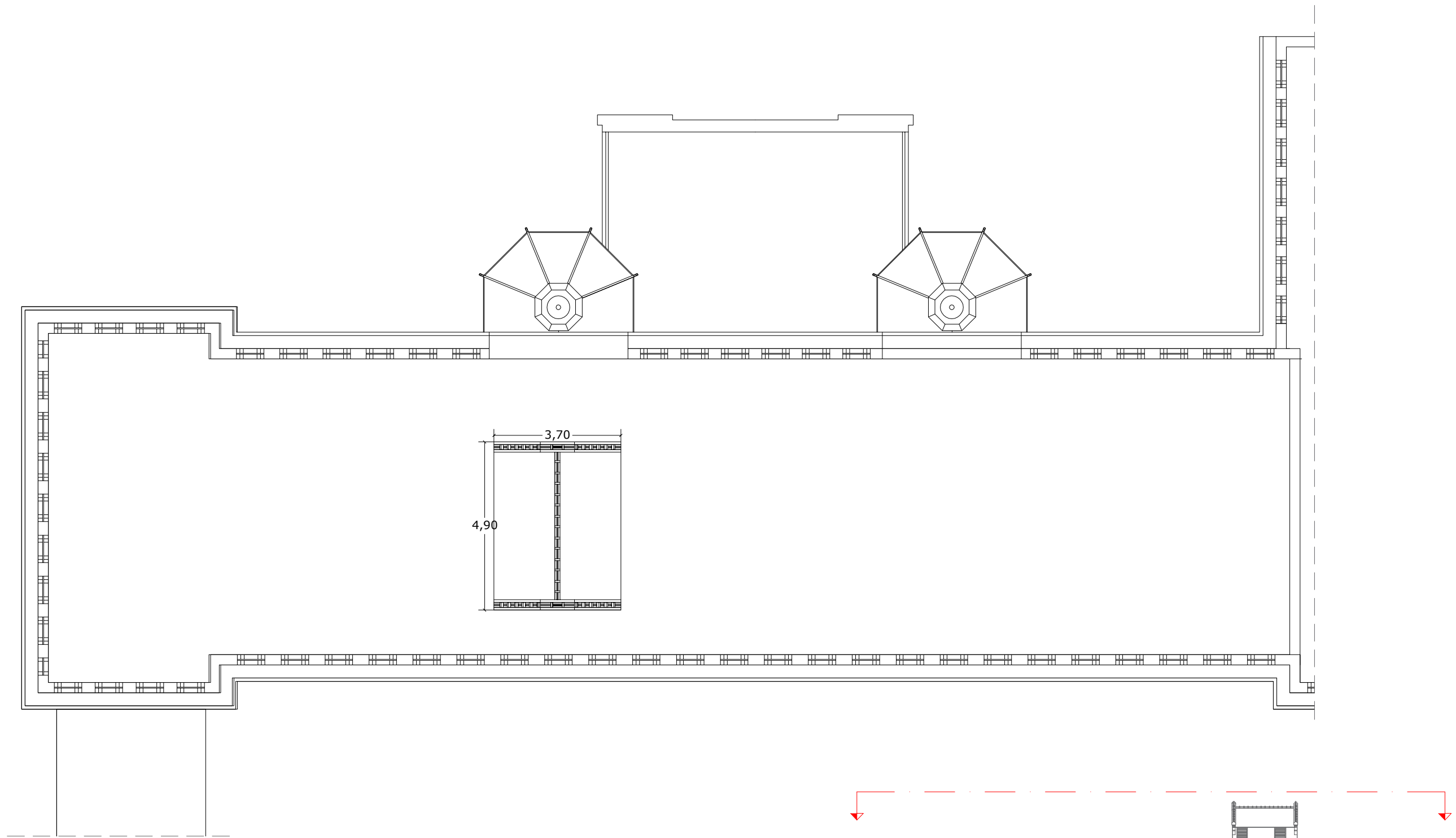

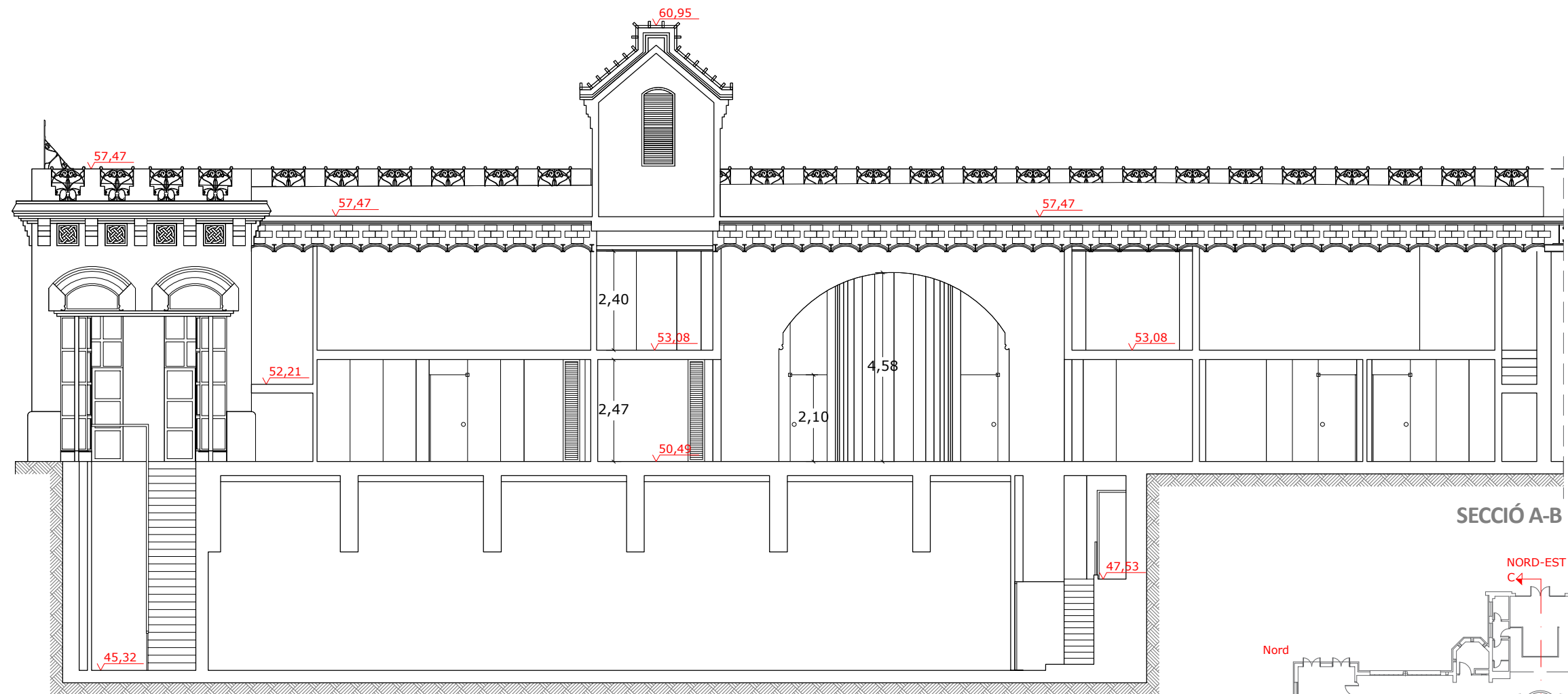

distribuidor
12,66m²

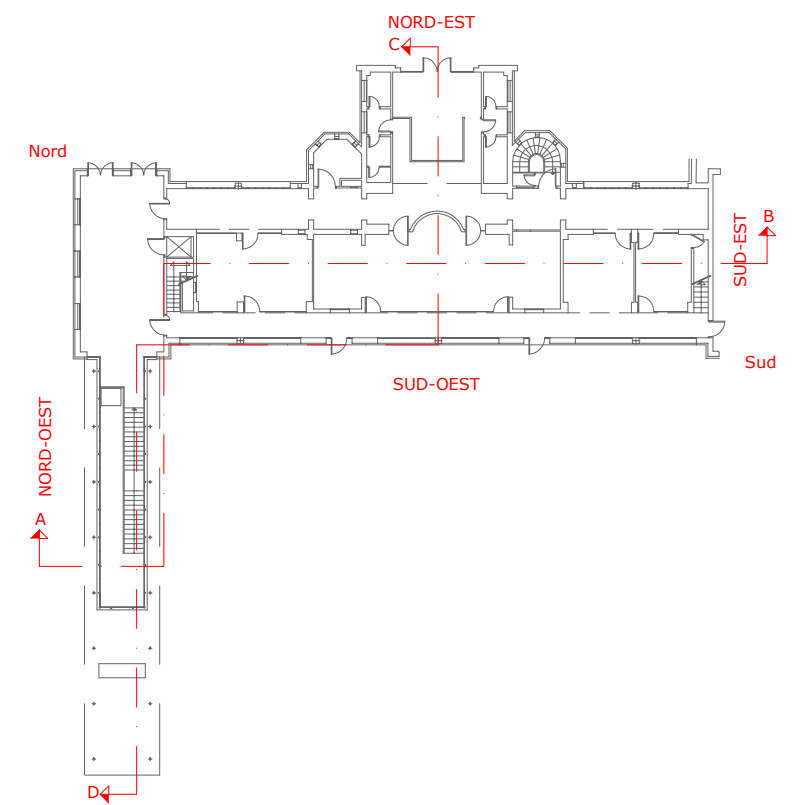

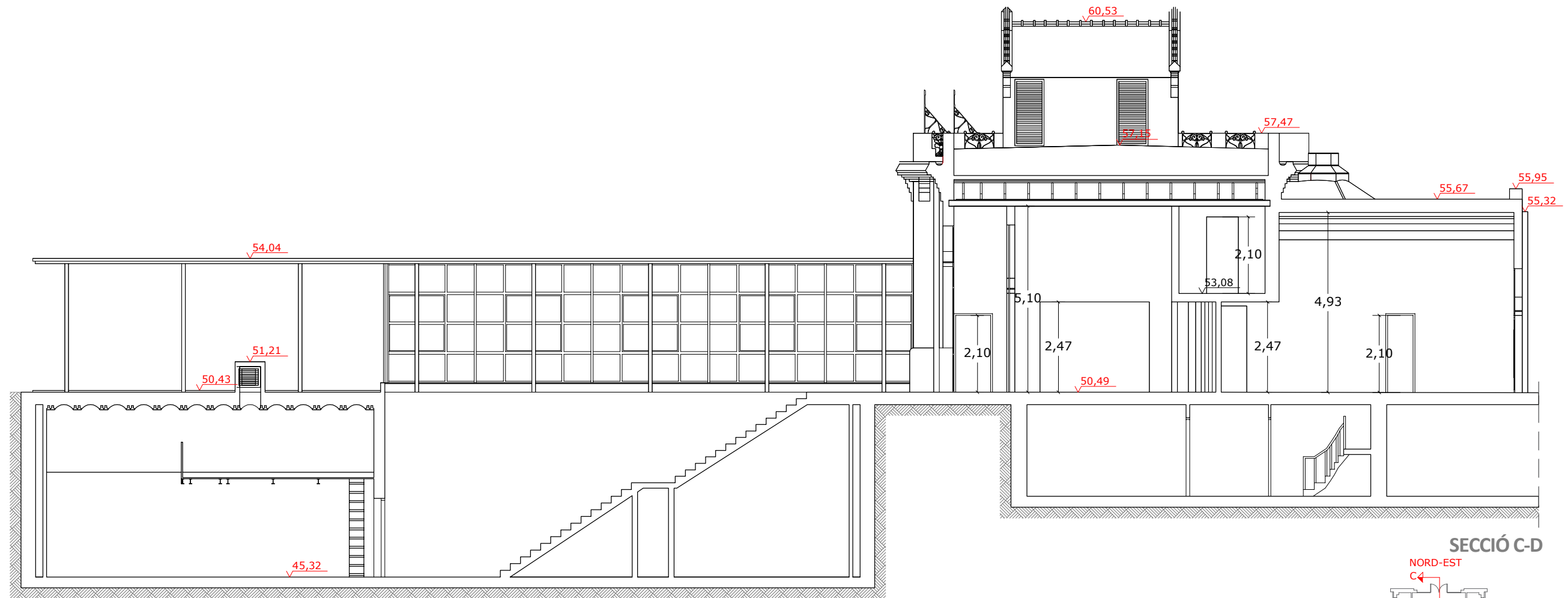

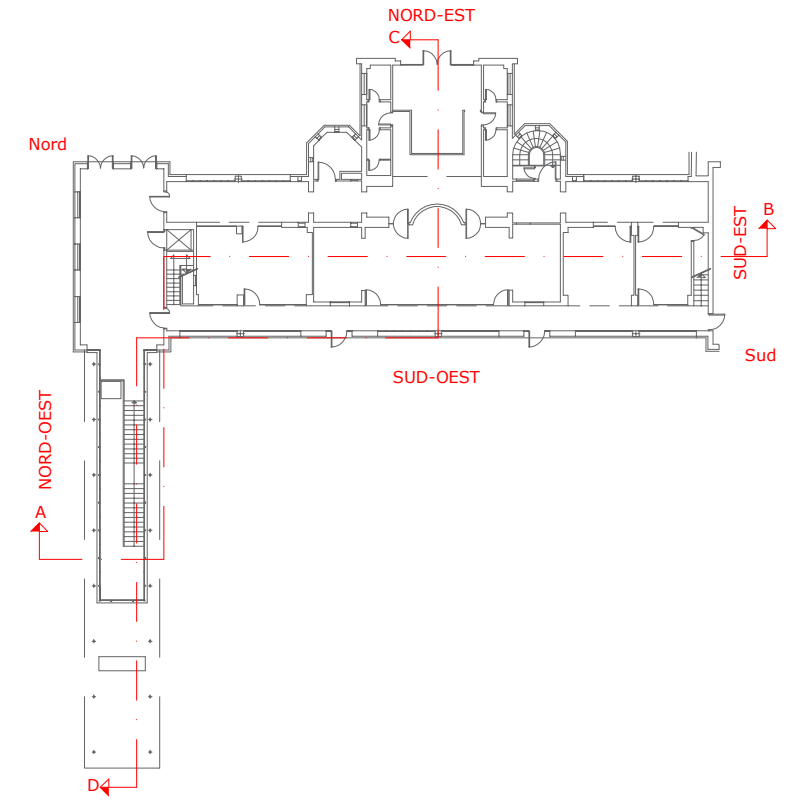

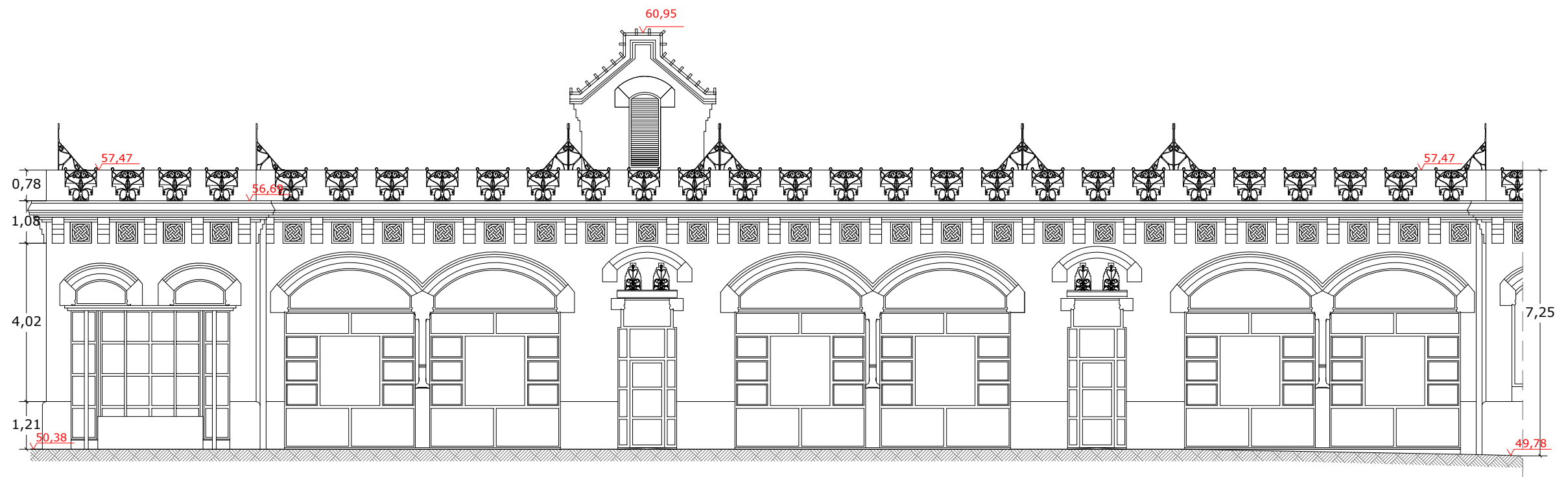
SECCIÓ A-B

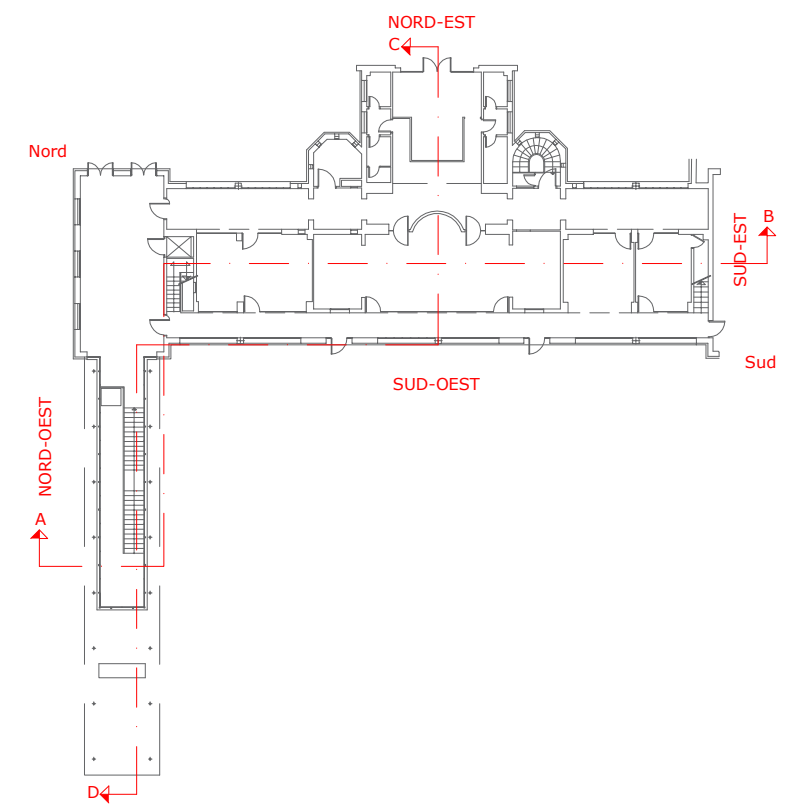

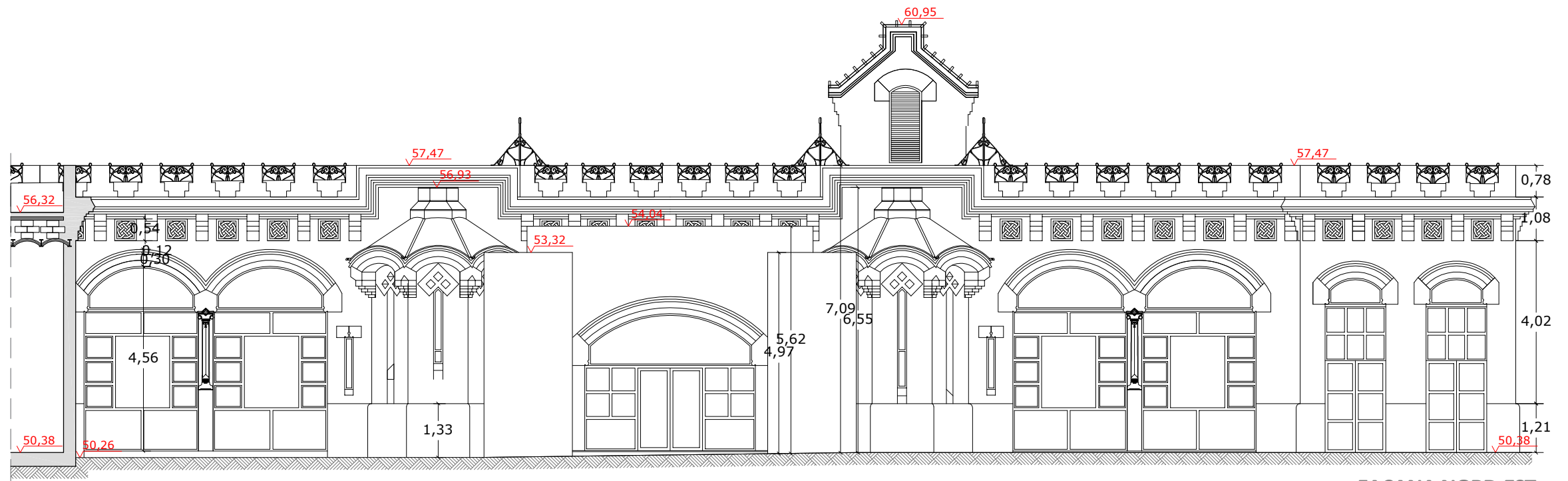
SECCIÓ C-D

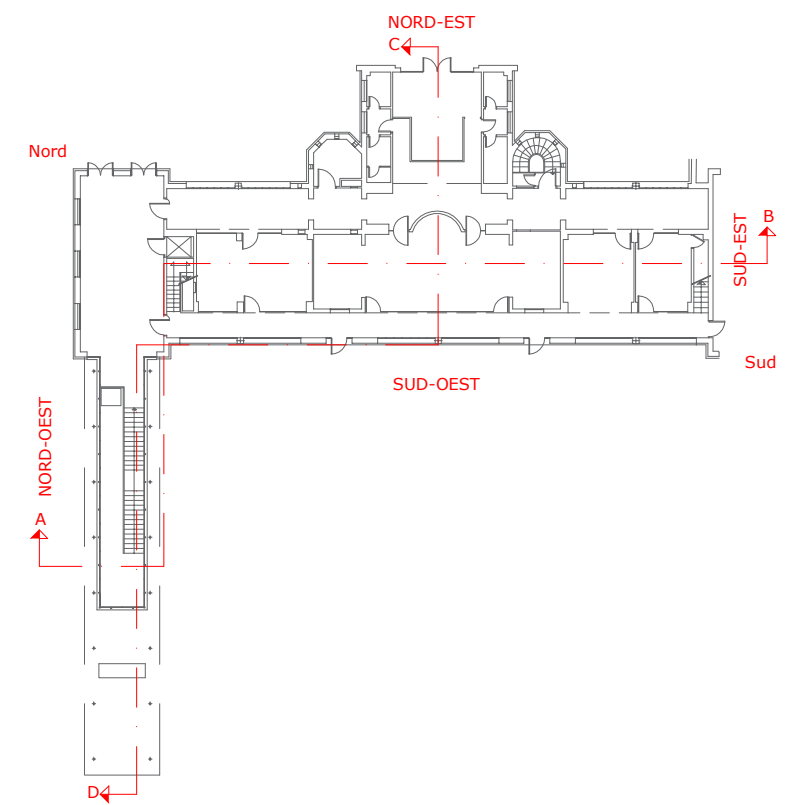

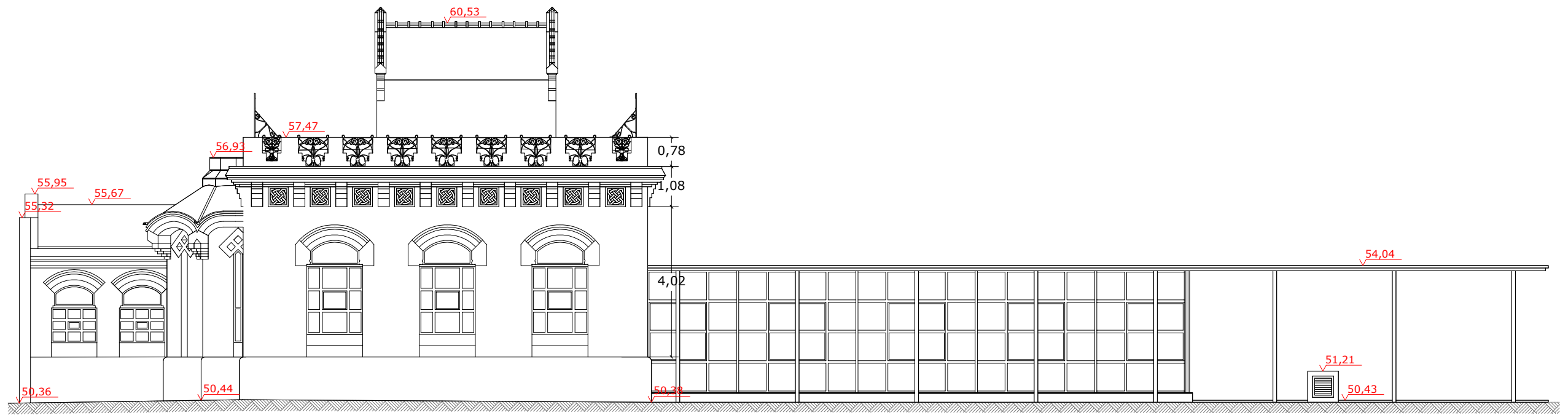
FAÇANA SUD-OEST

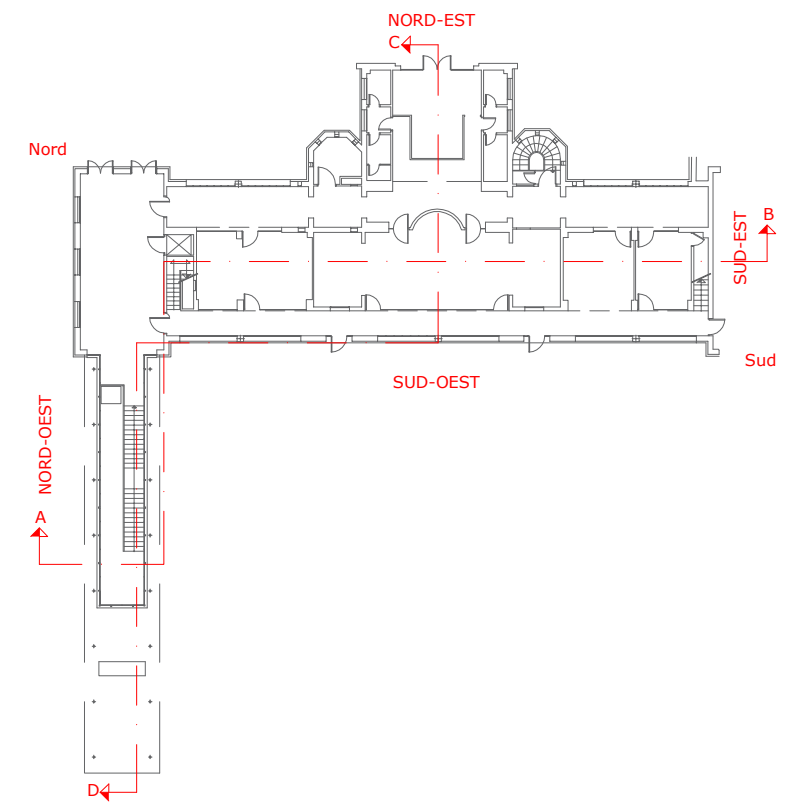

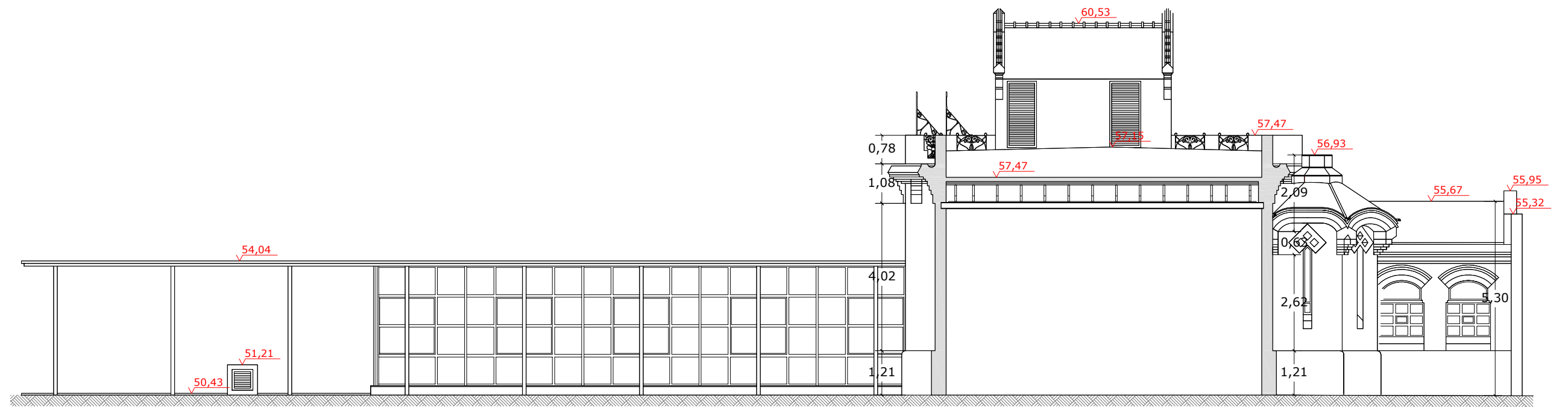
FAÇANA NORD-EST

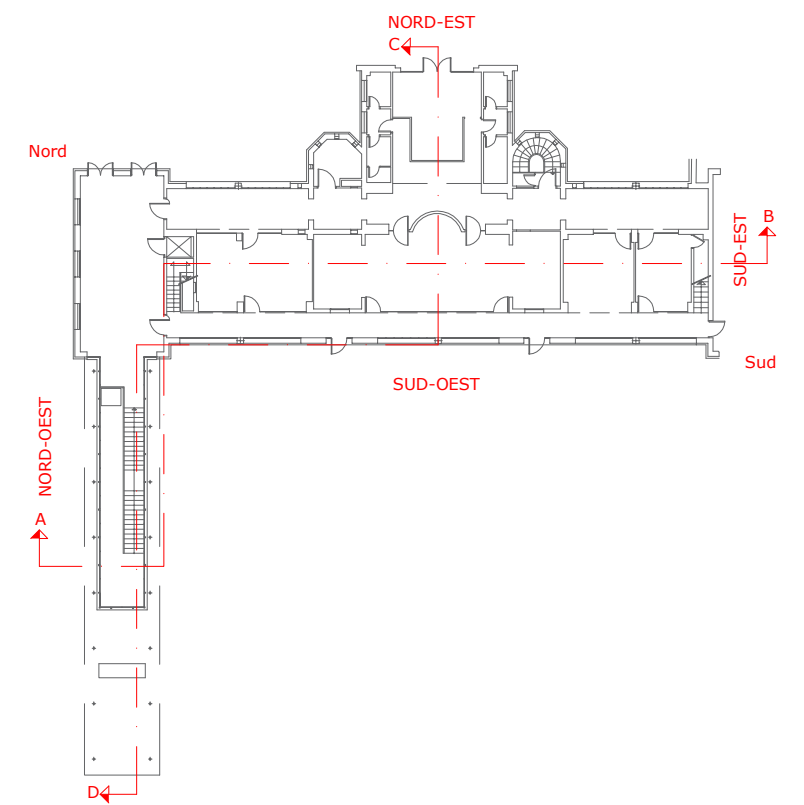

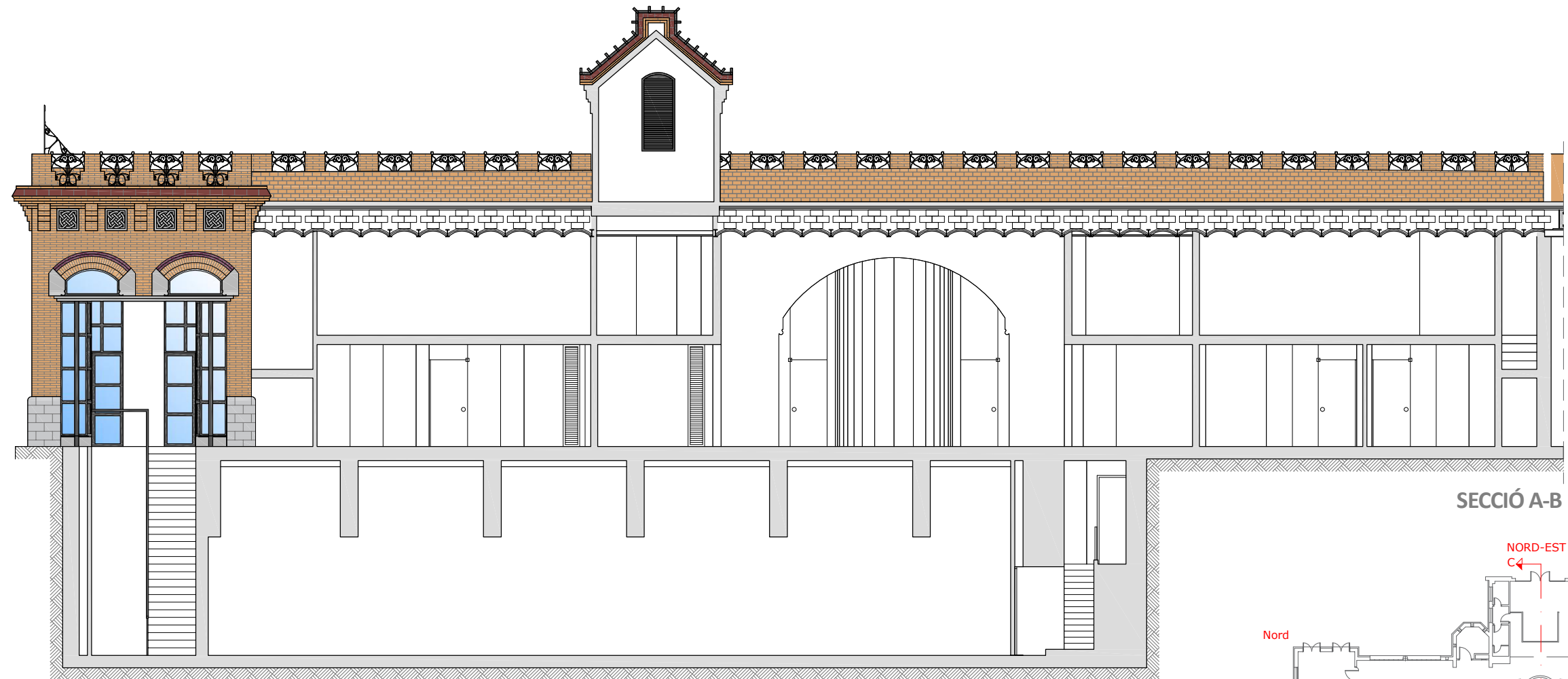
FAÇANA NOD-OEST

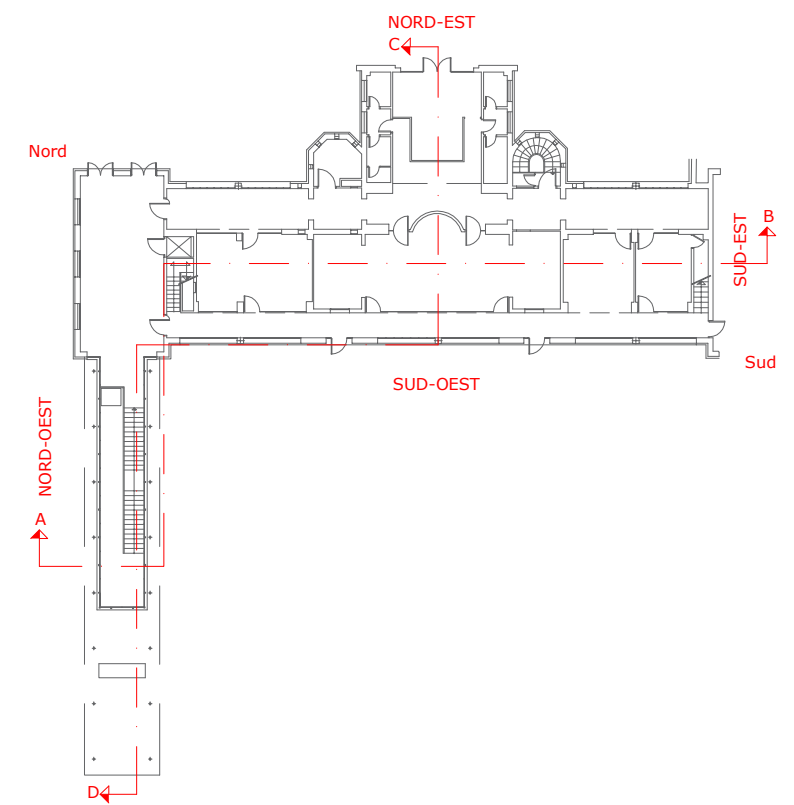

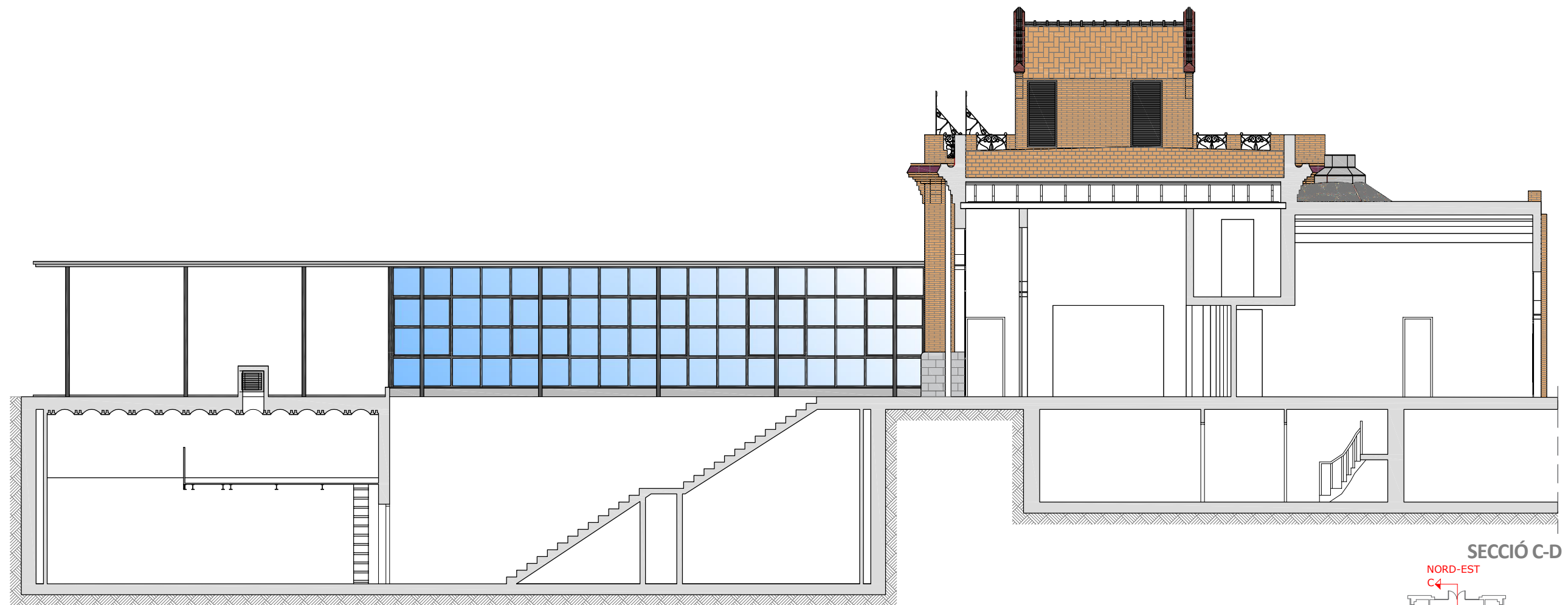
FAÇANA SUD-EST

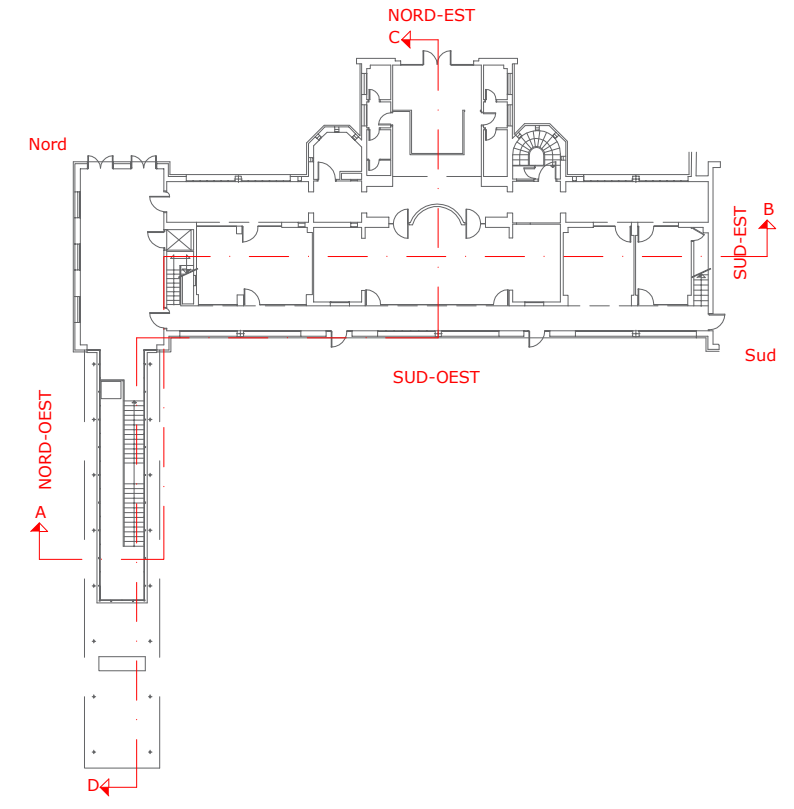

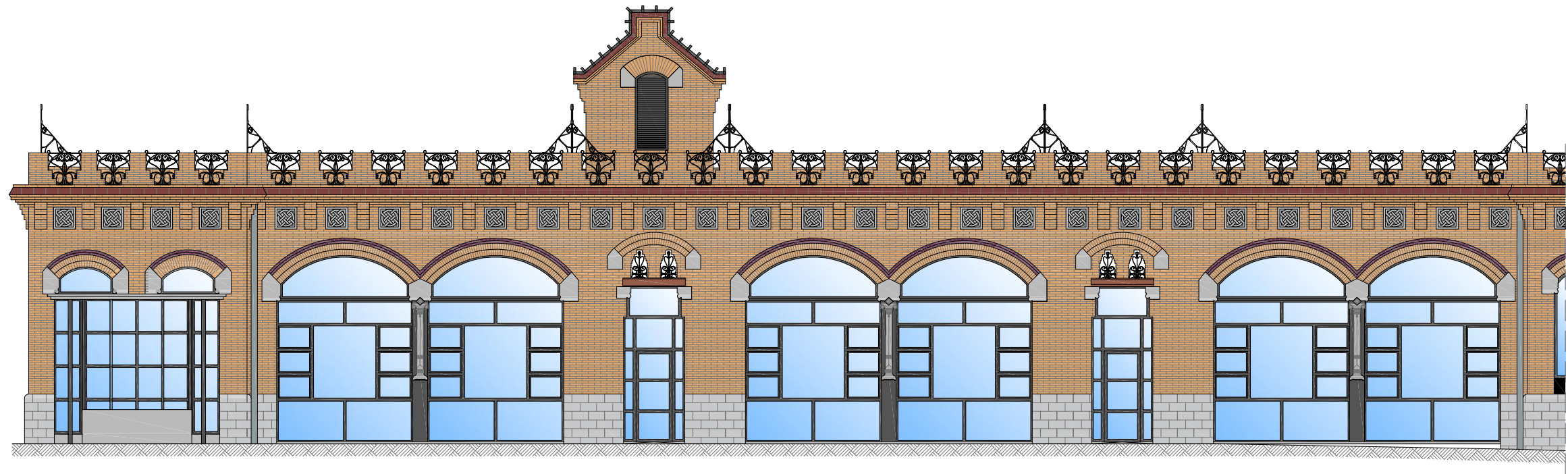
SECCIÓ A-B

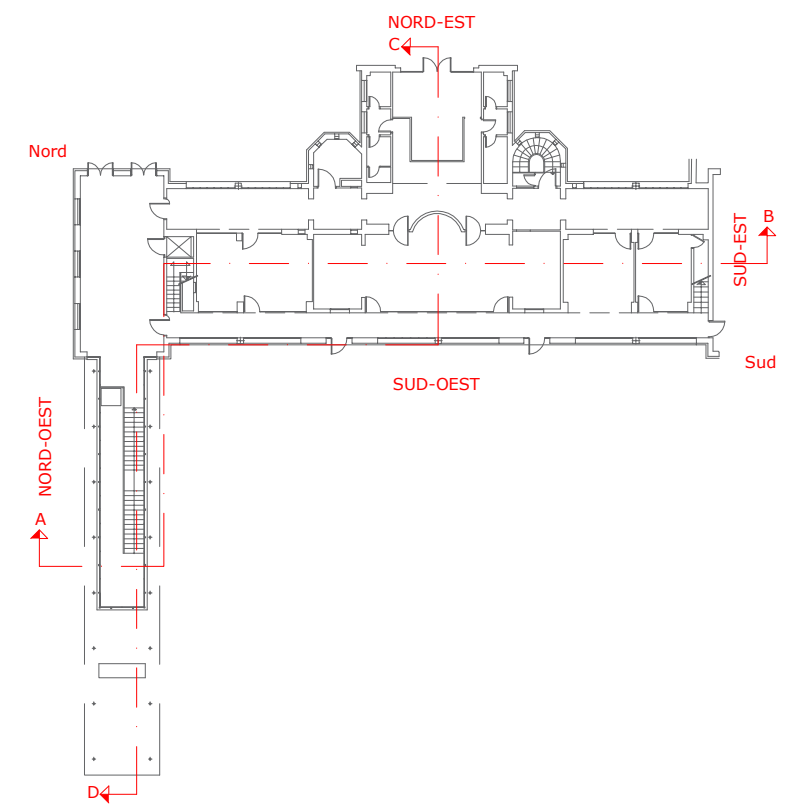

SECCIÓ C-D

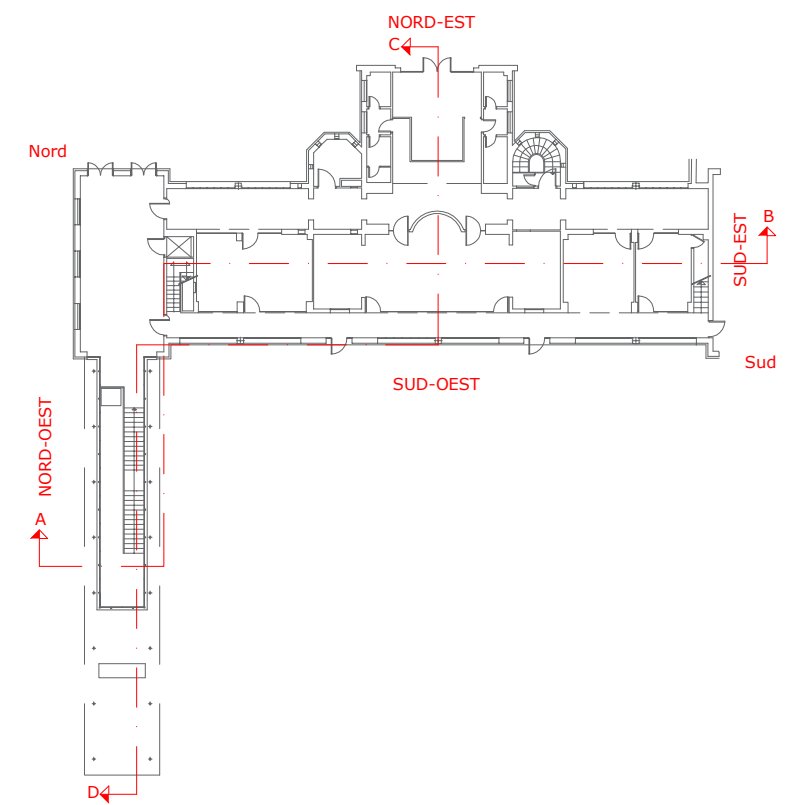

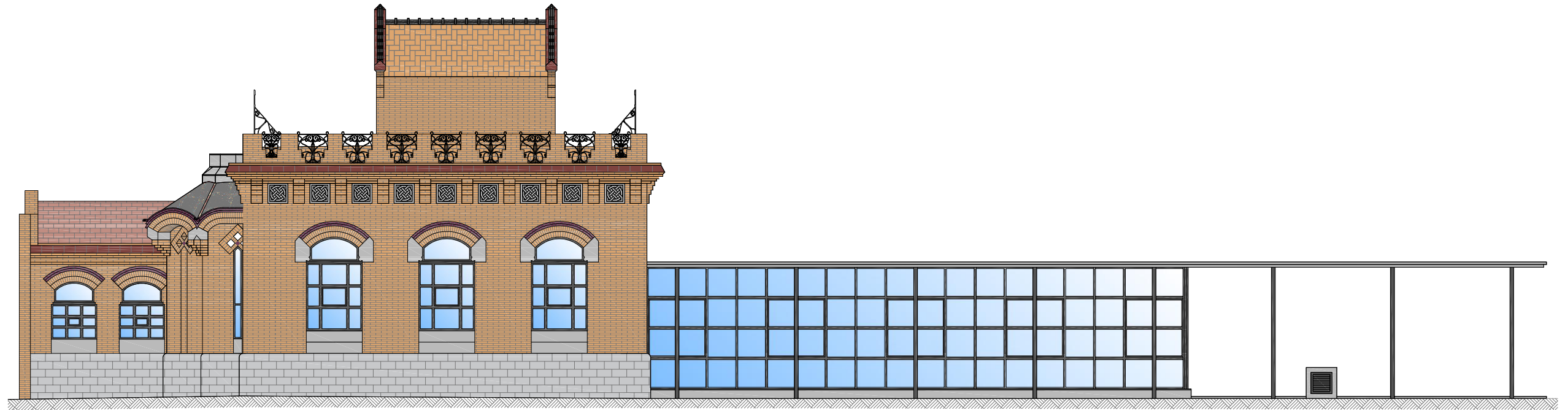
FAÇANA SUD-OEST

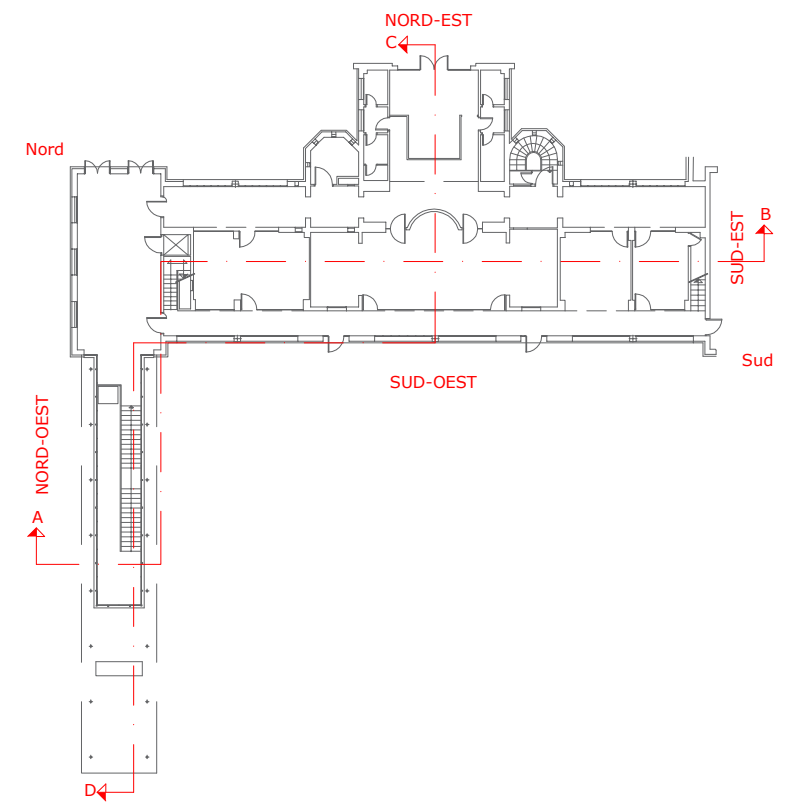

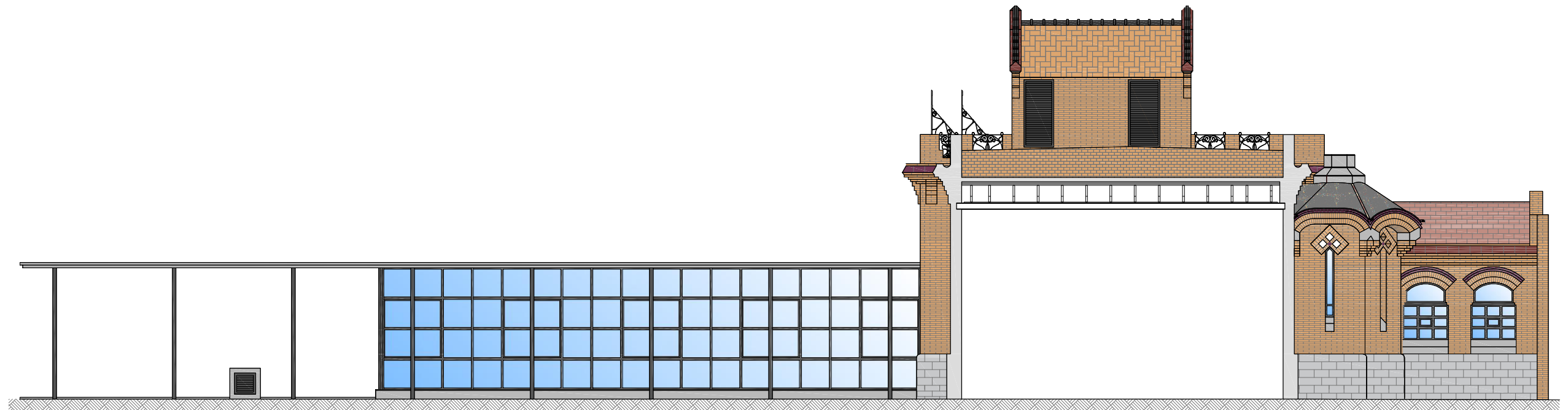
FAÇANA NORD-EST

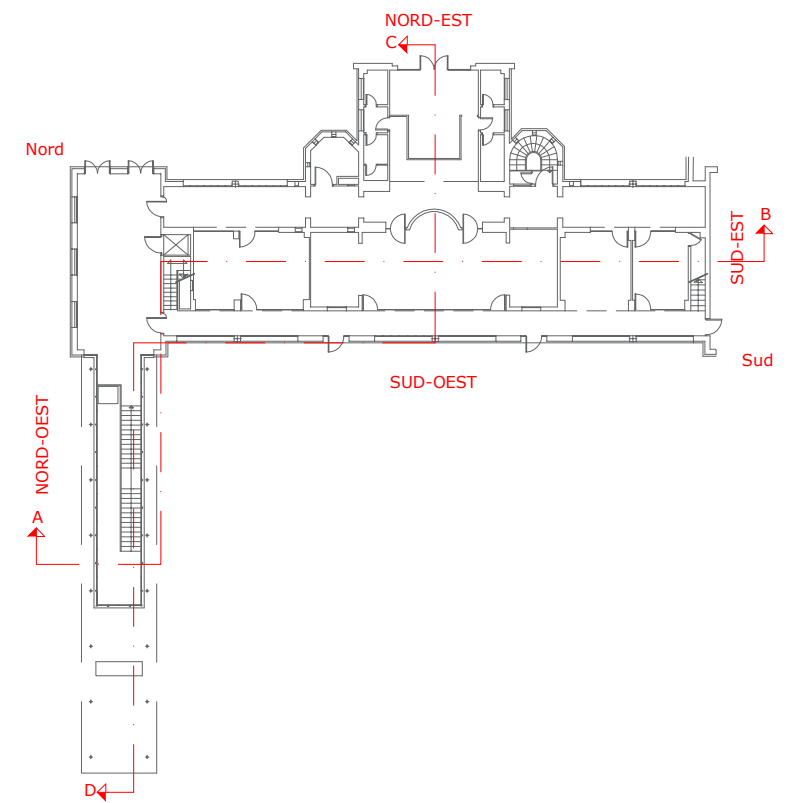

FAÇANA NOD-OEST

FAÇANA SUD-EST

08.CONCLUSIONS

Un cop finalitzat el Projecte Final de Grau sento una gran satisfacció. Ja que m'he posat realment a prova. No només he explotat una de les àrees en les que ja tenia coneixements sinó, que degut a la complexitat del projecte, pèl fet d'haver de fer tantes reformes d'un mateix edifici, he millorat notòriament treballant tant amb l'Autocad com amb el Photoshop, eines que en seran molt útils en el futur.

Tota la investigació que he hagut de fer, no només dels projectes en si, si no en l'arquitectura i tendències que hi havia a cada època, ja que els projectes més antics no disposaven de molta informació, la presència de detalls constructius era inexistent, però a partir dels amidaments, de les memòries i inclòs dels plecs de condicions de cadascun dels projectes he pogut resoldre els dubtes que m'han anat sorgint.

He intentat que el projecte sigui el més rigorós possible, i es correspongui en el que va succeir a cada etapa.

Ha estat un projecte laboriós i tediós, però em sento orgullosa del resultat final, ha suposat una culminació dels meus coneixements a la universitat .

M'he trobat amb diverses dificultats que han m'han posat a prova i en certs moments m'han impedit avançar tant com hagués volgut, però amb tenacitat i esforç he aconseguit tot el que m'he proposat.

08.01 LLIBRES

RULL, J.; CABOT I ROVIRA, J. "Casa Provincial de Maternidad y Expósitos de Barcelona, Inclusa: estudio demográfico-médico del quinqueniode 1883 a 87" (1889)

MONTIEL I PASTOR, J., "De la creació fins a la Mancomunitat, 1853-1924" (2009)

AGUILAR I CENTEROS, R.; CARBONELL I ESTEKKER, M; GIMENO I CASES, E; MONTIEL I PASTOR, J "La casa de Maternitat i expòsits" (2004)

FRANCISCO I MAYNÓ, C. "Bodas de Oro de la casa Provincial de la Maternidad" (1903)

CUIXART GODAY, MARC. CUBELLES BONET, A. "L'arquitectura escolar a Barcelona de la Mancomunitat a la República" (2008)

IMPRENTA DE LA CARITAT, "Les cases provincials de Caritat i de la Maternitat i expòsits de Barcelona" (1918)

BOU I ROURA, LI. M. "La Maternitat i Sant Ramón" (2009)

NAVAS I FERER, T. . "Modernisme i Noucentisme a Les Corts. Guia dels monuments dels districte al temps de les Exposicions Universals 1888-1929" (1988)

FONTBONA MIRALLES, F. "Historia de l'Art Català, del Modernisme al Noucentisme" (1985)

08.02 WEBS

Web de la Diputació de Barcelona (<http://www.diba.cat/>)

Web Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya (<http://mdc.cbuc.cat/>)

Web Arxius Municipals Ajuntament de Barcelona (<http://w110.bcn.cat/>)

Web Panoramio (<http://www.panoramio.com/>)

09. BIBLIOGRÀFIA

Web AMB Àrea Metropolitana de Barcelona Geoportal de Cartografia

(<http://geoportalcartografia.amb.cat/>)

Web Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (<http://www.icgc.cat/>)

Web de l'Ajuntament de Barcelona (<http://ajuntament.barcelona.cat/>)

Web del Catastre sedecatastro.gob.es

Web de Memòria històrica digital de Catalunya (<http://mdc.cbuc.cat>)

08.03 REVISTES

Revista San Jorge, Número 12 Octubre de 1953

La Casa de la Marternitat i Expòsits de Les Corts (Material Didactic) [Arxiu Municipal del Districte de les Corts, Ajuntament de Barcelona]

08.04 PROJECTES

Projecte 1889 expedient 2299, exp2; 2300 exp 2. OLIVERAS i GENSANA, C.; BORI GENSANA, J

Projecte 1892 expedient 2298, exp.4 OLIVERAS i GENSANA, C.; BORI GENSANA, J

Projecte 1892 expedient Q-673, exp.4 OLIVERAS i GENSANA, C.; BORI GENSANA, J

Projecte 1902 expedient 2878, exp. 1 i 2 OLIVERAS i GENSANA, C.; BORI GENSANA, J

Projecte 1956-1971 expedient A-879, exp. 2 BALDRICH i TIBAU, M.

Projecte 1971 expedient G-676, exp. 7 BALDRICH i TIBAU, M.

Projecte 1976 expedient A-879, exp. 6 BALDRICH i TIBAU, M.

Projecte 1987 expedient A-924; C-207 CINNAMOND. N.

10.AGRAÏMENTS

En primer lloc al meu tutor de projecte, Benet Meca, per guiar-me al inici del projecte. Els seus consells per a poder lluir tota la feina realitzada. I per suposat per a portar millores, i respondre tots els dubtes que m'han anat sorgint al llarg del procés, que han fet que em sentís molt satisfeta amb els resultats final.

A la Fina Solà, directora de l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona, ja que sense la seva col·laboració, i la de tots els companys que hi treballant a l'arxiu, que amb la seva amabilitat m'han permès consultar i poder extreure còpies dels plànols per a poder estudiar en profunditat l'edifici.

Antònia García Belloque , Subdirecció d'Edificació Àrea de Presidència Diputació de Barcelona, que va ser qui em va derivar a posar-me en contacte amb la Fina Solà.

També vull agrair a la meva família i amics, per la preocupació i comprensió durant aquest mesos. I mostrar interès en el que realitzava i a l'evolució.

Als meus excompanys, per donar-me suport i motivació.

Però sobretot a la meva parella, l'Òscar Boada, sense qui això no hagués estat possible, per donar-me l'empenta per a fer el projecte i no procrastinar-lo durant més temps. Per fer-se càrrec de tot durant les sessions maratonianes d'estudi i deixar-me que em centres únicament en e projecte.

Sense la col·laboració de tots vosaltres no hagués estat possible.

11. CONTINGUT CD

Al CD d'aquest Projecte de Fi de Grau titulat "Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona (Antics Safarejos de la Maternitat)",

trobarem els següents arxius:

01. Memòria 1
02. Plànols urbanístics
03. Projecte 1889
04. Projecte 1892
05. Projecte 1971
06. Projecte 1987
07. Memòria 2

12. TERCERA LENGUA

12.01 SUMMARY

I developed this project because firstly, once I finished the educational part of the degree, as I was working full-time as a graphic designer and draftsman, I stopped hanging the Final Project for a couple of years until I finally gathered the necessary motivation. Since a good start it was clear that I wanted to operate in those areas that I could contribute more, and this included the *“Arxiu de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya (APAC)”*

The program developed at our university offered the opportunity to study some of the maternity wards of Barcelona. For various personal reasons I was attracted to this option, but from another ward. To begin compiling information for the proposed project I started founding the first obstacles. Barcelona Provincial Council informed me that since space is protected because each pavilion is a property of some public institutions (Generalitat of Catalonia, Barcelona Provincial Council, Hospital Clinic, and Ministry of Interior) had the inability to make plans for the current state of the buildings, except for the one I finally realized, although there were restrictions. For example, the bottom of the files tank, the annex of the boiler area, the intercommunication between pavilions. Since buildings are particularly sensitive, and now we are in a social situation with a particular risk of terrorism threat alert 4, which these kind of institutions completely armour their information so they can avoid catastrophes. Being a small building compared to those typically done in such projects, I wanted to go further and study all the reforms.

Therefore, the present study deals with the analysis of the old washes of Maternity of Barcelona, as this building built in 1892 has been able to adapt over time to all morphologies that have been executed.

Previously, there has been made a study of the historical and demographic background carried out because of the need for the construction of the Maternity Center of Barcelona as we are today. How and why were all the pavilions designed and those architects who have been part of the growth of the whole?

Ancient washes pavilion was built as a building with a specific functionality, and although is not part of one of the noble parts of the whole, the architect wanted to give it a completely aesthetic in tune with the main buildings.

Although being executed in the second round of constructions of the whole, it departed changes even before becoming a reality. The first project dates back to 1889, this was contemplated a join construction with other pavilions which were built initially. But there was a change in the perimeter wall of the enclosure in which the rear facade of the pavilion was part of the threshold of the enclosure.

To have change at the wall respect to the initial one the rear was modified, creating apses, where stoves were housed, and it had a lot of openings to improve lighting and space ventilation. In 1893 finally ran and here is where was wanted to collect real changes between what was planned and what was executed with particular aesthetic modifications. These modifications are those that make up the character of the building.

Later. they run up to two reforms that significantly changed the morphology of the building, with the union flag boilers, water tank and technological adaptation with the machinery to facilitate the environment work and hygiene.

1976 remains unused until 1983 is the last major reform to transform this building into what it is today, the Historical Archive of the Province of Barcelona. Through which has been able to develop this project, as they have provided all the original projects to be able to consult all documents that refer to the institution of the House of Orphans Provincial Maternity of Barcelona.

12.02 INTRODUCTION

The Maternity Center of “*les Corts*” is a garden area of Barcelona with various public facilities aimed at schools, administrative services, the headquarters of the Department of Health of the Government or the Provincial Historical Archive.

Its origin, however, is in the late nineteenth century when it hosted the new provincial maternity home and foundlings, dedicated to the shelter abandoned children and single mothers. Until then foundlings were welcomed at “*Hospital Santa Creu*”. Due to insufficient resources, every year welcomed an average of 600 children. This was an institution created in 1853 in the former premises, donated by the House of Mercy, from the central street *Ramelleres*, where still today the turn which operated until 1931. In 1863 new premises were extended even arranging immediate at the same to be able to expand so it was able to accommodate children, but the situation went degrading in the second half of the seventies of the nineteenth century, both for the interns increasing and for the structural limitations of the establishment in the old city. The solution could not be other than building a new House Maternity, which from 1884 was configured in “*Cavaller de les Corts*”

The need for a new facility was due not only to collapse internal reasons, but above all the entire social and economic transformation of society in Barcelona at the last third of the nineteenth century, along with medical and scientific advances of the time. The new building in the town of Corts was a huge potential, not only offered fresh air and sunshine, but the ample space available made it possible to apply new forms of organization, new techniques and medical knowledge in an architectural space and urban built *exprofesso*.

The architect Camil Oliveras drafted the construction project of new facilities. In 1890 he initiated the construction of the pavilion and the following year Breastfeeding pavilion and one year later the non-breastfeeding pavilion, while engaged in infectious diseases and laundry (currently the centre of the Historical Archive) began in 1893 and later the other services, such as desirable motherhood. The construction of new pavilions is in the middle of a true compromised doctors, hygienists, philanthropists and politicians in favour of health, hygiene and living conditions of children and women. In this reformist context the Maternity and Orphans of Barcelona was a model institution from the point of view of the modernization of the infrastructure: specific wards, sterilization room, operating room, washing and care of babies, mechanic washing of house linen, artificial solarium, living

incubators room, disinfection of bottles, etc. From the educational point of view, in 1913, is the first institution in Spain to apply decidedly pedagogical system of Maria Montessori's preschool, which had the same teacher supervision during their stays in city.

From 1920, with the “*Mancomunitat de Catalunya*” and following the care project for women developed by the Maternal Catalan Institution are built the “*Pavelló Rosa*”, “*Pavelló Blau*” and the “*Policlínica*”, devoted exclusively to the care for women, designed by architect Josep Goday. Also Helios pavilion dedicated to children with tuberculosis and finally in 1953 built the Cambó Pavilion, designed by Manuel Baldrich, to expand the children's section. In 1957, it was inaugurated the large complex healthcare “*Casa Provincial de Carida Hogares Ana Gironella de Mundet*”, popularly known as Mundet Homes. Logically, this affected the grounds of “*les Corts*”, particularly by reducing the children's section. By contrast, the Maternal section, which for some time gave an outstanding educational work, was attracting the most investment. Already in democratic period in 1985, the Council approved the Plan of Arrangement of the Maternity, which redrew the precinct turning its interior into an urban park, turning existing buildings into public buildings with facilities and services and concentrating all hospital activities in the “*Pavelló Blau*”.

12.03 MATERNITY HOUSE AND FOUNDLINGS

12.03.01 HISTORICAL CONTEXT

Bourbon Restoration (1874-1931), period that started with the restoration of the Bourbon monarchy with Alfonso XII (1875) meant the introduction of a new political system that ended the instability of democratic administration of the “Sexenni”

Canovas del Castillo will be the creator of the new regime, regulated by the Constitution of 1876. The system introduced by Canovas (*Sistema canovista*) was based on the existence of two major parties, the Conservative Party and the Liberal Party, called dynastic parties, who switched the power (Pacific time), like Britain way. The operating system was manipulated by the practice of despotism and electoral fraud, to ensure the turn. With this non-democratic ways they guaranteed the power of the two parties loyal to the monarchy and all other political forces in the country remained out of this political game. It was the formula chosen by the upper classes (agricultural and industrial oligarchy) to ensure political stability and to avoid the danger of the revolutionary masses, after the experience of the “Sexenni”

In short, the restoration option represents the triumph of liberal moderate conservative reformulation of the Liberal State. The intention of liberal politicians of the Restoration was to build and consolidate a state politically and legally strong, able to defend and guarantee the interests of owners and different economic groups that dominated the state. In fact, they wanted to counteract and neutralize the danger represented by the socio-economic order established ideological republicans, nationalists, Marxists and anarchists.

Restoration is divided into two stages: from 1874 to 1898 phase of consolidation of the system, with the alternation of Conservative and Liberal governments. From 1898 to 1931, stage system crisis, coinciding with the reign of Alfonso XIII (1902-1931).

In the first stage there were two remarkable periods: The reign of Alfonso XII (1875-1885) was a period of military pacification (it ends the Third Carlist War and the Ten Years War against Cuba) and political stability economic growth. From 1881 works the switch parties. During the regency of Maria Cristina of Austria (1885-1902), the parties' works perfectly until the colonial disaster of 1898 that

creates the first major crisis of the system of the Restoration. In 1898 he had lost what remained of its colonial empire.

During these early years of the Restoration, various political forces marginalized by the “canovista” system, made their voices heard. The Carlism, republicanism, nationalism and regionalism, the labour movement, the intellectual world, etc. staged the first movements of complaint immobilizing a system that only benefited the big bourgeoisie.

Between 1898 and 1931, the system of the Restoration falls into crisis. From colonial disaster of 1898, begins to question the “canovista” system. In response to the crisis appears regeneration, a current of thought characterized by the express will renew the country, not only in economic but also in cultural, social and political ways. Indeed, the colonial crisis of '98 helped to appear new programs that would allow politicians to overcome the crisis and also to modernize the country.

The renewed determination was attempted from inside the system (regenerative proposals conservatives and liberals) and from outside (alternatives proposed by opposition groups in the political system).

The failure of regenerative solutions of the two dynastic parties (Conservative and Liberal), between 1902 and 1923 added to the various crises (especially 1905, 1909 and 1917), escalating social violence (gangsterism), the radicalization of opposition, etc. ended with the military intervention of Miguel Primo de Rivera in 1923, which was established with the approval of the king, a fascistic military dictatorship. The first effect was the immediate suspension of the constitutional system.

But the failure of the dictatorship eventually influenced decisively discredited the monarchy and the end of the Restoration system.

The final disintegration of the regime of the Restoration, despite attempts to regenerate the system was done. King Alfonso XIII had exhausted all possibilities and he had no other option but to leave the country. This opened the door to republicans.

On April 14, 1931 was proclaimed the Second Republic. When the Republicans returned. In a climate of euphoria, many thought that the Republic could solve all the problems of the monarchy, nor democratic government or a military dictatorship had succeeded. But the illusion lasted little. The Second Republic carried not only problems, but worsened. At the end of it all, the Civil War.

Lastly, is important to say that in this time the role of the “catalanisme” in the state politics was pretty important, taking part in the so-called "concentration government". At a national level, is notably the work of the Commonwealth of Catalonia (1914-1925)

On April 14, 1931 was proclaimed the Second Spanish Republic in an atmosphere of euphoria. Alfonso XIII had left the country and it seemed that the time to fix the problems (including Primo de Rivera's dictatorship) that the monarchy could not fixed had arrived.

But the Republic was not able to resolve outstanding issues. Close to the divisions between right and left, that was worsening and the problems arising from the economic crisis and the ineffectiveness of some of the solutions applied. Secondly, by the unfavourable international circumstances he lived in the Republic: the economic crisis of the 30s and the rise of totalitarian regimes did not help at all to the will of the Republicans, especially the left, of creating a stable democratic regime.

The history of the Second Republic is divided into four phases: Provisional Government (1931) Reformer biennium (1931-1933), Black Biennium (1933-1936) and the Government of the Popular Front (1936). The dynamic is simple enough: during the interim government, drafting of the 1931 Constitution, the legal basis of the new regime; during the biennium reformer, left government with a clear desire to transform, which is reflected in several reforms in political, military, economic, social, cultural, etc; during the Black biennium, with right-wing government, conservative reaction with reform stops; Finally, the government of the Popular Front, the Left regain the power and restarted the reform process launched in 1931.

At each stage there was opposition and problems, which is why the Republic never found the necessary stability. On the other side, the radicalization of the right and left-political escalated until the break: a group of rightist military, which digest new victory of the left in the elections of February 1936, rose against the Republic and forced the civil war of 1936-1939. The war came the defeat of the Republicans and the end of the dream of a democratic, republican and free Spain.

12.03.02 “LA MANCOMUNITAT CATALANA”

A new political phase, with the President of the “Diputació de Barcelona”, Enric Prat de la Riba, at the top: a leader who knows how to combine efforts. The Commonwealth of Catalonia is a voluntary federation of the four provincial governments of Catalonia, with the aim of recovering the unity broken by the provincial division of 1833.

Although the Commonwealth of Catalonia is a project designed since 1908, it was not until 1911 when the Barcelona Provincial Council proposes to go ahead the three provincial initiative, in September of that year the rules of its constitutions are accepted and approved. Only one of the delegations (Girona) is governed by the Regionalist League, the same party of Prat de la Riba. In Lleida dominates the liberal Spanish monarchist party, and in Tarragona, the autonomist republicans.

In Madrid, the foundations of the future Commonwealth of Catalonia are defended by Francesc Cambó. From the Catalan delegations, however, a consult of the Catalan councils is realized. Of a total of 1,087, only receives 55 councils abstained and two voted against.

Catalan support towards this new provincial union is expressed again on 24 October 1913 with a demonstration through the centre of Barcelona. Almost two months later, on December 18, a government decree of conservative government of Eduardo Dato allows the constitution of the Commonwealth.

Although this decree also opens the way for the establishment of new institutions in other provinces bordering the Commonwealth of Catalonia is only implemented throughout the country by giving the impression of an organization preautonomic.

The constitution takes place on 6 April 1914 at the “Palau de la Generalitat”. Four months after the First World War broke out. That is why while in Europe were destroying lives, villages and monuments, in Catalonia the Federation began to build a nation.

The Council of Prat de la Riba is the main engine of the Commonwealth of Catalonia. It has 57% of the population but contributes 80% of the global resources of this new institution.

12.03.03 -1939 PERIOD

Two stages

Prat de la Riba was elected as the first president of this new body on 6 April 1914 with 80 votes in favor, six abstentions and no votes against of the four Catalan provincial deputies who form the Assembly of the Commonwealth .

In his first speech as president, announced that the main objective of the Association is to provide all the municipalities of its school, its library, its phone and its road. And we must remember that in 1914 many villages in Catalonia does not have any of these items.

Prat de la Riba died on August 1, 1917 in Castellterçol, at the age of 47 years. As a successor, the Assembly elects Josep Puig the same year. This prestigious architect, art historian and founding member of the Institute of Catalan Studies imposed the monarchy from Lleida Joan Rovira i Agelet by 48 votes to 39.

Throughout his political career, Puig is re-elected three times in the six years later, with no rival. Under his presidency, the four provincial governments in 1920 transferred to the Commonwealth all the services and resources that are still under its ownership. This contrasts with the fact that none of the Spanish government has not transferred any power or resource to Catalan government.

Dissolution

In 1924, Primo de Rivera imposed Alfons Sala at the head of this institution Catalan. And the same Primo de Rivera who in 1925 finally dissolved the Commonwealth of Catalonia.

The dictatorship of Primo de Rivera (1923-31) included the paralysis of the barque held by the Commonwealth, and finally the suppression of this institution in 1925. The House of Maternity and Foundlings is on the Board of Governors again.

It was not till the end of the triumph of the progressive forces of April 1931 that is open the way to a new sensibility in social affairs and infant care, trying to separate the stigma of sins and shame; As it demonstrates the fact that the Constitution of the Second Republic will be the first to recognize the role of the Statute in the protection of infancy and the family.

The instauration of the “Generalitat de Catalunya” in 1932 gave the opportunity to develop a policy for Catalonia in this matter. This is how is promulgated the Decret of June 17, 1933, which creates the Advisory Commission of Social Assistance for the purpose of supervising the office of social assistance institutions. This is why it is created a Patronage Social Associations of the Maternitat House and Foundlings of minors Protection, under the chairmanship of the Minister of Health and Social Welfare.

During this time began a contained but steady decline in the number of children admitted until the coming of the Civil War.

The main routes of entry of children during this period are: deliveries of children per family (50%), formalizing administratively denoting a new degree of responsibility for children and desire to retrieve creatures in the future; and children born in the Maternity (33%). The same time, the economic crisis leads to an increase in income from legitimate children in 1930, becoming 40% of those admitted in 1933. The inability to fit the income stream will increase to 100 new beds with the construction of the Pavilion Ave Maria (1933). No exhaust valves (adoptions, redistribution ...) reach the collapse of the institution and the system of care for children.

Regarding maternal section transferred to Les Corts opened the possibility of establishing a real service to mothers. This is why the Pavilion Rosa opens (1925), for single mothers and the Blue Pavilion is projected to married mothers, opened in 1942.

The medical staff will carry out the modernization of the service with the latest technological advances (delivery rooms, operating room, tank room, neonatology and isolation rooms). In this period

there is also great advances in pharmacopoeia, with the introduction of special milk and pasteurized milk replacers, which will be a revolution. Unfortunately, this was not reflected in mortality rates, since an increase of infectious diseases product of overcrowding, and the volume of children aged two years doubled between 1925 and 1936.

The children outside the House were always majority, and were close to 4000. This process was becoming increasingly expensive, opting increasingly for children away from Barcelona, to the point that 46% of children delivered external to wet nurses were so bound in Aragon (24%), Valencia (18%) and the Balearic Islands (4%).

As for the education of children, continue to apply the Montessori method entrusted to the Sisters of Charity of St. Vincent de Paul, but the dictatorship of Primo de Rivera forbade the teaching of classes in Catalan in 1926. With the creation of the "Generalitat" during the Republic this service was changed, introducing the hands of the Ministry of Education and educational inspection and a reorganization of the service facing it towards secularism and the Catalanity, in order that the children of house received the same education as other children in the country. The Government radically reorganize health services, medical equipment and the structure of the establishment in 1934. An increased of the medical staff incorporating key figures in pediatrics and obstetrics and Catalan as Martin Carbonell Juanico, Emili Balanzó, Santiago Dexeus among others, in order to make the Maternity and Orphans scientific a reference center in Catalonia in terms of maternal and child health in accordance with the most advanced medical knowledge of the time. The support staff also tend towards specialization.

12.03.04 CIVIL WAR

During Civil War the functioning of the House collapsed, which will change name to Maternity House. Despite not suffer any warlike episode, they suffered the consequences. Children legitimate exceeded regarding the illegal income, and the number of births doubled in 1938, as in other hospitals of the city derived the parts in order to better serve the wounded from the front and rear. In addition, the Maternity and Orphans will be included in the program of assistance to military contingent's refugee children in Catalonia.

The war involves the complete breakdown of the system of external wet nurses causing the collapse of the House of Les Corts. The Sisters of Charity disappeared from the center, joining professional nurses and teachers in a number never enough. However, the efforts of the staff were successful, as evidenced by mortality data, which is stable in this period. The entry of fascist troops in January 1939 involves the treatment of workers and managers, removing symbols of republicans and the Government and the prohibition of the use of the Catalan language. As a culmination, will be conducted baptisms groups and masses to clean the souls of asylum seekers.

12.03.05 1939-1975 PERIOD

Franco's period broke the trend and connected with the republican tradition fundamentalist and conservative Catholic Spain. After the Civil War, the Maternity and Orphans began a new era with profound changes in the internal operation and organization, which happens to be extremely hierarchical; the roots that break with the recent past, based on the medical modernization and automation.

The House will depend on the Barcelona Provincial Council, and will impose a fundamentalist Catholic conception of motherhood. In the field of education, the Nationalism-implemented, making disappear any distinguishing Catalan. The long war and harsh social conditions involving the population led to the overflow of charity and welfare system, and Maternity Orphans and it suffered especially. The institution must adapt to a very hard rationing that will significantly raise mortality. The low budget that will continue throughout the 40s will only be aspired to maintaining charitable services, facilities and services suffer a degradation during this time. The internal service again entrusted to the Sisters of Charity of St. Vincent de Paul, which will have a particularly prominent role in the control of morality.

The centenary of the House of Orphans and Maternity in 1853 is used by the regime to conduct a propaganda campaign in his favor - through a series of commemorative events and propaganda as well a lot of masses appearing as a charitable scheme the most disadvantaged. Also, celebrate the laying of the first stone of the future hall of the area of childhood, funded in large part by the legacy of two million "pesetas" that gave Francesc Cambo in the Maternity and Orphans; flag bearing its name after it opened in 1957.

12.03.06 CLOSURE OF THE HOUSE OF MOTHERHOOD AND FOUNDLINGS

From 1953 the institution makes a bet important private maternity by Provincial Institute of maternity wards, as evidenced by the fact that even renamed the Provincial House of Maternity. The opening of the international regime will also allow the introduction of new techniques and medical knowledge which until then had not been implemented. In this context, it is located within the opening in 1959 the Institute of Childcare Maternity premature for a new section with the participation of UNICEF and the creation of the School of Midwifery.

An important change was the new law on adoptions contained in the new Civil Code of 1958, driven by the technocrats of Opus Dei, which will change the design of this practice and will have a major impact on the institution. Since then the policy will be to find a foster home for children short from the start. The result was a significant growth of applications for adoption. The development process adoptions significantly reduced the number of children admitted to the institution which greatly reduce cost chapter, giving capacity for a careful maintenance of asylum seekers. Around 1969 the demand for children for adoption already surpassed the number of children ready to be welcomed, having a waiting list of up to 500 families.

During the first 60 takes place in the framework of the implementation of development policy, growth and diversification of services offered by the Maternity House. Extensions modernized the center with the aim of achieving European standards; will be created in addition to the maternity wards and the Provincial Institute of Childcare Provincial Institute of the Provincial Institute of premature birth and neonatal pathology, Institute of Clinical Biochemistry and the Institute of Neuropediatric. It also will create centers like the Center for Combating Cancer or consultant for the Study of sterility and infertility. To this must be added the creation of departments such as Medical Genetics, the metabolic, neurology or evolution. All this to raise the scientific and healthcare institution

With the restructuring of social and health services during the transition and the arrival of the first democratic institutions impelled the disappearance of the Provincial Maternity House. The bad economic situation and duplication of functions Social Security caused its collapse, to which must be added political reasons as the inconvenience of maintenance.

The increasing specialization of different schools and medical centers that housed the House led to a gradual disconnection between them. Moreover, the task of care to children orphans had moved completely to the Mundet Homes since the beginning of the previous decade. This led to the Barcelona Provincial Council, chaired by Juan Antonio Samaranch, to consider the future of the institution from 1976 in the context of political reform promoted by the governments of UCD.

Throughout 1976 council, medical directors and managers of medical institutes gathered with the intention to develop a feasibility plan for the Provincial Maternity House from its transformation into a major regional hospital, but the possibility of creating this hospital was unsuccessful.

In the new democratic context the important monumental architectural complex that integrated the Maternity and Orphans will depend on the new democratic institutions: Barcelona Provincial Council, Generalitat of Catalonia and Barcelona City Council, and it will be used to accommodate different services citizens. The complex was restructured in 1985, giving it the appearance that supplies current to the District of Les Corts in Barcelona and an important green space and a venue for various services.

12.04 ORIGIN OF THE INSTITUTION

1. Nau auxiliar per a la brigada manteniment 2. Pavelló Germanes, Josep Bori (1908-1928) 3. Pavelló Cambó, Manuel Baldrich (1953-1957) 4. Pavelló Prat de la Riba, Josep Bori (1908-1928) 5. Pavelló Ave Maria, Camil Oliveres (1891-1896) 6. Pavelló de Lactància, Camil Oliveres (1890-1892) 7. Pavelló de la cuina, Josep Bori (1900-1901) 8. Pavelló de calderes 9. Pavelló de la bugaderia, Camil Oliveres (1893-1895)	10 i 11. Pavellons de malalties infeccioses, Camil Oliveres (1893-1894) 12. Pavelló del dipòsit de cadàvers i sala d'autòpsies i laboratori, Josep Bori (1904-1906) 13. Pavelló Rosa, Josep Goday (1920-1925) 14. Pavelló Hèlios, Josep Goday (1933-1935) 15. Pavelló Hèlios, II (1989) 16. Pavelló Hèlios, III (1989) 17. Pavelló Blau i Policlínica, Josep Goday (1928-1942)

The Maternity Hospital grounds is now an urban park owned by the Provincial Government of Barcelona, where we find different facilities ranging from public or private schools or administrative services to hospitals, installed in the old halls of the House of Motherhood Orphans of Les Corts. The origin of the institution was placed in 1853 when it creates Ramelleres street in Old Town, the Provincial Maternity Home and Orphans of Barcelona, dedicated to the care of abandoned children and caring for women which occupied part of the building of the House of Mercy. In response to the

unsanitary conditions of the city's industrial hygienist and the resulting motion is the institution who decides to move to an area ventilated and healthy. So be acquired, in 1878, but the Knight, now defunct, located in the Parliament, then independent municipality since 1884 assumed the care of children.

But the Cavaller was the first building of the Parliament which took the needs of charities located in Old Town. Initially welcomed children, and later the area of maternity. Finally, it was demolished towards 1936, and its lands were built pavilions Pink and Blue. We can get an idea of the structure of the house, while visiting some of the houses still standing in Les Corts and are a clear

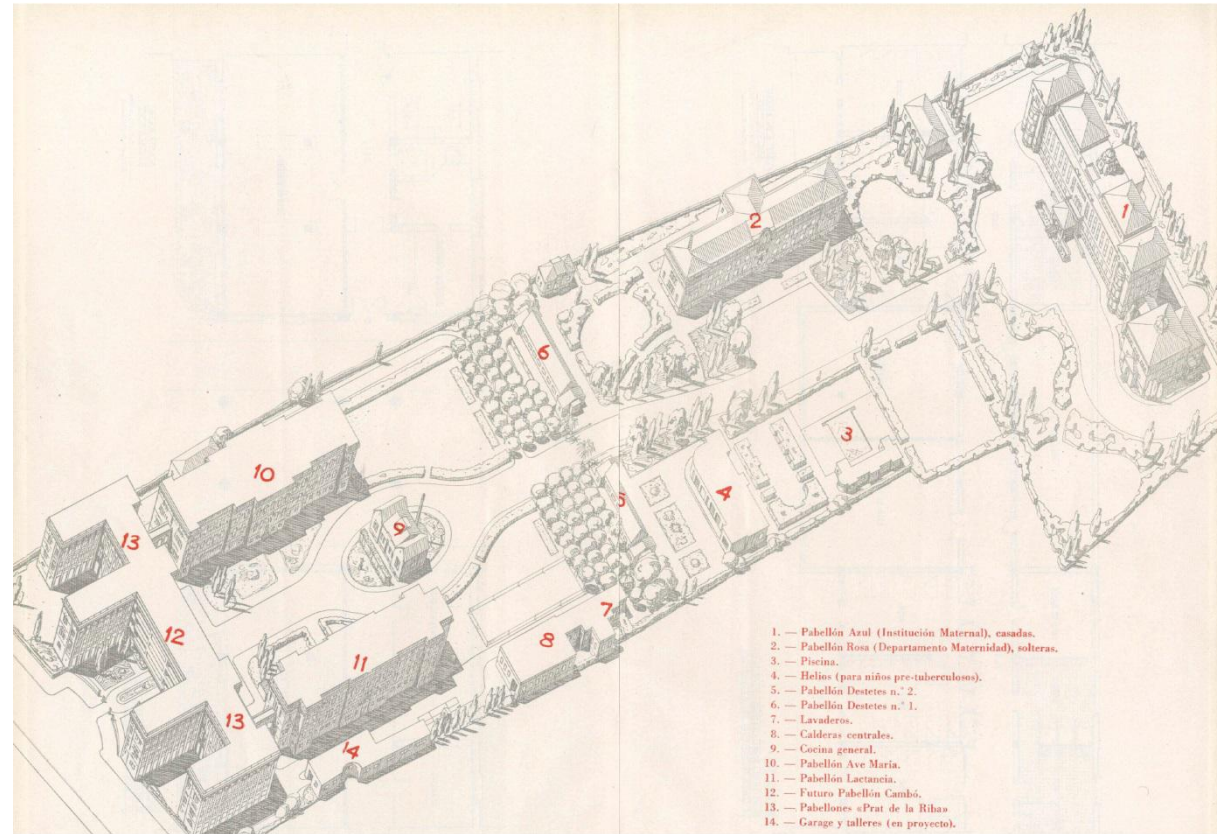

Façana principal de l'antic mas Cavaller, 1930. © AMDC

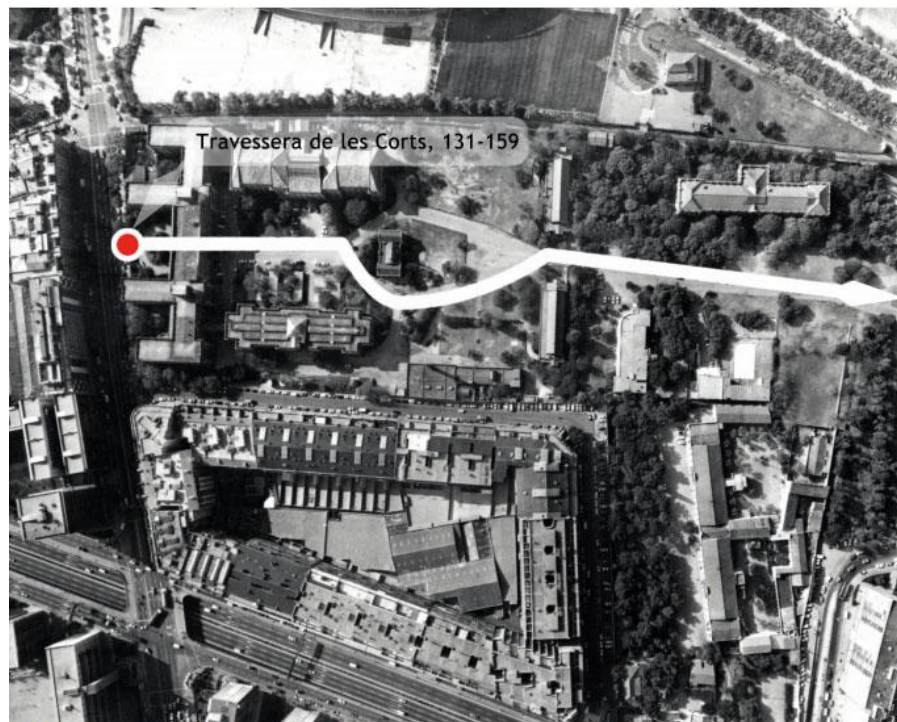
example of the rural character of the district, which remained until well into the twentieth century. From that moment they begin to plan the buildings of the new House of Orphans and linked to maternity assistance of abandoned children and maternity hospitals following projects to be developed from 1890 to 1957. Therefore, we can establish three major periods in the history of this organization. The first is linked to the onset of the institution, located in Old City and seeking a seat in the Parliament. The second, covering a very long period, which is linked to the consolidation of the institution. And the third, which reflects the time when old buildings are outdated and makes the conversion to new uses.

The map shows the different phases of construction of the Maternity House, which lasted for nearly seventy years. The construction of the Maternity and Orphans of the Parliament began on 30 June 1890, following the theories hygienists of the time and putting the functionality of the buildings aesthetics. The program started the construction, therefore a functional organization that considered the diversity of services it had to offer.

Current pavilion plans and edification year.

Map taken from “Revista San Jorge”, Issue 12, October 1953

Vista aèria del recinte de la Maternitat. © AHDB

Thus, in the northern part of the projected buildings for Maternal Section; and on the south side, near the Travessera buildings stood overboard or asylum children orphans. The works begin with the construction of the Pavilion of Breastfeeding (6). The following year, work began on the pavilion of “Desmamats” or Ave Maria (5) and 1893 infectious diseases Pavilion (10 and 11) and the flag

for washing and laundry (9). They were mostly pavilions dedicated to children orphans.

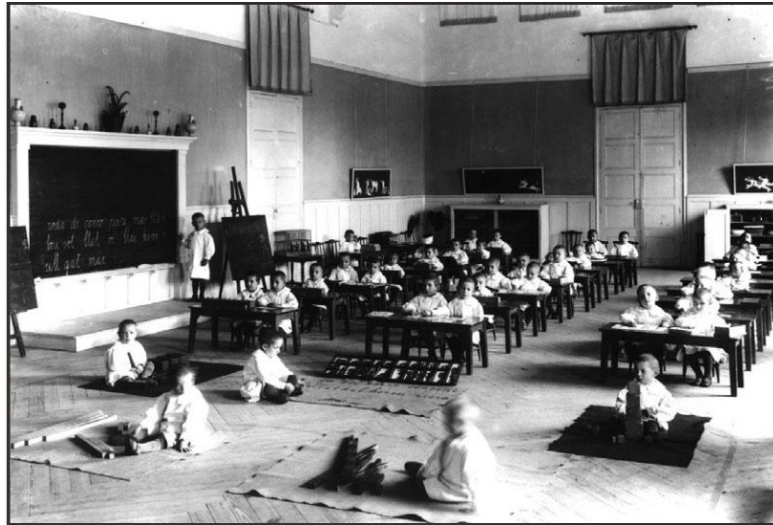
The year 1895 had already built five pavilions: the Breast, the Desmamats, the infectious disease, and sinks; these are the finishes that saw Camil Oliveras, the architect of the project. Still needed to build the great hall of the administration and of great foundlings known as the Pavilion of the Brothers (2) and Prat de la Riba (4), respectively. Also the church and the kitchen (7), the Lazaretto, the pavilion to the morgue, autopsy and laboratory (12), general nursing, gym and swimming pool. Of these buildings, the church and the lazaretto nursing was never ever constructed.

From 1920 until 1942, following the project of care for women developed by the Catalan Institution Maternal, we see an extension of the construction site of Rose Hall (13) and the Blue Pavilion and Polyclinic (17), buildings dedicated exclusively to female attention. Both buildings were designed by architect Josep Goday also creator of Helios Hall (14), dedicated to healing children with tuberculosis. The last pavilion built is the Pavilion Cambo (3), designed in 1953 by Manuel Baldrich, to expand the children's section.

If you enter the grounds of maternity for entrance facing the Travessera de les Corts and exit onto the street Doctor Salvador Cardenal, we can locate different buildings in context and per their functionality. It is not a chronological but thematic itinerary, as each pavilion will allow us to introduce topics related to the function for which they were designed and new uses after the restructuring in the eighties. An institution linked to the asylum for abandoned children and caring for women at maternity hospitals. It is also the route of the constructive evolution of the buildings that make up the site and have different uses. Since 1884, the year of the transfer of the institution to Les Corts, the site has been transformed into a series of architectural projects product of political, economic and social, as well as the mind and spirit of each era. The institution, which has always suffered from a lack of financial resources, could not accomplish always, thus modifying and projects were being carried out per the possibilities. Therefore, it is difficult to trace the history of each building, it is not uniform but is the result of different projects and architectural modifications and utilitarian. Aerial view of the Maternity Hospital grounds.

Maternity House is a good example of heritage conservation by changing uses, although this conversion has involved the disappearance of many of the historic interiors.

Children over two years, called “desmamats” were by far the most benefited by the transfer of the establishment beneficial to Parliament. The new spaces were not only meant to improve health, but

Aula Montessori de l'orfenat. © AHDB

first could have spaces dedicated to developing educational and recreational activities. Regarding education, the early years of the twentieth century were years of profound transformation, not only for what was to have adequate spaces for educational function, but also because they are years of profound changes and educational development "during the Commonwealth and then during the Republic, it was important

educational reforms, which were annulled with the political changes.

At the end of the nineteenth century and especially at the beginning of the century, we will see a real offensive doctors, hygienists, philanthropists and politicians in favor of health, hygiene and living conditions of children and women, aimed at understanding their problems and improve, within their possibilities, families and institutions that care for children exempted. This revaluation of children is common in most developed European countries, but in Spain, the concrete expression of this interest was later. So, while Britain and France major laws protecting children are in the seventies of the nineteenth century, Spain had to wait until 1904 to find similar legislative measures.

In 1924, proclaimed in Geneva, the first declaration of the Rights of the Child, which advocated among others, the right of orphaned and abandoned children was welcomed. In this sense Cases Maternity, they have a great importance, which however did not have the necessary correlation in adoption laws.

